НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
ДЗЯРЖАЎНАЯ НАВУКОВАЯ ЎСТАНОВА
ІНСТЫТУТ ГІСТОРЫІ

ВІЗІТЫ УНІЯЦКІХ ЦЭРКВАЎ МІНСКАГА І НАВАГРУДСКАГА САБОРАЎ 1680–1682 гг.

зборнік дакументаў

апрацаваў і выдаў ***Дзяніс Васільевіч Лісейчыкаў***

Мінск
2009

УДК 930.25:271.4(476) “1680/1682”
ББК 79.3 (4Беи)+86.37 (4Беи)
В42

Праца выканана ў рамках Дзяржаўнай комплекснай праграмы навуковых даследаванняў на 2006–2010 гг. «Гісторыя беларускай нацыі, дзяржаўнасці і культуры» (навуковы кіраўнік праграмы доктар гістарычных навук, прафесар А.А. Каваленя).

Рэкамендавана да друку Вучоным саветам Інстытута гісторыі Нацыянальнай Акадэміі навук Беларусі

Складальнік: Д.В. Лісейчыкаў

Рэцэнзенты: доктар гістарычных навук В. А. Фядосік,
кандыдат гістарычных навук В. В. Яноўская

М **Візіты уніяцкіх цэркваў Мінскага і Навагрудскага сабораў 1680–1682 гг.: Зб. дак-таў** / Склад. Д.В. Лісейчыкаў. – Мінск.: І.П. Логвінаў, 2009. – с., 270 с.: іл.

ISBN 978-985-6901-23-5

У зборніку прадстаўлены візіты уніяцкіх цэркваў Мінскага і Навагрудскага сабораў 1680–1682 гг. з фондаў Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі. У іх маюцца апісанні 212 цэркваў і 104 капліц у розных паветах Вялікага княства Літоўскага. Сетка звізітаваных парафій ахоплівае звыш 1400 населеных пунктаў.
Кніга адрасавана гісторыкам, архівістам, краязнаўцам і усім, хто цікавіцца пытаннямі рэлігіязнаўства і гісторыі Беларусі.

УДК 930.25:271.4(476) “1680/1682”
ББК 79.3 (4Беи)+86.37 (4Беи)

ISBN 978-985-6901-23-5

ЗМЕСТ

1. УВОДЗІНЫ
1.1. Прадмова

У апошнія два дзесяцігоддзі актывізацыі духоўнага жыцця беларускага грамадства значна ўзрасла цікавасць да канфесійнай гісторыі, у тым ліку гісторыі уніяцкай царквы. У гады панавання ў савецкай гістарыяграфіі навуковага атэізму сфера рэлігіі заставалася практычна па-за ўвагай, а фонды духоўных устаноў, што захоўваліся ў гістарычных архівах Беларусі, амаль не падлягалі навуковай распрацоўцы. Працэсы перабудовы ў апошнія гады існавання Савецкага Саюза і атрыманне Рэспублікай Беларусь дзяржаўнага суверэнітэту актывізавалі навуковыя доследы ў гэтай галіне. З'явілася вялікая колькасць прац па гісторыі уніяцтва на Беларусі. Аднак шэраг разглядаемых у іх пытанняў даволі невялікі: перадумовы заключэння Брэсцкай уніі 1596 г., біяграфіі вышэйшых царкоўных іерархаў, рэлігійная палеміка першай паловы XVII ст., роля уніяцтва ў захаванні традыцый усходнеславянскай культуры, падрыхтоўка да скасавання уніі на беларуска-літоўскіх землях у 30-я гг. XIX ст.

Характар найбольш выкарыстоўваемых крыніц, сярод якіх пераважаюць заканадаўчыя і іншыя рэгламентуючыя акты, не даваў магчымасці даследчыкам пашырыць кола разглядаемых пытанняў. Запаўненне існуючых «белых плямаў», як слушна адзначыў украінскі гісторык царквы І. Скачыляс, адбываецца пераважна ў дыскурсе гісторыі падзей[1]. Па-за ўвагай застаюцца структуры царкоўнай штодзённасці, асвятліць якую «традыцыйныя» крыніцы не ў стане. Да таго ж вельмі карысным падаецца ўвядзенне ў навуковы ўжытак новых архіўных дакументаў, кола якіх у пераважнай большасці сённяшніх даследчыкаў канфесійнай гісторыі абмяжоўваецца археаграфічнымі выданнямі канца XIX – пачатку XX ст.

Візіты з'яўляюцца выключна інфарматыўнай крыніцай для вывучэння не толькі канфесійнай, але і эканамічнай гісторыі, генеалогіі, тапанімікі, яны змяшчаюць неацэнны матэрыял для даследчыкаў гісторыі штодзённасці і краязнаўцаў[2].

[1] Скочиляс І. Генеральні візитації Київської унійної митрополії XVII–XVIII століть. Львівсько-Галицько-Кам'янецька єпархія. Т. 2: Протоколи генеральних візитацій. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2004. – С. XV.

[2] Больш падрабязную характарыстыку гэтага віда архіўных крыніц гл. у нашым артыкуле: Лісейчыкаў Дз. В. Візіты і інвентары уніяцкіх храмаў Беларусі як крыніца па гісторыі штодзённасці (паводле матэрыялаў НГАБ) // Беларускі археаграфічны штогоднік. Вып. 6. / Рэд. калегія: У. К. Коршук (гал. рэд.) і інш. – Мн.: БелНДІДАС, 2005. – С. 94–101.

Першую грунтоўную спробу публікацыі візітаў уніяцкіх храмаў у пачатку XX ст. здзейсніла кіраўніцтва Віленскай навучальнай акругі. У 1902–1904 гг. былі апрацаваны і выдадзены візіты 58 уніяцкіх цэркваў Навагрудскага і Цырынскага дэканатаў 1798 г. з фондаў рукапіснага аддзела Віленскай публічнай бібліятэкі[3]. На жаль, археаграфічная апрацоўка дакументаў пакідае жадаць лепшага (асабліва гэта тычыцца візітаў Цырынскага дэканата, якія апрацоўваў Ю. Крачкоўскі). У наяўнасці вялікая колькасць памылак у напісанні асабовых імёнаў і геаграфічных пунктаў. Апрацаваныя З. Даўгялам візіты Навагрудскага дэканата пакідаюць лепшае ўражанне. Заслугоўвае ўвагі таксама складзеная З. Даўгялам грунтоўная прадмова да публікуемага тэкста.

На нашу думку, кіраўніцтва Віленскай навучальнай акругі невыпадкова спыніла свой выбар менавіта на гэтых візітах. Паколькі галоўнай мэтай выдання «Археографических сборников» былі змаганне з польскім уплывам, то матэрыял візітаў Навагрудскага і Цырынскага дэканатаў 1798 г. з'яўляўся адной з найбольш яскравых ілюстрацый пранікнення ва ўсе сферы жыцця уніяцкай царквы польска-каталіцкіх традыцый і норм. Цэрквы Цырынскага дэканата ўвогуле былі аднымі з самых занядбаных і бедных у эканамічным плане, а святары адрозніваліся нізкім узроўнем адукацыі (гэтага нельга сказаць, да прыкладу, аб суседніх Слонімскім і Нясвіжскім дэканатах). Між тым, значна больш цікавыя, поўныя і раннія візіты, якія меліся ў распараджэнні публікатараў, было вырашана не выдаваць.

Іншых сур'ёзных спробаў апрацоўкі і публікацыі візітаў уніяцкіх храмаў не назіралася амаль да канца XX ст. Аднак з пачатку 90-х гг. XX ст. пачала праяўляцца ўсё большая ўвага да гэтага цікавага віду гістарычных крыніц. Польскімі і ўкраінскімі навукоўцамі былі адноўлены захады па комплекснай апрацоўцы і выданні вялікай колькасці візітаў. Да ліку найбольш грунтоўных выданняў у гэтай галіне можна аднесці працы І. Скачыляса і М. Радвана[4]. І. Скачылясам, апрача іншага, была распрацавана метадалагічная база вядзення падобнай работы. У прыватнасці, ім акрэслены асноўныя пункты,

[3] Археографический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси, издаваемый при Управлении Виленскаго Учебнаго Округа. – Т. XIII. Вильна: Типография А. Г. Сыркина, 1902. – С. 154–235; То же. Т. XIV. – Вильна, 1904. – С. 56–125.

[4] Скочиляс І. Генеральні візитації Київської унійної митрополії XVIIXVIII століть. Львівсько-Галицько-Кам'янецька єпархія. Т. 2: Протоколи генеральних візитацій. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2004. – CCVIII+512 с.; Wizytacje generalne parafii unickich w województwie Kijowskim i Bracławskim po 1782 roku. Opracował i wydał Marian Radwan. Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2004. – 912 s.

якія павінны прысутнічаць пры апісанні візіты: арыгінальная назва, дата, мова, матэрыялы і тэхніка выканання, аздабленне, аправа, змест, правеніенцыі (адзнакі аб паходжанні), аўтографы, паходжанне, стан захавання, інскрыпцыі. У сваіх працах І. Скачыляс абапіраецца на досвед заходнееўрапейскіх гісторыкаў, якія маюць вялікі вопыт у выданні візітаў каталіцкіх касцёлаў. Сістэматычную публікацыю візітаў беларускіх уніяцкіх храмаў распачала польская даследчыца І. Вадзяноўская[5]. У нарысах краязнаўчага характара пачалі з'яўляцца публікацыі тэксту асобных візітаў (напрыклад, публікацыі Г. Брэгера ў шматтомным краязнаўчым выданні кніг «Памяці»[6], а таксама артыкулы А. Цвіркі і З. Яцкевіча[7]). Акрамя гэтага, публікацыю даволі вялікай колькасці візітаў беларускіх храмаў ажыццявілі А. Гіль[8] і У. Свяжынскі[9].

Бадай, самым істотным недахопам усіх пералічаных прац (за выключэннем публікацый І. Скачыляса) з'яўляецца практычна поўная адсутнасць каментарыяў і навукова-даведачнага апарата, што значна ўскладняе пошук інфармацыі ў візітах і расшыфроўку незразумелых скарачэнняў і спецыфічных тэрмінаў. У выпадку з 1000-старонкавым выданнем М. Радвана, не забяспечаным паказальнікамі, эфектыўны пошук інфармацыі робіцца практычна немагчымым. Да таго ж бывае цяжка патлумачыць матывацыю выбару даследчыкамі тых ці іншых візітаў у якасці аб'екта апрацоўкі (за выключэннем ідэалагічна абгрунтаваных матываў кіраўніцтва Віленскай навучальнай акругі пачатку XX ст.).

Прадстаўленыя ў дадзеным зборніку візіты уніяцкіх цэркваў Мінскага і Навагрудскага събораў Кіеўска-Віленскай епархіі 1680–1682 гг. з'яўляюцца першымі масавымі пісьмова занатаванымі дакументамі ў сваім родзе, што захаваліся да нашага часу. Яны ахопліваюць вялікую тэрыторыю (13 пратапопій), маюць апісанні

[5] Greckokatolickie dekanaty błoński i puchowicki w latach 1783–1784. Wstęp i opracowanie Irena Wodzianowska. Sandomierz, 2006. – 292 s.

[6] Брэгер Г. М. Візіта Азарыцкай уніяцкай парафіяльнай царквы; Ён жа. Генеральная візіта Каленкавіцкай уніяцкай царквы // Памяць. Гіст.-дакум. хроніка Калінкавіцкага р-на. Мн.: Ураджай, 1999. С. 60–63; Ён жа. Візіта Маламажэйкаўскай парафіяльнай уніяцкай царквы // Памяць. Гіст.-дакум. хроніка Шчучынскага р-на. Мн.: БелЭн, 2001. С. 60–61.

[7] Цвірка А. А., Яцкевіч З. Л. Візіты Заслаўскай уніяцкай царквы Праабражэння Гасподня за 1681, 1792 гг. // Беларускі археаграфічны штогоднік. Вып. 6 / Рэд. калегія: У. К. Коршук (гал. рэд.) і інш. – Мн.: БелНДІДАС, 2005. – С. 230–246.

[8] Gil A. Unickie cerkwie Brześcia w opisie wizytacyjnym z 1726 roku // Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej. Rok (4) 2006. – S. 25–51.

[9] Хроніка Убарцкага Палесся / Аўтар-укладальнік А. І. Атнагулаў. – Мн.: Тэхналогія, 2001. – С. 82–108, 116–123.

цэркваў амаль усіх цэнтральных і часткова заходніх і ўсходніх беларускіх земляў. Інфармацыя, якая ўтрымліваецца ў візітах, дазваляе не проста праілюстраваць асаблівасці рэлігійнага жыцця ў пэўнай мясцовасці, а дае магчымасць уявіць агульную карціну стану уніяцкай царквы ў ВКЛ ў канцы XVII ст. і асаблівасцей міжканфесійных адносін таго часу. Менавіта таму, на нашу думку, распачынаць працу па апрацоўцы і выданні гэтага выключна цікавага віда крыніц неабходна з візітаў 1680–1682 гг.

1.2. Агульныя знешнія і ўнутраныя прыкметы рукапісу[10]

Візіты уніяцкіх цэркваў Мінскага і Навагрудскага събораў Кіеўска-Віленскай епархіі 1680–1682 гг. захоўваюцца ў НГАБ у фондзе № 136 («Мінская праваслаўная духоўная кансісторыя»), вопіс № 1, адзінка захавання № 42042.

Рукапіс пераплецены. Крышкі пераплёту зроблены з кардона. Іх памер 31,3×20,5×0,1 см. Крышкі выходзяць за блок на 0,4–1,4 см. Спінка выраблена з дэрмаціну цёмна-чырвонага колеру, яе таўшчыня складае каля 3 см. Гэта вынік праведзеных у лютым-траўні 1997 г. рэстаўрацыйных і пераплётных работ.

Колер паперы – ад белага да светла-карычневага з мноствам пацёртасцей і плямаў. Аб'ём – 109 аркушаў. Усе аркушы маюць філіграні ў выглядзе лацінскай манаграмы «CBR», аблямаванай дзвюма перакрыжаванымі і перавязанымі галінкамі, зверху – карона (гл. Ілюстрацыю 2). Яны дазваляюць вызначыць, што папера была выраблена на Слонімскай паперні ў 1677 г.[11]

У справе маецца старая вокладка (20-я гг. XX ст.). Яна ўяўляе сабой аркуш шчыльнай паперы жаўтаватага колеру памерамі 18×29,5 см. На ёй маюцца тры простакутныя атрамантавыя пячаткі фіялетавага колеру з наступнымі легендамі: першая *«Менскае аддзяленне Дзяржархіваў СССР Ф. № 70 Інв. № 42042 зв. № ___»*[12], дзве астатнія *«Цэнтральный*

[10] Фрагменты дадзенага падраздзела і папярэднія вынікі апрацоўкі візітаў былі надрукаваны ў нашым артыкуле ў 5-м выпуску «Rocznika Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej». Гл.: Лісейчыкаў Дз. В. Пратаколы генеральнай візітацыі уніяцкіх цэркваў Кіеўска-Віленскай епархіі 1680–1682 гг. у фондах НГАБ // Rocznik Instytuty Europy Środkowo-Wschodniej. Red. J. Kłoczowski, A. Gil. Rok (5) 2007. Lublin. – S. 123–138.

[11] Лауцявичус Э. Бумага в Литве в XV – XVIII вв. Атлас. Вильнюс: Минтис, 1967. – С. 464.

[12] Зроблена, відавочна, паміж 1933 і 1938 гг. Гэта пацвярджаюць асаблівасці арфаграфіі: слова «аддзяленне» напісана паводле рэфармаванага беларускага правапісу 1933 г., а ў слове

Государственный исторический архив в г. Минске. № фонда 136. № описи 1. № ед. хр. 42042»[13]. На вокладцы маюцца надпісы атрамантаванай асадкай фіялетавага колеру: *«Минская Духовная Консистория | Визиты церквей: Минской, | Бобруйской, Новогрудской | и Нивенской за 1681 год»*, шарыкавай ручкай чорнага колеру: *«Клецкой, | Несвижской, | Циринской протопопий»*, шарыкавай ручкай сіняга колеру: *«Борисовской, | Логойской, | Долгиновской, Завилейской (Кри|вичи)»*.

Паводле старога рукапіснага вопісу, складзенага 26 лютага 1938 г., назва адзінкі захоўвання з'яўляецца наступнай: «Визиты церквей: Минской, Бобруйской, Новогрудской и Нивенской за 1681 г.» Назва вельмі павярхоўная і нават недакладная – невядома што за «Нівенскую» царкву меў на ўвазе складальнік. На самой жа справе дакументы адрозніваюцца як паводле даты складання, так і паводле паўнаты інфармацыі. Яны ўяўляюць сабой візіты уніяцкіх цэркваў Мінскага і Навагрудскага сабораў[14] (у складзе першага – Бабруйская, Барысаўская, Блонская, Даўгінаўская, Ігуменская, Лагойская, Мінская, Мядзельская і Пухавіцкая пратапопіі, у складзе другога – Клецкая, Навагрудская, Нясвіжская і Цырынская пратапопіі). Візіты Навагрудскага сабору і Бабруйскай пратапопіі – чыставыя, а астатнія восем пратапопій Мінскага сабору – чарнавыя. І тыя, і другія складзены некалькімі пісарамі. Намі былі ідэнтыфікаваны пяць розных почыркаў (гл. Ілюстрацыі 3.1–3.5):

Почырк № 1. Арк. 1 адв.

Почырк № 2. Арк. 2–14 адв., 15 адв.–16, 18–24 адв., 25адв.–27, 27 адв.–31 адв., 32 адв.–33, 34–34 адв., 35 адв., 38–39, 41 адв.–43, 44–44 адв.

Почырк № 3. Арк. 15–15 адв., 16–17, 25–25 адв., 27–27 адв., 32–32 адв., 35, 36–37, 38, 39–40 адв., 43 адв.–44, 44 адв.–45 адв.

Почырк № 4. Арк. 33–34, 37 адв.

Почырк № 5. Арк. 45 адв.–46, 47–107 адв.

Зрэшты, з прычыны выцвітання атраманту дакладная колькасць почыркаў не можа быць устаноўленай канчаткова.

Візіты складзены на польскай мове з невялікім працэнтам царкоўнаславянскіх словаў і беларусізмаў. Царкоўнаславянская лексіка ў сваёй большасці абмяжоўваецца назвамі літургічнага начыння і

«Менскае» ўжыта форма напісання сталіцы Беларусі (Менск), якая існавала да 1938 г.

[13] Зроблена не раней за 1963 г., паколькі ў гэтым годзе ЦДГА БССР быў пераведзены з г. Магілёва ў г. Мінск.

[14] *Сабор* – старабеларускі адпаведнік каталіцкага тэрміну *афіцыялат* – адміністратыўна-тэрытарыяльнай адзінкі, якая аб'ядноўвала некалькі пратапопій (у традыцыях Заходняй царквы – дэканатаў).

некаторых царкоўных святаў, але нават яны падаюцца з заўважным уплывам беларускага маўлення – *potrachil* замест *epitrachil*, *nałoy* замест *anałoy* і інш. Трапляюцца і беларускія лексемы: (напрыклад, *swieszczennik* альбо *ociec* замест *kapłan*/*oyciec,* а таксама *iaszczyczek/ jaszczyczek, Nierukotworenny Obraz, Uspienie, płaszczenica, Swiataia Swiatych, stanowlenie, hramota, zertownik (zartownik), Rożestwo Preswiatoi Bohorodzicy* і інш. Можна адзначыць цікавую асаблівасць – мінскі візітатар ведаў польскую мову горш за навагрудскага. Так, ён паўсюдна ўжывае тэрміны *Naswięszy*, *Ewanelia*, *w pusce* замест правільных польскіх *Nayświętszy*, *Ewangelia*, *w puszce*. Да таго ж спалучэнне літар *on* ён паўсюдна намагаецца перадаць «больш польскай» літарай *ą*, а спалучэнні *en* адпаведна літарай *ę*. Атрымаліся такія наватворы як *korąka*, *zapąka*, *documęty*, *antepędium*.

Напісанне імёнаў парохаў у дакументах лацінізавана слаба – досыць рэдка сустракаюцца лацінскія варыянты царкоўнаславянскіх імёнаў *Euseby* (Яўсей), *Teophil* (Феафіл). Амаль паўсюдна сустракаюцца «ўсходнія» імёны – *Pachomiy*, *Jerofiey*, *Ewstafiy/Eustachi*, *Artemi*. Паралельна з *Teodor/Theodor* фігуруе *Fiedor*, з *Bazyli – Wasiley,* з *Tymoteusz – Timofiey* і інш. Назвы ж населеных пунктаў падаюцца, як правіла, па-беларуску (*Apimachi*, *Rapiechi*, *Hanczary*, *Horawiec*, – яскрава праяўляецца прынцып акання, выкарыстання фрыкатыўнага «г», «г» выбухное выкарыстоўваецца хіба ў назвах балцкага паходжання – *Gierwiele*, *Girduciszki*, *Goyzowo*). На некаторых аркушах візітаў Навагрудскага сабору маюцца інскрыпцыі сярэдзіны XVIII ст., дзе канцылярыст зрабіў надрадковы пераклад незразумелага яму царкоўнаславянскага і беларускага тэрміна *протопопия*, замяніўшы польскім *dziekania.*

Адзіны дакумент у справе, які складзены на «рускай» мове – копія ўказа ад 2 верасня 1681 г. аб пачатку правядзення візітацыі цэркваў Мінскага сабору. Тут цяжка вызначыць адметнасці, паводле якіх мову можна аднесці да т.зв. «старабеларускай» ці «стараўкраінскай», але мы больш схіляемся да другога варыянту, паколькі ў адзінкавых словах заўважна схільнасць да выкарыстання літары *и* – *мисто*, *опитати*.

Трэба адзначыць, што тэкст візітаў падаецца не адзіным масівам, а ў пяці блоках накшталт табліцы, якую ўтвараюць вертыкальныя лініі, зробленыя тым жа атрамантам, што і сам тэкст. Гэта выглядае наступным чынам.

1.	*2.*	*3.*	*4.*	*5.*

У слупку 1 фіксуецца колькасць святароў шляхам прысваення ім своеасаблівых парадкавых нумароў. Гэты слупок запоўнены амаль

выключна па Навагрудскім саборы і Бабруйскай пратапопіі. У некаторых месцах ён мае калантытул *Kapłani*. (Гл. ніжэй). Пры перадачы тэкста мы вынеслі інфармацыю з гэтага слупка ў агульны тэкставы масіў. У слупку 2 падаецца асноўны тэкст візіты. Па Навагрудскім саборы і Бабруйскай пратапопіі тэкст візіты адной царквы аддзелены ад тэксту наступнай візіты гарызантальнай лініяй. У слупках 3, 4, 5 фіксуецца колькасць цэркваў, душ і капліц адпаведна, месцамі гэтыя слупкі маюць калантытулы *Cerkwi* | *Dusz* | *Kaplic* (Гл. ніжэй). Пры перадачы тэкста адзнакі аб цэрквах і капліцах (якія рабіліся ў выглядзе лічбы «1» у 3-м, 4-м альбо 5-м слупку) мы проста апускалі, а колькасць душ вернікаў са слупка 4 мы палічылі мэтазгодным падаць у агульным масіве тэкста.

У тэксце візітаў маюцца шматлікія інскрыпцыі. Тыя з іх, што тычацца непасрэдна тэксту візіты (такія як удакладненні ва ўнутраным убранстве царквы, новапрыдбаныя прадметы) мы змясцілі ў тэксце, выдзеліўшы іх *курсівам*. У такім разе пазначаўся характар інскрыпцыі – колер атраманту, месца занатоўкі: паверх тэкста, на палях і інш. Апрача гэтага, некаторыя інскрыпцыі носяць прыкметы інфармацыйна-пошукавага апарата (складзены не раней за пачатак XVIII ст.). Яны кепска стасуюцца з асноўным тэкстам візітаў, таму, каб пазбегнуць блытаніны, мы палічылі мэтазгодным пералічыць іх у прадмове і падаць нумары аркушаў, на якіх знаходзяцца падобнага кшталту інскрыпцыі. Гэты пералік выглядае наступным чынам:

1681 7bra m(iesią)ca | *dnia* 2 – у ніжнім правым куце на аркушы 1 адв.

Cerkwi | *Dusz* | *Kaplic* – у верхнім правым куце (вертыкальна) 2 адв., 3 адв., 4 адв., 5 адв., 6 адв., 7, 7 адв., 10–14, 18, 27, 52, 53 адв., 54.

Cyrynski – уверсе 72, 74, 75, 76, 77, 78, 81, 82, 83, 84, 85.

~~*Cyrynski*~~ – уверсе 87.

~~*Cyrynski*~~ *Nieswiski* – уверсе 88.

Decanat Cyrynski – уверсе 72 адв.–73.

Dziekania – уверсе 107 адв.

Dziekania Klecka – уверсе 102 адв.–103, 103 адв.–104, 104 адв.–105.

Kapłani – у верхнім левым куце (вертыкальна) на аркушах 52, 53 адв., 54.

Minska protopopia – уверсе 2.

Nieswiski – уверсе 86 адв., 89, 90, 92, 95, 97, 99.

Nieswiski ~~*Cyrynski*~~ – уверсе 86.

Nowogrodzka – уверсе 52 адв., 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69.

Protopopia puchowicka – уверсе 36.

На адваротным баку указа Ц. Жахоўскага (арк. 1) маюцца чарнавыя запісы XVIII ст. гаспадарчага характара. Іх змест не мае дачынення да візітаў. Як вынікае са зместу, яны зроблены парафіяльным святаром, у архіве якога на той час знаходзіліся візіты. Гэта занатоўкі аб нарыхтоўках збожжа, аб хрышчэнні немаўлятаў і блаславленні шлюбаў. Змест іх наступны:

Jęczmienia kop 28, snopow 2. | *Item społu kop 2, snopow 12.* | *Item jęczmienia kop 9, snopow 23.* | *Item jęczmieniu kop 5, snopow 5.* | *In uniwersum (...) facit kop 44, snopow 43.* | *Żyta w stronie 22 augusta kop 6.* | *Wstępuie w stan swięty małżeński* | *Adam Horbaczewicz z Łydczyc z Ewą* | *Kondraciukowną zapowiedz. 12 d(nia) 3.* | *Tego z roku m(ie)s(ią)ca junia (...) dnia ochrzczony Michał* | *urodzony z Jana Kota y matki Theodory (...),* | *bywszey w pierszym małżeństwie (...)* | *(...) teraznieyszey Janowey Kotowey. Kumem* | *był Antoni Aysak. Kumą Theodora Janowa Dzier|nowiczowa. Wszyscy z Niehniewicz.* | *Wstępuie w stan swięty małżeński Siemion (...)* | *z Choroscycy* | *z Hannusią (...)ską zapowiedz(...)* |

Назвы населеных пунктаў (Лычыцы, Нягневічы, Харосіца), якія ўзгадваюцца ў гэтых інскрыпцыях, сведчаць аб тым, што ў XVIII ст. візіты знаходзіліся пры царкве в. Нягневічы Навагрудскага пав. (у склад парафіі якой уваходзілі ўсе згаданыя населеныя пункты). Такія высновы ўскосна пацвярджае і той факт, што з 20 студзеня 1723 г. і да сярэдзіны 50-х гг. XVIII ст. нягневіцкім парохам з'яўляўся навагрудскі дэкан Сымон Галоўчыц[15]. Як вядома, пры дэкане захоўваўся дэканацкі архіў. Цалкам верагодна, што большасць інскрыпцый XVIII ст. зроблены менавіта Галоўчыцам.

Інскрыпцыі, магчыма, былі і на некаторых іншых аркушах, але ў выніку няўдала праведзенай у 1997 г. рэстаўрацыі яны былі страчаны падчас абрэзкі краёў паперы.

У афармленні візітаў прысутнічаюць некаторыя элементы мастацкага аздаблення: Буквіцы *P* і *M* у словаспалучэнні *Protopopa Minski*, а таксама *P* у слове *Przewielebny* (арк. 2).

У напісанні некаторых загалоўкаў выкарыстаны вялікія, тлуста абведзеныя літары: *Protopopia Bobruyska* (арк. 47); *Proto(po)pia Cyrynska* (арк. 70).; *Protopopia Nieswiska* (арк. 85 адв.); *Protopopia Klecka* (арк. 100).

[15] НГАБ. – Ф. 1502. – Воп. 1. – Спр. 13. – Арк. 22 адв.

1.3. Перадумовы правядзення генеральнай візітацыі 1680–1682 гг.

Як вынікае з першых радкоў дакумента, асобай, што ініцыявала правядзенне візітацыі, з'яўляецца мітрапаліт Цыпрыян Жахоўскі (гл. Ілюстрацыю 1).

Варта адзначыць, што з самага пачатку здабыцця мітрапаліцкай пасады Ц. Жахоўскі (1674 г.) прыкладаў намаганні па вызначэнні колькасці падуладнай паствы і парохаў. Прычыны для гэтага былі самыя важкія – у 1654 г. у часе першага этапу вайны Маскоўскай дзяржавы з Рэччу Паспалітай большая частка архіва уніяцкіх мітрапалітаў, які на той час захоўваўся ў Полацку, была знішчана маскоўскімі войскамі. У 1655 г. працу па аднаўленні страчаных дакументаў распачаў тагачасны мітрапаліт Антон Сялява, але ў хуткім часе ён памёр. У 1669 г. гэтыя захады аднавіў новы мітрапаліт Габрыэль Календа[16]. Але невядома, ці далі яго высілкі нейкі плён, бо ў 1674 г. памёр і Г. Календа.

Улетку 1674 г. была здзейснена няўдалая спроба візітавання цэркваў Пінска-Тураўскай епархіі. У ролі візітатара тады выступіў Пінска-Тураўскі епіскап Міхал-Марцыян Белазор. Плён быў мізэрны – праваслаўнае насельніцтва проста не пусціла епіскапа да цэркваў. У 1676 г. было прынята кампраміснае рашэнне – замест візітацыі епіскап накіраваў свайго ўпаўнаважанага Пятра Курцiловiча, пінскага пратапопа, з мэтай падліку святароў, што захавалі вернасць уніі. Вынікі для Ц. Жахоўскага і М.-М. Белазора аказаліся кепскімі. Паслушэнства уніяцкаму мітрапаліту выказалі 86 святароў, сярод іх толькі адзін пратапоп – сам П. Курціловіч[17]. Паводле нашых падлікаў Пінска-Тураўская епархія на мяжы XVII–XVIII ст. складалася з 13 пратапопіяў: 10 – у Пінскай частцы і 3 – у Тураўскай. Да таго ж П. Курціловіч не пазначыў, які працэнт сярод названых святароў складалі бязмесцавыя, а таксама вікарыі. Так што колькасць уніяцкіх парафій на Піншчыне павінна была быць меншай за колькасць святароў. Трохі раней, у 1672 г., М.-М. Белазор так апісваў становішча уніяцкай царквы на Піншчыне: «Вялікая шкода царкве Божай робіцца, і ўзнаўляюцца норавы горшыя за паганскія … Не ходзіце ў нядзельныя і святочныя дні на набажэнства і Божую службу, хоць у гарадах і вёсках вашых маеце цэрквы, пастаўленыя

[16] НГАБ. – Ф. 1730. – Воп. 1. – Спр. 38. – Арк. 1670–1670 адв.

[17] Археографический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси, издаваемый при управлении Виленскаго Учебнаго Округа. Т. VI. Вильна: Печатня О. Блюмовича, 1869. – С. 353–354.

вашымі продкамі … А іншы ходзіць у схізматыцкія цэрквы, пакідаючы святое адзінства, сваіх святароў і епіскапаў»[18].

Дзеля вырашэння спрэчных пытанняў і для пошукаў паразумення ў студзені 1680 г. у г. Любліне з ініцыятывы Ц. Жахоўскага адбыўся сумесны сабор іерархаў уніяцкай і праваслаўнай цэркваў. Плён ад гэтага мерапрыемства аднак быў невялікім і практычных вынікаў т. зв. «Люблінскі калёквіум» не прынёс. Паводле словаў самога Ц. Жахоўскага, «быў выдатны статак авечак, але не схацеў увайсці ў авечы двор вярхоўнага рымскага пастыра і з'яднацца з тымі, хто слухае яго голас і не столькі баіцца яго, колькі любіць… Святое Адзінства вяртаецца дахаты»[19]. Між іншым, Ц. Жахоўскі падрыхтаваў аб'ёмную працу, прысвечаную апісанню сабору 1680 г. пад назвай «Colloqium Lubielskie»[20], дзе распісаў усе свае захады і захады папярэднікаў па ўмацаванні царкоўнага адзінства. На партрэце Ц. Жахоўскага 1681 г. на заднім плане можна заўважыць яго «Colloqium Lubielskie», які мастак палічыў вартым размясціць разам з творамі такіх аўтараў, як Васіль Вялікі, Тамаш Аквінскі і Ян Златавусны (гл. Ілюстрацыю 1).

Менавіта ў такіх умовах – пасля фактычнай паразы унійнай справы на Піншчыне і безвыніковага Люблінскага сабору – Ц. Жахоўскі вырашыў прыступіць да генеральнай візітацыі цэркваў Кіеўска-Віленскай епархіі.

Ва ўказе Ц Жахоўскага называюцца асобы, што павінны праводзіць візітацыю цэркваў Мінскага сабору 1682 г. Гэта слонімскі і парэцкі пратапоп Марцыян Пятровіч, генеральны візітатар, і святар царквы ў в. Пагарэлае Мінскага пав. Самуэль Загароўскі, памочнік і, хутчэй за ўсё, – пісар. Паводле інфармацыі з актавых кніг Слонімскага земскага суда Марцыян Пятровіч ў 1668–1690 гг. з'яўляўся парафіяльным святаром цэркваў у в. Высацк і Дзераўная[21]. М. Пятровіч, відавочна, з'яўляўся пратэжэ мітрапаліта, бо ў 1676 г. з рук апошняга атрымаў прызначэнне на пасаду святара царквы Св. Тройцы ў г. Слоніме, месца не толькі пачэснае і прыбытковае, але і адказнае[22].

Візітацыю цэркваў Навагрудскага сабору 1680–1681 гг. праводзіў пісар Навагрудскага сабору, святар царквы ў в. Сенна Аляксандр

[18] Тамсама. С. 246.

[19] Цыт. паводле: Коялович М.О. Литовская церковная уния. Т. II. СПб.: Типография духовнаго журнала «Странник», 1861. – С. 234.

[20] Тамсама. – С. 230.

[21] НГАБ. – Ф. 1785. – Воп. 1. – Спр. 42. – Арк. 4, 114; НГАБ. – Ф. 1785. – Воп. 1. – Спр. 46. – Арк. 27.

[22] НГАБ. – Ф. 1774. – Воп. 1. – Спр. 3. – Арк. 990 адв.

Валасовіч. Прамых сведчанняў аб гэтым няма. Але пад 12 кастрычніка 1680 г. у візітах маецца цікавы запіс. Пры візітаванні Сенненскай царквы пісар адзначае, што «вялебны айцец Габрыэль Валасовіч, сын айца пісара, да вяртання з візіты айца пісара жыве пры Сенненскай царкве і ў бацькоўскай плябаніі»[23]. Ёсць яшчэ адно ўскоснае пацвярджэнне таго, факта, што візітацыю праводзіў менавіта А. Валасовіч. У візітах цалкам працытаваны тэкст толькі аднаго царкоўнага фундуша, які знаходзіўся на момант візітацыі ні ў каго іншага, як у пісара Навагрудскага сабору, г. зн. у таго ж Аляксандра Валасовіча[24].

Як бачым, Ц. Жахоўскі даверыў правядзенне візітацыі прадстаўнікам белага кліру, а не больш адукаваным базыльянам, з якімі мітрапаліт меў складаныя стасункі.

1.4. Структура візітаў

Варта адзначыць, што самая ранняя з дайшоўшых да нас візітаў цэркваў Кіеўска-Віленскай епархіі датуецца 1666 г.[25] Гэты дакумент адзінкавы. Найбуйнейшы сучасны даследчык інстытута візітатарства уніяцкай царквы ўкраінскі гісторык І. Скачыляс сцвярджае, што іншых пісьмова занатаваных да 80-х гг. XVII ст. візітаў Кіеўска-Віленскай епархіі не захавалася. Больш падрабязна пра асаблівасці правядзення генеральных візітацый у 1596–1720 гг. гл. працы названага даследчыка[26].

Такім чынам, мы са шкадаваннем вымушаны канстатаваць, што параўнанне структуры складання візітаў 1680–1682 гг. з больш раннімі аналагамі немагчыма ў сілу адсутнасці апошніх.

Агулам візітамі 1680–1682 гг. ахоплены 212 цэркваў і 104 капліцы. Гэта амаль уся тэрыторыя Мінскага і Навагрудскага паветаў (за выключэннем праваслаўных «анклаваў»), значная частка Ашмянскага, невялікая прастора ў Аршанскім і Рэчыцкім паветах, адзінкавыя цэрквы

[23] НГАБ. – Ф. 136. – Воп. 1. – Спр. 42042. – Арк. 69 адв.

[24] Тамсама. – Арк. 62 адв.

[25] М(алышевский) Н. Заметка о визитах как хранилищах исторических сведений и документов (на память о митрополите Иосифе) // Литовские епархиальные ведомости. – 1869. – № 10. – С. 658.

[26] Напрыклад: Скочиляс І. Генеральні візитації в українсько-білоруських єпархіях Київської уніатської митрополії. 1596–1720 роки // Записки наукового товариства імені Шевченка. Т. CCXXXVIII. Праці Історично-філософської секції. Львів, 1999. – С. 46–94; Скочиляс І. Генеральні візитації Київської унійної митрополії XVII–XVIII століть. Львівсько-Галицько-Кам'янецька єпархія. Т. 2: Протоколи генеральних візитацій. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2004. – CCVIII+512 с.

і капліцы ў Слонімскім павеце і Полацкім ваяводстве. Маюцца ўзгадкі аб вялікай колькасці населеных пунктаў (каля 1400).

Структура раздзелаў візітаў Навагрудскага і Мінскага сабору адрозніваецца нязначна. Яна ўтрымлівае ў сваёй большасці стандартны набор раздзелаў:

1. Дата візітацыі.

Візіты Навагрудскага сабору і Бабруйскай пратапопіі маюць дакладную даціроўку. Візіты Мінскага сабору за рэдкім выключэннем не маюць пазнак, якія б сведчылі аб часе іх складання. Але ў тэксце трапляецца інфармацыя, якая дазваляе сцвярджаць, што складаліся яны пазней, чым 1680–1681 гг.

Храналогія правядзення візітацыі па пратапопіях выглядае наступным чынам:

Навагрудская – 20 верасня – 12 кастрычніка 1680 г.;
Цырынская – 18 кастрычніка – 9 лістапада 1680 г.;
Нясвіжская – 10 лістапада – 4 снежня 1680 г.;
Клецкая – 6 снежня 1680 г. – 1 студзеня 1681 г.;
Даўгінаўская – студзень 1682 г.;
Бабруйская – 5–11 лютага 1682 г.;
Пухавіцкая – люты 1682 г.;
Блонская – люты-сакавік 1682 г.;
Мінская – не раней за сакавік 1682 г.;
Лагойская – не раней за сакавік 1682 г.;
Мядзельская – не раней за сакавік 1682 г.;
Ігуменская – не раней за сакавік 1682 г.;
Барысаўская – не раней за сакавік 1682 г.

Устанаўленне часу складання дакументаў у асобных выпадках ускладняецца пісарскімі памылкамі. Так, пры апісанні царквы ў в. Возера Мінскага пав. стаіць дата 31 лютага. Паколькі 1682 не з'яўляецца вісакосным годам, то можна дапусціць, што мелася на ўвазе 3 сакавіка.

Даты пададзены паводле грыгарыянскага календара – на перадапошняй старонцы візітаў побач з датай: «1 студзеня 1681 года» маецца заўвага «па-новаму»[27]. Гэта цікавая адметнасць, паколькі ва уніяцкім справаводстве таго часу, як правіла, выкарыстоўваўся юліянскі календар.

Каб пазбегнуць блытаніны неабходна ўлічваць і спецыфічнае пазначэнне лацінскіх назваў месяцаў: 7bra – *Septembra* – верасня; 8bra – *Octombra* – кастрычніка; 9bra – *Novembra* – лістапада; 10bra альбо Xbra

[27] НГАБ. – Ф. 136. – Воп. 1. – Спр. 42042. – Арк. 107.

– *Decembra* – снежня.

2. Назва і тытул царквы.

Пры апісанні цэркваў Мінскага сабору ў загаловак вынесена назва населенага пункта (у месным склоне), імя і прозвішча калятара (альбо назва ўстановы-землеўласніка). Далей падаецца тытул царквы, імя і прозвішча святара, які «знаходзіцца пры ёй». Пры апісанні цэркваў Навагрудскага сабору (а таксама Бабруйскай пратапопіі) ў загаловак вынесена толькі назва населенага пункта і дата візітацыі. Далейшы тэкст пачынаецца з наступнай фармулёўкі: *«Вялебны ў Богу айцец …, прэсвітэр …-скі, трымае царкву… фундацыі іх міласцей паноў …»*

Тытул цэркваў у некаторых выпадках не пазначаны ўвогуле. Гэта яшчэ ў большай ступені датычыць капліц. З культам Хрыста звязаны тытулы 41 храма, а з марыйным культам – цэлых 79. Суадносіны паміж колькасцю цэркваў пад рознымі тытуламі гл. у Дадатках у табліцы 6.3.

3. Агульнае апісанне царкоўнага будынку.

Пры апісанні цэркваў Мінскага сабору гэты падраздзел альбо адсутнічае ўвогуле, альбо падаецца напрыканцы дакумента і абмяжоўваецца некалькімі словамі, напрыклад, «сама царква драўляная». Цэрквы Навагрудскага сабору і Бабруйскай пратапопіі маюць больш поўнае апісанне будынку. Пазначаны матэрыял, стан захаванасці – новая, спарахнелая, нядаўна пастаўленая, на каменным падмурку, добра альбо кепска накрытая і г.д., адзначана наяўнасць бабінца, званіцы, цвінтара, шпіталя, зрэдку агароджы і г. д. Пры апісанні будынка царквы ў м. Пухавічы Мінскага пав. маецца ўзгадка пра купалы – «пад трыма купаламі»[28].

4. Апісанне іканастаса і захаванасці Святых Дароў.

Чарговасць апісання іканастаса і Святых Дароў, на думку І. Скачыляса, з'яўляецца прыкметай пранікнення (альбо непранікнення) ва уніяцкае справаводства каталіцкіх нормаў[29]. Калі на першым месцы ў апісанні ўнутранага ўбранства царквы знаходзіцца іканастас – «багаслоўе ў колерах» – гэта яскравая прыкмета захавання традыцый ўсходняй царквы, калі ж на першых пазіцыях фігуруюць Святыя Дары, то гэта ўплыў посттрыдэнцкага заходняга хрысціянства, які рабіў акцэнт на выключнай важнасці Еўхарыстыі ў літургіі.

Візіты Мінскага і Навагрудскага сабору ў гэтым пункце маюць

[28] НГАБ. – Ф. 136. – Воп. 1. – Спр. 42042. – Арк. 37 адв.

[29] Скочиляс І. Генеральні візитації в українсько-білоруських єпархіях Київської уніатської митрополії. 1596–1720 роки // Записки наукового товариства імені Шевченка. Т. CCXXXVIII. Праці Історично-філософської секції. Львів, 1999. – С. 66–67.

амаль дыяметральную супрацьлегласць. Цэрквы Навагрудскага сабору, Бабруйскай пратапопіі, а таксама царква ў в. Возера Мінскага пав. (візіты ўсіх гэтых храмаў складзены Почыркам № 5) на першым месцы маюць апісанні іканастаса альбо канстатацыю яго адсутнасці. Пры апісанні астатніх цэркваў на першым месцы значыцца Святая Еўхарыстыя.

Іканастасы ў візітах маюць лаканічнае апісанне – як правіла, некалькі слоў. Найбольш распаўсюджаныя характарыстыкі: «дастаткова ўпрыгожаны», «паводле канонаў Святых Айцоў», «абразы на сваіх месцах» і інш. Больш канкрэтныя апісанні сустракаюцца радзей: «старасвецкага малявання», «новы», «маляваны на палатне», і інш. Аб тым, што іканастас успрымаецца як неад'емная частка аздаблення уніяцкага храма, сведчыць наступны факт. Пад 24 лістапада 1680 г. узгадваецца новая «прыгожая» царкваПератварэння Божага ў г. Нясвіжы. Асабліва адзначана, што новы іканастас знаходзіцца ў працэсе пабудовы коштам нясвіжскага бурмістра.

Разам з тым, у планіроўцы уніяцкіх храмаў пачынаюць з'яўляцца бакавыя алтары – запазычанне з традыцый Заходняй царквы. Наяўнасць бакавых алтароў адзначана ў цэрквах м. Даўгінава, м. Вілейка, в. Спягла Ашмянскага пав. У царкве м. Маладзечна Мінскага пав. знаходзіўся «брацкі бакавы алтар» – пабудаваны, відавочна, коштам братчыкаў.

Большай падрабязнасцю вылучаецца апісанне абразоў. Асабліва гэта тычыцца абразоў цудатворных. Асноўная ўвага, што праўда, надавалася не самому абразу, а ватыве – ахвяраванням на яго. Зрэдку адзначаўся матэрыял, на якім намаляваны абраз – дрэва, палатно альбо папера. Цікавая асаблівасць – у царкве Св. Тройцы ў Мінску знаходзіўся абраз Блажэннага Язафата Кунцэвіча[30], што сведчыць аб наяўнасці яго культу ў тыя часы.

Нават цэрквы з цудатворнымі абразамі мелі невялікую колькасць ватывы. Выключэнне складае пэўная колькасць храмаў (усе Навагрудскага сабору), напрыклад, у м. Новы Свержань Навагрудскага пав. Паводле візіты, ватыва на новасвержанскім абразе Збавіцеля складалася са 104 срэбных таблічак рознай велічыні. У тэксце візіты Забяльскай царквы Навагрудскага пав. распісаны захады па пераплаўцы часткі ватывы ў срэбную дараносіцу і крыж.

[30] *Кунцэвіч Язафат* (1580–1623) – полацкі уніяцкі архіепіскап. Распаўсюджваў уніяцтва на тэрыторыі сваёй епархіі. Забіты праваслаўнымі жыхарамі г. Віцебска. 16 траўня 1643 г. прылічаны да ліку блажэнных каталіцкай царквы. 22 красавіка 1867 г. абвешчаны святым.

Для захавання запасных Святых Дароў канонамі была прадугледжана спецыяльная ёмістасць – дараносіца з золата альбо срэбра. На практыцы ж у большасці выпадкаў для гэтых мэтаў служылі дараносіцы валавяныя. Бадай, самай багатай з’яўлялася срэбная вызалачаная ёмістасць для Святых Дароў у выглядзе «галавы трупа» – чалавечага чэрапа – асабістая ўласнасць святара царквы ў м. Валеўка Навагрудскага пав. Цімоха Левановіча.

У царкве в. Суляцічы Навагрудскага пав. паралельна захоўвалася два віды Святых Дароў – «грэцкія» (прасфоры) і «рымскія» (гостыі).

У некаторых бедных цэрквах у якасці дараносіц выкарыстоўваліся тыя ж самыя паціры (келіхі), з якіх адбывалася прычашчэнне вернікаў, альбо нават сталовыя ёмістасці для солі – сальнічкі. Так было ў г. Барысаве, м. Крупкі Аршанскага пав., у м. Блонь і в. Пухавічы Мінскага пав.

5. Царкоўнае начынне.

Царкоўнаму начынню ў час візітацыі надавалася самая пільная ўвага. Ва ўсялякім разе яго апісанне складае найбольшы працэнт ад агульнага аб’ёма тэкста. Да ліку царкоўнага начыння адносілася мноства вырабаў з тканіны: абрусы, воздухі, пакроўцы, ілітоны, ручнікі, хусткі, харугвы, заслонкі перад абразамі, сукні для накрыцця нябожчыкаў у час адпявання і інш. З тканіны вырабляліся таксама такія важныя элементы начыння, як антымінсы і заслоны перад алтарамі. Да ліку «працоўных прыладаў» святара можна аднесці кадзільніцы і падсвечнікі (медныя, латунныя, бляшаныя альбо драўляныя). У некаторых цэрквах адзначана наяўнасць драўляных і срэбных крыжоў, а таксама свечак, што належалі братчыкам.

Асобна адзначалася наяўнасць званоў, алтаровых званочкаў, кляпадлаў, літургічнага посуду і адзення. Акрамя неабходнага для прыгатавання Еўхарыстыі посуду – паціра, дыскаса, звяздзіцы і лыжачкі – у тэксце ўзгадваюцца мірніцы (ёмістасці для захавання Святога Міра і алею), кацялкі для свянцонай вады, ампулкі. Сярод відаў адзення адзначаны: рызы з епітрахілямі і поручамі, фелоні (арнаты), стыхары, альбы, гумералы, паясы і інш.

Багатым убранствам вылучаліся тыя нешматлікія храмы, якія не былі абрабаваны (альбо ўвогуле разбураны ці спалены) маскоўскімі і казацкімі войскамі ў 1654–1667 гг. Да ліку іх адносіцца, напрыклад, царква ў г. Ляхавічы Навагрудскага пав. – аднаго з нямногіх гарадоў, што вытрымалі маскоўскую аблогу.

Акрамя «маскоўскіх» рэчаў і «Маскоўшчыны» (гл. далей **Асноўныя асаблівасці візітаў**) ў тэксце ўзгадваецца яшчэ некалькі катэгорый прадметаў так ці іначай звязаных з этнонімамі. Іх няшмат. Гэта рознага кшталту ювелірныя вырабы, упрыгожаныя «чэшскімі» дыяментамі, якія сустракаліся пры многіх цэрквах – крыжыкі, кулончыкі, бранзалеты, завушніцы. У царкве в. Суляцічы Навагрудскага пав. былі адзначаны завушнічкі «шоцкія». «Шоты» альбо «шкоты» – назва шатландскіх эмігрантаў, што аселі ў Рэчы Паспалітай і займаліся пераважна дробным гандлем. Гэтыя завушнічкі, хутчэй за ўсё, і былі набытыя ў шоцкіх гандляроў.

Да ліку этнонімаў у той ці іншай ступені можна аднесці эпітэты, якімі было прынята называць два хрысціянскія абрады – усходні «грэцкі» і заходні «рымскі». У дачыненні да мовы напісання некаторых літургічных кніг ужываліся азначэнні «руская» (царкоўнаславянская) альбо «польская».

Многія цэрквы начыння не мелі ўвогуле. Асабліва вялікая колькасць такіх храмаў была ў Мінскім пав., які моцна пацярпеў у час вайны 1654–1667 гг. У в. Ігрушка Аршанскага пав. царкоўнае начынне схаваў і не дазволіў апісваць сам святар Дзяніс Акаловіч. Матывацыю такога ўчынка патлумачыць цяжка. Магчыма, айцец Дзяніс, як і многія іншыя святары, падчас падзеяў 1654–1667 гг. пакінуў унію і нават у 1682 г. не пажадаў падпарадкоўвацца уніяцкаму кіраўніцтву.

Ніякага начыння не мелі амаль усе капліцы. Як правіла, адзначалася, што святар прыязджае да капліцаў са сваім начыннем.

6. Кнігазборы.

Адной з асноўных функцый храмаў было збіранне і захаванне літургічнай літаратуры. Аб’ёмы царкоўных кнігазбораў у 1680–1682 гг., як сведчаць візіты, былі невялікімі. Рэдкая царква мела больш за дзесятак асобнікаў. Гэта тлумачыцца тым, што ў многіх святароў былі ўласныя кнігі, абсалютная большасць якіх не фіксавалася ў візітах. З 212 цэркваў наяўнасць прыватных святарскіх кнігазбораў адзначана пры 77. Цікава, што асноўная маса з іх прыпадае на цэрквы Мінскага сабору (68 з 77), дзе аб’ём і змест прыватных кнігазбораў не фіксаваўся ўвогуле. Па цэрквах жа Навагрудскага сабору склад святарскіх кнігазбораў у большасці выпадкаў раскрываўся. Увогуле ў візітах згадана 763 асобнікі 20 асноўных назваў кніг. Падрабязныя падлікі пададзены ў Дадатках у табліцы 6.6.

На фоне кепскай забяспечанасці літургічнай літаратурай вылучаецца царква ў в. Сенна Навагрудскага пав., святаром якой з’яўляўся пісар Навагрудскага сабору і генеральны візітатар цэркваў

Навагрудскага сабору Аляксандр Валасовіч. Сенненскі кнігазбор складаўся з 26 кніг.

Пры цэрквах Навагрудскай пратапопіі даволі часта сустракаюцца «пісаныя ўставам» Евангеллі. Гэта, хутчэй за ўсё, плён дзейнасці старажытнага Лаўрышаўскага манастыра, які знаходзіўся на тэрыторыі пратапопіі. Асаблівую цікавасць уяўляе апісанне Евангелля з кнігазбору царквы ў в. Ваўкавічы Навагрудскага. пав. Яно пралівае святло на паходжанне знакамітага помніка беларускага пісьменства XVI ст. – т. зв. «Ваўкавыскага евангелля», што зберагаецца ў бібліятэцы Акадэміі Навук Літвы ў Вільні. Частка даследчыкаў лічыць, што адна з інскрыпцый аб святары «церкви Волковицкой», паводле якой паходжанне Евангелля прывязалі да г. Ваўкавыска, была неправільна патлумачана, а паходжанне кнігі належыць звязваць з Ваўкавічамі. На карысць гэтага меркавання сведчыць і інфармацыя з візіты.

7. Плябанія і царкоўныя ўладанні.

Апісанне плябаніі абмяжоўваецца простым пералікам жылых і гаспадарчых пабудоў. Да ліку першых адносіцца ўласна хата з сенямі, каморай і пякарняй. У візітах адзначаны хаты двух тыпаў: белая і чорная. Іх адрознасць, відавочна, палягае ў спосабах ацяплення. Печы ў «курных» хатах, якія тапіліся па-чорнаму, не мелі комінаў – дым выходзіў проста ў памяшканне, а потым у вакно. Трэба адзначыць, што чорныя хаты ў святарскіх плябаніях адзначаюцца крайне рэдка і ўспрымаюцца хутчэй як выключэнне. Пералік гаспадарчых пабудоў таксама невялікі: хлявы, аборы, пуні, гумны, асеці, стайні, лазні і бровары. Будынкі амаль заўсёды драўляныя, зрэдку «храсцяныя» – плеценыя з галля альбо хмызняку накшталт плятня.

Адной з асноўных задач, якія ставіў перад візітатарамі Ц. Жахоўскі, было высвятленне стану фундушоў – дакументаў на права валодання маёмасцю. Арыгіналы фундушоў большасці цэркваў згарэлі, частка захоўвалася ў мітрапаліцкім архіве, частка – у калятараў. У выпадку, калі арыгінал па той ці іншай прычыне быў страчаны, візітатар загадваў святару распачаць судовы працэс аб яго ўзнаўленні.

У адрозненне ад візітаў XVIII ст. фундуш апісваецца лаканічна, без пазначэння даты выдачы, а то і без узгадкі прозвішча фундатара. Анатацыя зместу альбо вытрымкі не прыводзяцца. Выключэнне складае толькі фундуш царквы ў в. Валеўка Навагрудскага пав., нададзены Крыстынай Масальскай 20 ліпеня 1620 г., які цалкам працытаваны.

Згодна з тэкстам візітаў, фундушы давалі святарам права на тры асноўныя крыніцы дабрабыту: зямельныя ўладанні (амаль у кожнай

царквы паўтары-дзве валокі), пляцы, на якіх будавалася плябанія альбо «садзіліся» агароднікі, і прыгонныя сяляне. Пляцы меліся пераважна ў гарадскіх і местачковых цэркваў. Так, на пляцах Мінскай Уваскрасенскай царквы сядзела 8 агароднікаў, Ляхавіцкай царквы Навагрудскага пав. – 6, Мірскай царквы Навагрудскага пав. – 5, Сталовіцкай царквы Навагрудскага пав. – 4. Працэнт цэркваў, пры якіх меліся ўласныя прыгонныя альбо агароднікі, быў даволі вялікім. Як вынікае з тэкста візітаў з 212 цэркваў прыгонныя былі ў 45 (альбо 21,2 % ад агульнай колькасці). Усяго ў тэксце ўзгадваюцца 123 прыгонныя дымы. Іх размеркаванне па пратапопіях выглядае наступным чынам:

Навагрудская – 33 дымы; Даўгінаўская – 23; Цырынская – 20; Барысаўская – 16; Мінская – 11; Нясвіжская – 11; Клецкая – 5; Мядзельская – 3; Лагойская – 1. Бабруйская, Блонская, Ігуменская і Пухавіцкая пратапопіі не мелі ніводнага прыгоннага.

Памер паншчыны ў тэксце ўзгаданы толькі аднойчы. Пры візітаванні царквы ў в. Шчорсы Навагрудскага пав. адзначана, што адзін з пяці прыгонных служыць пры храме званаром і адрабляе паншчыны тры дні на тыдзень.

У фундушы царквы ў м. Валеўка Навагрудскага пав. ад 20 ліпеня 1620 г. калятарка Крыстына Масальская піша, што яе падданыя будуць адрабляць на карысць святара паншчыну з разліку 1 дзень на год з 1 валокі зямлі. Магчыма, падобныя правілы (для цэркваў без уласных прыгонных) дзейнічалі не толькі ў Валеўцы.

Зусім рэдка фундушы агаворвалі грашовыя ахвяраванні калятараў на карысць царквы. Напрыклад, калятар Ян Аколаў ахвяраваў царкве ў в. Акаловічы Навагрудскага пав. 500 злотых.

8. Парафія.

Адным з важных элементаў візітацыі было фіксаванне разлегласці парафіі і колькасці парафіян. Агулам у тэкстах візітаў узгадваецца каля 1400 населеных пунктаў. У абсалютнай большасці падаваўся іх просты пералік з агульнай лічбай душ вернікаў. Да гэтай інфармацыі трэба ставіцца асцярожна – у большасці выпадкаў пададзены круглыя лічбы, што наводзіць на думку аб іх недакладнасці.

Парафіі уніяцкіх храмаў 1680–1682 гг. рэдка абмяжоўваліся адной толькі вёскай ці мястэчкам, у якім знаходзілася царква. У гэтым палягае істотная адметнасць ад сеткі уніяцкіх парафій на ўкраінскіх землях, дзе прыход царквы складала, як правіла, адно паселішча[31].

[31] Скочиляс І. Генеральні візитації в українсько-білоруських єпархіях Київської уніатської митрополії. 1596–1720 роки // Записки наукового товариства імені Шевченка.

Пры апісанні парафіі царквы ў м. Турэц Навагрудскага пав. пададзены звесткі і аб колькасці душ – 1600, і аб колькасці дымоў – 436. Вынікае, што сярэдняя колькасць насельніцтва на адзін дым складае 3,7 чалавека.

9. Капліцы, вікарыйствы, алтарыі.

Як ужо ўзгадвалася, у тэкстах візітаў адзначана наяўнасць 104 капліц. Амаль заўсёды ў дачыненні да іх ужываецца тэрмін «царква». За рэдкім выключэннем унутранае ўбранства і характарыстыкі будынка капліц не занатаваны. Падчас не падаецца нават іх тытул.

У традыцыях усходняй царквы было прынята мець аднаго святара на парафію. У 1722 г. уніяцкі мітрапаліт Леў Кішка напіша: «Оу Грековъ зась и Руси … немаш ани Викарииствъ, ани Алтарии, ани инныхъ оурядовъ, маючихъ свои особливыи доходы, але кождая церковъ мает еднаго пароха, и то недобре оуфундованного»[32]. Але тэксты візітаў 1680–1682 гг. сведчаць аб тым, што і вікарыйствы, і алтарыі пачалі з'яўляцца ва уніяцкіх цэрквах нашмат раней за пачатак XVIII ст. Пасады вікарыяў існавалі пры пяці цэрквах Нясвіжскай пратапопіі – в. Вялікія Жухавічы, г. Нясвіж, в. Салтанаўшчына, м. Новы Свержань, м. Мір, і адной на тэрыторыі Клецкай пратапопіі – у самім г. Клецку. У царкве в. Дарава Навагрудскага пав. калятарка Ганна Дарэўская фундавала алтарыю. На яе ўтрыманне яна адпісала фальварак з трыма прыгоннымі дымамі. Для алтарыста і спынення калятаркі падчас наведванняў пачалі будаваць жылое памяшканне і стайню. Цікава, што на пачатку XVIII ст. тры парафіі з гэтых шасці возьме пад сваю юрысдыкцыю базыльянскі ордэн.

Да таго ж нярэдкай з'явай на той час былі парафіі з двума парохамі. Такімі былі, напрыклад, цэрквы ў м. Пухавічы, м. Радашковічы, м. Шацк Мінскага пав., в. Сенна і м. Лахва Навагрудскага пав. У м. Цімкавічах парох згарэлай ў часе вайны з Маскоўскай дзяржавай царквы Св. Мікалая да моманту канчатковага аднаўлення свайго храму служыў набажэнствы ў другой цімкавіцкай царкве – Св. Іллі.

10. Апісанне асабістых характарыстык святара.

У абсалютнай большасці візіт гэты пункт выключна кароткі –

Т. CCXXXVIII. Праці Історично-філософської секції. Львів, 1999. – С. 55.

[32] (Кішка Л.) Собрание припадковъ краткое, и духовнымъ особомъ потребное. Имущее в себе Науку о Сакраментахъ, о десяти Божиихъ Приказаняхъ, о Приказаняхъ Церковныхъ, и о Науце Христианской, съ выкладомъ Символа или Исповедания Веры Православныя Кафолическия, съ выкладомъ Молитвы: Отче нашъ: и Богородице Дево: Также Науку, како подобаетъ наставляти малыхъ или невежовъ в Веры Православной, содержащее. Супрасль, 1722. – С. 58 адв. – 59.

некалькі словаў накшталт «сам святар прыкладны і пабожны». З масавых заўваг можна вылучыць хіба загады распачаць судовыя працэсы аб узнаўленні фундушоў. Пры апісанні цэркваў Мінскага сабору такі пункт часта ўвогуле апускаўся. Тэксты візітаў цэркваў Навагрудскага сабору дазваляюць больш разгорнута прааналізаваць асноўныя накірункі праверкі адпавядальнасці святара сваёй пасадзе.

Святар мусіў прадставіць на праверку ўсю царкоўную дакументацыю: стаўленую грамату – епіскапскае прызначэнне да парафіі, прэзенту – пісьмовы дазвол калятараў на атрыманне пасады пароха, пасведчанне аб выплаце падатку на карысць епіскапскай кафедры (т. зв. «катэдратык»), асобнік пастаноў епархіяльных сабораў, метрычныя кнігі рэгістрацыі нараджэнняў і шлюбаў у парафіі.

Аб тым, як належала захоўваць дакументы, гаворыцца ў візіце царквы ў в. Шчорсы Навагрудскага пав., святаром якой быў цырынскі пратапоп Цімох Галубовіч. У яго захоўваліся ўсе саборныя пастановы («канстытуцыі») пачынаючы ад 1674 г. (год узыходжання Ц. Жахоўскага на пасаду мітрапаліта), на якія быў складзены адмысловы рэестр.

Візітатар высвятляў, ці не маецца якіх-небудзь нараканняў на святара з боку калятараў, парафіян альбо суседніх парохаў. Святар жа ў сваю чаргу мог падаваць на іх свае скаргі. З найбольш цікавых здарэнняў можна вылучыць наступныя. У в. Савічы святар аславіўся на ўсю ваколіцу свавольным жыццём, у в. Вялікія Лукі пароха часта бачылі ў корчмах у святарскай вопратцы. У в. Акаловічы і Забелы візітатар рэкамендаваў замяніць парохаў, першага за кепскую падрыхтоўку, другога – за канфлікты з калятарамі. У в. Мората калятар «узненавідзеў» пароха і задаўся мэтай зжыць яго з займаемай пасады. У м. Валеўка святар быў прызнаны вартым лепшага месца. У в. Пацейкі калятары прысабечылі сабе частку парохавых функцый – так, калі паміраў нехта з парафіян, панскі цівун браў грошы за прадастаўленне месца на могілках. У в. Ахонава, Ваўкавічы і Труханавічы парохі былі прызнаны кепска падрыхтаванымі для выканання сваіх абавязкаў. Ахонаўскага накіравалі на вучобу ў суседнюю Марозавіцкую царкву тэрмінам на паўгады, ваўкавіцкага і труханавіцкага пакінулі на месцы, бо ўся неабходная літаратура была ў іх у наяўнасці. Усе трое мусілі на бліжэйшым епархіяльным саборы вытрымаць экзамен на прафесійную прыдатнасць.

1.5. Асноўныя асаблівасці візітаў

Да таго ж візіты 1680–1682 гг. утрымліваюць шэраг асаблівасцей, якія не сустракаюцца ў пазнейшых дакументах такога ж тыпу. Гэтыя асаблівасці не вылучаны ў асобныя падраздзелы, між тым, яны займаюць істотны аб'ём тэкста. Сярод такіх асаблівасцей найбольш заўважныя: «маскоўскі» след, аднаўленне паруйнаваных святыняў, супрацьстаянне: уніяты–праваслаўныя.

1. «Маскоўскі» след.

Адной з самых цікавых асаблівасцей візітацыі 1680–1682 гг. з'яўляецца наяўнасць т. зв. «маскоўскага следу». Часцей за ўсё Масковія ўзгадваецца ў негатыўным сэнсе, у такіх словаспалучэннях, як «маскоўскае нашэсце» альбо «маскоўская навала». Як правіла, гэтыя словаспалучэнні ўжываліся пры апісанні прычынаў занядбанага стану царкоўных будынкаў. Па цэрквах Навагрудскага сабору «Масква» альбо «Маскоўшчына» часцей за ўсё ўзгадваецца ў якасці прычыны спалення альбо страты фундуша. Прычым, візітатар вылучае ў «Маскоўшчыне» некалькі этапаў. Так, пры апісанні царквы ў м. Мыш Навагрудскага пав. было адзначана, што «фундуш загінуў у часы першай Маскоўшчыны»[33]. Пад гэтым, відавочна, маюцца на ўвазе выправы маскоўскіх войскаў 1655 г., падчас якіх Мыш дазвання была спалена разам з замкам.

Аднак часы т. зв. Маскоўшчыны пакінулі і пэўны станоўчы след ва уніяцкіх храмах. Многія цэрквы займелі сярод свайго начыння рэчы «маскоўскага» паходжання. У м. Дубровы каля абраза для працэсіяў мелася заслона «маскоўскай» работы. У в. Замасточча – вышываная золатам «маскоўская» альба. У в. Латыгаль – рукапіснае «маскоўскае» Евангелле. У царкве Нараджэння ПМ у м. Пухавічы адзначаны нават «Маскоўскі абразок, апраўлены срэбрам»[34]. Можна дапусціць, што візітатар мае на ўвазе рэчы, так бы мовіць, праваслаўнага паходжання. Праваслаўныя выданні актыўна выкарыстоўваліся ва уніяцкіх набажэнствах, да прыкладу, «Треодь цветная» куцейнаўскага выдання, што на працягу стагоддзя належала святарскай дынастыі Сахоўскіх з г. Бабруйску. Асобнік гэтай кнігі захаваўся ў бібліятэцы Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі[35] і мае ўласніцкія інскрыпцыі прадстаўнікоў роду Сахоўскіх. Але для азначэння праваслаўя ў візітах выкарыстоўваецца

[33] НГАБ. – Ф. 136. – Воп. 1. – Спр. 42042. – Арк. 76 адв.
34 НГАБ. – Ф. 136. – Воп. 1. – Спр. 42042. – Арк. 37 адв.
35 Треодь Цветная. Куцейна (?), 1631. Бібліятэка Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі. Шыфр 15727.

дакладны тэрмін: «схізма» альбо «схізматыцкі». Абразы ж увогуле не маюць яскравай канфесійнай прыналежнасці. Так што т. зв. маскоўскія рэчы былі альбо прывезены з Маскоўскай дзяржавы калятарамі альбо, што малаверагодна, былі падараваны прадстаўнікамі новых уладаў у часе вайны. Ускосным чынам наяўнасць маскоўскага следу можа сведчыць аб тым, што ў часе вайны 1654–1667 г. храм перайшоў пад праваслаўную юрысдыкцыю.

Адзначана ў візітах і іншая цікавая праява «маскоўскага» следу. Пакуль яшчэ адзінкава, але ўжо пачынаюць з'яўляцца ў Беларусі характэрныя тапонімы. Назвы населеных пунктаў з корнем *маскаль* сустракаюцца нават на заходнебеларускіх землях. У парафіі царквы ў в. Лучай Ашмянскага пав. утварылася паселішча з назвай Маскалік. Праз некалькі дзесяцігоддзяў пасля масавага рассялення стараабрадцаў-уцекачоў з Маскоўскай дзяржавы, падобныя назвы зробяцца практычна паўсюднымі.

2. Захады па аднаўленні паруйнаваных святыняў.

Другая асноўная мэта візітацыі – фіксацыя фізічнага стану храмаў. У вайну уніяцкая царква панесла значныя матэрыяльныя страты.

З дзесяці уніяцкіх храмаў, што існавалі ў Мінску перад 1654 г., пяць былі спалены дазвання – ад іх засталіся толькі пляцы. Царкву Св. Мікалая ў 1682 г. пачаў адбудоўваць на прыбытку ад мітрапаліцкіх маёнткаў сам Ц. Жахоўскі. Мураваную царкву Ушэсця Божага ўзялі пад сваю юрысдыкцыю базыльяне Мінскага канвенту.

З 32 цэркваў Мінскай пратапопіі 9 ляжалі ў руінах. У Мядзельскай пратапопіі была спалена царква ў самім Мядзелі. Рознай ступені разбурэння падлегла звыш 50 цэркваў (з 212). У сілу разрабавання буйных гарадоў і мястэчак рэзідэнцыя клецкага пратапопа перамясцілася ў м. Новы Свержань, нясвіжскага – у в. Малева, цырынскага – у в. Шчорсы, блонскага – у м. Дукора.

Згодна з інскрыпцыямі на палях візітаў, аднаўленне парафіяльных цэркваў праводзілася марудна, маленькімі ўрыўкамі – набыты рушнік, абраз, крыж, кніга. Выключэнне складаюць хіба некалькі храмаў, да прыкладу царква ў в. Быстрыца Навагрудскага пав., фундаваная калісьці вядомай Соф'яй Алелькавіч. Для храма за перыяд 1680–1684 гг. быў набыты шэраг дарагіх прадметаў, у ліку якіх два званы, напрастольнае Евангелле і Евангелле Павучальнае, першае – у срэбным абкладзе.

У візітах таксама адзначаны намаганні па аднаўленні базыльянскіх кляштараў. З царквы ў в. Гайна на аднаўленне кляштару Св. Духа ў г. Мінску быў узяты вялікі звон і два кляпадлы. З царквы ў в.

Порплішча Ашмянскага пав. звон быў узяты для аднаўлення кляштару ў м. Беразвечча.

Аднаўленчыя працы вяліся не толькі паводле ўказанняў уніяцкай царкоўнай іерархіі і калятараў. Адбудоўвалі спаленыя цэрквы і самі парохі. Святар Бягомльскай царквы Лявон Песляк на ўласныя сродкі пабудаваў у мястэчку капліцу. Ігуменскі пратапоп Аляксандр Гаўрыловіч за свой кошт узвёў побач з царквой капліцу Св. Мікалая. На яе базе ў пачатку XVIII ст. будзе сфармаваная асобная парафія. У некаторых выпадках ініцыятарамі будаўнічых работ выступалі парафіяне. Напрыклад, капліца Св. Тройцы ў в. Гарэлае (у парафіі старажытнай Мсціжскай царквы Мінскага пав.) была пабудаваная мясцовымі сялянамі: «Хлопы самі са згоды свайго пана паставілі»[36]. На сродкі нясвіжскіх мяшчан у прадмесці г. Нясвіж у пасляваенны час была пабудавана новая царква. Паводле стану на 1680 г. яе будаўніцтва ўжо было скончана, але фундуша яна не мела. У в. Райца Навагрудскага пав. здарыўся проста беспрэцэдэнтны выпадак – пасля вайны парохам мясцовай царквы зрабіўся адзін з калятараў, Мікалай Раецкі. У візітатара ўзнікла толькі адная просьба да новага святара – жыць на царкоўных землях, а не ў спадчынным маёнтку.

На візітах цэркваў Навагрудскага сабору маюцца інскрыпцыі 1684 г., якія сведчаць, што за тры гады быў ўзведзены шэраг новых ўніяцкіх капліц. Да прыкладу ў в. Ганцавічы, Круговічы і Хорастаў Навагрудскага пав. У 1684 г. пачалі адбудоўваць царкву ў в. Пукава.

Сярод цэркваў, апісаных у візітах, фігуруюць толькі тры мураваныя храмы – Ушэсця Божага ў г. Мінску, Св. Тройцы ў м. Мір і Ўнебаўзяцця ПМ у м. Новы Свержань (два апошнія ў Нясвіжскай пратапопіі). Іх далейшы лёс паказальны для ўсіх заможных парафіяльных уніяцкіх цэркваў. Аднаўленню ўсіх трох так ці іначай паспрыяў базыльянскі ордэн, які прыклаў намаганні, каб замацаваць іх у сваіх руках. Мінская царква лічылася базыльянскай ужо ў часе правядзення візітацыі, дзве апошнія адышлі да ордэна пасля смерці мітрапаліта Ц. Жахоўскага (у 1693 г.), у якога не ладзіліся стасункі з базыльянамі.

3. Супрацьстаянне: «уніяты–праваслаўныя».

Вайна 1654–1667 гг. паставіла перад уніяцкай царквой новыя пытанні і прымусіла паглядзець на феномен уніі па-новаму. Уніят цяпер успрымаўся як чалавек грэцкай рэлігіі, што захаваў вернасць найперш Рэчы Паспалітай, а пасля ўжо Апостальскай Сталіцы. Вядома, былі і выключэнні. Сярод тых, хто прысягнуў на вернасць маскоўскаму

[36] НГАБ. – Ф. 136. – Воп. 1. – Спр. 42042. – Арк. 13 адв.

цару ў 1655 г. былі тры уніяцкія святары, у тым ліку і парох царквы Ператварэння Божага ў г. Мінску Ян Балгароўскі[37]. Але наяўнасць «унейских попов» у маскоўскіх крыжапрывадных кнігах сведчыць аб тым, што нават прадстаўнікі праваслаўнай дзяржавы пачалі ставіцца да уніі як да адмысловай канфесіі.

Многія святары і вернікі пакінулі ідэю еднасці цэркваў і вярнуліся да праваслаўя. Асаблівага размаху гэты пераход набыў на ўсходнебеларускіх землях. Дакладны маштаб суадносін «унія/дызунія» у новых, пасляваенных, умовах быў невядомы. Таму адной з першачарговых мэтаў правядзення візітацыі Ц. Жахоўскі ставіў акрэсліванне межаў распаўсюджання уніяцтва. У сваім указе аб пачатку візітацыі ён агаворвае дзеля чаго ўсё гэта робіцца – дзеля таго, каб запанавалі «хвала Божоя и едъность»[38]. Па ўсходзе і поўдні Беларусі вынікі для Ц Жахоўскага аказаліся несуцяшальнымі. З дзесяці пратапопій Мінскага сабору, толькі шэсць здолелі захаваць сваю даваенную структуру. Рагачоўская ўвогуле выйшла з-пад юрысдыкцыі уніяцкага мітрапаліта. Бабруйская акрамя цэнтра, Бабруйска, налічвала толькі 5 цэркваў. Па 6 і па 7 цэркваў налічвалі адпаведна Пухавіцкая і Ігуменская пратапопіі. Цікавая асаблівасць – амаль усе цэрквы Ігуменскай пратапопіі (пяць з сямі) знаходзіліся на землях каталіцкай царквы. Барысаўская, хоць і здолела захаваць структуру, страціла шмат прыхаджанаў – на 18 цэркваў пратапопіі налічвалася ўсяго 1585 душ. У самім Барысаве (разам з навакольнымі вёскамі) засталося толькі 50 уніятаў. «Горад Барысаў – амаль усе схізматыкі» – гаварылася ў візіце[39]. Нясвіжская пратапопія тонкай палоскай цягнулася з захаду на ўсход, агінаючы праваслаўнае насельніцтва Слуцкага княства. Адным словам, у рознай ступені была размыта структура ўсіх усходніх пратапопіяў. На поўдні ж Беларусі уніяцкія парафіі ўпіраліся ў вялікі масіў праваслаўных прыходаў Мазыршчыны, Піншчыны і Случчыны. На тэрыторыі Мінскага пав. вымалёўваліся даволі буйныя праваслаўныя «анклавы» у раёне мястэчак Койданава, Рубяжэвічаў, Смалявічаў і Саламярэцкага Гарадка.

Некаторыя парафіі ўдалося перавесці з праваслаўя ва уніяцтва непасрэдна падчас правядзення візітацыі. Да прыкладу – ў м. Лахва Навагрудскага пав. Вось што пісаў візітатар пра яе святара Кірылу Разгановіча: «Вялебны айцец Разгановіч амаль да сённяшняга часу не быў паслухмяным, але зараз аддаў святое паслушэнства пастырскай

[37] Памятники истории Восточной Европы. Т. IV. Крестоприводная книга шляхты Великого княжества Литовского 1655 г. Москва-Варшава, 1999. – С. 60.

[38] НГАБ. – Ф. 136. – Воп. 1. – Спр. 42042. – Арк. 1 адв.

[39] Тамсама. Арк. 30.

уладзе, і ў хуткім часе мае сам з’явіцца перад пастырам»[40]. А вось царкву ў в. Агарэвічы Навагрудскага пав. зрабіць уніяцкай візітатару не ўдалося: «(Тут) унія заўсёды была, а цяпер схізматык прыязджае праз нядбайнасць калятараў і клецкага пратапопа»[41].

Вяртанне парафіянаў да праваслаўя мела месца яшчэ і таму, што ва уніяцкіх цэрквах часта не хапала святароў. Калі побач дзейнічаў праваслаўны прыход – сяляне звярталіся з духоўнымі патрэбамі да праваслаўнага айца. Але з цягам часу сітуацыя для уніятаў палепшылася. Напрыклад, як сведчаць інскрыпцыі на палях візіты, за перыяд 1680–1684 гг. у Нясвіжскую пратапопію былі прызначаны 4 новыя парохі[42].

Адзінства Заходняй і Ўсходняй цэркваў ставілася ў многіх выпадках на першае месца. Часам, нават неапраўдана. Падчас праверкі маральных якасцей уніяцкіх парохаў тым, хто не пакінуў унію ў цяжкі для яе перыяд, рабіліся значныя палёгкі. Так, святар царквы ў в. Вялікія Лукі Навагрудскага пав. Якуб Радзевіч неаднаразова быў заўважаны парафіянамі ў корчмах, прычым у святарскай вопратцы, не вёў метрычныя кнігі, захопліваў сялянскія зямельныя надзелы, але быў прызнаны адпавядальным свайму месцу паколькі «моцна трымаецца за адзінства Божай Царквы»[43].

Ад узмацнення напружання паміж уніятамі і праваслаўнымі ў пэўнай ступені выйграла каталіцкая царква. Так, на патрэбы касцёла (хутчэй за ўсё Пухавіцкага) быў зняты звон са званіцы царквы ў в. Лапічы Мінскага пав.[44] Частку зямлі, што належала царкве ў м. Халуі Мінскага пав., адабралі самі калятары з мэтай пабудаваць замест уніяцкай капліцы каталіцкі храм[45]. А уніяцкі парох царквы ў м. Стоўбцы Навагрудскага пав. Марцін Панкевіч скардзіўся, што «мае вялікія перашкоды ў адпраўленні шлюбаў і хрышчэнняў асобам грэцкай рэлігіі ў сваёй парафіі праз ксяндзоў дамініканаў»[46].

* * *

Пры перадачы тэкста мы намагаліся прытрымлівацца сучасных археаграфічных правілаў. Таму напісанне польскіх літар *ż, ń, ś, ć, ą, ę, ź, ó,* якія ў арыгінале часта перадаюцца літарамі *z, n, s, c, a, e, z, o,* мы падавалі паводле напісання арыгінала. Раскрытыя скарачэнні

[40] Тамсама. Арк. 107.
[41] Тамсама. Арк. 107 адв.
[42] Тамсама. Арк. 100.
[43] Тамсама. 78 адв.
[44] Тамсама. 45 адв.
[45] Тамсама. 37.
[46] Тамсама. 91 адв.

пададзены ў круглых дужках (), нумары аркушаў – у квадратных дужках *[курсівам]*, вынасныя літары ў «рускім» тэксце ўказа Ц. Жахоўскага выдзелены *курсівам*, у польскім – падаваліся надрадковым шрыфтам. Пачатак новага радка адзначаны вертыкальнай рыскай |, пачатак новага аркуша – дзвюма ||. Падкрэсліванні, якія маюцца ў арыгінальным тэксце, захаваны. У мэтах эфектыўнасці пошуку апісання таго ці іншага храма масіў арыгінальнага тэкста візіты падзелены ўстаўкамі на сучаснай беларускай мове з пазначэннем населенага пункта, у якім знаходзілася царква альбо капліца, з тагачаснай адміністратыўна-тэрытарыяльнай прыналежнасцю.

Для больш зручнага карыстання тэкстамі візітаў у канцы кнігі змешчаны навукова-даведачны апарат, які складаецца з трох паказальнікаў: імёнаў, геаграфічнага і прадметнага. Прозвішчы і імёны ў паказальніку падаюцца па-беларуску з пазначэннем арыгінальнага напісання, тагачасныя геаграфічныя назвы, якія патрабавалі скрупулёзнай ідэнтыфікацыі, падаюцца па-беларуску згодна з даведнікам Я. Рапановіча[47] і таксама маюць пазначэнне арыгінальнага напісання. Немэтазгоднасць складання навукова-даведачнага апарата на мове арыгінала палягае ў тым, што многія населеныя пункты і прозвішчы асоб з-за непісьменнасці альбо з-за апісак складальнікаў у шэрагу выпадкаў прывялі б да іх няправільнай ідэнтыфікацыі. Правільнасць перадачы прозвішчаў парохаў і калятараў правяралася намі паводле іншых крыніц: актавых кніг гродскіх і земскіх судоў, больш позніх візітаў, справаў аб дваранскім паходжанні родаў з фондаў Мінскага губернскага дваранскага сходу і інш.

Змешчаныя напрыканцы кнігі дадаткі ў сістэматызаваным выглядзе падаюць статыстычныя звесткі аб некаторых аспектах стану уніяцкай царквы ў канцы XVII ст. – колькасці парафіян, тытулах цэркваў і капліц, аб’ёмах царкоўных кнігазбораў, прозвішчах калятараў і інш. Слоўнікі тэрмінаў і літургічнай літаратуры раскрываюць найбольш часта сустракаемыя ў візітах тэрміны, паняцці і назвы кніг. Ілюстрацыі даюць уяўленне аб знешнім выглядзе рукапісу, а адмысловая схема асвятляе геаграфію візітаваных цэркваў.

Аўтар выказвае шчырую падзяку **Герману Максімавічу Брэгеру** (Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі, г. Мінск) за метадычныя

[47] Рапановіч Я. Н. Слоўнік населеных пунктаў Віцебскай вобласці / Рэд. П. П. Шуба. – Мн.: Навука і тэхніка, 1977. – С. 504 с.; Тое ж Брэсцкай вобласці. – Мн., 1980. – 176 с.; Тое ж Мінскай вобласці. – Мн., 1981. – 360 с.; Тое ж Гродзенскай вобласці. – Мн., 1982. – 319 с.; Тое ж Магілёўскай вобласці. – Мн., 1983. – 240 с.; Тое ж Гомельскай вобласці. – Мн., 1986. – 240 с.

парады ў складанні навукова-даведачнага апарата, кансультацыі ў вобласці палеаграфіі і дапамогу ў ідэнтыфікацыі населеных пунктаў, **Юрыю Мікалаевічу Лаўрыку** (Нацыянальны музей гісторыі і культуры Беларусі, г. Мінск) за кансультацыю пры ідэнтыфікацыі літургічных кніг і складанні іх спіса, а таксама **Галіне Яўгенаўне Акуловіч**, **Альбіне Францаўне Аляксандравай**, **Вользе Уладзіміраўне Бабковай**, **Уладзіміру Мікалаевічу Дзянісаву**, **Людміле Міхайлаўне Ліпскай**, **Дзмітрыю Часлававічу Матвейчыку** і ўсім супрацоўнікам Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі, якія так ці іначай дапамагалі пры складанні гэтай кнігі.

Дзяніс Лісейчыкаў

2. ТЭКСТ

Указ мітрапаліта Ц. Жахоўскага аб пачатку правядзення візітацыі цэркваў Мінскага сабору. 2 верасня 1681 г.

[1 адв.] (...) Жоховскии (...) С(вя)то*и* Апосто*льско*и (...) | (...) митрополита Киевскии, Галицкии и всия Роси, а*р*хиепископъ Поло|цкии, Оршанскии, Мстиславскии и Могиле*в*ски*и* епис*к*опъ, Дубме*н*скии | (…) а*р*химандрита (...) игуменъ Честъного Креста | (...) о*т*цомъ протопопомъ Ми*н*скому, До*л*гино*в*скому, Мяде*л*ско|му, Бобруискому, Логоискому, Бло*н*скому, Пухови*ц*кому, Игуме*н*скому, Бо|рисо*в*скому, Рогачевскому и всимъ че*ст*нымъ о*т*цо*м* презъвитеромъ (...) | (...) и благословения пасъты*р*ского (…) | (...) архипастырским ижъ вмисто собору вже на тре(…) | (...) потребную и душеполезъную визит(…) | (...) честности вашы*х* посылаемъ и по*ст*ано*в*ляем | (...) визитатора енера*л*но*го* церкве*и* собору Ми*н*ско*го* назначае*м* з владзы | нашои архипастирскои пречес*т*наго о*т*ца Ма*р*цияна Петърови*ч*а, прото|попу нашего Слонимского и Порецкого, прыдаючы ему до си*х* трудовъ | честныхъ да (...) служителя по*с*пи*ш*ника че*ст*наго о*т*ца Самуеля | Загоро*в*ско*го*, презъвитера Погорельско*го*, даючы вла*ст с*ию визитовати | поря*д*ко*м* звычаиным неда*в*но в церква*х* собору Нова*г*ро*ц*ко*го* справованымъ, | отправовати яко бы мы з помененo*и* визиты скуто*ч*ную (…) | (…) хвала Божоя и едъно*ст ст*аят презъ честъ(…) | (…) и есъли че*ст*ности вашы болш (…) | (…) о повераных душах нижли о времен*н*ы*х* и премияючы*х* дара*х* | (…) визитатор опитати маетъ и до грамоты (…) | (…) на на*с* па*ст*ира че*ст*ные о*т*цы презъ|витеры собору Минского в розны*х* протопопияхъ по*д*лу*г* уваги пречес*т*на*го* | о*т*ца визитатора наше*го* (…) видавати и о*д*дати повин*н*и будутъ | (…)тъ на на*с* самы*х* яко на че*ст*наго о*т*ца а*р*хидиакона наше*го* а та*к* тежъ и (…) | (…) пречес*т*наго о*т*ца визитатора и его собслужителя до учиненя | (…) мирные и куничные также (…) | (…) покажут (…) руки о*т*ца визитатора давати | (…) утеканя ся стрежу (…) | (…) визитаторови нашему аби не чинили и не (…) | (…) на*с*, пастыра, почита(…) | (…)овы(…) будем, а для ле*п*шого (…) | (…) печати нашеи митрополитанскои рукою власъною се*с* ли*ст* под | (…) мона*ст*аре Супра*сл*ско*м* м(еся)ца сенътебра второ*го* д(ня) | (…) тисеча ше*ст*сот осмъдесятъ перъвого году | (...) Locus Sigilli. ||

МІНСКІ САБОР
МІНСКАЯ ПРАТАПОПІЯ
Цэрквы ў г. Мінску.

[2] Protopopa miński.

Przewielebny w Bogu ociec Eusebi Kostrowski, protopo|pa miński w miescie Mińskim trzyma cerkwiey. |

Naprzod załozenia Swiętey Troycy, przy kturey sam mieszką. | W kturey na ołtarzu venerabile w puszce cynowey przystoyniey | uczciwe stoy. Tuwalen osm. Na ołtarzach lichtarzow mosiądzowych | par cztyry. Aperat fialkowy tabinowy *szyty*[48] z stułą y naręczaki. | Drugi buracikowy czarny bez stuły y naręczakow. Trzeci kitay|czany czerwony sam ieden. Czwarty atłasowy biały sam ieden. | Piąty atłasowy c(z)erwony naplecki złotogłowowe. Alby dwie | tkackie. Cztyry komzy. Chustka iedwabiem czerwonym szyta. | Antimis podwizny j(ego) m(iłości) xiędza Kolędy. Kielich srebny s patyną | pozłocistą, gwiazda y łyzeczka. Wozduszkow małych trzy, wielki ie|den kitayczane. Plasz(c)zenica miasto antependiu[m] na Ołtarzy Wielkim | tuwalnia do ocierania rąk kapłanow. W tey ze cerkwi ołtarz bo|kowy Naswięszey Panny. Obraz, na kturym koron dwie, serdu|szek srebnych cztyry, piąte pozłociste, tabliczek czterdzies|cia dwie, rączek cztyry, *gw(i)azdeczek srebnych siedm*[49], Naswię(t)sza Panna w promieniu sreb(nym), | krzyzykow srebnych trzy, czerwony złoty na obrazie wisi łancuz|kow srebnych dwa, na iednym krzyzyk pozłocisty, koralow roz|nych sznurow osm, apenagia, krzyz srebny do pocałowania. | U tego z obrazu zapona kitayczana ceglasta. Obraz zas za | procesią noszący, na kturym gwiazdeczka srebna, paciorek | sznurow cztyry, krzyzykow mosiądzowych trzy. Obrazek we sre|bro oprawny Bło(gosłowionego) Jozefata, u tego z obrazu zaponek kitaycza|nych dwie. W tey ze cerkwi przed namiesnymi obrazami an|tependi czerwone. Obrazow przy filarzach dwa ozdobnych | bez ołtarzow. Chorągwi szesc. Pokrycie na nałoyczyk buraci|kowe. Xięgi cerkiewne: Trafołoy pisany, Ochtay drukowany, | inne xięgi wieleb(nego) oyca. Na zwonici dzwonow trzy, do sygno|wania ieden. Gruntow do tey cerkwi, ani placa niema. W(ielebny) o(ciec) | protopopa plebanią na umarłych postawił. Po zmarłym mie|szczaninie sławatnym Teod(o)ru Maciuku na pułtory beczki gruntu | do tey cerkwi nalezącego za miastem ograniczenia xiądz pro|topopa s kim graniczy nie wie. Przy tey ze cerkwi skoła | na cwętarzu.

Druga cerkiew załozenie Przemienienia Pańskiego w Za|mku. Venerabile

[48] Напісана *ryty*

[49] Дапісана паверх асноўнага тэкста.

w bursie w litoniku na ołtarzu uczciwie y ochendoznie zostaie. Tuwalen dwie. Antependiu[m] płotniane. Aperatow, | x(i)ąg y innych aparamentow, krom obrazow, zadnych niema. || *[2 адв.]* Ani gruntu, ani placu zadnego | do tey cerkwi niemasz. |

Trzecia zas cerkiew założenia Praxedy Męczeniczki na | ulicy Tatarskiey, w kturey aparamęta zadnego niemasz. Je(d)no | deiisus na płotnie malowany. Obraz Praxedy Męczeniczki | na drzewie. Gruntow do tey cerkwi zadnych, tylko ogrod około | cerkwi. *Czwarta*[50].

Czwarta zas cierkiew Soborna była w Zamku przed incur|sią moskiewską. Po inkursii zas moskiewskiey tylko plac, | to iest mieysce poswięcone, kture mieysce potrzebuie opatrze|nia. Przynamniey aby krzyz był postawiony. Grunta do | tego nienabudowanego placu, niwa nazwana Zakomo|rowką. Do tey ze cerkwi Ewanelia aksamitna czerwona, | na kturey blach pięc pozłocistych, klawzurki srebne po|złociste, puklow p(i)ęc takze pozłocistych. |

Piąta zas cerkiew założenia Michała Archanioła była. | Po incursii moskiewskiey pustym mieyscem zostawała, na | kturym wielmozny j(ego) m(iłość) pan Zawisza, starosta minski, stayną | pobudował. Funduszow y praw na zadną cerkiew nie pokazał. | *Niwa za błotem Komorowką.*[51]|

Sam zas wiel(ebny) ociec protopopa przystoyny y poboznego | zycia. Metriki krzszenia dziatek y dawania szlubow, | inny wszelki porządek, jako nalezy kapitule, ma y porzą|dnie pokazał. |

Szosta cerkiew S(więtego) Mikołaia w iuryzdyce j(ego) m(iłości) | xiędza metropolity, kturey po inkursii moskie|wskiey do tych czas nie było. Teraz, w roku 1682, | poczęto budowac. |

Siodma cerkiew murowana Wniebowston|pienia Pańskiego teraz w zawiadiwaniu oy|cow bazylianow conventu minskiego. A przed tym | był kapłan swiecki y fundus na swieckiego kapła|na, a teraz w pustkach zostaie. || *[3]*

W tym ze miescie J(ego) Krol(ewskiey) M(iło)sci Minsku. |

Cerkiew załozenia Zmartwychwstania Pańskiego | przy kturey w(ielebny) o(ciec) Efrem Dmitrowicz Poucinka zo|staie. W kturey wenerabile ustawicznie w cerkwi | byc nie moze, bo barzo zbutwiała cerkiew. Tuwalen | dwie. Kielich cynowy ze wszytkim. Liton. Antimis | j(ego) m(iłości) samego. Wozduszkow dwa, trzeci wielki. Ape|rat a(t)łasowe czerwone z stuło, pułatłasowe na|ręczaki. Alba tkacka. Xięgi wcałe iest wszytkie | wielebnego oyca. Dzwonek ieden na dzwonicy, do sygnowania dwa. Lampa mosiądzowa.

[50] Дапісана іншым атрамантам.

[51] Дапісана паверх асноўнага тэкста іншым атрамантам.

Kadzilnica | mosiądzowa. Lichtarzow zescianych para. Gruntu | do tey cerkwi niwa nazwana Bohuszówka na | beczek trzy nasienia. Sianozęc w Czarnym Brze|gu nad rzeką Swisłoczą *na wozow siedm*[52]. Druga sianozęc w Cegel|ni na wozow trzy. Placow osm, na kturych ogrodni|kow osm z zydem, co browar ma. |

Plac, albo raczy mieysce, na ktorym przed inkursią | moskiewską cerkiew załozenia S(więtego) Jerzego była. | Do kturey cerkwi plac nadany, na kturym teraz ogro|dnik ieden, drugi zyd mieszkaią. |

Mieysce zas w tym ze Minsku na Troieckiey Gurze | na kturym była cerkiew załozenia S(więtych) Męczenikow Hleba y Borysa. || *[3 адв.]*

Царква ў в. Тарасава Мінскага пав.

(W) Tarasowie, w maiętnosci wielmożnego j(ego) m(iłości) pana Chotkiewicza. |

(Wie)lebny o(ciec) Tomas Czerniewicz zostaie przy cerkwi założenia | Swiętego Piotra, w kturey venerabile na ołtarzu w bursie | w litoniku ochond(o)znie zostaie. Tuwalen dwie na ołtarzu | jedwabiem czerwonym szyte, trzecia biała cerkiewne. Kie|lich cynowy z patyną y gwiazdą, tak tez y łyzeczka same(go) | wielebnego oyca. Wozduszkow mały y wielki kitayczane. Li|chtarz mosiądzowy. Na innych ołtarzach tuwalen osm. | Obrazow namiesnych dwa. Na obrazie Naswiętszey Panny zau|szniczek dwie z serduszkiem z dyiamętow czeskich, korąka | bursztynowa, paciorek prostych sznurow trzy. Chorągiew | dwie. Dzwonow dwa na dzwonnicy. Gruntu do tey cerkwi włok dwie. Placu zadnego niemasz. Na tych ze włokach plebania w(ielebnego) | oyca: yzba s komorką y sien, obora pleciana, gumno stare. Sam | w(ielebny) o(ciec) człowiek przystoyny. Metriką porządną, mirnica y agę|dę pokazał. Parafia do tey cerkwie wies Kaczyn, Tarasow, Waskowcy, Ratomka. Dusz 60. |

Царква ў м. Заслаўе і капліца ў в. Вязынка Мінскага пав.

W Zasławiu w maiętnosci jasnie wiel(moznego) j(ego) m(iłosci) pan(a) woiewody Połockiego. |

Wielebny ociec Bobr trzyma cerkiew założenia Przemie|ni(e)nia Panskiego. Venerabile na ołtarzu w pus(z)ce cynowey *N(ota) B(ene)*[53] | stoi.

[52] Дапісана паверх асноўнага тэкста.
[53] Дапісана паверх асноўнага тэкста.

Tuwalen dwie stare barzo. Kielich srebny | s patyną, *gwiazdą*[54] y łyzeczką. Wozduszkow dwa małych, wielki w(ielebnego) o(y)ca. | Krzyz srebny do pocałowania. Na obrazie Naswiętszey Pa(n)|ny tabliczek niewielkich cztyry, korałow prawdziwych drobnych | sznurow dwa, paciorki czarne z dzięhami zawi(i)anemi sznur ieden, | krzyzykow dwa srebnych, zaponka czerwona kitayczana. | Aperat adamaszkowy barszczowy bez stuły i naręczakow, | drugi buratikowy takze bez stuły i naręczakow. Antependium | czerwona buratikowa. Tuwalen na drugich ołtarzach cztyry. Chu|stka iedwabiem czerwonym szyta. Chorągew cztyry. Alba tkacka. || *[4]* Lichtarzow mosiądzowych pięc. Na dzwonnicy dzwonow cztyry, | do sygnowania ieden. Zaponka kitayczana. Na obrazie Swię|tego Spasa tabliczka cynowana. Kadzilnica mosiądzowa. | Krzyz do procesią, tuwalnią okryty. Funduszu nie poka|zał. Gruntu do tey cerkwi włok dwie. Placow dwa. Ieden, | na ktorym poddany wielebnego oyca, a drugi pustuie, poddany | odszedł precz. Placow siedm, na kturych plebania wieleb|nego oyca. Budynki: izba biała wielka s komorą y sie(nmi), | piekarnia naprzeciwku, w sieniach swiatełka bokowa. | Stary budynek: izba biała, obory porządne, swiren, gumno, odrynek trzy. Parafia: miasteczko Zasławie, wies Windzielew, Wiekszyczy, Pietryszki, Kryczki, Lipienow, | Sieleczyki, Horoszki, Sukowicze, Prudziszcz, Woroszy|ły, Zacharycze, Słobotka. |

Tenze w(ielebny) o(ciec) Zasławski cerkiew drugo trzyma we w|si Wiazuniu, w maiętnosci jasnie wiel(możnego) j(ego) m(iłosci) pana staro|sty Zmuyckiego. Założenia Jerzego Swiętego, do kturey cer|kwi zadnego niemasz aparamętu y gruntu. |

Царква ў в. Выганічы Мінскага пав.

W Wyhoniczach, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Jana Matuszewicza. |

Wielebny ociec Demian Stephanowicz zostaie | przy cerkwi nowofundowaney założenia Zwiastowa|n(i)a Naswiętszey Panny. W kturey venerabile na ołta|rzu w kielichu cinowym przystoynie y ochandoznie | stoi. *Tuwalen*[55] na Wielkim Ołtarzu dwie. Chu|stka po rogach kwiaty iedwabne ze złote[m]. Kielich sreb|ny ze wszytkim. Wozduszkow małych dwa, trzeci wielki | drukowany turecki. Antependium sukna granatowego | roznego koloru kwiatkami naszywana. Lichtarzow mosią|dzowych para. Aperat kitayczany niebieski, stuła, na|ręczaki kindyiakowe. Fartuchow dwa harusowych. Kadzilnica mosiądzowa. Fartuch siatkowy płociany. | Tuwalnia nad obrazem

[54] Дапісана паверх асноўнага тэкста.
[55] Слова напісанае двойчы.

Naswiętszey Panny. Krzyz do noszenia, | tuwalnią okryty. Chorągew trzy. Deisus z włoska malowany. || *[4 адв.]* (Dzwonow) na dzwonicy dwa, trzeci do signowania. Gruntu do tey | (cer)kwie w(ielebny) o(ciec) mienił ze ma dac włoką iedną, poddanego na pułwło|ki j(ego) m(iłość) pan kolator. Do tego plac, na kturym plebania. Budynki: | piekarnia, sien y komorka, swiren, gumno, obora, osiec, odryna. | Parafia: wies Wyhonicze, Worzyki, Słobotka, Duczycy, Sidorowka, Pere|zor. Dusz 102. Sam w(ielebny) o(ciec) zycia poboznego. Metrykę, mirnicę, agędę porządne | te wszytkie rzeczy ma. |

Царква ў м. Ракаў Мінскага пав.

W Rakowie, maiętnosci jasnie przeoswieconego xięc(i)a j(ego) m(iłości) | Sanguszka. |

Cerkiew załozenia Przemienienia Panskiego w pust|kach zostaie. Kapłan ziachał. W kturey aparamętu zad|nego excepto kielich cinowy z patyną. Aperat buracikowy | z stułą y naręczakami. Tuwalen osm starych. Chorągiew dwie. | Dzwonek na zwonnicy. Kadzilnica mosiądzowa. Drugi dzwonek | xięze dominikani wzieli. Funduszu na te cerkiew niemasz, ani | gruntu je(d)no obremb, na kturym cerkiew stoi y szpital. Parafia: | miasteczko Rakow, wies Gierwiele, Girewicze, Palikszty, Macewicze, Zuki, Wielka Wies. || *[5]*

Царква ў в. Крывічы Мінскага пав.

W Krzywiczach, maiętnosci j(ego) m(iłości) pana Kniazewicza. |

Cerkiew załozenia Swiętego Mikołaia, przy kturey w(ielebny) o(ciec) | Roman Romanowski zostaie. W kturey wenerabile na oł|tarzu w kielichu cynowym przystoynie y ochondoznie stoi. | Tuwalen zadnych cerkiewnych niemasz exepto płotna szmat | tkackiego. Aperat z stułą y naręczakami buracikowe. Dzwonek | na dzwonicy. Gruntu do tey cerkwi włok trzy. Parafia: wies | Dubasze, Sosnowcy, Zarzecze, Zalesie, Kreczowcy, Stra|plewicze. Dusz 80. | Sam kapłan przystoyny y poboznego zycia. Plebania: pie|karnia s komorą, sien, gumięko, jowia. |

Царква ў м. Яршэвічы Мінскага пав.

W miasteczku w *Ierszewiczach*[56]. |

Cerkiew załozenia Zasnienia Naswiętszey Panny w pus|tkach, nie nakryta. Aparamętu zadnego w niey niemasz, | ani plebaniey. Gruntu włok dwie. Parafia: wies Wozgi|niszki, Kisieli. |

[56] Слова напісанае двойчы. Другі раз паверх асноўнага тэкста іншым атрамантам.

Царква ў в. Кіявец Мінскага пав.

W Kiiowcu, maiętnosci j(ego) m(iłości) pana Tarleckiego. |

Cerkiew załozenia Przemienienia Panskiego. Stara | barzo. W pustkach zostaie. Stol upadła. || *[5 адв.]*

Царква ў м. Дубровы Мінскага пав.

W Dubrowie, maiętnosci j(ego) m(iłości) pana Hlebowicza successine | spadłey jasnie wiel(możne)mu j(ego) m(iłosci) panu staroscie Żmuyckiemu, hetmanu polnemu | Wiel(kiego) Xięstwa Lit(ewskiego). |

Cerkiew załozenia Naswiętszey Panny Narodzenia, przy kturey | wielebny ociec Marcin Marciniewski zostaie. W kturey vene|rabile na Ołtarzu Wielkim w litoniku, wielkiego opatrzenia y po|prawy w(ielebnemu) o(ycu) około szafowania Taiemnic Panskich potrzeba. Tu|walen osm, starych cztyry. Chustek dwie iedwabiem czerwonym szy|te, lisztwa czarnym, druga czerwonym iedwabiem szyte. Kielich cy|nowy z patyną, gwiazdą y łyzeczką. Wozduszki małe y wielkie wieleb|nego oyca. Antimisu niema. Aperat buracikowy z stułą y naręcza|kami. Alba tkacka. Krzyz do pocałowania cynowy. Lichtarzow mo|siądzowych para. Obraz na bokowym ołtarzu brackim Naswiętszey | Panny, na kturym tabliczek srebnych trzy, pierscieniow srebnych | trzy, koralow prawdziwych z piankami sznur ieden, puł sznura z | dzięhami zawiianemi, wianeczkow cztyry z ciągnionego srebra | robionych, korunek srebnych puł łokcia, strzała z fatoci robiona | na głowie Naswiętszey Panny, roznych paciorek sznurkow osm, | agnuskow mosiądzem oprawnych dwa, zaponka harusowa zielo|na. Obrazy: deisus na płotnie malowany. Chorągew pięc. Kobie|rzec. Dzwon na zwonnicy, małych dwa do signowania. Krzyz za | procesią noszący. Fartuchow tkackich dwa. Antependika u wob|raza za procesią noszącego złotem kwiaty naszywane moskiew|skiey roboty. Kap osm brackich. Swiec brackich dwie wielkich, | a trzecia mała. X(i)ęgi wiel(ebnego) oyca wszytkie. Gru(n)tu do tey cerkwi | włok dwie. Placow trzy. Parafia: miasteczko Dubrowy, wies | Usza, Bortniki, Apimachi, Ogrodniki, Tatarskie Sioło, Pu|hacze, Sciecki, Gelonka, Goyzowo, Kaycieni, Nowosiołki. |

Царква ў в. Пажарышча Мінскага пав.

Wies Pozary[57]|

Wies Pozarysze ich m(ił)osciow panow Pozaryckich. |

Cerkiew załozenia Swiętego Miłołaia, przy kturey wielebny | ociec Zachariasz

[57] Словы зацёртыя.

Łapinski zostaie. W kturey venerabile na Ołta|rzu Wielkim w puszce cinowaney opatrzenia potrzebuie. | Tuwalnia iedna w ‖ *[6]* kwiaty iedwabiem y złotem szyta. Obrusow dwa. Płotna tkackiego | łokci dwa. Na obrazie Naswięszey Panny agnuskow pięknie ro|bionych dwa, paciorek roznych sznurow pięc, szkaplerzow | szesc. Kielich srebny s patyną, łyzeczką y gwiazdą cynową. | Wozduszkow małych dwa, wielki ieden. Aperat czerwony | sztametowy z stułą y naręczakami. Alba tkacka. Na drugim | obrazie Naswiętszey Panny korąka bursztynowa z koralami, | roznych paciorek sznurow pięc. Chorągiewek cztyry. Chus|tek dwie. Lampa zesciana. Lichtarzyk niewielki mosiądzowy. | Wianeczkow ciągnionego srebra dwa. Chusteczka s korunka|mi niewielka. Dzwon na zwonnicy. Parafia do tey cerkwi: | wies Girduciszki, Zakorenieta, Korable, Biełow. Gruntu | do tey cerkwi niemasz, tylko na beczkę wilękę pod Ostrow|cem. Było włok pięc, ale panowie kolatorowie mied^z^y | się rozebrali, na co proces kazałem uczynic. Sam kap|łan na placu pod cerkwią mieszka. W parafii dusz 100. | Antimis samego j(ego) m(iłosci) sam(ego) kapłan(a) potrzebuie poprawy. |

Царква ў м. Хоўхлава Мінскага пав. і капліца ў м. Гарадок.

W Chołchlowie[58]|

W Chołchłowie, w miasteczku j(ego) m(iłosci) pana Galimskiego. |

Cerkiew załozenia Piotra y Pawła, przy kturey wieleb(ny) | ociec Alexander Bokszanski zostaie. W kturey venera|bile na ołtarzu w tym ze kielichu cinowym co y do mszy swiętey, | a podczas mszy swiętey w litoniku zostaie. Aperat materiey | i(e)dwabney, kwiaty po nim srebne, stuła y naręczaki inney | materiey. Alba tkacka. Wozduszki małe y wielki. Tuwalen | zadną niemasz. Dzwon na zwonicy ieden. Xięgi w tey cerkwi: Psa|łterz y Ochtay cerkiewne, inne x(i)ęgi wielebnego oyca. |

W tey ze maiętnosci, w miasteczku nazwanym Grodku. |

Cerkiew załozenia Przemienienia Panskiego, przy kturey ten ze | wielebny ociec Alexander Bokszanski. Do kturey aparamęta | zadnego niemasz excepto kielich cynowy ze wszytkim. Obrazy‖ *[6 адв.]* (n)amiestne. Chorągiewek dwie czerwone. Dzwonka do tey | cerkwie, ani x(i)ęg zadnych. S tamtey cerkwie w(ielebny) o(ciec) ze wzytkim | pryiezdza. |

Царква і дзве капліцы ў м. Маладзечна Мінскага пав. і капліца ў в. Мясата.

W Mołodeczniey, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Kotła, marszałka | oszmianskiego. |

[58] Напісана паверх асноўнага тэкста іншым атрамантам.

Cerkiew załozenia Zesłania Ducha Swiętego, przy kturey | zostaie wielebny ociec Fiedor Danilewicz. W kturey venera|bile na Ołtarzu Wielkim w kielichu srebnym. Do kturego kielicha | patyna, gwiazda y łyzeczka iest. Tuwalen na ołtarzach y obra|zach rąbkowych szwapskich tkackich dwadzie(scie) szesc. Tuwalnia | złotem szyta. Chustek iedwabiem y złotem szytych dwie. Ante|pendium płotniana. Kielich cynowy. W(o)zduszki małe wielebne(go) | oyca, a wielki cerkiewny. Ampułki cynowe dwie. Aperat bu|racikowy czerwony z stuło y naręczakami. Stuła zielona, druga | buracikowa. Xięgi tey cerkwi: Ewanelia Uczytelnaia, Ochtay | y Ustaw cerkiewne, inne xięgi wiel(ebnego) oyca. Kadzilnica mosią|dzowa. Swiec brackich szesc, siodma mała. Zapona | w Carskich drzwiach harusowa czerwona. Wotywa srebna | niewielka na Ołtarzu Wielkim. Chorągiew cztyry. Przystawe|czka cynowa. Ołtarz bracki bokowy. Obraz Naswięszey Panny, | u ktorego zapona zielona harusowa. Na drugim boku ob|raz Katarzyny Swiętey. Na dzwonicy dzwonkow dwa, trze|ci na cerkwi w bani, do signowania ieden. Parafia do tey | cerkwi: miasteczko Mołodeczyn, wies Przedmiescie, Mie|sota, Pisarowszczyzna, Kaszewniki, Wiezowiec, Sło|botka. Grunta do tey cerkwi włok trzy, placow dziesięc, | na kturych plebania wielebnego oyca. Budynki: izba biała | z komorą, sien, piekarnia, swiren, gumno, osiec, obora. |

W tym ze m(i)asteczku Mołodeczynie cerkwi dwie. Iedna | załozenia Narodzenia Naswięszey Panny, druga Praxedy Mę|czeniczki. Do kturych zadnego ani aparamętu, ani gruntu | niemasz. ‖ *[7]*

Ten ze wielebny ociec mołodeczęski cerkiew trzy|ma we wsi Mysocie, do kturey | zadnego gruntu, ani aparamętu niemasz.

Царква і дзве капліцы ў м. Краснае Сяло Мінскага пав.

W Krasnym Siele, w maiętnosci wielmożnego j(ego) m(iłosci) pana | Kmicica, strażnika Wielkiego Xięstwa Litewskiego. |

Cerkiew załozenia Swiętego Heliasza, przy kturey | wielebny ociec Jan Wołosowicz zostaie. W kturey wenera|bile na Ołtarzu Wielkim w kielichu cynowym. Tuwalnia | jedwabiem szyta, a dwie białe. Obrus. Chustka złotem szy|ta. Tabliczka srebna y krzyzykow trzy. Kielich s patyną, | gwiazdo y łyzeczką srebny. Wozduszek wielki adamaszkowy, na kturym | krzyz y dokoła perełkami drobnemi naszywany. Aperat ka|melowy wiszniowy z stułą y naręczakami. Drugi kitayczany | czerwony stary. Chorągiewek dwie. Dzwonek na dzwony|cy jeden, do sygnowania małę. Xięgi cerkiewne: Ewanelia | Uczytelnaia, Psałterz, ynne xięgi wielebnego oyca. Grun|tu do tey cerkwi włok iedynascie. Placow trzy, na czwartym wiel(ebny) ociec chłopa

zachozego niedawno osadzył. | Parafia do tey cerkwi: Krasne Sioło, wies Iwoncewicze, | Rowiaki, Wielkie Sioło, Usza, Łosie, Hraniczy, Pieciuki. |

W tym ze miasteczku kaplic dwie. Jedna załozenia | Swiętego Jerzego, druga załozenia Pokrowy Naswięszey Panny. | Dusz w tey parafii 273. || *[7 адв.]*

Царква ў м. Радашковічы Мінскага пав.

W Radoszkiewiczach, w miescie J(ego) Kr(ólewskiey) M(iłosci), fundaciy kniaza | Wiereiewskiego Gasztalta. |

Cerkiew załozenia Swiętey Troycy, przy kturey wielebny | ociec Fiedor Mrayski z synem w(ielebnym) o(ycem) Michałem. W kturey | venerabile w cymboriu[m] w puszce cynowey ochandoznie | stoy. Antependiu[m] płutniana. Tuwalen osm. Chustek złotem | szytych dwie, lisztwa iedwabiem szyta. Kielich kontrifałowy z pa|tyną, gwiazda srebna. Wozduszkow małych dwa, trzeci wielki. | Aperat pułiedwabny, materyey pole czerwone ze kwiaty białe | z stułą y naręczakami. Drugie czarne kamelowe z stułą y na|ręczakami. Alb dwie tkackie. Pasy dwa. Ieden jedwabny | czerwony. Xięgi: Ewanelia pisana, Apostoł drukowany, Ochtay | drukowany, Psałterz drukowany, *Jermołoyczyk drukowany, Połustaw cerkiewne*[59]. Inne xięgi wielebnego (o)yca. Krzyz do pocałowania w ołtarzu cynowy. Lichtarzow par dwie, | para cynowych, a para mosiędzowych. Ręcznik do ocierania rąk. | Chorągiewek trzy, sztametowych dwie, kitayczcana iedna. | Na obrazie Naswięszey Panny tabliczka srebna, zaponka kitayczana zielona. Dzwony na dzwonicy dwa, do signowania ieden. Kadzilni|ca mosiązna wielebnego oyca. Swiec brackich stanownych | trzy. Sukno czarne nakrywac mary. Swiec kiowych dwana|scie. Parafia do tey cerkwi: miasteczko Radoszkiewicze, | wies Huia, Hricuki, Harki, Kisiele, Hłuszana, Bo|iare, Weremieyki, Jermaki, Wiazyn po młyn, Bakszty, | Siczewice, Putniki, Wołocki, Czyrewicze, Szar|szuny, Rewkuciewicze, Kamieniec, Hołowacze, | Nowy Dwor, Zbarawiczy, Łomszyn, Deynarowicze. | Dusz w tey parafiey 400. | Plebania: izba biała, sien, piekarnia naprzeciwko, | swiren, gumno, obora, browar. Sami wielebni oycowie | przykładni y poboznego zycia. || *[8]*

Царква ў в. Бяседы Мінскага пав.

W Besiedach, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Krazewskiego. |

Cerkiew załozenia Mikołaia S(więtego), przy ktorey w(ielebny) o(ciec)

[59] Напісана паверх асноўнага тэкста.

Jan Zda|nowicz zostaie. W kturey venerabile na Ołtarzu Wielkim | w kielichu cynowym ochędoznie y przystoynie stoy. Do ktu|rego kielicha patyna, łyzeczka y gwiazda cinowe. Antimis | samego j(ego) m(iłosci). Wozduszkow małych dwa, trzeci wielki w(ielebnego) o(yca). Ape|r(a)t adamaszkowy czerwony z stulą y naręczakami. Drugi zie|lony harusowy. Alba tkacka. Tuwalnia. Chustka jedwabie[m] | czerwonym szyta. Obrus. Xięgi: Byblia, w kturey Ewanelia, Apo|stoł, Psałterz, Ochtay pisany, Słuzebnik, metryka zgorzała. In|ne xięgi w(ielebnego) o(yca). Tuwalenka do ocierania rąk. Na obrazie Nas|wię(t)szey Panny wianeczkow dwa z ciągnionego srebra. Na obra|zie S(więtego) Mikołaia tabliczek srebnych dwie, manelka bursztyno|wa, paciorek sznurow trzy. Chorągiewek dwie. Dzwon ieden, | do sygnowania drugi. Fundusz zgorzał, proces uczyniono. La|mpa zesciana. Gruntu do tey cerkwi włok cztyry. Parafia: wies | Pawleniata, Karpiłowka, Daszkiewice, Mancuki, Dzieniski. | Dusz 80.

Царква ў в. Вялікія Бяседы Мінскага пав.

W Biesedach Wielkich, w maiętnosci Zaliwskie|go, cerkiew pusta. Fundusz do niey niemasz. |

Царква ў м. Бяларучы і капліца ў в. Жукоўка Мінскага пав.

W Białoruczu, maiętnosci j(ego) m(iłosci) p(ana) Jana Kaniowskieg[o], | podstolego minskiego. |

Cerkiew załozenia S(więtego) Mikołaia, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Wasil Ta|tarczyc zostaie. W kturey wenerabile na Ołtarzu Wielkim w | pus(z)ce cynowey. Tuwalnia złotem szyta. Białych dwie. Obrus. | Kielich cynowy z patyno, gwiazdo y łyzeczko. Wozduszkow ma|łych dwa, trzeci wielki. Aperat tabinowy pomaranczowy | z stuło. Drugi czarny harusowy w(ielebnego) o(yca). Alby dwie, tkacka ied|na, płotna prostego druga. Chorongiewek cztyry. Dzwonow dwa, | do signowania ieden. Fundusz zginoł, proces kazałem uczy|nic. Metrykę pokazał. Antimisu niemasz. Gruntu dwie włoki. | Plac, na kturym plebania stoy. Budynek: izba biała, sien, pieka|rnia, gumno, obora. Xięgi: Ewanelia pisana, Apostoł drukowany. || *[8 адв.]* Inne xięgi w(ilebnego) o(yca). Parafia: miasteczko Białorucze, wies Ha|iany, Simkowo, Markowicze, Lesiny, *Bucewicze*[60], Zukowsz|czyna. Dusz 200. |

W Zukowszczyznie, j(ego) m(iłosci) p(ana) Jerzego Kęsowskiego, stolni|ka upickiego, kaplica. |

[60] У тэксце памылкова *Ducewicze*.

Царква ў в. Відагошча Мінскага пав.

W Widochoszczy u j(ego) m(iłosci) pani Zawiszyney, starosciny | Brasławskiey. Cerkiew załozenia Podniesienia | Krzyza, przy kturey kapłana niemasz. Z Białorucza w|iezdza. Gruntu włok dwie. Funduszu niemasz. |

Царква ў в. Прылепы Мінскага пав.

W Przylepach, w maiętnosci jasnie przeoswie|conego w Bogu nayprzewielebnieyszego j(ego) m(iłosci) xiędza Cypry|iana Zochowskie^go^, metropolity Kiewskiego y Całey Rusi. |

Cerkiew załozenia Jerzego S(więtego), przy kturey w(ielebny) o(ciec) Fas|towicz zostaie. W kturey venerabile na Ołtarzu Wiel|kim w kielichu cynowym ochędoznie y (przy)stoynie stoy. | Aparamęt wszelki, przystoyny y ochędozny. Fundusz | jasnie przeoswieconego w Bogu zeszłego xiędza me|tropolity Ruckiego, do kturey włok trzy fundowanych. || *[9]*

Царква ў в. Замасточча Мінскага пав.

W Zamosciu, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Nawackiego | dzierzawy, a wiecznosc j(ego) m(iłosci) pana Słuzki. |

Cerkiew załozenia S(więtego) M(ikołaia), przy kturey w(ielebny) o(ciec) Wasili | Weryha zostaie. W kturey venerabile w chuscie czar|ney w kuble zchowano. Na ołtarzu zadney ani tuwal|ni, ani obruseczka. Wielki nieporządek dzie|ie. Antimis samego j(ego) m(iłosci). Kielichow dwa cynowe | z patynami, gwiazdami. Wozduszkow niema. Alba moskie|wska ze złotem. Alba prostego płotna. |

Царква ў в. Трасцянец Мінскага пав.

W Trescięcu, maiętnosci wielmoznego j(ego) m(iłosci) pana | Teodora Druckiego Horskiego, podkomorego minskie^go^. |

Cerkiew załozenia Zwiastowania Naswięszey Panny. | Przy kturey w(ielebny) o(ciec) Piotr Stephanowicz zostaie . W kturey | venerabile w penagice zostaie. Na ołtarzu tuwalen | dwie szyte, trzeci obraz. Litonow dwa. Antimis samego | j(ego) m(iłosci). Kielich cynowy ze wszytkim, drugi srebny z łyzeczką | tey ze cerkwi w(ielebnego) oyca koroliszczęskiego. Wozduszkow trzy, | dwa małe, trzeci wielki kitayczane. Aperat kitayczany | zielony z stuło, naręczaki czerwone kitayczane. Alba tka|cka. Na obrazie Naswięszey Panny cudownym tabliczek | srebnych osm, cynowych dwie, krzyzykow srebnych dwa, | pierscieniow srebnych pięc, agnuskow robionych osm. | *Lichtarzow cynowych para. Kadzilnica mosiądzowa.*[61] | Chorągiew czerwona sztametowa. Dzwonek na dzwonicy, do | sygnowania drugi. Gruntu do tey cerkwi włok dwie, morgi | cztyry. Plebania: izba biała, sien, piekarnia. Parafia: Tre|scieniec. Dusz 50. | Xięgi cerkiewne: Słuzebnik y Trebnik, Połustaw, Treod | Cwitnaia, Akafist, Czasosłow. || *[9 адв.]*

Царква ў в. Караліщчавічы і капліцы ў в. Лошыца і Апчак Мінскага пав.

W Koroliszewiczach, maiętnosci w(ielmoznego) j(ego) m(iłosci) pana Teo|dora Karola Druskiego Horskiego, podkomorego minskie^go^. |

Cerkiew załozenia Pokrowy Naswięszey Panny, przy ktu|rey w(ielebny) o(ciec) Isaak Tatarczyc zostaie. W kturey venerabile | w puszce cynowey na ołtarzu. Tuwalnia. Obrus. Antepe|ndium buracikowe. Litonow dwa. Antimis samego j(ego) m(iłosci). | Kielich cynowy ze wszytkim. Wozduszkow dwa, mały | y wielki kitayczane. Aperat atłasowy czarny. Alba | płotna prostego. Tuwaleniek na obrazie starych czty|ry, zaponka atłasowa czarna. Chorągiew czerwona szta|metowa. Swiec brackich[62]. Xięgi wszytko wielebnego oyca. | Dzwonek na dzwonicy, do signowania mały. Gruntu do tey | cerkwi włoka. Na tey ze plebania w(ielebnego) o(yca): izba biała, sien, pie|karnia, gumno, obory. Parafia: wies Karoliszczewicze, Siniło, Abczak, Iwankowszczyzna, Macewicze, Łoszyca. Dusz 100. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsi Łosznicach. Do | kturey cerkwi ani aparamętu, ni fundusza niemasz. |

Ten ze wielebny ociec trzyma cerkiew we wsi Ob|czaku, do ktorey zadnego aparamętu niemasz. |

Царква ў в. Гатава і капліца ў в. Пашковічы Мінскага пав.

W Hatowie, maiętnosci ich m(ił)osciow | panien bernardynek minskich. |

Cerkiew załozenia S(więtey) Troycy, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Hry|hory Weryha zostaie. W kturey venerabile w puszce | srebney. Tuwalen trzy. Obrusow dwa. Litonow dwa. | Kielich srebny s patyno. Wozduszkow małych kitaycza|nych 2, wielki 1. Ornat atłasowy zielony z stuło | y naręczakami.

[61] Дапісана паверх асноўнага тэкста.

[62] Колькасць свечак прапушчаная.

Drugi buracikowy z stuło y naręczakami. || *[10]* Alb dwie tkackich. Na obrazie Naswięszey Panny | tabliczek srebnych trzy. Dzwonek na dzwonicy, drugi | do signowania. Chorągiewek dwie harusowych czerwo|nych. Antimisa niema. Funduszu niema. Gruntu | do tey cerkwi puławłoki. Na kturym gruncie pleba|nia stoy: izba biała, sien, piekarnia, osiec, gumno, | obory. Parafia: wies Hatowicze, Maczuliszcze, Os|trowy, Michonowicze. Dusz 160. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsi Paszkow|szczyznie załozenia Narodzenia Naswięszey Panny. | Do kturey cerkwi zadnego aparamętu niema. || *[10 адв. пусты] [11]*

МІНСКІ САБОР
ЛАГОЙСКАЯ ПРАТАПОПІЯ
Цэрквы ў г. Лагойск Мінскага пав.

W Łohoysku, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Michała Tyszkiewicza. |

Cerkiew *w Łohoysku*[63] załozenia Narodzenia Naswięszey Panny, | przy kturey wiel(ebny) ociec Dmitr Rucki, protopopa łohoyski, | zostaie. W kturey venerabile na Ołtarzu Wielkim w kielichu | cynowym uczciwie y ochandoznie stoy. Na kturym ołtarzu a|parament. Naprzod obrus. Tuwalnia iedwabiem czerwonym | szyta. Antependia płotniana z korunkami białemi. Antimis | j(ego) m(iłosci) x(iędza) Kolędy. Liton. Kielich srebny dostatni z patyno, gwia|zdo y łyzeczką staroswieckiey roboty. Krzyz srebny tey ze ro|boty, na kturym krucifix pozłocisty, a wkoło diamętami czeskie|mi sadzony. Kadzilnica srebna, takze staroswieckiey robo|ty. Dostatnia Ewanelia w aksamicie czarnym, na kturey blach | pięc, puklow pięc, klawzur dwie, bogato oprawna. Wozduszkow małych dwa bławatnych, trzeci lamowy, czwarty | atłasowy czerwony struczko ze złotem ocyrklowany. Wozduszek | wielki z korunkami ze złotem. Aperat aksamitny czerwo|ny, stuła y naręczaki saiowe zelone. Alba tkacka z umera|łem. Na drugim ołtarzu obraz Naswięszey Panny ta|bliczek srebnych szesc, koron dwie srebnych, krzyzykow | srebnych dwa, trzeci pozłocisty, mosiądzowych krzyzy|kow srebnych, pierscien srebny, korałow sznurow dwa, z pia|nkami ieden, paciorek roznych sznurow szesc z dzięha|mi. Tuwalen dwie. Obrus zaponek harusowych czerwonych | trzy. Lichtarzow mosiądzowych trzy, cynowym trzy. Na | obrazach tuwaleniek siedm, osma iedwabiem szyta. | Zaponka płotniana na obrazie Naswięszey Panny. Cho|rągiew wielka kitayczana zielona. Małych chorągie|wek harusowych dwie. Antependium medelanowa pło|tnianych trzy. Do nakrycia

[63] Дапісана паверх асноўнага тэксту.

ołtarzu szmat harusu. Przy|stawka cynowa. *Swiec*[64] brackich dwie. Deysus | płotniany. Namiesne obrazy drewniane. Dzwon ieden | na dzwonicy, drugi rozbity, do signowania ieden. Do | tey cerkwi plac pod cerkwią ieden. |

Druga cerkiew założenia Bohoiawlenia || *[11 адв.]* Soborna w Wale, do kturey fundacia z dawnych czasow | była, wsi trzy: Zabore, Zacienie, Szczmielewicze. Po | zeysciu s tego swiata kolatorow, ich m(ił)osciow panow Tyszkiewiczow | successorowie te(y) cerkwi Bozey odebrali y na siebie obrocili. | W kturey teraz zadnego aparamęta niemasz, tylko koro|na srebna na Naswięszey Panny obrazie. Chorągiewek dwie. | Obrus. Zaponeczki harusowie dwie. |

Trzecia cerkiew Przemienienia Panskiego, przy | kturey cerkwi plebania wiel(ebnego) oyca protopopy. W cerkwi na | Ołtarzu Wielkim obrus iedne. Tuwalnia malowana. Chorągiew dwie harusowych. Dzwon ieden. Gruntu włok czty|ry do tey cerkwi. Plebania na tych ze włokach: izba biała | s komorą, sien, naprzeciwku piekarnia, osobliwie pie|karnia, gumno, obora. Parafia: pułmiasta Łohoyska, wies | Mhło, Chocienow, Mieduchow, Biełany, Dobrenia, Ciero|chowcy, Zahorodz. Metrykę, mirnice, Trebnyk porząd|nie pokazał. Xiąg zadnych cerkiewnych niemasz. | Wszytkie wielebnego oyca. Dusz 200. | Sam wiel(ebny) ociec zycia poboznego. |

W tym ze miescie Łohoysku. |

Cerkiew założenia Swiętego Mikołaia, przy | kturey cerkwi wielebny ociec Jerzy Chomeczycki, | prezbiter łohoyski. W kturey venerabile na Ołta|rzu Wielkim w kielichu cynowym. Wozduszkow małych dwa, saiowy i bławatny wielki. Materyą | tureckiey (roboty). Tuwalnia iedwabiem szyta. Druga bieło szyta. | Antependium płotniana malowana. Aperat pło|tniany, drukowany samego w(ielebnego) o(yca). Stuła y naręczaki || *[12]* saiowe zielone. Alby dwie prostego płotna, | jedna w(ielebnego) o(yca). Lichtarzow dwa w(ielebnego) o(yca). Kadzilnica mosią|dzowa. Tuwaleniek na obrazach pięc. Zapona haru|sowa czerwona. Na obrazie S(więtego) Mikołaia krzyzykow | srebnych dwa y tabliczka. Na obrazie Salvatora za|ponka płotniana. Chorągiewek cztyry. Xięgi wieleb|nego oyca. Do signowania dzwonek. Gruntu włok | trzy. Plac, na kturym wiel(ebny) ociec mieszka. Plebania: izba biała, piekarnia. Parafia: pułmiasta Łohoyska, wies Sutoki, Pieczyszcza, Ponizowie, Zazierze, | Bucki, Podonki, Suczewicze. Dusz 100. | Metrykę, mirnice, Trebnik porządnie pokazał. Sam wiel(ebny) ociec bogoboynego zycia. |

[64] Слова напісанае двойчы.

Царква ў в. Косіна і капліца ў в. Юр'ева Мінскага пав.

W Kosinie, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Tyszkiewic(z)a. |

Cerkiew załozenia Jerzego S(więtego), przy kturey | wielebny ociec Otrofima Hrehorowicz. W kturey | venerabile na ołtarzu w pusce cinowey ocgędoznie | stoy. Obrus. Tuwalenka. Aperat płotniany. Grunt | do tey cerkwi włok pułtory. Plebania na tych ze wło|kach. Budynek: piekarnia. Metryki nie pokazał. Mi|rnica, Trebnyk y inne xęgi wielebnego oyca. Parafia: | Kosin, Juriewo. Dusz 50. Antimis samego j(ego) m(iłosci). Sam kapłan przystoyny. |

Druga cerkiew w Juriewie załozenia S(więtego) Jerzego. | Przy kturey tę ze ociec wiezdza. Do kturey fundacyi | niemasz. Je(d)no plac przy cierkwi. || *[12 адв.]*

Царква ў в. Гаць Мінскага пав.

W Haci, maiętnosci ich m(iło)sciow oycow jezuitow. |

Cerkiew załozenia Narodzenia Naswięszey Panny, | przy kturey w(ielebny) o(ciec) Jan Ławrynowicz. W kturey venerabile w kie|lichu cynowym. A(n)timisu niema. Na ołtarzu obrus. Tuwalen | na roznich obrazach wiszących y przed obrazami zasłanych osm. | Aperat złotogłowowy. Stuła y naręczaki harusowe. Alba | prostego płotna w(ielebnego) o(yca). Ręcznik do ocierania rąk. Chorągiewek | dwie. Swiec brackich dwie. Dzwonkow na dzwonicy dwa, | do signowania ieden w(ielebnego) o(yca). Funduszu, ani metriki nie pokazał. Grun|tu do tey cerkwi włoka iedna, na kturey y plebania w(ielebnego) o(yca): | izb czarnych dwie, osiec, gumno, obora. Parafia: wies Haci. Dusz 90. |

Царква ў в. Кімія і капліца ў в. Зембін Мінскага пав.

W Kimiei, maiętnosci wielmoznego j(ego) m(iłosci) pana Prazmowskiego, chorązego polnego korąnego. |

Cerkiew załozenia Zasnienia Naswięszey Panny, przy ktu|rey w(ielebny) o(ciec) Hrehori Zyzniewski zostaie. W kturey venerabi|le w kielichu cynowym, potrzebuie opatrznosci. Do ktorego kie|licha łyzeczka y patyna, gwiazda cynowe. Wozduszkow dwa, ma|ły y wielki kitayczane. Aperat pułsaiowy czerwony. Alba | prostego płotna wielebnego oyca. Tuwalen starych y leps(z)ych | osm. Lisztwa harusowa niebieska. Swiec brackich cztyry. | Dzwonek na dzwonicy ieden, do sygnowania ieden. Fundu|szu nie pokazał y metryki. Mirnice, Trebnik, Słuzebnik, Tes|tamęt pokazał. Kture xęgi wielebnego oyca. Gruntu do tey | cerkwi pułtory włoki. Na kturym gruncie y plebania w(ielebnego) o(yca). | Budynki: piekarnia z sienmi, swiren, gumno, obora, jowia. | Parafia: wies Kimieia, Zamosze, Ziebin. (Dusz) 70. || *[13]*

Ten ze wielebny ociec Zyzniewski drugo cierkiew | trzyma w Ziebinie. Do ktorey ani gruntu, ani (a)peratow | zadnych niemasz. S tamtey cerkwi ze wszytkim wyiezdza. |

Царква і капліца ў в. Карсакавічы і капліца ў в. Будзенічы Мінскага пав.

W Korszakowiczach, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Białozora, | starosty upickiego. |

Cerkiew załozenia S(więtego) Mikołaia, przy kturey w(ilebny) o(ciec) Teodor | Szukołowicz zostaie. W kturey venerabile na ołtarzu | w puszce cynowey ochędoznie stoy. Na ołtarzu obrus. Tuwa|len dwie. Antimis j(ego) m(iłosci) xiędza Kolendy. Kielich cynowy z | gwiazdo, patyno y łyzeczko. Wozduszkow dwa buracikowe. | Aperat czamlotowy, łazarowi. Stuła y naręczaki medela|nowe. Alba prostego płotna. Xęgi wszytko to wielebnego | oyca. Excepto swiec brackich pięc. Dzwonkow na dzwonicy | dwa, do sygnowania ieden. Cerkiewne(go) gruntu włok dwie. | Na kturych plebania w(ielebnego) o(yca): izba biała, sien, naprzeciwko | piekarnia, swiren. Drugi budynek stary: gumno, obora. | Parafia: wies Korszakowicze, Skuplina, Lisina, Bu|dzienicze. Dusz *102*[65]. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) w tey ze wsi ma cerkiew załozenia Na|rodzenia Naswięszey Panny. Do kturey cerkwi ani gru|ntu, ani aparatu zadnego niemasz. |

Ten ze wielebny ociec cerkiew trzyma we wsi Bu|dzieniczach. Do kturey ani gruntow zadnych, ani apera|tow niemasz. Załozenia Podniesienia Krzyza S(więtego). || *[13 адв.]*

Царква і капліца ў в. Мсціж і капліца ў в. Гарэлае Мінскага пав.

We Mszczyzu, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Wołodkiewicza, | pisarza grockiego minskiego. |

Cerkiew załozenia Przemienienia Panskiego. | Przy kturey w(ielebny) o(ciec) Michał Recki zostaie. W kturey | venerabile w kielichu cynowym zostaie. Ołtarz: orna|mentu słusznego niema, obrus tylko y tuwalęka stara.

[65] Выпраўлена на 142.

Kie|lich do odprawiania cynowy s patyno y gwiazdo, a łyzeczka | srebna. Wozduszkow dwa złotogłowowych, wielki y mały. | Aperat buracikowy. Alba tkacka, stuła atłasowa c(z)erwo|na, naręczaki buracikowe. Na obrazach tuwaleniek czty|ry. Xięg cerkiewnych: Trebnik y Słuzebnik. Inne xęgi w(ielebnego) o(yca). | Metriki niepokazał. Funduszu niema. Gruntu do tey cer|kwi mienił ze włokę obiecaną kapłan. Plebanii niema. | W pustce chłopskią mieszka. Dzwonek do tey cerkwi ieden, | do signowania drugi. Swiec brackich dwie, trzecia niewielka. | Parafia do tey cerkwi: Msziże, Chołmowka, Horełoie, Makowe. Dusz 162. |

Druga cerkiew założenia Narodzenia Naswięszey Pa^{n}ny. | Do kturey zadnego aparamętu, ani gruntu niemasz. S tym | ze aperatem w(ielebny) o(ciec) wiezdza. |

Trzecia cerkiew w Horyłym. Do kturey takze zadnego | niemasz nadania. Chłopi sami za konsensem pana swego | wystawili. Załozenia Troycy Swiętey. Do kturey wielebny ociec | z aperatem y ze wszelko gotowoscio z pomienioney cerkwi wiez|dza. Dzwonek do tey cerkwi ci z chłopi sprawili. |

Царква ў в. Прусавічы і капліцы ў вв. Дальковічы і Ганцавічы Мінскага пав.

W Prusewiczach, maiętnosci ich m(ił)osciow oycow jezu|itow społna z j(ego) m(iłosciu) panem Stabrowskim. |

Cerkiew założenia S(więtego) Mikołaia, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Eusta|fi Pieslak zostaie. W kturey venerabile w kielichu cy|| *[14]* nowym ochandoznie y przystoynie stoi na Wielkim | Ołtarzu. Na kturym obrus, tuwalen trzy, iedna zło|tem z iedwabiem zielonym szyta, druga bieła, | trzecia nieszyta. Kielich s patyną, gwiazdą y łyzecz|ką cynową. Wozduszkow małych dwa, trzeci wielki, buracikowe. Aperat buracikowy, stuło z naręczaka|mi. Alb dwie tkackie. Antimis podwizny samego | j(ego) m(iłosci). Metrykę w notaciach, a nie sporządzono, pokazał. | Mirnice, Trebnik, Słuzebnik, Połustaw pokazał. Xęg | cerkiewnych tylko ieden Trofołoy. Wszytkie xęgi | wielebnego oyca. Swiec wielkich dwie, iedna same|go wiel(ebnego) o(yca), druga bracka. Dzwonkow na dzwonicy | dwa, trzeci do sygnowania. Chorągiewka iedna. | Fundusz podczas incursiey moskiewskiey zginoł. | Proces kazałem uczynic. Gruntu dwie szachow|nicy. Na kturych beczek dwadziescia moze się zboza | rozsiac. Szachownica, na kturey plebania w(ielebnego) o(yca): izba | biała, sien, piekarnia, druga piekaręka, swiren, o|bory, gumno, osiec. Parafia: wies Prusowicze, Dal|kiewicze, Hancewicze. Dusz 200. |

Druga cerkiew w Dalkiewiczach, założenia Prze|mienienia Panskiego.

Do ktorey zadnego gruntu, ani aparamętu niemasz teraz. Bo panowie kolato|rowie pozabierali. Było przed tym gruntu włok dwie. |

Trzecia w Hancewiczach założenia Pokrowy Na|swięszey Panny. Do kturey takze było a nic włok dwie, | ale tyie odebrane przez panow kolatorow. Wieleb(n)y ociec | ze wszytkim aparamętem wiezdza. Sam kapłan poboz|ny. || *[14 адв.]*

Царква ў в. Коргава і капліцы ў вв. Горна, Чмялева і Біліна Мінскага пав.

W Korhowie, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Koleckiego, mar|szałeka mozyrskiego, starosty oyszyskiego. |

Cerkiew założenia Wniebowzięce Naswięszey Panny, przy ktu|rey w(ielebny) o(ciec) Mikołay Pieslak zostaie. W kturą venerabile w | kielichu cynowym ochędoznie stoy. Na ołtarzu tuwalen trzy | w(ielebnego) o(yca). Antimis samego j(ego) m(iłosci). Kielich cynowy s patyno, gwiaz|do y łizeczką. Wozduszkow dwa w(ielebnego) o(yca). Aperat harusowy zie|lony z stułą. *Alba tkacka*[66] w(ielebnego) o(yca). Tuwaleniek dwie. Choro|ngiewiek dwie. Xięgi wszytkie w(ielebnego) o(yca). Dzwonek ieden, do sygno|wania drugi. Metryki nie pokazał. Mirnica, Trebnik, Słu|zebnik porządne. Funduszu niema. Gruntu do tey cerkwie | włoka. Na tey ze y plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: izba czarna, sien, | swironek. Parafia: wies Horno, Choroszeie, Piecznoie. Dusz 60. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) drugo cerkiew trzyma, w Hornie. Do k|turey zadnego aparamętu niemasz. W(ielebny o(ciec) ze wszytkim | aparamętem wiezdza. |

Tę ze w Czmielewie kaplicę. |

Tę w Bilinie kaplicę. |

Царква ў м. Камена (Камень Харэцкі) Мінскага пав.

W Kamieniu, maiętnosci j(ego) m(iłosci) xiędza Chmielewskie^{go}, | proboszcza Stwołowickiego. |

Cerkiew założenia S(więtey) Troycy, przy kturey kapłana | niemasz. Cerkiew parachialna. Aperat ze wszytkim. | Dzwonow trzy. Porządek wszelki w cerkwi iest. || *[15]*

---

[66] Словы ўзятыя ў дужкі.

Царква ў в. Хатаевічы Мінскага пав.

W Chotaiewiczach, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana | Zaleskiego, sędziego grockiego minskiego. |

Cerkiew założenia Narodzenia Naswięszey Panny, przy k|turey w(ielebny) o(ciec) Jakub Rodziewicz zostaie. W kturey venerabile | na ołtarzu w kielichu tymze, co y odprawuię, nieprzystoy|nie y wielkiey poprawy potrzebuię. Tuwalen trzy szytych. | Chorągiewek dwie y antimis samego j(ego) m(iłosci). Xiąg cerkiewnych: E|wanelia y Apostoł. Inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Metryki nie pokazał. Funduszu nie pokazał. Dzwonkow dwa. Gruntu włok dwie, placow | cztyry. Na kturych plebania w(ielebnego) o(yca): izba czarna, gumno, obora. | Parafia: wies Chotaiewicze, Zaborie, Zadędziaze, Zescinea, | Dryła, Sukniewicze, Ubołocie. Dusz 153. |

Царква і дзве капліцы ў м. Крайск Мінскага пав.

W Kraysku, maiętnosci wielmożnego j(ego) m(iłosci) pana Kazimie|rza Czyża, podkomorzego wilenskiego. |

Cerkiew założenia S(więtego) Mikołaia, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Teodor | Hołub zostaie. W kturey venerabile na Ołtarzu Wilekim w pu|s(z)ce cynowey przystoynie stoy. Tuwalen trzy, dwie szyte | iedwabem, trzecia biała. Antimis j(ego) m(iłosci) xiędza Kolędy. | Kielich cynowy s patyno, gwiazdo, łyzeczka srebrna. Wozdu|szkow dwa kitayczane. Aperat kitayczany czerwony z stu|ło i naręczakami. Alba tkacka. Tuwalen przy innych ob|razach trzy, dwie szyte, trzecia biała. Na obrazie Naswię|szey Panny manele bursztynowe, paciorek roznych sznurow | szesc, krzyzyk srebny, agnuskow trzy. Swiec brackich pięc. | Lichtarzow mosięznych para. Zapąka na obrazie kitaycza|na zielona. Dzwonow dwa, do sygnowania ieden. Deysus | na drewie malowany. Xiąg cerkiewnych: Ochtay y Testamęnt. | Inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Metryke pokazał. Fundusz widimu|sem wyięty pokazał. Gruntu włoka y zascianek, na k|turym plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: izba biała z komorą, sien, | piekarnia, gumno, osiec, obora. Parafia: miasteczko Kray|sko, wies Zabłocie, Charki, Radszyce, Juncewicze, Szmarkow, | Kobyle, Chodaki, Czarnorucie, Boiare, Dwinosa, Rahozyn, | Horawiec, || *[15 адв.]* Głyboczane, Zapole. Dusz 200. | Sam wielebny ociec poboznego pozycia. |

Ten ze kapłycy dwie trzyma. |

Царква ў м. Старынкі Мінскага пав.

W Starzynku, w maiętnosci j^{ego} m(iłosci) pana starosty zmuy|ckiego, hetmana polskiego[67]. |

Cerkiew założenia Swiętego Jerzego, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Ale|xander Miescowicz, prezbiter starzynski. W kturey wene|rabile w kielichu cynowym w cymbolium, potrzebuię popra|wy. Kielich do odprawowania cynowy, s patyno, z gwiazdo y | łyzeczko. Wozduszkow małych dwa kitayczanych, a trze|ci wielki. Obrus. Tuwalen roznych piętnascie, a dwie prze|sciradłow. Antepędia płotniana malowana z fręzłami. Litonow | dwa. Antimisa niema. Metryke pokazywał y mirnice. Dzwo(n) | ieden, a drugi do sygnowania. Lichtarzow mosiędzowych | dwa. Swiec brackich trzy. Kadilnica. Chorągiew iedna. | Obrazy namiesne płotniane. Xięgi w(ielebnego) o(yca) wszytkie. | Gruntu włok trzy. Na kturych włokach plebania: izba | biała, piekarnia z sienmi, swieren, gumno, obora. Para|fia: miasteczko Starzynki, wies Zaciemienio, Stayki, Ka|wali, Mackowcy, Ruszczycy. Dusz 160. | Sam kapłan poboznego pozycia. |

Царква ў м. Вязынь Мінскага пав.

W Wiazinie, w maiętnosci ich m(iłosciow) panion zakonu | Benedycta Swiętego. |

Cerkiew założenia Michała Archanioła. Przy ktu|rey cerkwi w(ielebny) o(ciec) Bazyli Onofreiewicz. W kturey venerabile w kielichu cinowym, w cimbolium na oł|tarzu. Tuwalen trzy. Kielich cynowy s patyno, gwiazdo | y łyzeczką. Wozduszkow trzy kitayczane. Antimis j(ego) m(iłosci) | xiędza Kolędy. Metrikę pokazywał. Aperat muchaiero|wy c(z)erwony z stułą y naręczakami. Alba tkacka. | Antependiu^{m} adamaszkowa czarna. Zaponka na obrazie || *[16]* Naswięszey Panny tego z adamaszka. Swieca | bracka iedna. Kadzilnica mosiądzowa. Xięgi | wielebnego oyca. Dzwon ieden, do sygnowania | drugi. Funduszu nie pokazał. Gruntu włoka | iedna. Na kturey plebania w(ielebnego) o(yca) y poddany na tey | ze włoce. Budynki: yzba biała, sien, piekarnia, | gumno, obora, osiec. Parafia: miasteczko | Wiazyn, wies Jermalicze, Rabczyna, Kobyzy, | Rackowicze, Durowicze, Kalotczyno, Jeśmonowi|cze, Sudniki. Dusz 200. |

[67] Пісар зрабіў памылку. Маецца на ўвазе не «польскі», а «польны» гетман, якім на той час быў Казімір Сапега.

Царква ў в. Латыгаль і капліца ў в. Паняцічы Мінскага пав.

W Łatihole, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) p(ana) Heronima | Samuela Kotła, marszałka oszmianskie(go). |

Cerkiew załozenia S(więtego) Mikołaia. Przy kturey cerk|wi w(ielebny) o(ciec) Marko Klimętowicz zostaie. W kturey ve|nerabile w pu(s)zce mosiązney. Kielich cynowy s paty|no, gwiazdo i łyzeczką w(ielebnego) o(yca). Tuwalen dwie. Aperat ki|tayczany czarny z stuło y naręczakami. Alba tkacka. | Ewanelia pisana moskiewska. Inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Me|trykę pokazał. Mirnice, Trebnik, antimis samego | j(ego) m(iłosci). Funduszu nie pokazał. *Dzwon ieden*[68]. Gruntu włok dwie, a | placow dwa. Na kturych plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: | izba biała, sien, piekarnia, gumno, obora, swiren. | Parafia: wies Łotihoła, Trihuzy, Rohowicze, Poniaty|cze, Cerepki, Kuchty, Czechi, Lewkowo. Dusz 264. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) drugo cerkiew w Paniaticzku (trzyma). W kturey | dzwonow dwa. Gruntu, ani aparamętu do niey niemasz. |

Царква ў м. Ілля і капліца ў в. Асцюковічы Мінскага пав.

W Illi w maiętnosci j^ego^ m(iłosci) pana Kazimierza hrabia Sa|piehi, hetmana. |

Cerkiew załozenia proroka Illi, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Hi|lary Hołub. W kturey wenerabile w kielichu cynowym. | Tuwalen || *[16 адв.]* dwie jedwabem czerwonym obszywana. Gwiazda cyno|wa wielka z krzyzykiem. Krzyz do pocełowania mosiądzowy. | Drugi kielich cynowy do odprawowan(i)a z patyno, gwiazdo | y łyzeczką srebno w(ielebnego) o(yca). Antimis j^ego^ m(iłosci) xiędza Kolędy. | Metryki, mirnice, Trebnik w(ielebny) o(ciec) pokazywał. Obrus. Antipę|dia zielona. Chustki dwie iedwabem czerwonym szyte. | Przesciradło tkackie s korunkami, lisztwy jedwabem czer|wonym szyte. Na roznych obrazach tuwalen siedym. Alby | tkackie dwie z humerałem. Aperat kitayczany w pas|kach białych. Drugi aperat lamowy biały, stuła y na|ręczaki saiowe zielone. Wozduszkow małych dwa, a trze|ci wielki tey ze kitayki. Deysus nie wszystek. Na Nasw(i)ęszey | Panny korona srebrna, krzyzyk cynowy mały, agnuskow | trzy, paciorek roznych sznurow dziewięc. Lichtarzow cy|nowych dwa. Ampułka cynowa iedna. Kadilnica mosię|zna. Chorągwi dwie czerwone harusowe. Sukno do pokrzy|cia czarne lundyszowe. Swiec brackich pięc. Dzwonow | na dzwonicy trzy, do sygnowania ieden. Gruntu włok dwie. | Placow dwa. Plebania na tych ze włokach: izba biała s

[68] Дапісана паверх асноўнага тэксту.

ko|morzą, s sienmi, piekarnia, gumno, obora, osiec. Parafia: mia|steczko Illia, Korzytnica, Molewiczy, Kowrzewiczy, Czemie|reszczyzna, Szybki, Zahoro, Zabory, Osciukowiczy, Woycia|chowiczy. Dusz 200. |

Kapliczka w Osciechowiczach, w kturey niema nic, tylo zwon. |

Царква ў в. Хаценчыцы і капліца ў в. Крамянец Мінскага пав.

W Chocięczycach, j(ego) m(iłosci) pana Teofilia Rymszy. |

Cerkiew założenia Narodzenia Panny Przenaswiętszey. | Przy kturey cerkwi wieleb(ny) o(ciec) Pankrati Jazguniewicz. | W kturey wenerabile w kielichu cynowym, w kturym od|prawuie. Antimis j^ego^ m(iłosci) xiędza Kolędy. Metryki w(ielebny) o(ciec) po|kazywał. Obrus. Przystawka cynowa. Tuwalen pięc. Chust|ka iedwabem czerwonym szyta. Aperat, stuła y naręczaki | saiowie czerwone. Alba z humerałem. Chorągiew dwie czer|wone harusowe. Deysusu niema. Kadilnica mosiędzowa. | Dzwonek do sygnowania. Swiec brackich cztyry. Gruntu | włoka || *[17]* iedna. Plebania: piekarnia z sienmi y komorzą, gu|mno z osiecio, odryna, obora. (Parafia:) wies Chocięczycy, Czerwiaki, | Krzmieniec, Łukawiec, Panyszy, Zabiczy, Łowciewiczy, | Daszkowiczy, Wieprata. Dusz 200. |

Druga kaplica. W kturey niema nic, tyło zrub stoy w Krze|mięcu. |

Царква ў м. Гайна і капліцы ў в. Сліжына, Дамашы і Сялец Мінскага пав.

W Haynie, *w maiętnosci pana*[69] fundacya krolewska. |

Cerkiew założenia Swiętego Michała. Przy k|turey cerkwi w(ielebny) o(ciec) Jan Karniłowicz. W kturey | cerkwi na ołtarzu obrus, kielich cynowy ze wszyst|kim w(ielebnego) o(yca). Krzyzyk cynowy mały, drugi krzyz srebr|ny połamany. Swiec brackich szesc. Dzwonek ieden | na cerkwi, a drugi wielki y klepadły dwie do Minska | wzieli, do S(więtego) Ducha. Placow dwa, na kturych bu|dynek: yzba, a więcey niema nic budynku. |

Druga cerkiew je(go) m(iłosci) pana Jana Paska, stolnika smo|lenskiego w Slizynie, j(e)go m(iłosci) pana Piotra Smatowicza, | czesnika smolenskiego załozenia Narodzenia Panny Prze|naswiętszey. W kturey wenerabile w pus(z)ce srebney przystoy|nie stoy. Kielich cynowy z patyno, gwiazdo y łyzeczką. | Ryz dwoie (z) stułami y naręczakami płocięne. Alba tka|cka. Obrus. Tuwalen na roznych obrazach pięc. Korąka sreb|na. Paciorki perłowego koloru. Na obrazach diadimow | srebrnych szesc, siodmy podborodicz. Deysusu niema,

[69] Словы выскрабаныя.

cho|rągiew dwie harusowych farbowana. Dzwonek ieden, | do sygnowania drugi. Swiec brackich cztyry. Antimisa | niema. Xięgi dworne wszytkie, ktore czasu odpra|wy wies Januszkiewicze. Metryke pokazywał w(ielebny) o(ciec). |

Trzecia cerkiew w Damoszewiczach założenia S(więtego) Jerze|go pana Wąkiewicza. Pusta. Wpadła wszystka. (Dusz) 65. |

Czwarta cerkiew w Sielcu założenia Pokrowy | y Wniebo(w)stąpienia. Ich m(iłosciow) panow Tomkowiczow. | W kturey cerkwi niema nic. Dusz 56. || *[17 адв. пусты] [18]*

МІНСКІ САБОР
МЯДЗЕЛЬСКАЯ ПРАТАПОПІЯ
Царква ў м. Крывічы і капліца ў в. Буда Ашмянскага пав.

W Krzywiczach, w maiętnosci wiel(możnego) j(ego) m(iłosci) pana Mar|ciana Oginskiego, woiewody trockiego. |

Cerkiew założenia S(więtey) Troycy, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Bazyli | Mrayski zostaie. W kturey wenerabile na ołtarzu w pus(z)|ce cynowey. Tuwalen cztyry szyte y białe. Obrus. Antimis | samego j(ego) m(iłosci). Litonow dwa. Kielich srebny pozłocisty | s patyno, gwiazdo y łyzeczko. Pokrowcow małych szesc, | wielkich cztyry bławatne. Aperatow cztyry: atłasowy, | wszysty czerwony, adamaszkowy *czerwony*[70] czarny, atłasowy | czerwony, harusowy biały. Alba tkacka z korunkami. | Antependi cztyry, iedna atłasowa czerwona wszysta, | saiowa, harusowa, 4 skurzana malowana. Lichtarzow cz|tyry spiżowych, na ołtarzu wiszący ieden. Deisus pozłocis|ty. Obrazy namiesne. Na obrazie Naswięszey Panny tab | *manelki dwie pozłociste. Swiec brackich cztyry. Krzyzykow sreb(n)ych dwa*[71] | liczek srebnych cztyrnascie. Zaponek dwie, iedna ki|tayczana, druga harmazynowa. Chorągiew kitaycza|na wielka, małych dwie. Xięgi cerkiewne: Ewanelia | aksamitem czarnym okrita w srebro oprawna, Trafołoy, Apostoł, Ochtay, Psałterz, Czasosłow, inne xięgi w(ielebnego) o(yca). | Dzwon ieden na dzwonicy, do signowania dwa. Met|rikę pokazał. Mirnice, Trebnik, Połustaw, fundusz | pokazał. Gruntu zascianek na dziesięc beczek *dziesięc*[72]. | Szachownica, na kturey cerkiew y plebania w(ielebnego) o(yca). Budy|nki: yzba biała s komoro, sien, piekarnia. Budynek sta|ry: swiren, obory, gumno, osiec, browar. Parafia: miastecz|ko Krzywicze, wies Haby, Puzyry, Wierebi, Nawry, Osow, | Kniehinin, *Starzynki*[73], Cereszki, Subacze, Filipki, Jazni, Motyki, Borowiki, Wereby, Jackiewicze, Parubki, Boiarowie. Dusz 365. |

Tenze w(ielebny) o(ciec) ma kaplice w Budzie. || *[18 адв.]*

[70] Слова закрэсленае.
[71] Дапісана паверх асноўнага тэкста.
[72] Відавочна, дапісана памылкова.
[73] Дапісана паврех асноўнага тэкста.

Царква ў в. Спягла і капліцы ў вв. Вішнева і
Занарач Ашмянскага пав.

W Spiahle, w maiętnosci wielmoznego j(ego) m(iłosci) pana | Mikołaia Przezdzieckiego, kasztelana nowogrockiego. |

Cerkiew załozenia Wniebowzięcia Naswięszey Panny, przy kturey | wielebny ociec Eustachi Bokszanski zostaie. W kturey venerabi|le w cymborium w pu(s)zce cynowey na ołtarzu. Tuwalen złotem szy|tych trzy, iedwabiem czerwonym szytych trzy, czarnym dwie, | białych dwie. Antependi dwie, pułatłasowa, druga burati|kowa. Kielich srebny pozłocisty s patyno, gwiazdo y łyzeczko. | Litonow dwa. Wozduszkow dwa, mały y wielki, bławatne. Ampu|łek srebnych duzych dwie. Krzyz srebny. Ewanelia ak|samitem czerwonym oprawiona, srebne narozniki rzęte | pozłociste, na srodku krucifix, puklow pięc, klawzury | srebne, wszytkie sztuki pozłociste. Antimis j(ego) m(iłosci) xiędza | Kolendy. Aperatow dwa. Ieden bławatny wzorysty, drugi | pułatłasowy, stuła aksamitna zielona y naręczaki. Alb | dwie tkackich. Deisus kosztem wielkim wystawiony. Lich|tarow cztyry mosiąznych pobielanych. Ołtarz bokowy Zwi|astowania Naswięszey Panny, na kturym obrazie korona sre|bna, tabliczek dwie, zauszniczek z dyiamentow czeskich | dwie. Pianek sznurow trzy, roziczka s czeskich diamętow. | Zaponki kitayczane popielate. Drugi ołtarz bokowy Na|rodzenie Pana Naszego Jezusa Christusa. Chorągiewek dwie. | Dzwonow szesc, do sygnowania ieden. Funduszu niemasz. | Gruntu włok cztyry. Plac, na kturym plebania w(ielebnego) o(yca). Budy|nki: izba biała z komoro, sien, piekarnia, browar, gum|no, obory. Parafia: wsi osmdziesiąt. Dusz 3000. |

Ten ze wielebny ociec drugo cerkiew w Wiszniowe, | w maiętnosci ich m(iło)sc(iow) panow Sulistrowskich. Założenia Piotra y Pawła. || *[19]*

Ten ze wielebny ociec trzecia cerkiew w Zamoro|czy, fundaciy j(ego) m(iłosci) pana Stankiewicza. Założenia Piotra y Pawła. |

Царква ў г. Мядзел і капліцы ў в. Вузла і м. Занарач Ашмянскага пав.

Byłem na wizicie u w(ielebnego) o(yca) Mikołaya Duchowicza | w Miedziele. Ktur(e)y cerkwi w Miedziele niema. Domem | tylko swoym mieszka. Ktury cerkiew trzyma we wsi Uz|łach, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Danilewicza, podkomorzego | oszmianskiego. Załozenia Pokrowy Naswięszey Panny, z gru|ntem y parafio. |

Ten ze drugo cerkiew w Zanoroczu, maiętnosci j(ego) m(iłosci) | pana Jacka Zakrzewskiego, skarbnika pinskiego, s parafio. | Załozenia Przemienienia Panskiego. |

Царква ў в. Саснова Ашмянскага пав.

W Sosnowie, maiętnosci j(ej) m(iłosci) panny Ray|skiey. |

Cerkiew założenia Jerzego S(więtego), przy kturey w(ielebny) o(ciec) Michał | Audicki zostaie. W kturey venerabile w pus(z)ce drze|wnianey. Tuwalen na ołtarzu trzy. Liton ieden. Kie|lich cynowy, patyna y łyzeczka srebna, gwiazda cynowa. | Wozduszkow małych trzy, wielkich dwa. Na obrazie | Naswięszey Panny tabliczka iedna. Aperat pułatłasowy, | stuła tabinowa pomaranczowa, naręczaki aksamitne wi|szniowe. Alba tkacka. Swieca bracka iedna. Xięgi cer|kiewne: Testament. Inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Dzwonkow na dzwo|nicy dwa, do sygnowania ieden. Fundusz u w(ielebnego) o(yca). Gruntu | włok pułszosty. Na tych ze włokach plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: | izba biała z komoro, sien, piekarnia, swiren, osiec, browar, | łaznia, obory, gumno. Parafia: wies Sosnowa, Mikolska wies, | Pasynky, Cerwiaki, Kupa, Worący, Łohwiny, Łyhy, Danili, Preczyły, Bryli, || *[19 адв.]* wies Boiarska, Skory, Kuliki, Prudniki, Szymkowicze, Sud|niki, Kucholszki, Krapiłno. Dusz 256. |

Царква ў в. Малышкі Ашмянскага пав.

W Małyszkach, ich m(ił)osciow oycow dominikanow. |

Cerkiew założenia Jerzego S(więtego). Przy kturey cerkwi w(ielebny) o(ciec) | Jan Niechwiadowicz z synem zostaie. V kturey venera|bile w pus(z)ce cynowey cynowey potrzebuie poprawy. Antimis same^go | j(ego) m(iłosci). Tuwalen trzy jedwabiem czerwonym szyte. Ante|pendiu^m płotniana. Kielich cynowy z patyno y gwiazdi y | łyzeczko. Wozduszkow małych dwa, trzeci wielki. Apera|tow dwoie. Iedne czamlotowe c(z)erwone, drugi burnatne | z stułami y naręczakami. Swiec brackich szesc. Dzwonek | na dzwonicy mały, do signowania ieden. Xięgi w(ielebnego) o(yca). Gru|ntu włok dwie. Na tych ze włokach plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: | izba biała z komoro, sien, piekarnia, swiren, gumno, | obora, osiec. Parafia: wies Małyszki, Harby, Puhacze. | Dusz 70. |

Царква ў в. Жосна Ашмянскага пав.

W Zosnie, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Michała | Karola Frąckiewicza, czesnika oszmianskie(go). |

Cerkiew założenia Michała Archanioła, przy ktu|rey w(ielebny) o(ciec) Marko Szakuła Sikorski, prezbiter Zos|nianski. V kturey venerabile w kielichu cynowym, | w tym ze, co odprawuie, do ktorego patyna, gwiazda y łyze|czka. Tuwalen trzy. Wozduszkow małych dwa, trzeci | wielki. Aperat ieden buracikowy z stuło y naręczakami. | Alba prostego płotna. Kadzilnica mosiężna. Dzwonek | na dzwonicy. Funduszu niemasz. Włok gruntu dwie. | Plebania: piekarnia. Parafia: vies Zosna, Słoboda, | Hulew. Dusz 50. || *[20]*

Царква ў м. Дунілавічы Ашмянскага пав.

W Duniłowiczach, maiętnosci w(ielmoznego) j(ego) m(iłosci) pana Krzy|sztopha Białozora, starosty upickiego. |

Cerkiew założenia Narodzenia N(a)swięszey Panny, | przy kturey w(ielebny) o(ciec) Konstanty Bielski zostaie. W kturey venerabile w | pus(z)ce cynowey. Tuwalen dwie, jedna złotem z iedwabiem szyta, dru|ga czerwonym iedwabiem. Antependiu^m siatkowa, druga czam|letowa czerwona. Obrus tkacki. Liton jeden. Kielich srebny | z patyno y łyzeczko, gwiazda cynowa. Wozduszkow małych | dwa, ieden haftowany, drugi czerwony szarzowy wielki, a|damaszkowy zielony. Aperat lamowy, stuła pułatłasowa. Drugi farędynowy z naręczakami. Alb dwie tkackich. *Xięgi*:[74] E|wanelia drukowana, Apostoł, Ochtay, Prazneia. Ynne xięgi | w(ielebnego) o(yca). Lichtarzow mosiąznych cztyry, zescianych dwa. Kadzilnica | mosiązna. Na obrazie Naswięszey Panny tabliczek szesc, ko|ron dwie srebnych, koralow sznur, na kturych srebnych dętych | dziesięc dzienh zawisanych sznur, *na kturym*[75] krzy|zykow srebnych dwa y serduszko. Tuwalen na roznych ołta|rzach czterdziescia. Chorągiewek dwie. Swiec brackich szesc. | Dzwonow na dzwonicy cztyry. Antimis samego j(ego) m(iłosci). Fundusz | przy wielebnym oycu. Gruntu do tey cerkwi włok pięc y | czwierc. Poddany ieden. Placow dwa, trzeci ogrod, na kturym | plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: izba biała, sien, piekarnia, swiren, | obory, gumno, osiec. Parafia: wsi dwadziescie. Dusz 1032. |

Царква ў в. Лучай Ашмянскага пав.

W Łuczaiu, w maiętnosci ich m(iło)sc(io)w panow Rudominow. |

Cerkiew założenia Piotra i Pawła, przy kturey wielebny | ociec Benedykt Bokszanski, prezbiter łuczayski. W | kturey venerabile v pu(s)zce cynowey, potrzebuie poprawy. | Obrus. Tuwalen dwanascie. Zaponka na obrazie Na|swięszey Panny płotniana, czerwonym iedwabiem szyta. | Fartuszkow dwa. Kielich cynowy z gwiazdo y łyzeczka. | Wozduszkow małych dwa, trzeci

[74] Слова ўзятае ў дужкі.

[75] Словы напісаныя двойчы.

wielki. Aperat kindia|kowy z stuło y naręczakami. Chorągiewka czerwona haru|sowa. Deysu(s) cały. Dzwon na dzwonycy jeden, do signowania|| *[20 адв.]* drugi. Kadzilnica mosiądzowa w(ielebnego) o(yca). Xięgi w(ielebnego) o(yca). Funduszu | niema. Antimis j(ego) m(iłos)c(i) xiędza Kolędy. Trebnik, mirnice, metry|ke pokazał. Gruntu do tey cerkwi włok dwie. Poddanych dwa.[76] Na kturych ple|bania wielebnego oyca. Budynki: yzba biała s komoro, | sien, piekarnia, swiren, obory, gumno, osiec. Parafia: | wies Łuczaie, Karpowicze, Dziemiesze, Ciunowicze, Sza|szkowszczyzna, Kroliki, Rudziewicze, Nowosiołki, Krut|ki, Nasiewicze, Kowzana, Maciure, *Fierkowiczowie*[77], Smycz, Kołos, Zylinskie, | Synicy, Prudniki, Moskalik. Dusz 836. |

Царква ў в. Бараўкі Ашмянскага пав.

W Borowkach, *W Borkach, maiętnosci*[78], maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Jozefa Bie|ganskiego. |

Cerkiew załozenia Petra y Pawła, przy kturey w(ielebny) o(ciec) An|drzey Audycki zostaie. W kturey venerabile w kielichu | cynowym, do kturego patyna, łyzeczka y gwiazda cynowe. Liton | ieden. Wozduszkow dwa, mały y wielki, harusowe czerwone. A|perat harusowy wiszniowy z stułą y naręczakami. Alba | prostego płotna. Tuwaleniek trzy. Obrus. Antimis samego j(ego) m(iłosci). | Xięgi, kture iest, w(ielebnego) o(yca). Dzwonek na dzwonicy, do signowania | ieden w(ielebnego) o(yca). Funduszu niemasz. Gruntu do tey cerkwi puł|włoki. W budynku chłopskim w(ielebny) o(ciec) mieszka. Plebanii niemasz. | Parafia: wies Borowki, Kononowszczyzna. Dusz 50. |

Царква ў в. Асінагарадок Ашмянскага пав.

W Osinowie Grodku je(g)o m(iłosci) wielmoznego j(ego) m(iłosci) pana | Marciana Oginskiego, woiewody trockiego. |

Cerkiew załozenia Pokrowy Naswięszey Panny, przy | kturey w(ielebny) o(ciec) Łukian Limanowski zostaie. W kturey vene|rabile w kielichu cynowym. Do kturego patyna, gwiazda | y łyzeczka cynowe. Litonow dwa. Wozduszkow trzy | małych, wielki ieden. Z szychu siatkową robotą. Tuwalen|iek wszytkich w cerkwi dwadziescia. Aperat ieden | adamaszkowy

[76] Дапісана паверх асноўнага тэкста.
[77] Дапісана паверх асноўнага тэкста.
[78] Дапісана паверх асноўнага тэкста іншым атрамантам.

c(z)erwony, stuła pułatłasowa, naręczaki | dwoie aksamitne czerwone y pułatłasowe. Xięgi cer|kiewne: Psałterz, inne xięgi wszytkie w(ielebnego) o(yca). Alba iedna || *[21]* tkacka. Lichtar(z) mosiązny ieden. Kadzilnica mosiązna. | Swiec brackich trzy. Dzwonek na dzwonicy ieden. Fun|duszu niemasz. Gruntu do tey cerkwie włoka iedna, za|scianek i plac, na kturym plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: pie|karnia, sien, swiren, gumno, obory, osiec. Parafia: Osi|nowy Grodek, Lasicha, Laski, Nowiki, Licwiaki, | Rusaki, Lesnicki, Załawiki, Jakimowicze, Szemetki, | Wasiuki, Zatyrszy, Łucka Wies, Zapasniki, Suszki, | Szczotki, Mazurina, Hubin, Koroby, *Jakimowicze*[79], Łap|leno, Wierecieyki, Hulidow, Łozowa, Masztarki, Zupor|ki, Ruda. Dusz 500. |

Царква ў м. Мосар Ашмянскага пав.

W Mosarze, *maiętnosci*[80] wielmoznego j(ego) m(iłosci) pana referę|darza W(ielkiego) X(ięstwa) L(itewskiego), j(ego) m(iłosci) pana Jana Brzestowskiego. |

Cerkiew założenia S(więtego) Mikołaia, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Mat|wiey Sanchiewicz zostaie. W kturey venerabile na Oł|tarzu Wielkim w pu(s)zce cynowey. Tuwalen osm. Obrusow pięc. Litonow dwa. Kielich srebny pozłocisty z pa|tyno, gwiazdo y łyzeczko. Do kturego kielicha wierzch ta|ki, iaki do puszki srebny pozłocisty. Wozduszkow małych | dwa, trzeci wielki, kitayczane. Aperatow dwoie. Iedne | muchazerowe białe, drugie błękitne harusowe, stuła | pułatłasowa y naręczaki. Alba iedna z humerałem | płotna prostego. Kadzilnica mosiądzowa w(ielebnego) o(yca). Xięgi cer|kiewne tylko Ewanelia, inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Antimisu nie|ma. Dzwonow na dzwonici dwa, do signowania – w(ielebnego) o(yca). Fun|duszu niema. Metrykę, mirnice, Trebnik pokazał. Gruntu | włok trzy, placow dwa, na kturych plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: | piekarnia, sien, swiren, gumno, obora, osiec. Parafia: | miasteczko Mosarz, wies Łuzki, Hotowki, Zaleski, Łozy|ce, Borowiki, Popszyce, Koroby, Worący, Łucko. Dusz 400. || *[21 адв.]*

Царква ў м. Полава і капліца ў в. Галбея Ашмянскага пав.

W Połowie, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Bieganskiego. |

Cerkiew założenia S(więtego) męczenik(a) Jeria, przy kturey w(ielebny)

[79] Вёска запісаная двойчы.
[80] Дапісана паверх асноўнага тэкста.

o(ciec) Jan | Januszkiewic(z) zostaie. W kturey venerabile na ołtarzu | w pu(s)zce cynowey potrzebuie opatrznosci. Liton ieden. Anti|mis samego j(ego) m(iłosci). Kielich cynowy. Wozduszkow małych dwa, | trzeci wielki, stare. Na ołtarzu obrus, tuwalnia. Xięgi | cerkiewne: Testament, inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Dzwonek na dz|wonnicy mały, do signowania ieden. Aperat muchaieru | tatarskiego z stuło, naręczakami. A(l)ba płotna prostego. | Gruntu włok pułtory. Plac, na kturym plebania w(ielebnego) o(yca). Bu|dynki: izba czarna, sien, swiren, parafia: wsi osmnascie. | Dusz 500. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsi Olbeiu. Załoze|nia Piotra Swiętego. Do kturey cerkwi zadnego aparamętu | niemasz. Ani gruntu. Z gotowym aparamętem kapłan wie|zdza. |

Царква ў м. Верхняе Ашмянскага пав.

W Wierzchnie, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Feliciana | Bieganskiego, podkomorego Wędęskiego. |

Cerkiew założenia Przemienienia Panskiego, przy | kturey w(ielebny) o(ciec) Jan Bokszanski zostaie. W kturey | venerabile na Ołtarzu Wielkim w pu(s)zce cynowey zo|staie. Litonow dwa. Antimis xiędza Kolędy. Kielich | cynowy z patyno, gwiazdo y łyzeczko. Tuwalen na Ołtarzu | Wilekim trzy. Obrus. Tuwalen zas przed obrazami trzy. | Aperat muchaieru tatarskiego, stuła kitayczana, | naręczaki kindiakowe. Alba tkacka. Wozduszkow ma|łych dwa, trzeci wielki kindiakowe. Dzwon na dzwonnicy | ieden, do signowania drugi. Funduszu niema. Gruntu | do tey cerkwie włoka. Placow dwa, na kturych plebania | w(ielebnego) o(yca). Budynki: piekarnia. Parafia: miasteczko Wier|chnia, wies Rakowcy, Chocki, Nowa Wies, Adamowicze. | Dusz 90. || *[22]*

Царква ў в. Хрыстова Ашмянскага пав.

W Christowie, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Krzysz|topha Białozora, starosty upickiego. |

Cerkiew załozenia Zwiastowania Naswięszey Pa|nny, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Jakub Bokszanski zostaie. | W kturey venerabile na Ołtarzu Wielkim w kielichu | cynowym. Do kturego kielicha patina, gwiazda y łyze|czka. Wozduszkow dwa. Ieden mały, drugi wielki cze|rwone kitayczane. Aperatu niemasz, poziczany sta|ry. Xięgi: Testamęt. Inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Tuwalen dwie. An|tependium pulsatowa w(ielebnego) o(yca). Dzwonek ieden mały. Funduszu | niema. Gruntu włok pułtory. Plac, na kturym plebania | w(ielebnego) o(yca). Budynki: piekarnia, sien. Parafia: Christowo, | Bielewicze. (Dusz) *70*[81]. |

Царква ў в. Дзеркаўшчына Ашмянскага пав.

W Dzierkowszczyznie, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana | Krzysztopha Białozora, starosty upickiego. |

Cerkiew założenia Z(a)snienia Naswięszey Panny, przy | kturey w(ielebny) o(ciec) Tomasz Rincewicz zostaie. W kturey we|nerabile ochędoznie y prystoine w zescianą puszce ma|larskim złotem pozłocistą stoy. Tuwalen na ołtarzu | dwie, obrus trzeci. Antependiu^m^ buracikowa. Anti|mis j(ego) m(iłosci) xiędza Kolędy. Litonow dwa. Kielich cynowy | s patyno, gwiazdo, a łyzeczka srebna. Aperat buraci|kowy z stuło y naręczakami. Alba tkacka. Xięgi: Ewanelia | stara, Apostoł pisane, Połustaw y Psałterz pisane. Inne | xięgi wielebnego oyca. Dzwonek ieden na dzwonicy, | do signowania mały w(ielebnego) o(yca). Funduszu niemasz. Gru|ntu do tey cerkwi włok dwie. Plac ieden, na kturym | plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: izba biała, sien, piekarnia, | swiren, gumno, osiec, obora. Parafia: wies Dzier|kowszczyzna, Zaziere, Sakowicze, Soroki, Zuki, Simonowicze, | Latihoł, Prochody, Zazanowszczyzna, Zaworota, Turczyno, Za|rudzie, Marchelewcy. Dusz 456. || *[22 адв.]*

Царква ў в. Сітца Ашмянскага пав.

W Siccu, maiętnosci jasnie wiel(moznego) j(ego) m(iłosci) pana | kasztelana połockiego. |

Cerkiew założenia S(więtego) Jerzego, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Mateusz | Cytowicz zostaie. W kturey venerabile na Ołtarzu Wielkim | w kielichu cynowym. Do kturego kielicha patyna, gwiazda | y łyzeczka. Liton. Antimis samego j(ego) m(iłosci). Wozduszkow dwa, | mały y wielki. Aperatow dwoie, jedne muchaierowe | czarne, drugi buracikowy, stuła iedna, naręczaki. Alba | iedna. Chorągiewek dwie. Tuwalen trzy. Obrus. Dzwo|nkow dwa, trzeci do signowania. Funduszu niema. Gru|ntu włoka iedna. Na tey ze włoce y plebania w(ielebnego) o(yca). Bu|dynki: piekarnia, sien, swiren, osiec, gumno. Para|fia: Sicco, Czarkasy, Nowo Sioło, Stare Sioło, Rapiechi, | Zaborcy, Kabieli Wielkie, Kabieli Małe, | Janucino, Dziatki, Bułachi, Sakowicze, Wiesznie, | Wieremieiczy, Pliski, Małe Sicco. Dusz 400. || *[23]*

[81] Выпраўлена на 75.

МІНСКІ САБОР
ДАЎГІНАЎСКАЯ ПРАТАПОПІЯ
Царква ў м. Даўгінава і капліца ў в. Жызнава Ашмянскага пав.

W Dołhinowie, maiętnosci wielmoznego j(ego) m(iłosci) pana | Michała Druskiego Sokolinskiego, pisarza W(ielkiego) X(ięstwa) L(itewskiego). |

Cerkiew założenia Zesłania Ducha S(więtego), przy kturey wielebny | ociec Samuel Kostrowski, protopopa dołhinowski, zostaie. | W kturey venerabile w pus(z)ce cynowey przystoynie y ochędoznie | stoi w cymborium. Na kturym monstrantia srebna pozłocista, w kturey | relikwio Błogosławionego Jozefata. Tuwalen na Ołtarzu Wielkim | i ynnych ołtarzach bokowych piętnascie. Obrus na Wielkim Ołtarzu. | Antependiu[m] pułatłasowa czerwona wzorysta. Druga kitayczana czer|wona, na kturey Zbawiciel Pan w grobie haftowany złotem, na kturey | aniołowie złotem y roznemi iedwabiami haftowane. Trzecia kitay|czana zielona. Litonow cztyry. Kielich srebny, patyna do niego pozłocista | z gwiazdo y łyzeczką. Wozduszkow siedm, cztyry małe, trzy wielkie. An|timisow samego j(ego) m(iłosci) dwa, niepodwizny ieden, drugi podwizny. Ape|ratow cztyry: biały kitayczany z stuło y naręczakami, drugi czerwony | atłasowy (z) stuło y naręczakami, dwoie harmazynowych, ieden zielony, | drugi szkorlatny, piąty załobny. Alb trzy tkackie. Krzyz napres|tolny srebny. Lichtarzow cynowych dwa, wielkich mosiąznych osm. | Ampułka duza cynowa, druga niewielka. Kadzilnicy dwie mosiązne. | Ołtarz bokowy. Obraz Naswięszey Panny, na kturym tabliczek czter|dziescie dwie, serduszek cztyry, rączek dwie wielkich, małych dwie, | korą dwie pozłociste, nozki dwie, głowka srebna, agnuskow | dziewięc. Pereł sznurow dwa. Karalow srebnych sznurow | pięc, na kturych krzyzykow srebnych dwadziescia szesc. Kara|low prawdziwych sznurow dwa, bursztynowy trzeci. Koron | na ynnych obrazach 3, dwie srebne, trzecia pozłocista, tabli|czek wielkich dwie pozłocistych. Zaponka kitayczana zielona. | Antepędium przed Naswięszo Panno atłasowa biała, na ktu|rey krzyz złotem haftowany. Przed Panem Jezusem sztameto|wa zielona. Przed Błogosławionym Jozefatem dwie kitaycza|ne czerwone. *Trzecia złotogłowowa czarna stara*[82]. Procesy kitayczanych cztyry, piąta szarzowa. | Sukno czarne do pokrycia umarłego, drugie czerwone. | Komczek dwie. Lichtarz wiszący. Xięgi: Ewanelia drukowana | w srebro oprawna, tablic pięc, pukłow pięc, rozyczek cztyry, | klawzury dwie, Apostoł drukowany, Słuzebnyk, Trafołoy, | Minia, Treody dwie, Postna y Cwietna, Jermołoy notowany, | Ochtay cały, Połustaw, Trebnik. Dzwonow na dzwonicy | szesc, do sygnowania trzy. Swiec brackich siedm. || *[23 адв.]* Fundusz przy j(ego) m(iłosci) xiędzu protopopie dołhinowskim. Gruntu | do tey cerkwie

[82] Дапісана паверх асноўнага тэксту.

włok dwie, zascianek, na kturym plebania | stoy. Poddanych pięc nazwane Babareki, pod kturemi gruntu | *w miescie dzwonnik synow dwoch, pod(d)any Kozioł syny trzy*[83] | pultrzeci włoki, trzy cwierci pustoszy, gruntu Gura pod bło|tem, zascianek nad stawem nazwany Popowszczyzna, za stawem | od włok mieyskich także zascianki Aheweyszczyzna y Romanow|szczyzna, morgow trzy na Kononowszczyznie. Budynki: izba | biała s komorą, sien, piekarnia. Budynek drugi: swiren | obory, gumno. Parafia: miasto Dołhinow, wies Jeskowki, | Kriwoznaki, Pohost, Stachi, Cicki, Krupniki, Nawiniany, | Apięki, Uzlanie. Dusz 400. |

Ten ze przewielebny ociec Kostrowski, protopopa dołhinow|ski, trzyma cerkiew założenia S(więtego) Jerzego. Do kturey | zadnego aparamętu niemasz. Z gotowym wiezdza. Ktu|ra cerkiew we wsi Zyżniewie. || *[24]*

Царква ў м. Касцяневічы Ашмянскага пав.

W Koscieniewiczach, w maiętnosci ich m(iłoscio)w oycow | jezuitow Wilenskich. |

Cerkiew założenia S(więtego) Jerzego, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Alexander | Abramowicz zostaie. W kturey venerabile na ołtarzu | w pu(s)zce cynowey. Tuwalnia. Chustka iedwabiem czerwo|nym szyta. Kielich do o[d]prawowania cynowy s pa|tyno, gwiazdo y łyzeczko. Wozduszkow trzy. Antimis sa|mego j(ego) m(iłosci). Aperatow dwa, czarny harusowy, drugi czam|letowy popielaty, z stułami i naręczakami. Alb dwie tkac|kie. Tuwalen trzy. Lichtarzow dwa mosiązne. Kadzilni|ca. Tabliczka srebna na obrazie Naswięszey Pan(n)y. Dzwon | na dzwonicy, do signowania drugi. Swiec brackich cztyry. | Chorągiewek harusowych dwie. Xięgi wszytkie w(ielebnego) o(yca). Gru|ntu włok pułtory. Plac ieden, na kturym plebania | w(ielebnego) o(yca). Budynki: piekarnia, sien, swiren, gumno, obora. | Na tym ze gruncie poddany. Parafia: miasteczko Koscie|niow, wies Łociewicze, Małyszki, Dabrowicze, Sutoki, Erchi, | Wołoszki, Załochi, Ozierodowicze. Dusz 295. |

Царква ў м. Рэчкі Ашмянскага пав.

W Rzeczkach, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Sokoli|nskiego, pisarza W(ielkiego) X(ięstwa) L(itewskiego). |

Cerkiew założenia S(więtey) Troycy, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Hry|horey Zyznewski. W kturey venerabile w puszce cynowey. Tuwalen trzy.

[83] Дапісана паверх асноўнага тэксту.

Przesciradło. Litonow trzy. Kielich | srebny s patyno, gwiazdo y łyzeczko. Antimisu niema. | Wozduszkow małych dwa, trzeci wielki. Aperat at|łasowy z stuło y naręczakami. Alba tkacka. Am|pułek dwie cynowe. Kadzilnica mosiądzowa. Lichtar. | Swiec brackich dwie. Chorągiew dwie płotniane. Xię|gi: Ewanelia, Treod, Apostoł, Iermołoyczyk drukowany, | inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Dzwon na dzwonicy, do signowania | drugi. Gruntu włok dwie. Placow trzy, na kturych pleba|nia w(ielebnego) o(yca) y poddanych dwuch. Plebania: yzba biała, piekarnia, | sien, swiren, gumno, obora, osiec. Parafia: miasteczko|| *[24 адв.]* Reczki, wies Woronicze, Strzeże, Lipnowicze, Michnicze, | Leonowicze, Putrycze, Zukowicze, Osowiec, Uscinowicze, | Buda, słoboda Kotłowca, Nowiki. Dusz 400. |

Царква і капліца ў м. Куранец і капліца ў в. Слінкі Ашмянскага пав.

W Kurzęcu, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Chrep|towicza. |

Cerkiew załozenia Narodzienia Naswięszey Panny, | przy kturey w(ielebny) o(ciec) Samuel Spihalski zostaie. W kturey | venerabile na Ołtarzu Wielkim w pu(s)zce cynowey przystoy|nie stoy. Tuwalen wszytkich dwadziescia trzy. Litonow | dwa. Kielich srebny s patyno, łyzeczko, gwiazda cynowa. | Wozduszkow małych dwa, trzeci wielki. Aperatow dwa, | ieden kitayczany wiszniowy, stuła saiowa, drugi ak|samitny rzęty czerwony z naręczakami. Alb tkackich | dwie. Komz dwie. Kadzylnica mosiązna. Antimis j(ego) m(iłosci) | xiędza Ruckiego. Obraz Naswięszey Panny, na kturym | tabliczek srebnych osm, rączka iedna, koron dwie, | pierscieniow srebnych trzy, agnusieczek srebny, zausz|niczek srebnych dwie, paciorek roznych sznurow trzy|nascie. Chorongiewek cztyry. Dzwonow trzy, do sygno|wania ieden. Xięgi cerkiewne: Ewanelia, Treody dwie, | Trefołoy, Iermołoy, ynne xięgi w(ielebnego) o(yca). Miseczka cynowa. | Ampułek dwie. Metrykę pokazał, mirnica, Trebnik. | Swiec brackich cztyry. Fundusz u w(ielebnego) o(yca). Gruntu włok | szesc. Placow cztyry. Poddanych osm. Budynki: izba | biała s komoro, sien, piekarnia, swietełka bokowa, | swironkow dwa, gumno, obory, osiec. Parafia: mia|steczko Kurzeniec, wies Iwancewicze, Dzieruhi, | Hricuki, Trubaczy, Pliwki, Lilow, Sakowicze, Ogrodniki, | Kaczanki, Wykołowicze, Podbierezie. Dusz 266. |

W tym ze miasteczku druga cerkiew założenia | Przemienienia Panskiego. W kturey cerkwi zadne|go niemasz aparamętu. Do kturey cerkwi gruntu włok dwie. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) kapliczkę trzyma w Slepkach. || *[25]*

Царква ў в. Рабунь Ашмянскага пав.

W Rabuniu, w maiętnosci i(ch) m(iłosciow) bernardynek wilenskich. |

Cerkiew założenia S(więtego) Mikołaia, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Jan | Czerniewski zostaie. W kturey venerabile na Ołtarzu | Wielkim w cymbolium w pus(z)ce srebney stoy. Na ołtarzu | tuwalen dwie. Antipędiu^m^ buracikowa, druga płot|niana drukowana. Antimis samego j(ego) m(iłosci). Litonow dwa. | Kielich srebny s patyno, gwiazdo y łyzeczko. Wozdu|szkow malych dwa, wielkich dwa. Aperatow trzy: | jeden kitayczany zołto gorący, drugi czarny harusowy, | trzeci zielony harusowy, z stułami y naręczakami. | Alb trzy tkackie. Na namiesnym obrazie tuwalęka | wisi, przed obrazem tuwalnia s(z)yta. Antipędiu^m^ farędy|nowa. Na obrazie Naswięszey Panny takze tuwalęka, przed obrazem tuwalnia szyta. Antipędium ada|moszkowa czerwona. Na obrazie tabliczek cztyry | srebnych, krzyzyk srebny niewielki, agnuskow pięc, | zaponka kitayczana czerwona. Chorągiewek dwie. Dzwon|kow dwa, do sygnowania ieden. Kad(z)ilnica. Xięgi: Ewa|nelia pisana, w mosiądz oprawna, Treod Cwietna y Pos|tna, Ochtay, Apostoł, Psałterz. Metryke, mirnice, | Trebnik, Połustaw porządnie, Słuzebnik w(ielebnego) o(yca). Swieca | bracka iedna. Fundusz przy wielebnym oycu. Grunta | do tey cerkwi włok dwie. Plac, na kturym plebania | w(ielebnego) o(yca). Budynek: izba biała s komoro, sien, piekar|nia, swiren, gumno, obory, osiec. Parafia: wies Ra|bunio, Kłowsi, Niesciorki, Kiryki, Wyhłowicze, Cincie|wicze, Barowcy, Kaczanki, Hołupy. Dusz 265. |

Царква ў м. Вілейка і капліца ў м. Нарач Ашмянскага пав.

(W) Wileyce, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana starosty ko|wienskiego. |

Cerkiew założenia S(więtego) Jerzego, przy kturey w(ielebny) o(ciec) | Michał Niechwiedowicz zostaie. W kturey venerabile | na Ołtarzu Wielkim w pus(z)ce stoi. Na kturym tuwalen | dwie szytych. Antipędiu^m^ płotniana s korunkami. || *[25 адв.]* Kielich srebny z patyno, z gwiazdo y łyzeczko pozłoczano. | Litonow dwa. Wozduszkow dwa małych, trzeci wielki | bławatny. Aperatow dwie: iedne atłasowe białe z stuło | y naręczakami, drugi kamlo(to)wy. Alb dwie tkackich. | Ołtarz bokowy Naswięsza Panna. Empulkow dwie. Mise|czka cynowa. Drugi obraz. Na kturym obrazie krzy|zyk srebny. Na ołtarzu tuwalen dwie szyte, trzecia | przesciradło. Xięgi: Ewanelia. Inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Cho|rąg^ie^wka iedna. Dzwon na dzwonicy, drugi do | sygnowania. Lichtarzow dwa. Antimis j(ego) m(iłosci)

terazniey|szego. Metryke pokazał, mirnice, Trebnik porzą|dnie. Fundusz przy w(ielebnym) o(ycu). Grunta do tey cerkwi włok dwie. | Poddanych dwoch. Plac ieden, na kturym plebania | w(ielebnego) o(yca). Budynki: izba biała z komoro, sien, piekarnia, | druga piekarnia, obory, gumno, swiren, osiec. Parafia: | miasteczko Wilijka, wies Osipowicze, Lisicze, Izienorocz, | Juchowicze, Bociewicze, Tułuc. Dusz 365. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew w Noroczy, maiętnosci | j(ego) m(iłosci) pana Kotła, starosty zskirstymonskiego. Do kturey | cerkwi włok 2, placow 3. Dzwon ieden. W kturey apa|ramętu niemasz. W(ielebny) o(ciec) ze wszytkim do nabozęstwa apa|ramętom wiezdza swoim. |

Царква ў в. Порплішча Ашмянскага пав.

W Porpliszczach, maiętnosci j(ego) m(iłosci) p(ana) Miko|łaia Przezdzieckiego, kasztelana Nowogrod(zkiego). |

Cerkiew załozenia Przemienienia Panskiego, prz k|turey w(ielebny) o(ciec) Teodor Krasowski zostaie. W kturey venera|bile na Ołtarzu Wielkim w cymboru^{m} w kielichu cyno|wym. Tuwalen dwie. Obrus. Litonow dwa. Antimisu nie|ma. Kielichcynowy s patyno, gwiazdo y łyzeczko. Wozdu|szkow małych dwa, trzeci wielki. Aperatow trzy: iedne | taletowy, drugi sztametowy zielony, trzeci harusowy. || *[26]* Alb dwie. Iedna tkacka, druga prostego płotna. Tu|walen na obrazach osm. Kadzilnica mosiądzowa. | Chorąg(i)ewek dwie sztametowe. Xięgi: Ewanelia | pisana, Apostoł, Treod Posna, Treod Cwietna, Minia. | Inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Dzwonow na dzwonicy dwa, trze|ci w Berezweczu, do signowania ieden. Fundus(z) u wie|lebnego oyca. Gruntu do tey cerkwie włok pułpiąty. | Podanych dwa na tym ze gruncie. Plebania: piekar|nia, sien, swiren, obory, gumno, yzba stara. Para|fia: wies Porpliszcze, Pio(t)rowicze, Wołucki, Pozany, Szku|duci, Litowcy, Perełoie. Dusz 200. |

Царква ў в. Замошша Ашмянскага пав.

W Zamoszu, maiętnosci j(ego) m(iłosci) p(ana) Zienowicza, | podkomorzego połockiego. |

Cerkiew załozenia S(więtego) Jerzego, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Samu|el Zahorowski zostaie. W kturey venerabile w kieli|chu cynowym w cymboriu^{m}. Litonow dwa. Antimis j(ego) m(iłosci) | xiędza Kolędy. Tuwalen wszytkich szesnascie. Kieli|ch cynowy s patyno, gwiazdo y łyzeczko. Aperat mede|lanowy zielony, stuła kindiakowa z naręczakami. | Chorągiewek kindyiakowych dwie. Dzwonow na dz|wonicy dwa, trzeci mały. Gruntu

włok pułtory. Pla|cow pułtora, na kturym plebania. Budynki: izba biała, sien, | swiren, gumno, obora. Parafia: wies Zamosze, Ba|bicze, Nowa Wies, Zelepucki, Malary. Dusz 123. |

Цэрквы ў м. Докшыцы Ашмянскага пав.

W Dokszycach, maiętnosci kapituły Zmuyckiey. |

Cerkiew załozenia S(więtey) Troycy, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Stephan | Pieslak zostaie. W kturey venerabile w pu(s)zce cyno|wey. Tuwalen wszytkich trzynascie. Kielich cyno|wy ze wszytkim w(ielebnego) o(yca). Aperat atłasowy. Alba proste^{go} | płotna. Lichtarz mosiądzowy. Kadzilnica mosiądzowa. || *[26 адв.]* Dzwonow dwa, do signowania ieden. Xięgi: Ewanelia, | Treod. Inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Plac ieden, na kturym plebania w(ielebnego) o(yca). | Budynki: piekarnia, sien, obory. Parafia: miasteczko Do|kszyce, wies Tarkudu, Damasze, Czerwicze. Dusz 223. |

W tym ze miasteczku druga cerkiew zało|zenia S(więtego) Heliasza. |

Przy kturey w(ielebny) o(ciec) Grzegorz Cyranowicz zostaie. W kturey | venerabile na ołtarzu w pu(s)zce cynowey drewnianey. Tuwalen | szesc. Kielich cynowy s patyno, gwiazdo. Aperat ieden | drukowany płotniany, stuła czarna atłasowa z naręcza|kami. Alba tkacka. Antependium z herbow a(t)łasowych | białych. Druga czarna. Litonow dwa. Antimisu nie|ma, na portatelu rzymskim celebruie. Dzwonek ieden. | Gruntu włoka iedna. Parafia: wies Łaputy, Podonki, | Borsuki, Czobodany, Powarki. Dusz 102. |

Царква ў в. Малое Гняздзілава Ашмянскага пав.

Jan(uarii) 11. W Hniezdziłowie, maiętnosci ich m(iło)sc(iow) oycow | bosakow conventu Głębockiego. |

Cerkiew załozenia S(więtego) M(ęczenika) Grzegorza, przy kturey | w(ielebny) o(ciec) Hrehorey Obodowicz zostaie. W kturey vene|rabile w pu(s)zce zescianey. Liton. Antimis samego | j(ego) m(iłosci). Aperatow dwa: a(k)samitne niebieskie, dru|gie harusowe czarne. Wozduszkow małych trzy, | wielki ieden *haftowany*[84]. Xięgi: Służebnik, Ochtay, Ewaneli(i) | dwie, iedna w srebro oprawna, druga pisana stara, | Treod Pos(t)na. Stuła taletowa czarna. Alba tkacka | z umerałem. Dzwon wielki reszczopiany. Pas siatko|wy biały. Kielich s patyno, gwiazdo y łyzeczko, zas | druga patyna spizowa, a łyzeczka srebna. Fundu|szu nie pokazał. Gruntu do tey cerkwi pułtory wło|ki. Budynki: piekarnia, sien, swiren, obory, gumno, || *[27]* Parafia: Hniezdziłow, Dalekie,

[84] Дапісана паверх асноўнага тэксту.

Osow, Janki, Kruki, | Słoboda, Wiatochmo. Dusz 226. |

Царква ў в. Вялікае Гняздзілава і капліца ў в. Камайск Ашмянскага пав.

Janu(arii) 12. W Hniezdziłowie Wielkim, j(e)y m(iłos)ci pani Zofiey | Obuchowiczowey, woiewodzina smolenska. |

Cerkiew załozenia S(więtych) Apostoł(ow) Piotry i Pawła, przy | kturey w(ielebny) o(ciec) Symon Obodowicz zostaie. W kturey venerabile w pu(s)zce cynowey ochędoznie stoy y w|szelki porządek. Tak xięgi, jako y tuwalen wszytko | w(ielebnego) o(yca) excepto. Aperat z stuło y dzwoneczek mały cer|kiewny. Funduszu niemasz. Gruntu do tey cerkwi wło|ka. Plebania: piekarnia, sien, obora. Parafia: Hnie|zdziłow, Komaysk, Razkowka, Niebyszy, Oziercy, | Worony, Bubny, Słoboda. Dusz 200. |

Tęze wielebny ociec (trzyma) kaplicę w Komaysku, do | kturey zadnego aparamętu niemasz. Z gotowym w(ielebny) o(ciec) iezdzą. |

Царква ў м. Вальбяровічы Ашмянскага пав.

Janu(arii) 12. W Olborowiczach, ich m(iłosciow) oycow karma|litow bosakow kąwętu Glembockiego. |

Cerkiew załozenia S(więtego) Mikołaia, przy kturey w(ielebny) o(ciec) | Ewstafiy Gurski zostaie. W kturey wenera|bile w pus(z)ce cynowey ochędoznie stoi. Tuwalen | cztyrnascie. Liton ieden. Wozduszkow małych | dwa, trzeci wielki. Kielich cynowy s paty|no, z gwiazdo y łyzeczko. Aperatow dwoie: ieden | sztametowy czerwony, drugi pułburacikowy, | stuła y naręczaki w(ielebnego) o(yca). Alba tkacka z hume|rałem. Chorągwi dwie czerwone sztamietowe. | Swiec brackich cztyry. Lichtarzow mosią|dzowych dwa. Kadylnica mosiądzowa. Anti|mis j(ego) m(iłosci) xiędza Sielawy. Xięgi: Ewanelia, | Ustaw, Trafołoy, Apostoł, Treod Cwitna, ynne|| *[27 адв.]* xięgi w(ielebnego) oyca. Fundusz przy wielebnym oycu. Dzwo|now dwa na dzwonicy, do sygnowania ieden wiel(ebnego) o(yca). | Gruntu włok pułtory. Placow dwa, na kturych | plebania w(ielebnego) o(yca). Budynek: izba biała s komorą, | sien, piekarnia, swiren, gumno, obory. Parafia: | miasteczko Olborowicze, wies Zareczycze, | Hlinna, Chmielewszczyzna, Szałohiry, Otrupki. Dusz 123. |

Царква ў м. Тумілавічы Ашмянскага пав.

W Toniłowiczach ich m(iłosciow) oycow dominikanow. |

Cerkiew załozenia Jerzego S(więtego), przy kturey w(ielebny) o(ciec) Ste|phan Kolesnikiewicz zostaie. W kturey wene|rabile w pus(z)ce cynowey w cymbolium ochędoz|nie stoy. Na kturym ołtarzu tuwalen wszytkich | szesnascie. Litonow dwa w(ielebnego) o(yca). Kielich srebny poz|łocisty s patyno, z gwiazdo y łyzeczko. Wozdusz|kow małych dwa, a trzeci wielki. Aperatow czty|ry: jedne błowatne kitayczane *z stuło y naręczakami*[85], dwoie buratikowe, | czwarte czarne. Stułow dwie buratikowe. Porę|cze iedne buratikowe. Alba iedna prostego pło|tna. Swiec brackich trzy. Antimis j(ego) m(iłosci) xiędza | Kolędy. Chorągiewek dwie czerwonych. Dzwon na | dzwonyci jeden, drugi do sygnowania. Kadilnica | mosiądzowa. Funduszu niema. Gruntu włoka | iedna. Placow trzy, na kturych plebania w(ielebnego) o(yca). | Budynki: izba biała, sien, piekarnia, swiren, | gumno, obory, osiec. Parafia: miasteczko Toniło|wicze, wies Starzyna, trzecia Starosielia. Dusz 102. || *[28]*

Царква ў м. Беразіно Мінскага пав. і капліцы ў в. Домжарыцы Полацкага ваяв. і в. Кветча Аршанскага пав.

W Berezynie, maiętnosci wiel(moznego) j(ego) m(iłosci) | pana Konstantego Paca, chorązego W(ielkiego) X(ięstwa) L(itewskiego). |

Cerkiew załozenia Zesłania Ducha S(więtego), przy ktu|rey w(ielebny) o(ciec) Maksim Czeczerski zostaie. W kturey | venerabile w kielichu cinowym w cymbory(u)m na | ołtarzu. Tuwalen dwie. Antependium harusowa | zielona. Liton. Kielich cynowy s patyno, gwiazdo y ły|zeczką. Wozduszkow małych dwa, trzeci wielki. | Aperatow dwoie: iedne czarne palametowe, drugie *drugi*[86] tercianełowy wzorysty s korunkami złote|mi, stuła y naręczaki czarne pulmetowie. Alba tka|cka s korunkami. Antimis samego j(ego) m(iłosci). Xięgi: | Ewanelia pisana. Inne xięgi wielebnego oyca. Lichtarzow dwa mosiąznie. Tuwalen na innych oł|tarzach osm. Przed namiesnymi obrazy antepen|di dwie harusowych zielonych. Zaponeczka na ob|razie Naswięsz(e)y Panny kitayczana. Kadzilnica mo|siązna. Chorągiewek dwie czerwone. Dzwonow na d(z)wo|nycy dwa, trzeci do sygnowania w(ielebnego) o(yca). Fundusz u w(ielebnego) | oyca. Gruntu włok dwie. Poddany jeden. Plebania | na tym ze gruncie. Budynki: izba biała s komoro, | sien, piekarnia, browar, gumno, obory, osiec. Para|fia: miasteczko Berezyn, wies Lipsk, Załohowie, | Warłyną, Pustosiele. Dusz 700. |

Tenze wielebny ociec na Kwieczcze. Do kturey ni gru|ntu, ni parafią, ani aparamętu. Załozenia Pokrowy Nas|więszey Panny. Do kturey kapłan z gotowym aparamętem wiezdza. |

[85] Дапісана паверх асноўнага тэксту.

[86] Слова напісанае двойчы.

Tenze w Domżeryczach, w maiętnosci j(ego) m(iłos)c(i) pana Kulwieca, trzyma | cerkiew załozenia S(więtego) Gerzego. Do kturey ani gruntu, | ani aparamętu. Z gotowym aparamętem wiezdza. || *[28 адв.]*

Царква і капліца ў м. Бягомль Мінскага пав.

W Biehomle, i(ch) m(iłosciow) przewielebnych kapituli | Wilęskiey. |

Cerkiew załozenia Narodzenia Naswięszey Panny, | przy kturey w(ielebny) o(ciec) Lewon Pieslak zostaie. W ktu|rey venerabile w pusce cynowey. Tuwalen wszy|tkich dziesięc. Liton jeden. Kielich srebny pozło|cisty s patyno, z gwiazdo, łizieczko mosiędzowa. | Wozduszkow małych dwa, trzeci wielki ki|tayczany. Aperat buracikowy, (z) stuło y naręczakami | zołte. A(l)by dwie w(ielebnego) o(yca) y kadylnica. Swiec brackich | cztyry. Dzwonow na dzwonicy trzy, do sygnowania | ieden. Xięgi: Ewanelia, na kturey Ewaneliey ewa|nelistow srebnych cztyry, krucifix piąty, puklow | pięc, Apostoł, Ochtay, Trafołoy, Służebnik, inne | xięgi w(ielebnego) o(yca). Antimis j(ego) m(iłosci) xiędza Kolędy. Grun|tu włok cztyry. *Poddanych trzy*[87]. Na kturych plebania w(ielebnego) o(yca). Budy|nek: izba biała s komoro, sien, piekarnia, | swiren, gumno, obory, osiec. Parafia: miasteczko | Biehoml, wies Kostrzenik, Ziemianie, Sielanie, | Trohimowcy, Juchnowicze, Piany Las, Milkun, | Budziłowka, Balihuba. Dusz 500. |

Tenze w(ielebny) o(ciec) trzyma kapliczke załozenia | S(więtego) Mikołaia. W kturey niema nic. Swoim apa|ramętem wiezdza w(ielebny) o(ciec). Do otprawowania w tey|ze wsi te kapliczke sam w(ielebny) o(ciec) postawił. |

Царква ў в. Вілейка і капліца ў в. Ваўча Мінскага пав.

(W) Wileyce, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Paca, chorą|zego W(ielkiego) X(ięstwa) L(itewskiego).

Cerkiew załozenia Spasa S(więtego). Przy kturey | w(ielebny) o(ciec) Anton Kaminski zostaie. W kturey we|nerabile w pus(z)ce cynowey. Tuwalen wszyt|| *[29]* kich dziesięc. Kielich ze wszytkim w(ielebnego) o(yca). | Wozduszkow małych dwa, trzeci wielki atłasowy. | Aperatow dwoie z stułami y naręczakami. | Alba iedna. *Xięgi w(ielebnego) o(yca)*[88]. Kadilnica mosiędzowa. Dzwon|kow do signowania dwa, trzeci na dzwoni|cy. Gruntu włok dwie, na kturych y plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: izba biała,

[87] Дапісана паверх асноўнага тэксту.

[88] Дапісана паверх асноўнага тэксту.

sien, piekar|nia, swiren, gumno, obory. Parafia: wies Wiley|ka, Wowc^{z}un, Uhły, Krasniki, Zmuysk, Toł|sczy, Wielikoie Pole. Dusz 200. |

Tenze w(ielebny) o(ciec) trzyma kapliczke (w) Wołczu zało|zenia Narodzenia Nas(więszey) Panny. W kturey niema | nic. Swoim wiezdza w(ielebny) o(ciec). |

Царква ў м. Мільча Ашмянскага пав.

W Milczu, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Biało|zora, starosty upickiego. |

Cerkiew załozenia Narodzenia Naswięszey Panny. | Przy kturey w(ielebny) o(ciec) Alexander Kamięski zostaie. W kturey venerabile w pus(z)ce cynowey. Antimis j(ego) m(iłosci) xiędza | Kolędy. Liton. Tuwalen wszytkich starych y lepszych dwa|dziescia siedm. Kielich cynowy s patino, gwiazdo y | łyzeczko. Aperat sztametowy czerwony z stuło y naręcza|kami. Wozduszkow trzy: dwa małych, trzeci wielki. | Xięgi: Testamęt, Ewanelia, Służebnik. Alba tkacka. | Swiec brackich pięc. Dzwonkow na dzwonicy trzy, | czwarty do signowania. Włok dwie. Grunta placow trzy. | Poddany ieden. Plebania: piekarnia, sien, swiren, | obory, gumno. Parafia: Milcze, Wołoki, Czysci. | Dusz 123. || *[29 адв.]*

Царква ў в. Камена (Камень Завілейскі) Ашмянскага пав.

W Kamieniu, maiętnosc[89]

Cerkiew załozenia Swiętego Spasa. Przy kturey w(ielebny) o(ciec) Bazy|li Kaminski zostaie. W kturey venerabile w kielichu cynowy^{m} | zostaie. Liton ieden. Kielich cynowy s patyno, gwiazdo y | łyzeczko. Wozduszkow dwa. Trzeci wielki. Tuwalen wszy|tkich dziewięc. Aperat buracikowy z stuło y naręcza|kami. Alba tkacka. Xięgi: Ewanelia naprestolna, | mosiądzem oprawna, inne xięgi wielebnego oyca. || *[30]*

МІНСКІ САБОР
БАРЫСАЎСКАЯ ПРАТАПОПІЯ
Царква і капліцы ў г. Барысаў і капліца ў м. Радзіца Аршанскага пав.

W Borysowie, miescie J(e)g^{o} Krol(ewskiey) M(iło)sci, | dzierzawy wiel(moznego) j(ego) m(iłosci) pana Jana Kazymierza | Sapiehi, hetmana polnego, starosty zmuyckiego. |

[89] Сказ не завершаны.

Cerkiew założenia Przemienienia Panskiego, przy | kturey wielebny ociec Marko Klimątowicz zostaie. | W kturey venerabile (w) soleniczce cynowey na ołtarzu. | Tuwalen dwie, trzeci obrus. Litonow dwa. Antimis sa|mego j(ego) m(iłosci). Kielich cynowy s patyno, gwiazdo y łyzeczką. | Wozduszkow trzy: małych dwa, trzeci wielki. Ape|ratow dwa: ieden kitayczany błękitne, drugi pułsa|ikowe z naręczakami y z stuło. Alba tkacka. Na | obrazach powieszonych tuwalen trzy, chorągiewek dwie. | Xięgi wszytkie wielebnego oyca. Dzwonkow dwa | na dzwonicy, do sygnowania ieden. Fundusz przy wie|lebnym oycu. Gruntu do tey cerkwi włok osm. Pod|danych dziesięc. Placow cztyry. Plebania na placach | mieyskich. *Budynki*[90]: piekarnia, sien, swiren, | obory, gumno, piwnica. Parafia: Borysow miasto | lubo wszyscy schizmatycy, wies Dymki, Uchołoda, | Mlochow, Zabiryczy, Dokudow. Dusz 50. |

W tym ze miescie Borysowie mieysce, na kturym cerkiew | Miko|łaia Swiętego stała.

Drugie mieysce, na kturym Troyca Swięta.

Trzecie | mieysce, na kturym Narodzenie Naswięsz(ey) Panny. Kazałem krzyz postawic. |

4 Jerzego S(więtego).[91]|

Ten ze wielebny ociec protopopa | borysowski trzyma cerkiew w miaste|czku Radzicy założenia S(więtego) Heliasza Proroka. | Do kturey cerkwi gruntu włoka, placow dwa. | Dzwonek ieden. Aperatu zadnego, ani kieli|cha niemasz. Z gotowym aparamętem wie|lebny ociec protopopa wiiezdza. || *[30 адв. пусты] [31]*

Царква і капліца ў в. Крычына і капліца ў в. Рагатка Аршанскага пав.

24[92]. W Kriczynie, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Sebesty|iana Woyniłowicza, stolnika Mozyrskiego. |

Cerkiew założenia Pokrowy Naswięszey Panny, przy | kturey wielebny ociec Syliwestr Woylew zo|staie. W kturey venerabile na Ołtarzu Wielkim | w puzce cynowey ocędoznie stoy. Na ołtarzu tu|walen dwie, trzeci obrus. Litonow dwa. Antimis[93]. | Kielich cynowy s patyno, gwiazdą | y łyzeczką. Wozduszkow cztyry: trzy małych, czwarty | wielki. Aperat ieden buracikowy z stuło y naręcza|kami. Alba tkacka. Swieca bracka iedna. Lichtarzow | dwa:

[90] У тэксце памылкова *Dudynki*.

[91] Дапісана іншым атрамантам.

[92] Лічба азначае парадкавы нумар царквы ў візіце (параўн. № 25 царква ў м. Нача і № 26 царква ў в. Бытча) альбо, магчыма, дзень правядзення візітацыі.

[93] У арыгінале пасля слова *antimis* невялікая лакуна. Візітатар не вызначыўся каму належаў антымінс.

ieden mosiązny, drugi cynowy. Ampułka cyno|wa. Kadzilnica miedziana. Dzwon na dzwonnicy | ieden, do sygnowania drugi. Xięgi, iak wiele iest, wiele|bnego oyca. Extrakt funduszu pokazywał w(ielebny) o(ciec). W ktu|rym włok gruntu specificuie do tey cerkwi dwie. Na | kturych plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: izba biała s komo|rą, sien, piekarnia, swiren, gumno, obory, osiec. Para|fia[94]: wies Rohatka, Kriczyn, Zabłocie, Chawcholic, | Ostrow, Niedzwiedziewka, Starynki, Drazy, Pliczan|ka, Kraszewice, Żortay, Rakowcy. Dusz 293. |

Ten ze wielebny ociec (trzyma) kaplic dwie. Do kturych za|dnego aparamętu niemasz. Z gotowym aparamętem raz | w rok do iedney na Zesłania Ducha S(więtego), do drugiey na Swię|tego Mikołaia wi(ez)dza. || *[31 адв.]*

Царква Св. Кузьмы і Дзям’яна ў м. Нача Аршанскага пав.

25. W Naczy, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Słuzki, starosty | Rzeczyckiego. |

Cerkiew założenia Kuzmi y Demiana, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Jan | Fiedorowicz zostaie. W kturey venerabile w puzce cy|nowey zostaie. Na Ołtarzu Wielkim tuwalen trzy. Liton | ieden. Antimis j(ego) m(iłosci) xiędza Sielawy. Kielich cynowy s pa|tyno, gwiazdo y łyzeczką. Wozduszkow małych dwa, trzeci | wielki. Aperatow dwa, jeden buracikowy, drugi kitay|czany. Stuła iedna kitayczana czerwona. Naręczaki kitay|czane czerwone. Alba prostego płotna. Lichtarzow dwa | mosiąznych. Kadzilnica mosiądzowa. Xięgi: Ewanelia pi|sana, Apostoł drukowany, Achtay drukowany. Inne xię|gi w(ielebnego) o(yca). Chorągiewka iedna. Swiec brackich cztyry. Dzwo|now na dzwonnicy dwa, do sygnowania ieden. Fundusz | u wielebnego oyca. Gruntu do tey cerkwi włok trzy. | Placow osm. Plebania w(ielebnego) o(yca): izba biała, piekarnia, sien, | gumno, obory. Parafia: miasteczko Nacza. Dusz 60. |

Царква ў в. Бытча Аршанскага пав.

26. W Byczczu, maiętnosci w(ielmoznego) j(ego) m(iłosci) pana hetmana pol|nego j(ego) m(iłosci) pana Jana Kazymierza Sapiehi, starosty zmuyckiego. |

Cerkiew założenia S(więtey) Troycy, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Teodor Około|wicz zostaie. W kturey na Ołtarzu Wielkim tuwalen trzy. | Liton ieden. Kielich cynowy s patyno, gwiazdo y łyzeczką. Woz|duszkow

[94] У тэксце памылкова *parafaia*.

trzy. Aperat buracikowy. Stuła h(a)rusowa. Narę|czaki. Alba prostego płotna. Xięgi: Słuzebnik, Ochtay, Psałtyrz, | Trebnik w(ielebnego) o(yca). Swiec brackich cztyry. Na obrazach tuwa|lenek szesc. Dzwonow na dzwonicy dwa, ieden w(ielebnego) o(yca). Grun|tu do tey cerkwi włok dwie. Plac ieden. Plebania: pieka|rnia, sien, swiren, gumno, obory. Parafia: Bycze, Studzią|ka, Stachow, (...)ki[95]. Dusz 230. || *[32]*

Царква і капліца ў м. Барань Аршанскага пав.

W Baranach, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Kazimie|ra Sapiehi, J(ego) K(rolewskiey) M(iłosci). |

Cerkiew założenia S(więtey) Troycy, przy kturey w(ielebny) o(ciec) | Samuel Klimętowicz zostaię. W kturey wene|rabile w ięmpułce cynowey. Na Wielkim Ołta|rzu tuwalen wszytkich dziesięc. Litonow | dwa. Kielich cynowy s patyno, z gwiazdo y łyze|czko. Wozduszkow małych dwa, trzeci wiel|ki. Aperat buracikowy, (z) stuło y naręczakami. | Alba prostego płotna. Xięgi: Ewanelia, Psał|terz. Ynne xięgi w(ielebnego) o(yca). Swieca bracka ied|na. Dzwonow dwa, do sygnowania ieden. Grun|tu dwie włoki. Placow dwa. Na tych ze pla|cach plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: piekarnia, sien, | gumno, obory, osiec. Parafia: miasteczko Baranki, wies Krociewiczy, Yanczyn, Pupie|liczy, Yhryszczy, Zaczysczy. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma kapliczke założenia | S(więtego) Jerzego. W kturey niema nic, tiło dzwon | na dzwonicy. |

Царква ў м. Лошніца Аршанскага пав.

W Łoszniczach, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana hetma|na polnego Wiel(kiego) X(ięstwa) L(itewskiego). |

Cerkiew założenia S(więtego) Michała, przy kturey | w(ielebny) o(ciec) Antoniy Tarniawski zostaię. W kturey | wenerabile w pusce cynowey przystoynie y ochę|doznie stoi. Tuwalen wszytkich trzynascie. Liton | ieden. Kielich cynowy s patyno, z gwiazdo y łyzecz|ko. Wozduszkow trzy. Aperat buracikowy rodzi|cielski, stuła y naręczaki w(ielebnego) o(yca). Alba. Xięgi:|| *[32 адв.]* Ewanelia, inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Swiec brackich szesc. | Kadylnica mosiędzowa. Dzwonow dwa na dzwoni|cy, do sygnowania ieden. Gruntu włok dwie. Placow | dwa, na kturych plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: izba biała | s komorą, sien, piekarnia, obory. Parafia: miasteczko | Łosznicy, wies Niehnowicze, Miotcze, Sieliszcz, No|wos(i)ołki, Ranne, Kłonek. Dusz 100. |

[95] Фрагмент пашкоджаны.

Царква ў в. Сморкі і капліца ў в. Вяляцічы Аршанскага пав.

W Smorkach, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Kryszpi|na, starosty orszanskiego. |

Cerkiew założenia Zasnienia Naswięszey Panny, przy | kturey w(ielebny) o(ciec) Naum Bohdanowicz zostaie. W kturey vene|rabile w puzce cynowey. Litonow dwa. Kielich cynowy z pa|tyno, gwiazdo y łyzeczko. Wozduszkow trzy, małych dwa, | trzeci wielki kitayczane zielone. Aperat farędyno|wy z blaszko, stuła y naręczaki buracikowe. Alba tka|cka. Druga prostego płotna. Tuwalen wszytkich osm|nascie. Kadzilnica mosiązna. Chorągiewek cztyry. Swiec | brackich cztyry. Xięgi: Testament, Apostoł, Ochtoy, Trafo|łoy, Psałtyr, Połustaw. Dzwonkow na dzwonnicy dwa, do syg|nowania niema. Gruntu do tey cerkwie włok dwie. Pla|cow dwa. Plebania: izba biała, sien, piekarnia, swy|ren, obory, gumno. Parafia: wies Smorki, Welaty|cze, *Drozdzina*[96]. Dusz 140. |

Ten ze wiel(ebny) o(ciec w) Wielatyczach trzyma cerkiew za|łozenia Pokrowy Naswięszey Panny w maiętnosci j(ej) m(iłosci) pa|ni marszałkowey W(ielkiego) X(ięstwa) L(itewskiego). Do kturey cerkwi zadnego apa|ramętu niema. Z gotowym wielebny ociec wiezdza. || *[33]*

Царква ў в. Неманіца Аршанскага пав.

W Niemonicy, maiętnosci wiel(oznego) j(ego) m(iłosci) pana Jana | Kazimierza Sapiehi, hetmana polnego W(ielkiego) X(ięstwa) L(itewskiego). |

Cerkiew założenia S(więtych) Apostołow Piotra y Pawła, przy ktu|rey w(ielebny) o(ciec) Jan Jermołowicz zostaie. W kturey wenerabi|le w iaszczyczku drewnianym. Litonow dwa. Tuwalen dwie. | Obrus. Kielich cynowy s patyno, gwiazdo y łyzeczką. Ape|rat buracikowy z stuło y naręczakami. Alby niema. | Antimis j(ego) m(iłosci) samego. Swiec brackich trzy. Xięgi iak wiele | iest, wszytkie wielebnego oyca. Dzwonkow na dzwonicy | dwa, trzeci do sygnowania ieden. Gruntu do tey cerk|wie włoka iedna y zascianek. Placow dwa. Plebania: | izba czarna, stara barzo. Parafia: Niemonica, Ko|stryca, Pohodzica. Dusz 100. |

Царква Св. Тройцы ў м. Нача Аршанскага пав.

W miasteczku Naczy, maiętnosci w(ie)lm(oznego) j(ego) m(iło)sci pana | Jana Kazimierza Sapiehi, starosty zmuyckiego, | hetmana polnego

[96] У тэксце памылкова *Brozdzina*.

W(ielkiego) X(ięstwa) Litewskiego. |

Cerkiew załozenia S(więtey) Troycy, przy kturey wielebny ociec | Milenty Bohdanowicz zostaie. W kturey wenerabile w | puszce cynowey. Na kturym ołtarzu tuwalen pięc. Litonow | 2. Kielich z patyną, z gwiazdą cynowey. Wozduszkow *2*[97] y | welum iedne saiowe. Aperatow dwie, jedne kitayczane | sielezniowe, a drugie czarnę pułaxamitne ze wszytkim. | Alb dwie, iedna wyszywane jedwabiem, a druga prostego | płotna. Tuwalen na obrazach dziesięc. Chorągwi dwie ha|rusowe zielone. Obrazow namiesnych 6. Deysus ze wszyt|kim. Swiec brackich 10. Lichtarzow mosięznych 5. Kadzil|nice dwie, jedna srebrna, a druga mosięzna. Księgi: naprzod | Ewangelia naprestolna, Apostoł cerkiewny i Psałtyrz, Jerma|łoyczyk. Inne księgi wieleb(nego) oyca. Dzwonow na d(z)wonicy 4, | ieden do sygnowania. Na obrazie Nas(więszey) Panny tabliczek 5, ko|rona iedna srebrna, sznurek korali z kopieiek. Gruntu włok 2. | Placow 2, na kturych plebania w(ielebnego) oyca. Budynki: piekarnia || *[33 адв.]* z sienmi, gumną, swiren ieden, osiec, obory. Parafia: miasteczko Nacza, | wies Wydryca, Horodna, mieysce Horodna, Szyrniewicze w hetmana. Pod|danych 6. Dusz 200. |

Царква і капліца ў м. Крупкі Аршанскага пав.

W miasteczku Krupce, maiętnosci jasnie oswie|conego x(i)ęcia j(eg)o m(iło)sc(i) pana Sanguszkę. |

Cerkiew załozenia Przemienienia Zbawiciela Naszego, przy kturey | w(ielebny) o(ciec) Joseph Okułowicz zostaie. Venerabile w solenicy cynowey | nie tak iako nalezy kapłanom miec. Kielich cynowy z patyną | y ze wszytkiemi przynaleznosciami do nie(g)o. Na przestole y na | obrazach tuwalen 10. Aperat szkarłatny cegłasty ze wszyt|kim y patrachil z poręcze. Obrazy stare. Chorągwie 2. Y dzwo|now dwa. | Grunta do tey cerkwi należące według funduszu nadane włok 2. | Placow w miasteczku Krupce 2. | Parafia: jedno miasteczko (Krupka), w kturey mieszka.

Tam też y dru|ga cerkiew Rożestwa Preswiat(o)y Bohorodz(ic)y. |

Царква і капліцы ў м. Бобр Аршанскага пав.

Pod Lipą za miastem Bobrem w maiętnosci wielmoz|nego j(ego) m(iło)sci pana Heronima Komara, sędziego zie|mskiego orszanskiego. |

Cerkiew załozenia Swiętey y Wielkiey Menczenicy Paraskowiey, | w ktorey w(ielebny) o(ciec) Stephan Okułowicz zostaie. Na Ołtarzu Wielkim |

[97] Паверх дапісана – *4*.

obraz Panny Przenas(więszey) oprawny w srebro złocisty. Tam ze S(więtego) Anto|niego obraz, ramy oprawne. Na ktorym obrazie tabliczek *5*[98] | srebrnych, krzyzykow 2, obrazow 4, tabliczek cynowy|ch 6, tuwalen 6. |

W drugiey kaplicy, gdzie obraz samy S(więtey) Paraskowiey. Na kto|rym obrazie tabliczek (srebrnych) 36, takze tabliczek mosięznych 4 | malarskim złotem pozłociste. W tey ze kapliczce obrazow y | tuwalen 8. Lichtarzow mosięznych 4. Lamp wiszących blasza|nych 3. Swieca bracka iedna. Zausznic 4. Krzyzykow 3. | Tam ze obrazek moskiewski, oprawny w srebro y kamieniami|| *[34]* sadzone. Aperat rzymski ze wszytkim, z (s)tuło y manipularzem. | Ewangelia oprawna. A przy tey kaplicy *dzwon*[99], drugi do sygnowa|nia. |

W miescie samym, Bobrze nazwanym, tegoz fundatora | wielmoznego j(ego) m(iło)sci pana sędziego ziemskiego orszan|skiego, w ktorey w(ielebny) o(ciec) wyz zpisany zostaie. Załozenie | tey cerkwi Swię(teg)o Mikołaia. W ołtarzu venerabile w pusz|ce cynowey przystoynie (stoi). W tey cerkwi obrazow namiesnych *4*[100], | a piąty na ołtarzu P(anny) Naswięszey. Antepedium zielone | kitayczane. Dejsus porządnie wystawiony. Carskie Drzwi | snicerskiey roboty złociste. Aparaty do tey cerkwi naleząlce. Kielich srebrny pozłocisty z patyną y gwiazdą srebną. | Krzyz srebrny ieden. Ryz czworą, iedne kitayczane, a drugie sa|iowe, a trzecie płotniane, czwarte pułaxamitne ze wszytki|mi rzeczema. Processy dwie, jedne bławatnę białe, a | drugie harusowe czerwone. Tuwalen 12. Alb dwie. Dzwo|now dwa. Księgi: Ewangelia naprestolna, xięga Złato|ustego wydana, xięga Trefałoy pisany, Apostoł, Psał|tyrz, Czasownik. Funduszu włok 2. Placow 2. Ple|bania, budynki w niey: izba biała, piekarnia, swiren, gum|no osiec, obory. Parafia: miasteczko Bobr, wies So|kołowicze, Bobr Stary, Plisa, Kuty, Prudziny. Dusz 120. |

Царква ў в. Ігрушка Аршанскага пав.

W Hruszce, w maiętnosci przeoswieconego xięcia j(ego) m(iłosci) (Sanguszka). |

Cerkiew załozenia Kuzma y Demiana, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Dia(ni)zey | Okołowicz zostaie. W kturey venerabile w penagice. Tuwalen | na ołtarzu dwie, na obrazach trzy. Kielich s patyno, gwiazdo y | łyzeczką cynową. Wozduszkow trzy. Chorągiewek dwie. Dzwo|nek na dzwonicy. Aparamęt wszytek w(ielebny) o(ciec) schował, nie poz|wolył wizytowac. || *[34 адв.]*

[98] Паверх дапісана – *7*.

[99] У тэксце памылкова *zdwon*.

[100] Лічба вынесеная на палі.

Царква ў в. Шэйка Аршанскага пав.

W Szyce, maiętnosci przeoswieconego xięcia j(ego) m(iłosci) Sanguszka. |

Cerkiew załozenia Jerzego Swiętego, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Heronim Tysz|kowski zostaie. V kturey venerabile w puzce cynowey stoi. Litonow | dwa. Kielich cynowy s patyno, gwiazdo (y) łyzeczko srebrna. Wozdu|szkow trzy. Tuwalen na obrazach cztyry. Chorągiewek cztyry. Xięgi: | Ewanelia, Apostoł, Praznieyka, Ochtay, Psałterz. Aperat | buracikowy, stuła, naręczaki czerwone. Swiec brackich trzy. An|timisu niema. Dzwonek na dzwonicy ieden, do signowania mały. | Gruntu włok dwie. Plebania: piekarnia, sien, obora. Parafia: | Szyka, Słoboda, Panskie, Masłonka, Szarniewo, Haniszewo. | Dusz 130. |

Царква ў в. Маляўка Аршанскага пав.

W Malewicy, maiętnosci wiel(moznego) j(ego) m(iłosci) pana woiewodyca Smolen|skiego. |

Cerkiew załozenia Michała Archanioła, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Melenti | Okołowicz zostaie. W kturey venerabile w kielichu cynowym, w tym co do | odprawowania. Do kturego pa(ty)ną, gwiazda, łyzeczka cynowe. Liton. Woz|duszkow dwa małe, trzeci wielki. Antimis samego j(ego) m(iłosci). A(p)erat | saiowy biały, stuło y naręczaki. Alba prostego płotna. Tuwalen wszy|tkich cztyrnascie. Xięgi: Ewanelia, Słuzebnik, Ochtay, Testamęt, | Braszna, Psałterz. Dzwonek na dzwonicy, do sygnowania mały. | Parafia dymow pię(c)dziesiąt, dusz 200. | Do tey cerkwi gruntu włok pułtory. Placow trzy. Na tych placach | plebania: piekarnia, sien, swironek. |

Царква ў в. Аздзяцічы Аршанскага пав.

W Ozdziaczyczach, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Kmicyca, | straznika W(ielkiego) X(ięstwa) L(itewskiego). |

Cerkiew załozenia Narodzenia Naswięszey Panny, przy kturey | w(ielebny) o(ciec) Michał Charicki zostaie. V kturey venerabile w puzce cyno|wey. Tuwalen wszytkich szesnascie. Aperat z stuło y naręcza|kami buracikowy. Pokrowcy buracikowe. Alba prostego płotna. | Xięgi: Słuzebnik, Jermołoy w(ielebnego) o(yca). Dzwonkow na dzwonicy dwa, | do sygnowania ieden. Swiec brackich cztyry. Gruntu włok | cztyry. Placow cztyry. Na tych ze placach plebania: piekarnia, sien, swyren, obory dwie, gumno. Parafia: Ozdziaczycze. Dusz 50. || *[35]*

Царква ў м. Ухвала і капліца ў в. Сакол Аршанскага пав.

Miasteczko Uchwała j(ego) m(iłosci) pana Sapie|hi, hetmana polnego. |

Cerkiew założenia Zasnienia Naswięszey Pan|ny, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Leonti Matwieiewicz | zostaie. W kturey venerabile w pusce cynowey. | Liton ieden. Wozduszkow małych dwa, trzeci | wielki. Antimisa niema. Kielich cynowy | s patyno, z gwiazdo y łyzeczko. *Aperat buracikowy z stuło y naręczakami. Alba prostego płotna*[101]. Obrus ieden. Tuwalen | wszytkich 13. Obrazow namiesnych cztyry. Chorą|giew dwie. Swiec brackich cztyry. Kadzilnica mo|siądzowa. D(z)won na dzwonicy, do sygnowania | drugi. Xięgi: Ewaneli(a) naprestolna, ynne xięgi w(ielebnego) o(yca). | Gruntu włok dwie. Placow dwa. Na tych ze placach | plebania w(ielebnego) o(yca) budynki: izba biała s komorą, piekar|nia, sien, swiren, gumno, obory, osiec. Parafia: mias|teczko Uchwała, wies Sokoł, Pyszacze, Dzienisowi|cze, Skokowka. Dusz 34. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsi Sokoł załozenia | Naswięszey Panny Pokrowy. Fundacyi zadney niemasz. W ktu|rey cerkwi deysus nowy ze wszytkim y obrazy namies|ne. Dzwon na dzwonicy. Do odprawowania swoim aparamę|tam wiezdza w(ielebny) o(ciec). |

Trzecia kapliczka ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma. W kturey niema | nic. Swoim aparamętem wiezdza w(ielebny) o(ciec). Załozenia S(więtego) Miko|łaia. || *[35 адв.]*

Царква ў в. Дзмітравічы і капліца ў в. Гібайлавічы Аршанскага пав.

W Dmitrowiczach, maiętnosci jasnie w(ielmoznego) j(ego) m(iłosci) pana | Jana Kazimierza Sapiehi, hetmana polnego. |

Cerkiew załozenia Swiętego Heliasza, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Siemion Ste|phanowicz zostaie. W kturey venerabile w cymborium w puzce | cynowey zostaie. Litonow dwa. Tuwalen wszytkich szesnascie. | Kielich cynowy s patyno, gwiazdo y łyzeczko. Wozduszkow trzy buracikowe. | Aperat buracikowy, stuło, naręczaki atłasowe. | Alba prostego płotna. Antimis samego j(ego) m(iłosci). Xięgi: Ewanelia, Apo|stoł, Ochtay, Praznieia, Psałter, Jermołoy. Chorągiewek dwie. Dzwo|nkow dwa na (d)zwonicy, do sygnowania ieden. Funduszu niema. | Parafia: Areszkiewicze, Szewiernicze, Michiewicze, Bieła|wicze, Choczycze, Somry. Dusz 90. | Gruntu do tey cerkwi włok dwie. Placu zadnego niemasz. |

Ten że wielebny ociec we wsi Hibałowiczach trzyma cer|kiew załozenie

[101] Дапісана паверх асноўнага тэксту.

Pokrowy Naswięszey Panny, do kturey zadnego | aparamęta niemasz, ani gruntu, ni funduszu. |

Царква ў м. Эсьмоны і капліца ў в. Дзевашычы Аршанскага пав.

W Iesmieniu, miasteczku j(ego) m(iłosci) pana Mikołaia | Oginskiego, marszałka wołkowyskiego. |

Cerkiew załozenia S(więtey) Troycy, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Dionisi Grzy|bowski zostaie. W kturey venerabile w puzce cynowey. Lito|now dwa. Kielich srebny s patyno y łyzeczko, gwiazda cynowa. | Wozduszkow trzy. Aperat saiowe, stuło y naręczaki. Alba | tkacka. Ewanelia, Ochtay, Apostoł pisane, Połustaw, Słuze|bnik. Chorągiewka. Kadzilnica mosiądzowa. Dzwonki na dzwo|nycy do sygnowania. Gruntu włok dwie. Placow cztyry. *Para|fia*[102]: miasteczko Jesmien, wies Pupsa, Zazierze, Klewa, | Kłowka, Kułakowka, Dziewoszyce, Smolehowka. Dusz 140. |

Ten że wielebny ociec trzyma cerkiew we wsi Dziewo|szyce założenia Pokrowy Naswięszey Panny. Do kturey cer|kwi włoka iedna. Plac ieden. Aparamęta zadnego | (niemasz). | Z gotowym wielebny ociec wiezdza. || *[36]*

МІНСКІ САБОР
ПУХАВІЦКАЯ ПРАТАПОПІЯ
Царква ў м. Багушэвічы і капліцы ў вв. Брадзец, Максімавічы, Горкі і Гарэнічы Мінскага пав.

W Bohuszewiczach, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana podkomo|rzego minskiego. |

Cerkiew założenia Kozmy (y) Demiana, przy kturey zo|staie w(ielebny) o(ciec) Teręti Andreiewicz. W kturey venera|bile w pusce cynowey. Liton ieden. Tuwalen 16. Kie|lich cynowy s patyno, z gwiazdo y łyzeczko. Wozduszkow | małych dwa, trzeci wielki. Aperatow dwoie, ied|ne buracikowe, a drugie grubrynowe białe (z) stuła|mi y naręczakami. Alby dwie. Chorągiewka ied|na. Lichtarzow mosiędzowych dwa. Xięgi: Ewanelia | pisana, Trafałoy, Apostoł, Ohtayki dwa, Czesownik, | Iermałoy drukowany, Psałterz. Ynne xięgi w(ielebnego) o(yca). | Dzwon na dzwonicy ieden, do sygnowania dwa. | Gruntu włoka iedna. Plac, na kturym y plebania | w(ielebnego) o(yca), budynki: piekarnia, sien, obora. Parafia: | miasteczko Bohuszewicze, wies Baradec, Maxi|mowiczy, Kowbcza, Hanuta, Horki. Dusz 203. |

[102] У тэксце памылкова *parafiaia*.

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsi w Brodcy. Do ktu|rey zadnego aparamętu niema. Załozenia Zasnienia | Naswięszey Panny. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsy w Maksimo|wiczach załozenia Narodzenia Naswięszey Panny. | Do kturey niema nic. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsi w Horkach | załozenia S(więtego) Mikołaia. Do kturey zadnego apara|mętu niema. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma (cerkiew) we wsi w Zaharnicze. Do | kturey zadnego aparamętu niema. Załozenia S(więtego) Jana. || *[36 адв.]*

Царква ў м. Беразіно і капліца ў в. Мацеевічы Мінскага пав.

W Berezynie, miescie J(ego) K(rólewskiey) M(iłosci). |

Cerkiew założenia Przemienienia Panskiego, | przy kturey w(ielebny) o(ciec) Jan Komar zostaie. W kturey ve|nerabile na ołtarzu w kielichu cynowym. Litonow | dwa. Kielich srebny s patyno, gwiazdo y łyzeczką. | Tuwalen trzynascie. Aperat buracikowy (z) stuła | y naręczakami. Alba tkacka. Lichtarzow para | mosiądzowych, trzeci troyczaty, takze mosiązny. | Krzyz cynowy do pocołowania. Xięgi: Ewanelia, Tra|fołoy, Achtay, Ewanelia Uczytelnia, Treod Postna, | Psałtyr, Jermałoyczyk drukowany. Na obrazie Naswię|sz(e)y Panny koron dwie srebnych, rączek 3, nozek 2, | tabliczek 2, łancuzek srebny, manelki 2 diamę|tow czeskich. Lichtarzyk wi|szący. Zapęka kitayczana ceglasta. Swiec brac|kich 5. Dzwonkow na dzwonicy dwa, do sygno|wania ieden. Lampa zesciana. Kadilnica spizo|wa. Fundusz u w(ielebnego) o(yca): gruntu włoka iedna. Placow | dwa. Plebania: piekarnia. Parafia: miasteczko Bie|rezyn, wies Zurowka, Laskowicze, Kapłancy, Lesznica, | Karęczy. Dusz *140*[103].

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew załozenia S(więtego) Miko|łaia w Matwieiewiczach. Przy ktorey cerkwi włok | trzy i parafia. |

Царква ў в. Пагарэлае Мінскага пав.

W Pohorełym, (maiętnosci) j(ego) m(iłosci) xiędza kanonika y reięta W(ielkiego) X(ięstwa) L(itewskiego), | y kanonika Wilęskiego y Zmoyckiego. |

Cerkiew założenia S(więtey) Pokrowy, przy kturey kapłan | zostawał Samuel Zahorowski, a teraz syn jego | swiecki Piotr Zahorowski, ktory zostawac chce na miey|scu rodzicielskim. Venerabile w kielichu cynowy[m]. || *[37]* Do kturego kielicha patyna, gwiazda, łyzeczka sreb|na. Liton ieden.

[103] Лічба напісаная двойчы – у тэксце і на палях.

Wozduszkow małych dwa, trzeci wielki. | Tualen wszytkich 13. Aperat buracikowy. Stuło, | naręczaky czarne harusowe. Swiec 4. Lichtarzow | cynowych dwa. *Xięgi: Ochtay*[104]. Kadilnica mosiężna. Dzwon ieden | na dzwonicy, do sygnowania drugi. Gruntu włoka. | Na tych ze włokach plebania: izba, sienncy, swi|ren, gumno, obory. Parafi(a): wies Poharyło, Mino|wiczy, Zornawka, Lada, Łozowy, Bozek. Dusz 200. | Xięgi: Ochtay, Treod Cwitna, Trebnik, Słuzebnik, | Apostoł, Ewanelia, Trafałoy, Czesownik. Chorągie|wek dwie musołbasowych. Deysus ze wszytkim drewnia|ny. |

Царква ў м. Халуі і капліца ў в. Халуі Мінскага пав.

W Chołuy, j(ego) m(iłosci) pana starosty laudanskiego Wołowicza | Jana Kazimierza. |

Cerkiew założenia Narodzenia Naswięszey Panny, | przy ktureу w(ielebny) o(ciec) Lew Juriewicz zostaie. W kturey we|nerabile w chusce uwiązany. Kielich cynowy s patyno, | z gwiazdo y łyzeczko. Wozduszkow małych dwa, trze|ci wielki. Liton iedyn. Aperat buracikowy, (z) stuło y narę|czakami. Alba prostego płotna. Tuwalen wszytkich | 20. Swiec dwie. Chorągiewek dwie. Kadylnica mosię|dzowa. Dzwon na dzwonicy, do sygnowania drugi. | Xięgi: Ewanelia Uczytelna, Słuzebnik. Wszytkie w(ielebnego) o(yca) | xięgi. Placow pułtora. Gruntu włoka. Na tych ze placa(c)h | budynki: izba biała (z) sienmi, *gumno, obory y komora*[105]. Parafia: miasteczko | Chołuy, wies druga Chołuy, Wiazownica, Szaromor|nica, Bozek, Nawas(i)ołki, Hanomowiczy, Czarawacz. | Dusz 200. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsi u Chołuy | załozenia S(więtey) Troycy. Do kturey gruntu włok cztyry. | Dwor to zaioł y kosciol maią stawic. || *[37 адв.]*

Царква ў м. Пухавічы Мінскага пав.

Anno 1682 d(nia) 23 february visytowałem cerkiew w | miasteczku Puchowiczach. Fundacya wielmożnego je(g)º m(iło)sci | pana Mikołaia Tryzny, podskarbiego wielkiego W(ielkiego) X(ięstwa) Litew(skiego), | a teraznieyszego dzierzawcy je(go) m(iło)sci pana Michała Prorodowskiego. |

Cerkiew założenia Narodzenia Naswięszey Panny. Przy ktorey | dwoch swieszczenikow na imie Ahafonik Dunaiewicz y | Piotr Czeszeyka zostaią. W kturey venerabile: puszka mosiężna nak|ształt

[104] Дапісана паверх асноўнага тэкста і закрэслена.
[105] Дапісана паверх асноўнага тэкста.

solniczki. Na Ołtarzu obraz Panny Nas(więszey). Antepedium czer|wone adamaszkowe. Obrus 1. Tuwalen na nim 9. Takze obrazek | moskiewski powlekany srebrem. Na zertowniku obraz Nas(więszey) Panny. | Tuwalien na nim 6. Swiataia S(wiatych) snicerskiey roboty złociste. | Namie|snych obrazow 4. Ryz troie: iedne czerwone adamaszkowe, dru|gie saiowe czarne, a trzecie baracikowe. Alb dwie płotna pros|tego. Patrahilow dwa: ieden czarny, a drugi adamoszkowy stary. | Komezki dla chłopcow dwie. Kielich z patyną srebrny bez gwiaz|dy y łizeczka srebrna. Kielichow cynowych dwa. Kadzilnicy dwie: | iedna srebrna spora, a druga mosiężna. Całun czarny. Obraz | Paraskowiey S(więtey). Na ktorym obrazie zapona płotniana, tuwalen | 5. Item zapon dwie, iedna sztametowa czerwona. Na obrazie | Panny Nas(więtszey) koron dwie srebrnych złocistych, tabliczek 4, łan|cuszek ieden srebrny, zaponka saiowa czerwona. Deisus | ze wszytkim porządkiem. Chorągiew par dwie. Krucifix ieden. | Swiec brackich 4. Księgi: Ewangeli dwie, iedna drukowana, | a druga pisana, Trefołoy drukowany, Apostoł drukowany, Aftay drukowany, Trewodz Postna, Psałtyrz. Lichtarzow 3ie: | dwa cynowych, dwa mosiężnych. Krzyz srebrny. Zapon 3, iako | do Carskich Drwi, tako i do Sewerskich. Na zwonicy dzwonow | 4, piąty do sygnowania.

Cerkiew pod trzema kopułami. Grun|tu włok 6. Placow 3. Na tych ze placach budynki wieleb|nych oycow: piekarnia, sien, obory, u drugiego: izba | biała, piekarnia (z) sienmi, obory. Parafia: miasto Pucho|wiczy, wies Chidra, Słobodka, Turym. Dusz 100. || *[38]*

Царква ў в. Ачыжа Мінскага пав.

W Oczyze, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Przyrodowskie|go Michała Stanisława. |

Cerkiew założenia Kuzmy Diemiana, przy kturey | w(ielebny) o(ciec) Tarasi Łahunowicz zostaie. W kturey venera|bile w pusce cynowey. Litonow 2. Tuwalen wszy|tkich 9 y dziesiąta zapąka robkowa. Kielich | cynowy s patyno, z gwiazdo y łyzeczko. Wozdusz|kow małych 2, ieden kitayczany, a drugi bura|cikowy. Welum ieden. Aperat buracikowy (z) | stuło y naręczakami. Alba iedna prostego pło|tna. Xięgi wszytkie w(ielebnego) o(yca). Do sygnowania dzwo|nek, klepadło zielazno do zwonienia. Gruntu | włoki 2. Plac ieden. Na tym ze placu budyn|ki w(ielebnego) o(yca): piekarnia, obory. Parafia: wies Oczyzy, | Usoch, Pałczyk, Uholec, Bołocza, Słusc. Dusz 100. |

МІНСКІ САБОР
ІГУМЕНСКАЯ ПРАТАПОПІЯ
Царква і дзве капліцы ў м. Ігумен і капліца ў в. Юравічы Мінскага пав.

W Yhumieniu, maiętnosci j(ego) m(iłosci) xięd(z)a biskupa | Wilenskiego. |

Cerkiew założenia Narodzenia Naswięszey Panny, przy ktu|rey wielebny ociec Alexander Hawryłowicz, protopopa y|humienski zostaie. W kturey venerabile na Ołtarzu Wielkim | w pusce srebney przystoynie zostaie. Tuwalen na Ołtarzu Wielki^m | trzy, dwie iedwabiem czerwonym, trzecia złotem szyta. Liton srebrem | szyty. Kielich srebny s patino, gwiazdo y łyzeczką złociste. | Wozduszkow trzy, dwa małe, trzeci wielki bławatne, czwarty pło|tniany złotem szyty. Antependium buraciku lsniącego się. | Ołtarz przed obrazem namiesnem Naswięszey Panny, na kturym | obrazie koron dwie pozłocistych, tabliczek srebnych czterdzies|cie cztyry, herb srebny, koralow sznurow dwa, pozłocistych dwie, || *[38 адв.]* serduszko iedne, *krzyzykow*[106] dwa, gołombek pozłocisty, tuwa|lnia złotem szyta, antependium pułatłasowa. Na obrazie | Zbawiciela Pana namiesnym korona pozłocista, oboyczykow dwa, | naręczak ieden pozłocisty, tablic srebrnych trzy. Na obrazie Swię|tey Troycy koron trzy pozłocistych, oboyczykow srebnych trzy. Tu|walen na roznych obrazach jedwabiem szytych dziewięc. Lisz|twa iedwabiem szyta, druga kitayczana zielona. Prostych tu|waleniek siedm. Zaponek kitayczanych przy obrazach dwie, | trzecia w Carskich Drzwiach zielone. Antependiu^m kitayczana zielona. | Na obrazie S(więtego) Heliasza korona srebna, tabliczek dwie, tuwalen | cztyry, dwie szyte, dwie białe, antependium buracikowa. Lichta|rzow mosiędzowych cztyry, cynowych dwa, mosiądzowy piąty do | sciany przybity, wiszący wielki, w kturym esow szesc, esowaty | mosiądzowy do sciany przybity. Krzyz srebny pozłocisty do pocałowa|nia. Ewanelia oprawna sztuki pozłociste. Kadzilnica srebna. | Druga Ewanelia takze aksamitem oprawna sztuki srebne poz|łociste. Aperat taletowy z stuło y naręczakami, *naręczaki atłasowe zielone*[107], dwa atłasowych | wzorystych fiałkowych, adamaszkowych dwoie, iedne c(z)erwone, | drugie zielone kamelowe pstre, dwoie załobnych saiowych. | Alb dwie tkackich. Komz na chłopcy dwie czamletowe czerwone, a | dwie białe płutniane. Sukno czarne brackie. Swiec szesc brackich. | Chorągiew wielka kitayczana, małych dwie. Swiec pięc wielkich. D(z)wo|now na dzwonnicy pięc. Antimis j(ego) m(iłosci) x(iędza) Kolendy. Xięgi: Słuzeb|nik drukowany, Psałterz, Ochtay, Trafołoy, Jermołoy,

[106] У тэксце памылкова *krzyzukow*.
[107] Дапісана паверх асноўнага тэкста.

Połustaw, | Apostoł, Treod Posnaia, Prełah. Fundusz u wielebnego oyca. | Gruntu do tey cerkwi włoka iedna. Placow cztyry. *Morgow cztyry*[108]. Na kturych | placach plebania stoy. Budynki: izba biała s komoro, | piekarnia, sien, swirnow dwa, obory, gumno, osiec. Para|fia: miasto Ihumin, wies Chwoynik, Astrawity Wielkie, As|trowity Małe, *Nizywka*[109]. Dusz 123. |

Ten ze wielebny ociec trzyma cerkiew w tym ze miescie, | na tym cwiętarzu założenia S(więtego) Mikołaia, kosztem samego | wielebnego oyca pobudowana. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew za miastem Ihumieniem | założenia Narodzenia Panny Naswięszey. W kturey | zadnego aparamętu niemasz. Z gotowym w(ielebny) o(ciec) wiezdza. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsi Jurowiczach założe|nia S(więtey) Praxedy. Do ktorey cerkwi w(ielebny) o(ciec) wiezdza. || *[39]*

Царква ў в. Дамавіцк Мінскага пав.

W Domowiczach, w maiętnosci jasnie przeoswie|conego w Bogu naywielebnieyszego j(ego) m(iłosci) xiędza biskupa Wilenskiego. |

Cerkiew założenia Przemienienia Panskiego, przy ktu|rey w(ielebny) o(ciec) Andrey Hrihorowicz zostaie. W kturey we|nerabile na ołtarzu w pusce cynowey zostaie. Na | ołtarzu tuwalen dwie, trzeci obrus. Liton. | Kielich cynowy ze wszytkim. Aperat buraci|kowy (z) stuło y naręczakami. Alba prostego płotna. | Xięgi: Słuzebnik, Ewanelia, Trebnik, Czasosłow | pisane wielebnego oyca. Grunta do tey cerk|wie włok dwie. Parafia: Domowicze, Dra|hcza, Rudnia. Dusz 70. *Plebania: izba czarna, gumno, obora*[110]. |

Царква ў в. Юравічы Мінскага пав.

W Jurewiczach, tego z jasnie wielmoznego | j(ego) m(iłosci) xiędza biskupa Wilenskiego. |

Cerkiew założenia S(więtego) Męczenika Grzegora, przy | kturey wielebny ociec Artemi Hrihorowicz zosta|ie. W kturey venerabile w pusce cynowey zostaie. | Tuwalnia y obrus na ołtarzu. Na obrazach pięc tuwaleniek. Aperat medelanowy z stuło y narę|czakami. Kielich s patyno, gwiazdo y łyzeczko cynową. | Alba prostego płotna. Dzwonka niema. Klepało drze | wiane. Gruntu włok dwie. Parafia: Jurewiczy, | Mikuliczy. Dusz 30. | Plebania: izba czarna, więcę nic. |

[108] Дапісана паверх асноўнага тэкста.
[109] Дапісана паверх асноўнага тэкста.
[110] Дапісана паверх асноўнага тэкста.

Царква ў в. Забашавічы і капліцы ў в. Сяменькавічы і Слабодка Мінскага пав.

W Zaboszewiczach, maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Brzu|chanskiego. |

Cerkiew załozenia S(więtey) Pokrowy, przy kturey w(ielebny) o(ciec) | Matwiey Samowicz zostaie. W kturey venerabile | w pusce cynowey. Liton ieden. Tuwalen 4. Antipędiu[m] | płotniane 4. Kielich srebny *cynowy*[111] s patyno, z gwiazdo | y łyzeczko. Wozduszkow małych dwa, trzeci ve|lum kitayczany. Aperat buracikowy. Stuła y na|ręczaky saiowe. Alba prostego płotna. Dzwon na dz|wonicy, do sygnowania drugi. Na obrazach tuwalen | 3. Swiec brackich 3. Kadilnica mosięzna. Cho|rągiew dwie harusowe. Xięgi wszytkie w(ielebnego) o(yca). || *[39 адв.]* Gruntu włoka iedna. Na tych ze plebania w(ielebnego) o(yca). Bu|dynki: piekarny 2, sien, swiren, gumno, obory | pogorzali. Parafia: wies Zabaszewie. Dusz 70. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsi w Simiękiewicze | załozenia Zasnienia Naswięszey Panny. Do kturey | cerkwi zadney rzeczy niema. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsi w Słobodce | załozenia S(więtey) Troycy. Takze niema zadney | rzeczy. Swoim aparamętem wiezdza w(ielebny) o(ciec). |

Царква ў в. Раванічы Мінскага пав.

We Rawaniczach, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Ha|raburdy Krystopha. |

Cerkiew założenia Swiętey Troycy, przy k|turey w(ielebny) o(ciec) Michał Alexandrowicz zostaie. W ktu|rey venerabile w pusce cynowey. Liton 1. Tuwa|len 3. Kielich cynowy s patyno, z gwiazdo y łyzecz|ko. Wozduszkow małych 2, trzeci velum. Aperat | buracikowy, (z) stuło y naręczakami. Alba prostego | płotna. Kadilnica mosięzna. Dzwon na dzwoni|cy, do sygnowania 1. Swiec 2. Na obrazach tuwa|len wszytkich piętnascie. Obrusy 2. Xięgi wszytkie w(ielebnego) o(yca). Gruntu włoka 1. Na tey ze wło|ce plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: piekarnia, | sien, swironek, obory. Parafia: wies Rowani|czy, Słobodka, Drahcza, Wołoduta. Dusz 50. || *[40]*

[111] Дапісана паверх слова *srebny*.

Царква ў в. Шыпяны і капліца ў в. Слабодка Мінскага пав.

W Szypianach, w maiętnosci j(ego) m(iłosci) xiędza byskupa | Mikołaia Paca. |

Cerkiew załozenia Swiętego Archanioła Micha|ła, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Fedor Mielętewicz zostaie. | W kturey venerabile w pusce cynowey. Liton ieden. | Kielich cynowy s patyno, z gwiazdo y łyzeczko. Woz|duszkow małych 2, tr(z)eci velum. Aperat cza|mletowy czerwoni, drugi stary złotogłowy. Stuła | czerwona kitayczana z naręczakami. 2 stula ki|tayczana zielona z naręczakami. Alby 2 płotna prostego. Kadilnica mosiędzowa. Lichtarzow | mosiędzowych 2. Kubek cynowy. Dzwonow na | dzwonicy 2, do sygnowania ieden. Tuwalen na obrazach 10. Xięgi wszytkie w(ielebnego) o(yca). Fun|duszu niema. Gruntu włoka 1. Na tey ze wło|ce plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: piekarni 2, swiren, | gumno, obory. Parafia: wies Szypiany, Wier|chmien, Sciudziąnka, Słobodka. Dusz 40. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsi Słobodce | załozenia Naswięszey Panny. Do ktu|rey zadney rzeczy niema, tiło obrazy. Swoim | aparamętem w(ielebny) o(ciec) wiezdza. || *[40 адв.]*

Царква ў в. Пярэжыр Мінскага пав.

W Pieredzyre, w maiętnosci jasnie wielmoznego | w Bogu przewielebnego j(ego) m(iłosci) xiędza biskupa | Mikołaia Stephana wilęskiego. |

Cerkiew załozenia Mikołaia Swiętego, przy k|turey w(ielebny) o(ciec) Jermoła Weryha zostaie. W kturey | venerabile w pusce cynowey. Na kturym ołtarzu tuwa|len 4. Antipędia płotniana. Litonow 3. Antimis j(ego) m(iłosci) | teraznieyszego. Kielich cynowy s patyno, z gwiazdo | y łyzeczko. Wozduszkow małych 2, welum trzeci. | Tuwalen na obrazach trzynascie, cztyrnasta zapąka | na (obrazie) Naswięszey Panny płotna rombkowego. Chorągie|wek 3. Swiec wielkich 4. D(z)wonow na dzwonnicy | 2, do sygnowania 1. Xięgi wszytkie cerkiewne: Ewa|nelia, Ochtay, Psałterz, *Połustaw*[112], Apostoł, Minia, | inne xięgi w(ielebnego) o(yca). Gruntu włok 2, na tychze włokach | plebania w(ielebne) o(yca): izba biała, piekarnia, sien, gumno, | stayni, obory. Parafia: wies Pierydziło, Ozieryczne, Oz|liana, Tokarnia, Lisznica. Dusz 60. | Obrazow namiesnych 6. || *[41 пусты] [41 адв.]*

МІНСКІ САБОР

БЛОНСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

Царква ў м. Дукора і капліцы ў в. Дрычын і в. Навасёлкі Мінскага пав.

W Dukory, m(i)asteczku wielmozney j(ej) m(iłosci) pani | Heleny

[112] У тэксце памылкова *Połustow*.

Zawiszyney, pisarzowa Wiel(kiego) Xię(stwa) Lit(ewskiego). |

Cerkiew nowo wystawiona y d(z)wonnica kosztem przewie|lebnego oyca Pawła Dmitrowicza, protopopy błon|skiego, załozenia S(więtego) Heliasza. W kturey venerabile | na Ołtarzu Wielkim w pusce cynowey pozłocistey srebney. Tu|walen dwie jedwabiem czerwonym szyte. Chustka takze | iedwabiem szyta. Obrus. Litonow trzy. Antimis samego | j(ego) m(iłosci). Kielichow dwa srebnych pozłocistych s patynami, | gwiazdami y łyzeczkami. Wozduszkow do obudwuch | kielichow po trzy bławatne. Aperaty: jeden aksa|mitny karmazynowy (z) stuło y naręczakami, drugi | adamaszkowy zołtogorący (z) stuło y naręczakami, tr(z)e|cie buracikowe zołte (z) stuło y naręczakami, alb | dwie tkackie. Na obrazie Naswięszą Panny na|miesnym tabliczek srebnych dziewięc, koron | pięc, szosta złocista niewielka, krzyz kawalerski po|złocisty, krzyzykow małych srebnych trzy, agnuskow | krysztalowych we srebro oprawnych trzy, z rogu dwa, | roziczki srebne pozłociste dwie. Zaponka u tego obraza | kitayczana czerwona. Korunki wkoło złote. Tuwalnia | jedwabiem ze złotem szyta. Antependium kitayczana. | Ołtarz przed Salwatorem tuwalen dwie jedwabiem szyte. | Ołtarz pr(z)ed Heliaszem S(więtym) tuwalen dwie, antepędi|um buracikowa. Ołtarz przed S(więtym) Mikołaiem tuwal|nia iedna, antepędium buracikowa. Xięgi: Ewane|lia drukowana, aksamitem karmazinowym okryta, | naroznikow cztyry srebne pozłociste, piąta blacha | nasr(z)otku pozłocista, dokoło karunka srebna biała, | puklew pięc pozłociste, klawzury pozłociste. Krzy|zow do pocałowania dwa srebne pozłociste. Kadzil|nica srebna, druga mosiądzowa. Lichtarzow mo|| *[42]* siądzowych par trzy, wiszący takze mosiądzo|wy, u ktorego esow osm. Chorągiewek dwie. | Dzwonow na dzwonicy trzy, do signowania ieden. | X(ięgi:) Trafołoy, Testamęt, Treod, Ochtay, Jermołoy, Połustaw, Słuzebnik, Trebnik. | Gruntu do tey cerkwie we wszytkich trzech po|letkach na beczek dwanascie. Plebania: izba | biała s komoro, sien, piekarnia, swiren, | gumno, obory, browar. Parafia: miasteczko | Dukora, wies Korowaiew, Driczyn, Turzec, | Wolna, Klinek, Pudzicek. Dusz *1064*[113]. |

Ktury zo aparamęt w cerkwi Bozey wszytek, tak | srebro, jako y aperaty y xięgi, kosztem j(ego) m(iłosci) xiędza | Pawła Dmitrowicza, protopopy błonskiego, sprawiony. |

Ten ze wielebny ociec protopopa trzyma cer|kiew we wsi Dreczynie założenia S(więtego) Jana. Do kturey | cerkwi zadney parafiey, ani gruntu, ni aparamętu. | Z gotowym xiądz protopopa wiezdza. |

Trzecia we wsi Nowosiołkach, załozenia Zasnie|nia Naswięszey Panny. W kturey zadnego aparamę|tu niemasz. Z gotowym wiezdza. |

[113] У тэксце памылкова *7064*.

Царква і капліца ў м. Шацк Мінскага пав.

W Szacku, maiętnosci w(ielmoznego) j(ego) m(iłosci) pana starosty | lucinskiego j(ego) m(iłosci) pana Bychowca. |

Cerkiew założenia S(więtego) Mikołaia, przy kturey wielebni | oycowie Tarasi Wierbiłowicz y w(ielebny) o(ciec) Stephan Vierbiłowicz | zostaie. W kturey venerabile na Ołtarzu Wielkim w pusz|ce cynowey. Ołtarz opatrznosci y ochędostwa potrzebuie. | Tuwalnia prosta. Chustka iedwabiem czerwonym szyta. *Liton*[114]. Kielich srebrny s patyno y gwiazdo y | łyzeczko. Wozduszkow cztyry, małych dwa, wielkich dwa bła|watne. Antependium u zertownika czamlotowa. Ape|rat kitayczany, stułą stametową czerwoną, naręczaki zielone | harusowe. Alba prostego płotna. Tuwalen na obrazach || *[42 адв.]* osm prostych. Xięgi: Ewanelia pisana, druga Uczy|telna drukowana, Słuzebnik y Trebnik, Praznieia; A|postoł, Jermołoy. Kadzilnica mosiądzowa. Lichtarek | wiszący niewielki, esow cztyry. Chorągiewek dwie. | Swiec brackich trzynascie. Dzwonkow na dzwonicy | trzy, czwarty do sygnowania. Gruntu do tey cerkwi | pułtrzeci włoki. Plac ieden. Plebania na tych ze wło|kach. Budynki: izba biała, komora, sien, piekarnia, | swiren, gumno, obory. *Parafia*[115]: miasteczko Szacko, Kobylicze, | Horiniec, Zadoszczenia. Dusz 300. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew w tym ze miasteczku | załozenia S(więtego) Heliasza. W kturey niema nic. Swoim | aparamętem wiezdza. |

Царква ў в. Хатляны Мінскага пав.

W Chotlanach, maiętnosci w(ielmoznego) j(ego) m(iłosci) pana | Bychowca, starosty lucinskiego. |

Cerkiew załozenia Narodzenia Naswięszey Panny, | przy kturey wielebny ociec Bazili Daszkiewicz | zostaie. W kturey venerabile na Ołtarzu Wielkim | w puszce cynowey zostaie ochędoznie y przystoynie. | Liton ieden. Antimis samego j(ego) m(iłosci). Tuwalen dwie, | iedna złotem szyta, druga iedwabiem. Antepędium | płotniana. Obrus. Kielich srebny s patyno, gwiazdo | y łyzeczką. Wozduszkow dwa małych, trzeci wielki bła|watne. Aperatow dwoie, atlasowe c(z)erwone, dru|gie buracikowe z stułami I naręczakami. Alb dwie | tkackie. Lichtarzow mosiądzowych cztyry, cynowych | para. Kadzilnica mosiądzowa. Na obrazie namies|nym Naswięszey Panny koron dwie, srebnych dzie|więć[116],

[114] Пасля слова *liton* у тэксце невялікая лакуна.
[115] Дапісана паверх асноўнага тэксту.
[116] Відавочна, прапушчана слова.

rączka iedna, agnuseczek srebny pozłocisty. | Obrazow namiesnych cztyry. Zapona kitayczana po|| *[43]* maranczowa. Na obrazach tuwalen prostych sied|mn(a)scie, partuchow trzy, czwarty siatkowy. An|tependium przed Naswięszo Panno sukienna z li|stwo czerwono. Xięgi: Ewanelia drukowana, | Testamęt, Ochtay, Słuzebnik y Trebnik. Swiec | brackich dwanascie. Chorągiewek dwie. Na | dzwonicy dzwon, do sygnowania ieden. | Fun|dusz u wielebnego o(yca). Gruntu włoki trzy. Plebani|a na tych ze włokach. Budynki: izba biała s komo|rą, sien, piekarnia, swirnow dwa, gumno, obory. | Parafia: wies Chotlany, Lubiaczy, Towkaczewi|czy, Kowalewiczy, Sierhieiewicze, Kobylicze, Ciere|bieli, Kasciuki. Dusz 250. |

Царква ў в. Даўгінава Мінскага пав.

W Dołhiniczach, maiętnosci kapituły | Wylęskiey. |

Cerkiew załozenia S(więtego) Jerzego, przy kturey w(ielebny) o(ciec) | Daniel Trochimowicz zostaie. W kturey venera|bile na Ołtarzu Wielkim w pusce cynowey. Ołtarz po|trzebuie poprawy y ochędostwa. Liton ieden. | An|timis samego j(ego) m(iłosci). Kielich cynowy s patyno, gwia|zdo y łyzeczką. Wozduszkow dwa małych buracikowych, | wielki płotniany. Na ołtarzy antependium płotniana. | Tuwalieniek wszytkich siedm. Xięgi: Testamęt, Tre|bnik. Chorągiewka iedna. Dzwon na dzwonicy, do sy|gnowania niema. Gruntu do tey cerkwi włoka y | zascianek. Plebania: piekarnia, sien, gumno, obo|ra. Parafia: Dołhinicze. Dusz 40. || *[43 адв.]*

Царква ў в. Зенькавічы Мінскага пав.

W Ziękowiczach, i(ch) m(iłosci) panien zakonnych S(więtego) Benedykta. |

Cerkiew załozenia Przemienienia Panskiego, przy | kturey w(ielebny) o(ciec) Stephan Daszkiewicz zostaie. W ktu|rey venerabile w pusce drewnianey. Liton ieden | y łyzeczko pozłoczany. Wozduszkow małych 2, | trzeci velki. Empułek cynowych 2. Aperat | atłasowy, (z) stuło y naręczakami. Alb 2 tkackich. | Tuwalien 7. Antipędia saiowa, korunki złociste. | Na obrazie Naswięszey Panny tabliczek cynowych | 2. Swiec wielkich 3. Chorągiewek 2. Przystaw|ka cynowa. Xięgi: Ewanelia, Ochtay, Trebnik, Po|łustaw. Ynne xięgi w(ielebnego) o(yca). *Kad(z)ilnica mosiądzowa*[117]. D(z)won na dzwonicy, do | sygnowania 1. Gruntu włok 2. Na tych ze wło|kach plebania w(ielebnego) o(yca): izba biała, sien, piekarnia, | swiren, gumno, obory. Parafia: wies Ziękiewiczy, | Litawiec. Dusz 30. |

[117] Дапісана паверх асноўнага тэксту.

Царква ў в. Блонь Мінскага пав.

W Błoniu, i(ch) m(iłosciow) jezowitow wilienskich. |

Cerkiew załozenia S(więtey) Troycy, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Jan | Trochimowicz zostaie. W kturey venerabile w soliance | barzo szpetne. Liton ieden. Tuwalien wszytkich 18. | Kielich cynowy s patyno, z gwiazdo y łyzeczko. Wozdu|s(z)kow małych 2, trzeci velium buracikowy. Aperat | buracikowy (z) stuło y naręczakami. Alba prostego płot|na. Chorągiew 1. Lichtarzow mosięznych 4. Kad(z)ilnica | mosiądzowa. D(z)wonow na dzwonicy 2, do sygnowania | niema. Obrazy namiesne stare. Xięgi: Ewanelia, || *[44]* Słuzebnik, Apostoł, Ochtay, Jermołoy, Psałterz. Ynne | xięgi w(ielebnego) o(yca). Gruntu włoka 1. Plac 1. Na kturym | plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: piekarnia, sien, izba bia(ła), | obory. Parafia: wies Błoń. Dusz 70. |

Царква і капліца ў м. Узда і капліцы ў вв. Уса і Данілавічы Мінскага пав.

W Uzdzie, maiętnosci w(ielmozney) j(ey) m(iłosci) pani Apołonii Kry|szpinowny Zawiszyney, starosciney brasławskiey. |

Cerkiew załozenia S(więtey) Troycy, przy kturey wielebny o|ciec Mikołai Dolinski zostaie. W kturey venerabile | na Ołtarzu Wielkim w jaszczyczku zescianym zosta|ie. Ołtarz dwuma przescieradłamy okryty. Liton ieden. | Kielich cynowy s patyno, gwiazdo y łyzeczko. Wozduszkow | trzy, małych dwa, trzeci wielki buracikowe. Antimis same|go j(ego) m(iłosci). Aperat buracikowy, stuła y naręczaki czarne su|kięne. Alba tkacka. Tuwaleniek na obrazach siedm. | Zaponak siatkowych dwie. Antependium malowana pło|tniana. Chorągiewek dwie. Xięgi: Ewanelia pisana, O|chtay drukowany, Psałterz, Trebnik y Słuzebnik pisa|ne. Funduszu niemasz. Grunta nadanego włok puł|tory. Plac, na kturym plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: izba bi|ała, sien, piekarnia, gumno, osiec, obory. Parafia: mia|steczko Uzda, Kuchcice, Niz, Jurkowicze, Kamiąka, Czuryłow, Słobotka, Borki, Zabłocie, Switało|wka, Prisinek, Hubin, Makowiszcze. Dusz 400. |

Ten ze wielebny ociec trzyma cerkiew we wsi Usie | załozenia S(więtego) Jerzego, do kturey zadnego aparamętu nie|masz. Z gotowym wiezdza. |

Ten ze wielebny ociec trzyma cerkiew trzecia za|łozenia Swiętego Jana, do kturą takze z gotowym apa|ratem wiezdza. || *[44 адв.]*

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew czwarto we wsi Da|niłowiczach załozenia S(więtego) Dmitria. Do kturey zadne|go ani gruntu, ani aperatu niemasz. Z gotowym wiezdza. |

Царква і капліца ў м. Смілавічы Мінскага пав.

W Smiłowiczach, j(ey) m(iłosci) pani Zawiszyney. |

Cerkiew założenia Przemienienia Panskiego, przy | kturey w(ielebny) o(ciec) Ilia Białozorowicz zostaie. W kturey | venerabile w pusce cynowey. Litonow 2. Obrusow | 2. Kielich cynowy s patyno, z gwiazdo y łyzecz|ką. Drugi kielich srebrny pozłocisty s patyno, | z gwiazdo y łyzeczko. Wozduszkow małych 2, | velium trzeci. Tuwalen 10. Aperat saiowy, (z) stu|ło y naręczakami. Alba tkackiego płotna. | Sukno do pokrycia czarno. Zapąka w Carskich | Drzwiach płotniana. Lichtarzow mosiędzowych | 2. Kad(z)ilnica mosiędzowa. Na obrazie Naswię|szey Panny krzyzykow srebrnych 4, pierscien | srebrnych pięc, koron sreb(r)nych 2. Swiec brac|kich 6. Dzwonow na dzwonicy 2, do sygnowa|nia ieden. Xięgi: Ewanelia, Treod Postna, Mi|nia, Treod Cwi(e)tna, Trafałoy, Ochtay, Psałterz, | ynne xięgi w(ielebnego) o(yca). Chorągiewek 2 czerwonych | musałbasowych. Gruntu 2 pudy. Pliac 1. Na tym | ze placu plebania w(ielebnego) o(yca). Budynki: piekarnia | s komorzą, sien, gumno, obory. Parafia: miasteczko | Smiłowiczy, wies Liado, Wiereliesie, Zurawkowicze, | Staryna. Dusz 100. |

Ten ze w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew w tym ze cmiętarzu | załozenia S(więtego) Jerzego. W kturey obraz S(więtego) Jierzego. | Tuwalen 9. Obrusow 2. Swiec cztyry. || *[45]*

Царква ў м. Зборск Мінскага пав.

W Zborsku, j(ego) m(iłosci) pana starosty łaudanskiego | pana Jana Kazymierza Wołowicza. |

Cerkiew założenia Zasnienia Naswięszey | Panny, przy kturey w(ielebny) o(ciec) Wasiliey Wierbiło|wicz zostaie. W kturey venerabile w pusce | drewnianey. Liton ieden. Kielich cynowy s paty|no, z gwiazdo y łyzeczko. Wozduszkow małych | 2, trzeci wielki kitayczane. Obrusow 2. Tuwa|len wszytkich 15. Aperatow dwoie, iedne | kindiakowe, a drugie płotniane czarne | (z) stułami y naręczakami. Antipędie 2 mie|dzialiane. Zapąnka płotniana. | Alby 2 tkackie. Chorągiewki 3. Swiec 2 brackich. | Kad(z)ilnica mosiędzowa. Dzwon na dzwonicy, do | sygnowania ieden. Xięgi: Testamęt, ynne xięgi | w(ielebnego) o(yca). Gruntu włok 2, placow 2. Na kturych ple|bania w(ielebnego) o(yca). Budynki: piekrnia, sien, swiren, gu|mno, obory, osiec. Parafia: miasteczko Zborsk, wies | Chimny, Ciepłuchi, Wiazy. Dusz 500. |

Царква ў в. Лапічы і капліца ў в. Мацеевічы Мінскага пав.

We wsi Łapiczach wielmożnego j(ego) m(iłosci) pana | Teodora Horskiego, podkomorzego minskiego. |

Cerkiew założenia Swiętego Piotra, przy kturey | w(ielebny) o(ciec) Taras Uhelski zostaie. W kturey venerabi|le w pusce cynowey. Liton ieden. Kielich cynowy|| *[45 адв.]* s patyno, z gwiazdo y łyzeczko. Wozduszkow małych | 2, trzeci wielki. Tuwalien wszytkich 10. Aperat | tabinowy (z) stuło y naręczakami. Alba prostego płot|na. Swiec wielkich 2. Kadzilnica mosiędzowa. | Dzwonek do sygnowania. Dzwon na dzwonicy był | alie do koscioła wzięto. Gruntu włok 2. Plac | yeden. Na tym że placu plebania w(ielebnego) o(yca). Budyn|ki: piekarnia, sien, swiren, gumno, obory. Para|fia: wies Łapiczy y Hrawa. Dusz 60. | Xięgi w(ielebnego) o(yca) wszytkie. |

Ten że w(ielebny) o(ciec) trzyma cerkiew we wsi Macieiewi|czach założenia S(więtego) Ilij. Przy kturey cerkwi wło|ka 1. Do kturey aparamętu zadnego niema. |

Царква ў в. Возера Мінскага пав.

Wies cerkiew Ozierzynska. D(nia) *31*[118] february. |

12. Wielebny ociec Andrey Weryha, pr(aezbiter), trzyma cerkiew zało|żenia Przemienienia Pańskiego Ozierzycką, maiętnosci | jasnie oswieconey xiężniczki jey m(iło)sci Ludowiki Radziwi|łowny, koniuszanki W(ielkieg)^{o} X(ięstw)^{a} Lit(ewskieg)^{o}. Funduszu niemasz.

Sama | cerkiew drewniana. Wewnątrz obrazami przyozdobiona. | Na Wielkim Ołtarzu venerabile w kielichu mosięznym, | w tym, co y słuzbę Bozą odprawuię. Do ktorego kielicha | patyna, gwiazda y łyzeczka mosięzne. Liton ieden. | Wozduszkow małych dwa, trzeci wielki buraciko|we. Antimis samego je(g)^{o} m(iło)sci. Tuwalieniek dwie. || *[46]* Antipendium płotniana. Tuwaleń na obrazach cztyry. | Xięgi wszytkie w(ielebneg)^{o} oyca. Ubior kapłański: alba płotna | prostego z humerałem y paskiem, ryzy buracikowe | z stułą y naręczakami. Krzyz y lichtarze drewniane. | Mirnica cynowa. Chorągwi dwie. Dzwon na dzwonnicy | ieden, do sygnowania drugi. Grontu do tey cerkwi włoka | iedna do łaski panskiey. Plebania: izba biała z sien|mi y piekarnią, gumno, obory drewniane. Parafia: | wieś Oziero, Hryczyn. Dusz 90. |

Sam kapłan przykładny. Metrykę, mirnicę p(rae)sentowałł. || *[46 адв. пусты] [47]*

---

[118] Так у дакуменце.

МІНСКІ САБОР
БАБРУЙСКАЯ ПРАТАПОПІЯ
Цэрквы ў г. Бабруйску

Protopopia | Bobruyska|

Miasto Bobruysk. D(nia) 5 february. |

1. Przewielebny w Bogu Eustachi Sachow|ski, protopopa bobruyski, trzyma | cerkiew załozenia S(więtego) Mikołaia w Bobruy|sku. Fundacy krolow panow. W dzierzeniu | jey m(iło)sci pani marszałkowey W(ielkego) X(ięstwa) Lit(ewskieg)^{o}. | Funduszu niemasz.

Sama cerkiew drew|niana. Wewnątrz deysusem y obrazami | nalezycie przyozdobiona. Na Wielkim Oł|tarzu venerabile w puszce cynowey ochędo|znie stoi. Kielich srebrny z patyną, gwiaz|dą y łyzeczką. Litonow dwa. Pokrowcow | małych dwa, trzeci wielki muchaierowe. | Antimis s(więtey) p(amięci) j(ego) m(iłosci) x(ię)dza Kolędy niepodwizny. | Tuwalen dwadzieścia siedm. Antipendiu^{m} | adamaszkowe. Xięgi: Ewangelia drukowa|na w aksamit czerwony y srebro oprawna, | blacha srebrna z iedney strony, klauzury | srebrne, a z drugiey strony blaszki mo|siężne na rogach y we srzodku, Trafałoy, | Ustaw Cerkiewny, Treod Postna y Cwietna, | Apostoł, Jermołoy, Minia, Osmohłasniczek | pułcwiertkowy. Inne xięgi w(ielebneg)^{o} o(yca) pro(to)p(o)py. | Ubior kapłański: alba płotna tkackiego | iedna, druga płotna proste(g)^{o} z humerałem | y paskiem iedwabnym pstrym. Ryz czworo, || *[47 адв.]* jedne atłasowe zielone nowe, drugie | blaszkowe, trzecie czarne kitayczane, | czwarte kamelowę. Naręczakow troie, | iedne atłasowe ciemno zielone, drugie | adamaszkowe, trzecie muchaierowe proste. | Potrachilow dwa bławatnę. Tuwaleń | na roznych obrazach dwadziescia. Votiwy | na obrazach rożnych, to iest na obrazie | S(więteg)^{o} Spasa tabliczek srebrnych sześc, na | S(więtym) Mikołaiu tabliczek srebrnych dwie, na | obrazie Nas(więtszey) Panny korona srebrna, na | Panu Jezusie korona srebrna y oboyczy|kow dwa, manele srebrne pozłociste, | tabliczek czternascie, krzyżykow mały(ch) | y wielkich srebrnych osm, aniołek sre|brny, krzyz srebrny. Kadzilnic mosię|znych dwie. Ampułka cynowa. Lampa | mosiężna. Lichtarz spiżowy wielki. Inne | lichtarze drewnianę. Chorągwi kitaycza|nych ciemno zielonych dwie, szarzowych | czerwonych dwie, sztametowych czarnych | dwie. W Carskich Drzwiach zapona sztame|towa ciemno zielona, druga płotniana. Dzwo|now na dzwonnicy trzy, do sygnowania ieden. | Grontu do tey cerkwi włoka iedna, drugą maią | przydać. Zascianki sianozętnie wedła rzeczki | Bobrui kączące się z młyna Dziemidkowskiego. | Plebania na kupionym groncie: izba biała | z komorą, sienmi y piekarnią, swirnow dwa, | staień dwie, gumno z osiecią drewnianę, || *[48]* odryny, obora drewnianę. Parafia: | w miescie Bobruysku, wsi Brozlice, Kow|czychę, Zielenkowskie. Wszytkich dusz 535. |

Sam kapłan przykładny y poboznego | zywota. Metrykę, mirnicę p(rae)sentował. |

Tego z dnia y m(ie)s(ią)ca w tym ze mieście Bobruysku. |

2. Wielebny ociec Ihnaciy Carykowicz, pr(aezbiter) trzyma | cerkiew załozenia Usnienia Nas(więszey) Panny. | Fundacy krolow panow.

Sama cerkiew | drewniana. Wewnątrz obrazami nalezycie przy|ozdobiona. Na Wielkim Ołtarzu venerabile | w puszce cynowey ochędoznie stoi. Kielich | cynowy ze wszytkim. Liton ieden. Pokrowcow | małych dwa bławatnę. Antimis samego | je(g)^{o} m(iło)sci. Tuwaleń trzydzieści sześć. Ewan|gelia Uczytelna, Treod Cwietna, Minia, Ochtay | cerkiewne. Inne xięgi w(ielebneg)^{o} oyca. Ubior kapłań|ski: alba tkacka z humerałem y paskiem, | apparat tabinowy zołtogorący z stułą | y naręczakami, drugi biały nędzowy ze w|szytkim. Lichtarzow mosięznych trzy. Kadzil|nica mosiężna. Mirnica cynowa. Pokrowiec | wielki na płotnie szyty. Krzyz srebrny. | Na stoliku tuwaleń dwie. Na roznych obrazach | tuwaleń siedmnaście. Votiwy na obrazie | Nas(więszey) Panny: korona srebrna, tabliczek siedm, | agnuskow cztyry, krzyzykow siedm sre|brnych. Antipendium harusowa zielona. | Zapona przy Carskich Drzwiach harusowa czerwona. || *[48 адв.]* Chorągwi par trzy. Iedna szarzowa, druga haru|sowa zielona, trzecia harusowa czerwona. | Lichtarz spiżowy posrzod cerkwi wielki wiszą|cy. Swiec brackich pięc. Dzwonow na dzwon|nicy dwa, do sygnowania ieden. Gronta do tey | cerkwi włoka iedna z sianozęciami. Plebania: | piekarnia z komorą (y) sienmi, swiren, obora drew|nianę. Parafia: w miescie Bobruysku domow | dwadziescia sześc, wieś Ploso, Tozyłowicze, | Owsimowicze, Worotyn, Chołmicze, Kaczerycz(e), | Hłobokowicze. Wszytkich dusz 555. |

Sam kapłan przykładny. Metrykę, mirnicę | pra^{e}zentował. |

Tego z dnia w tym ze miescie Bobruysku. |

3. Wielebny ociec Gabryel Pieszko, pr(aezbiter), trzyma | cerkiew załozenia S(więteg)o Heliasza w Bobruysku, | w krolewskim miescie, a w dzierzeniu jey m(iłosci) | pani Połubinskiey, marszał(kowey) W(ielkiego) X(ięstwa) Lit(ewskiego). | Funduszu niemasz.

Sama cerkiew drewnia|na, wewnątrz obrazami porządnie przyozdobio|na. Na Wielkim Ołtarzu venerabile w puszce | cynowey ochędoznie stoi. Kielich cynowy ze w|szytkim. Liton przystoyny ieden. Pokrow|cow małych dwa, trzeci wielki kitayczany | barszczowy. Antimis s(więtey) p(amięci) j(ego) m(iłosci) x(ię)dza Kolędy. | Antipendium dwie, iedna saiowa czarna, | druga pstra saiowa zielona. Tuwalen na | Wielkim Ołtarzu y na zartowniku

siedmnascie. || *[49]* Ewangelia w atłas zielony oprawna nadru|kowana, na kturey gwiazd srebrnych cztyry, | narozniki, a posrzodku tablica srebrna, | s tyłu puklow cztyry srebrnych, Trafałoy | pisany moskiewski, Minia pisana trzy|miesiączna, Treod Cwietna, Ochtay pisa|nę cerkiewne. Inne xięgi w(ielebneg)[o] oyca. Krzyz | srebrny. Ubior kapłanski: alba tkacka | iedna z humerałem y paskiem. Apparat | adamaszkowy czerwony, stuła y naręcza|ki buracikowe zielone. Komż dwie. Tuwalen | na roznych obrazach dziesięć. Chorągwi haru|sowych czerwonych dwie. Zasłonka na Nas(więszey) Pan|nie rąbkowa. Kadzilnica srebrna ze wszytkim. | Lichtarzow mosięznych dwa. Dzwonow na | dzwonnicy dwa, do sygnowania ieden. | Gronta do tey cerkwi włoka iedna, na kto|rey plebania nabudowana: izba biała | z sieńmi y piekarnią, swirnow dwa, obor | dwie, gumno z osiecią, odryny drewniane. | Parafia: w tym ze mieście Bobruysku do | S(więteg)[o] Eliasza należąca domow 55, wieś *Po|drece*[119], Stołpiszcza, Olsa, Plosa, Szereiew|szczyzna, Duninszczyzna. Dusz 531. |

Sam kapłan przykładny. Metrykę krztow | y slubow i mirnicę p(rae)sentowałł. |

Царква ў в. Дваранінавічы Рэчыцкага пав.

Wieś cerkiew Dworzaninowicka. D(nia) 8 february. |

4. Wielebny ociec Theodor Białokoński, pr(aezbiter), trzy|ma cerkiew założenia S(więteg)o Jerzego Dworzaninowi|cką, || *[49 адв.]* (w) maiętnosci ich m(iło)sciow jezuitow wilenskich. | Funduszu niemasz.

Sama cerkiew drewniana, wew|nątrz obrazami przyozdobiona. Na Wielkim Ołtarzu | venerabile w puszce cynowey ochędoznie stoi. Kielich | cynowy ze wszytkim. Velum kitayczany makowy. | Wozduszkow dwa, ieden aksamitny czarny, dru|gi adamaszkowy czerwony. Antimis samego je(go) m(iło)sci. Tuwaleń wszytkich dziewięć. Ubior | kapłański: alba tkacka z humerałem y paskiem | włosowym, ryz dwoie, iedne pułatłasowe cze|sołkowe st(a)re, drugie atłasowe starę, petrachil | harusowy zielony z naręczakami, drugi petra|chil pułatłasowy pstry z naręczakami. Voti|wy na obrazie Nas(więszey) Panny: paciorki bursztу|nowę, pianki, korale mosięznie sznurow dwa, | łancuszek mosięzny. Zaponka we Drzwiach | Carskich płotniana. Krzyz y lichtarze drew|nianę. Swiec brackich pięć. Kadzilnica | mosięzna. Mirnica cynowa. Chorągwi dwie | harusowe czerwonę. Apostoł, Ochtay pisa|nę cerkiewnę, inne xięgi w(ielebneg)o oyca wszytkie. | Dzwonek na dzwonnicy ieden, do sygnowa|nia drugi. Grontu do tey cerkwi włoka | iedna, na ktorey plebania stoi: piekarnia | z sienmi, swiren, obora iedna drewnianę. | Parafia: wieś Dworzaninowcy, Bortni|kow dwoie, Birczatowniki, Wznoha, | Ileyczycy. W tey parafiy wszytkich dusz 150. |

[119] У тэксце памылкова *Poderce*.

Sam kapłan przykładny. Metrykę, | mirnicę p(rae)sentowałł. || *[50]*

Царква ў в. Паўлавічы Рэчыцкага пав.

Wieś cerkiew Pawłowicka tegoz dnia. |

5. Wielebny ociec Jan Zazierski, pr(aezbiter), trzyma cer|kiew założenia S(więteg)o Mikołaia Pawłowicką. | W maiętnosci jey m(iło)sci pani marszałkowey | W(ielkieg)o X(ięstwa) Litt(ewskieg)o. Funduszu niemasz.

Sama cerkiew | drewniana, wewnątrz obrazami przyozdobiona, | jednak restauracyey potrzebuie. Na Wielkim | Ołtarzu venerabile w puszce cynowey ochędoznie | stoi. Kielich cynowy ze wszytkim. Liton ieden. | Velum saiowe zielonę. Pokrowcow dwa saiowę. | Antimis samego je(g)o m(iło)sci. Tuwalen na Ołta|rzu Wielkim trzy. Xięgi wszytkie w(ielebneg)o oyca. | Ubior kapłański: alba tkacka z humerałem | y paskiem, ryzy saiowe zielone z petrachilem | y naręczakami. Krzyz y lichtarze drewnianę. | Tuwaleń na roznych obrazach płotna prostego | ośm. Komzy dwie w(ielebneg)o oyca. Dzwonek na dzwon|nicy ieden, do sygnowania drugi. Grontu do | tey cerkwi włok dwie we trzech poletkach, na kto|rych plebania stoi: piekarnia z sienmi, obora iedna. | Parafia: wieś Michalew, z ktorey wsi grontu | włoka iedna, Pawłowiczę, Wołosowiczę, Kowa|le, Zelebcy, Mikuliczy, wszytkich dusz 150. |

Sam kapłan przykładny. Mirnicę, metrykę pra[e]|sentowałł. |

Царква ў м. Добасна Рэчыцкага пав.

Miasteczko cerkiew Doboszyńska. D(nia) 9 februar(y). |

6. Wielebny ociec Maxim Judka, pr(aezbiter), trzyma cer|kiew założenia S(więtego) Heliasza Proroka Duboszyn|ską. || *[50 адв.]* fundacyi j(ego) m(iłosci) pana Karola Uniechowskiego, stolni|ka minskiego. Funduszu niemasz.

Sama cerkiew | drewniana, wewnątrz obrazami przyozdobiona, re|stauracyey potrzebuie. Na Wielkim Ołtarzu venerabi|le w puszce cynowey ochędoznie stoi. Kielich cynowy | ze wszytkim. Liton ieden. Velum buracikowe czer|wonę dwa płotniane, jedwabiem szytę. Antimis | samego je(g)o m(iło)sci. Tuwaleń cztyry. Xiąg zadnych nie|masz. Apparatu niemasz. Alba płotna prostego, | potrachil medelanowy, naręczaki muchaierowe sta|re. Item tuwalen dwie. Na ołtarzu prostego płotna | szmat. Krzyz y lichtarze

drewnianę. Chorągwi dwie | płotna drukowanego, trzecia szarzowa czerwona. | Dzwonek na dzwonnicy mały. Grontu do tey | cerkwi włoka iedna, na ktorey plebania nabudo|wana: piekarnia z sienmi, obora iedna. Para|fia: Charłapowiczy, Zyliczy, Nadzieykowiczy, | Filipkowiczy, Parchimowiczy, Lewkowiczy, Le|szczynka, Barciczy. Dusz 130. |

Sam kapłan w przykładnosci aby się poprawił. | Mirnicę, metrykę p(ra[e])sentowałł. |

Царква ў в. Якімава Слабада Рэчыцкага пав.

Wieś cerkiew Słobodki Jakimowskiey. D(nia) 10 febru(ary). |

7. Wielebny ociec Hrehory Kułakowski, pr(a[e]zbiter), | trzyma cerkiew założenia S(więteg)o Mikołaia Jaki|mowską w dzierzeniu kapituły wileńskiey. | Funduszu niemasz.

Sama cerkiew drew|niana. Ze wszem ochędostwa y opatrznosci | potrzebuię. Na Wielkim Ołtarzu venerabile || *[50 a пусты] [50 а адв. пусты] [51]* w puszce drewnianey ochędoznie stoi. Przy|kazalismy serio o puszkę cynową starać się. | Kielich cynowy ze wszytkim. Litonu nie|masz. Antimisu niemasz. Velum buraciko|we zielonę. Tuwaleń dwie. Na roznych obrazach | tuwalen trzynascie. Ubior kapłański: alba | tkacka stara, ryzy buracikowe zielone | z stułą y naręczakami. Xięgi w(ielebneg)o oyca wszyt|kie. Krzyz y lichtarze drewnianę, chorągwi | płotniane drukowane trzy. Dzwonek na | dzwonnicy ieden, do sygnowania drugi. | Grontu do tey cerkwi włok dwie. Plac ieden, | na ktorym plebania nabudowana: piekarnia | z sienmi, swiren, obora. Parafia: wieś Słobod|ka Jakimowska, Ostrowcy, Wasilewicze, | Borowiki. W tych wsiach dusz 80. |

Sam kapłan przykładny. Mirnicę, metrykę p(ra[e])sen|towałł. |

Царква ў в. Чыркавічы Рэчыцкага пав.

Wieś cerkiew Czyrkowicka. D(nia) 11 febru(ary). |

8. Wielebny o(ciec) Timofiey Stasiewicz, pr(a[e]zbiter), trzy|ma cerkiew załozenia Narodzenia Nas(więszey) Panny | Czyrkowicka. (W) maiętnosci je(y) m(iłosci) pani mar|szałkowey W(ielkieg)o X(ięstw)a Lit(ewskieg)o. Funduszu niemasz. |

Sama cerkiew drewniana. Wewnątrz obra|zami przyozdobiona. Na Wielkim Ołtarzu | venerabile w puszce drewnianey, nie miałe | nalezytego poszanowania. Ktorą puszkę odebra|łem y na soborze będę pra[e]sentowałł. || *[51 адв. пусты] [52]*

НАВАГРУДСКІ САБОР
НАВАГРУДСКАЯ ПРАТАПОПІЯ
Царква Уваскрасення Божага ў г. Навагрудку (пачатак)

Cerkiew Zmartwychwstania Pań|skiego. D(nia) 20 7bra. |

2. Wielebny w Bogu ociec Jan Kostrowski trzyma | cerkiew iedną parochialną w Nowogrodku za|łozenia Zmartwychwstania Pańskiego na ulicy | Dwiekszynskiey. Do ktorey fundowanych włok | dwie, placow dwa. Ieden, na ktorym plebania na|budowana, a drugi na Zydowskiey ulicy. Pa|rochia tey cerkwi w miescie Nowogrodku ulica | Dwiekszynska, Popkowska, Ihumeńska, item | wioski Pucewicze, Droczyłowo, Mukiewicze, Nie|hrymow, Osmołow, Izwa, Milkiewicze, Kamionka. |

Царква ў в. Літоўка Навагрудскага пав.

Druga cerkiew Swiętego Piotra, w maiętnosci | jasnie wielmożnego j(ego) m(iłosci) x(ię)dza metropolity Li|tewce będąca, ten że wielebny oyciec Kostrow|ski trzyma. Grontu włoka y poddany ieden. | Parafia do niey: sama wioska Litewka y Korny|szy. W tey obudwu cerkwi parafiey dusz 700. |

Царква Уваскрасення Божага ў г. Навагрудку (працяг)

W cerkwi Zmartwychwstania Pańskiego wszelki | znalezlismy porządek y Naswiętszy Sakrament | w puszce srebrney złocistey z wierzchem na oł|tarzu ustawicznie zostaiący. Kielich z patyną, | gwiazdą y łyzeczką srebrny. Korony trzy sre|brne, sztuczki z piącią rubinkami. Krzyz srebrny. | Ewangelia pisana, Słuzebnik, Trebnik samego | oyca. Mirnica cynowa. Kadzilnica mosiężna. | Apparat: ryzy adamaszkowę z potrachilem, | poruczem y wozduszkami tey ze materiey, ryzy | błenkitne adamaszkowę, trzecie ryzy ada|maszkowe dzikowę, potrachil czarny saiowy | y porucze, ryzy czwartę adamaszkowe czarnę, || *[52 адв.]* piąte ryzy buratowę. Antependy trzy bławatnie. | Stycharow z humerałami dwa. Tuwalen roznych | z chustkami szesć. Litonow dwa. Antymis podwi|zny. Przesciradłe iedne. Komza iedna na umarłych | pokrycie harusa czarnego. Dzwonow pięc na dzwo|nnicy, ołtarzowy ieden. Miseczka cynowa z ampuł|kami. Cynowych, mosiężnych lichtarzow większych | y mnieyszych siedm. Xięgi: Ustaw wielki, Apo|stoł, Psałterz *drukowany*[120]. Deysus ze wszytkie|mi przynaleznosciami.

List na cerkiew Nowogrodz|ką pokazałł, a na Litewską niema. Krzstow, <u>szlubow | metryka</u> sporządzona. Kwitow zadnych nie pokazałł, | bo to zeznałł,

[120] У тэксце памылкова *drugowany*.

ze zadnego dochodu nigdy y constitu|ciey nie oddawał, względem ze iest w capitule. | Sam w(ielebny) oyciec przykładny y poboznego zywota. |

Царква ў в. Ваўкавічы Навагрудскага пав.

Wioska cerkiew Wołkowicka. Dnia 21 7bra. |

3. W Bogu wielebny oyciec Hrehory Niewiero|wicz w maiętnosci j(ego) m(iłosci) pana Korsaka, sędziego | ziemskiego nowogrodzkiego, teraz w dzierzeniu bę|dącey, w Wołkowiczach nazwaney, w woiewodztwie | Nowogrodzkim trzyma cerkiew załozenia Usnienia | Naswiętszey Panny Wołkowicką. Fundacya j(ego) m(iłosci) pana | Krzysztopha Kiersnowskiego, podwoiewodzego | nowogrodzkiego. Fundusz w Moskiewszczyznię | zginołł. Protestacya o zginienie onego iest w xię|gach nowogrodzkich. Do tey cerkwi grontu | włoka iedna w tey ze wsi Wołkowiczach, na ktorey kapłan mieszka. Item trzeć włoki, na ktorey poddany ieden mieszka. Parafia tey cerkwi: || *[53]* wies Wołkowicze, wies Rutka, wies | Ruta metropola z inszemi wioskami do tey ze | maiętnosci nalezącemi, Horowicze, Omniewicze, | Ogrodniki, Sapotniki, Zabłocie, Smolczycę, Tu|pały, Jeruha, Sienieżyczę. W ktorey parafiey | wszytkich dusz 800. |

Sama cerkiew drewniana. W ktorey ołtarz | porządnie ubrany. Naswiętszy Sakrament w puszce | cynowey ochędoznie zawsze zostaię. Na ołtarzu y lampa | przed Naswiętszym Sakramentem żesciana zawsze | gorę. J(ego) m(iłosc) pan sędzia łoy ze dworu daię, niemasz zad|ney na to fundacyey. Porządek cerkiewny ten iest. | Kielich srebrny z patyną, gwiazdą y łyzeczką. Ewan|gelia ustawem pisana, we srebro oprawna, cztyry (tabliczki) | po rogach Ewangeli tey y po srzodku piąta tabliczka «Roz|pięcie Pańskie», na drugiey stronie pięc puklow sre|brnych. Kadzilnica srebrna o czterech łancuszkach. | Na obrazie Naswiętszey Panny korona srebrna wiel|ka iedna, a druga mnieysza, tablicy dwie większe, | a dwie mnieysze srebrnę, gwiazd srebrnych dwana|scie y pułmiesiąca srebrne, pierscień szczyrozłoty | ieden, a drugi złocisty srebrny srebrny, szczyrosrebrnych | pięc. Ryzy szkarłatnego tabinu z potrachilem y | poruczem takim że. Drugie ryży adamaszkowe bia|łe, potrachil z poruczem buracikowę. Antipendia[e] | dwie. Herbowę dwie. Tuwalnie dwie z lisztwami szero|kiemi z iedwabiem czerwonym. Item tuwalni duże | takze z iedwabiem. Alb dwie z humerałami. Słu|żebnik drukowany stary. Antymis podwizny | s(więtey) pa(męci) x(ię)dza Kolędy. Liton ieden tkackiego płotna. | Dzwon na dzwonnicy ieden. Chorągwi dwie. Ochtay | pisany stary. Wozduch wielki adamaszkowy czerwony. || *[53 адв.]* Treod Cwietna drukowana. Lichtarzow drew|nianych cztyry, zescianych cztyry, a zelaznych dwa | dla wielkich

swiec. Deysus ze wszytkim porządny. | Mirnica porządna. Trebnik pisany. Połustawiec dru|kowany samego oyca. Dzwonek mały ołtarzowy. | Metryka krzstow y szlubow. Constitucya porządna. |

Sam kapłan przykładny we wszytkim, tylko ma się | doskonałey Nasw(iętszych) Sakramentow przyuczyć, ktorych | na ten czas fundamentalnie nie resolwowałł. |

Царква ў в. Акаловічы Навагрудскага пав.

Wioska cerkiew Okolnicka. Dnia 22 7bra. |

4. Wielebny w Bogu oyciec Michał Zubowicz, pra[e]z(biter) okołowi|cki, trzyma cerkiew Okołowicką załozenia Pokrowy | Naswiętszey Panny. Fundacyey j(ego) m(iłosci) pana Jana Okołowa, | komornika nowogrodzkiego.

Cerkiew drewniana. Za|dnego w sobie nie ma porządku. Puszki y Nasw(iętszego) Sakra|mentu na ołtarzu niema, a wybornie by mogł mieć. | Obrazow na płotnie tylko cztyry, w ołtarzu drew|niany ieden, y to starodawny. Kielich z patyną y | gwiazdą srebrny, a łyzeczka cynowa na obrazie | Nasw(iętszey) Panny tabliczek niewielkich srebrnych dwie, | a korona trzecia srebrna. Ryzy nędzowe czerwone | iedne. Alba stara. Humerał stary. Velum wiszniowy | adamaszkowy. Wozduchow małych dwa kitayko|wych, muchaierowy, wiszniowy ieden. Antymis | podwizny j(ego) m(iłosci) x(ię)dza S(i)elawy. Krzyz drewniany | malowany. Ewangelia pożyczona, Słuzebnik wła|sny oyca Zubowicza, Trebnik y Połustawiec te|go ż oyca. Inszych xiąg niemasz. Dzwonek oł|tarzowy mały. Lichtarzow niemasz, bo lubo są, ale | nie godne bydz na ołtarzu. Tuwalnia iedwabiem | czerwonym szyta iedna, a dwie oycowskich. Ple|bania barzo opadła y nieogrodzona przez niedozor || *[54]* oyca Zubowicza. Do ktorey cerkwi | grontu oromego w roznych szachownicach | y ogrodach włok trzy, a morgow szesc na roz|nych mieyscach. Na tych ze grontach poddanych | osiadłych dwa. Dobra są ziemskie, osobliwie trze|cinie dwie grunta w Podhorszczyznie zastawne(g)[o] | w pułtoru set złotych do tey ze nalezy cerkwi. | Item pięćset złotych, summy legowaney na tez | cerkiew od tego z fundatora. Ktora summa zosta|ie u j(ego) m(iłosci) pana Jana Korsaka, sędziego ziemskiego | nowogrodzkiego, od ktorey quoty corok 40 zło|tych dochodzi. Parafia tey cerkwi: Okołowicze y | Małosielska, szlachta y poddani pana Frąckiewicza, | y wieś Sieliszczę przydaiemy. Wszytkich dusz 100. |

Sam kapłan trzeba aby był z tego mieysca przesa|dzony, bo nie tylko że cerkiew y plebanią opuscił, | ale y sam nie iest przykładny. Na tey ze wizicie | w(ielebny) oyciec Zubowicz uskarzał się na sąsiad swoich, | ze

ma wielką od nich krzywdę. To iest od pani | Matyaszowey Okołowey y od synow oney, takoz | od pana Adama Sieńczyły, jenerała w(oie)w(o)dztwa | Nowogrodzkiego. Listy, quity, constitucyą, me|trykę pokazałł. |

Царква і капліца ў в. Нягневічы Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Niehniewicka. Dnia 23 7bra. |

5. Wielebny oyciec Jakub Rusakowski trzyma | cerkiew załozenia S(więtego) Mikołaia Niehniewicka. | Fundacyey jasnie oswieconych xiąząt ich m(iłosciow) | Radziwiłow. Na ktorą iest y fundusz u oyca | niehniewickiego x(ię)cia Albrychta Stanisława | Radziwiła.

Cerkiew drewniana, w ktorey na | ołtarzu Nas(więtszy) Sakrament w *puszce*[121] kontryfałowey || *[54 адв.]* w wielkiey zostaie opatrznosci. Cym|boryum nowo przez tegoz oyca urobionę. Ołtarze | pięknie y ochędoznie ubranę. Kielich srebrny z pa|tyną, gwiazdą y łyżeczką. Krzyz srebrny spory. | Tabliczek siedm na obrazie S(więteg)^{o} Mikołaia, obrączka | wieniowa złocista y korona srebrna. Kadzilnica | mosiężna nowa. Ewangelia pisana w tabinie opra|wna in folio, narozniki mosiężne, druga in 4to pisa|na, Apostoł, Trebnik y Słuzebnik pisanę same(g)^{o} oyca, Ochtay drukowany. Miseczka z dwiema | ampułkami cynowemi. Lichtarzow malowanych | drewnianych dziewięć. Antymissow dwa, niepo|dwizny y podwizny. Ubior kapłanski: ryzy | atłasowe fiałkowe z potrachilem, poruczem z | korunkami złotemi. Antypendium takiez y z ta|kiemi z korunkami. Drugie ceglaste ferendynowe | z okładką czerwonę, z potrachilę y poruczem. | Trzecie czerwonę pułaksamitne, do nich porucze | swistowe czerwone. | *Ite(m) przybyły | ryzy kitay|kowe kacza|rowe ze wszyt|kim y alba | tkacka*[122]. | Alb dwie z humerałami tkac|kich, pasek ieden. Wozduszek mały złotogłowowy. | Wozduch wielki buracikowy, a małych zaś cegla|stych dwa. Zaponki pułkitaykowę przy obrazie | S(więteg)^{o} Mikołaia dwie, lisztwa płotniana, jedwabiem | czerwonym szyta. Tuwaleń osm tkackich, a dzie|wiąta rąbkowa roznym jedwabiem y bielą szyte. | Antypendie dwie ceglastę buratowę. Litonow | dwa rąbkowych, a dwa tkackich z korunkami. | Chorągwi trzy sztametowych. Obraz moskiewski | Zmartwychwstania Pańskiego we srebro opraw|ne, na ktorym sztuczek czternascie złociste srebrne. || *[55]* Przybyły obraz Swiętego Mikołaia za terazniey|szego oyca. Dzwon duzy na dzwonnicy y dzwo|nek mały ołtarzowy. Łancuch wielki zelazny | przy drzwiach cerkiewnych. Grontu tey cerkwi wło|ka iedna. Zascianek ieden, przy ktorym y siano|zęc w obrębie. Drugi

[121] У тэксце памылкова *puszcze*.

[122] Дапісана на палях іншым атрамантам.

zascianek około gruntu | dwornego wedłe goscinca do Korelicz ydącego, | w ktorym morgow cztyry. Item sianozęci pod | Ławryszowem morgow trzy. Plebania osobliwie | na koncu wsi Nowey nabudowana: izba biała | z komorą, piekarnia, swiren y gumno iedne | drewnianę, odryny chroscianę.

Sam kapłan | umieiętny y przykładny. Metrykę, constitu|cią soborną, kwity od possesyey swey pra^{e}sen|tował. Tak tez mirnicę y Połustawiec pokazałł. |

Przytym w dispositiey swey ma kapliczkę | załozenia S(więtego) Jerzego we wsi Niehniewiczach | będącą, do ktorey teraz tylko mieysce poswięcone, | na ktorym stoi. A przed tym była włoka y poddanych | cztyry, ktore przez collatorow zebranę. Parafia cer|kwie Niehniewickiey: dwie wsi Niehniewicze, wies Bora|cin, wies Nowa, wies Miłuszow, wies Choroscica, Łyczy|ce X(iąż)ne, wies Owdzieiewicze, Hniesicze. W ktorey pa|rafiey dusz 1300. |

Царква ў в. Суляцічы Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Sulatycka. D(nia) 24 7bra. |

Wielebny w Bogu oyciec Alexander Kostrowski, pra^{e}|zbiter sulatycki trzyma cerkiew założenia Swiętey | Wielkiey Męczenniczki Barbary. Fundacyey wielmoznego|| *[55 адв.]* j(ego) m(iłosci) pana Stephana Frąckiewicza Radzymiń|skiego, starosty słonimskiego, chorązego nowogrodzkiego. | Fundusz iest, ale nieprzyznany. Do ktorey grontu oro|mego włok dwie.

Cerkiew drewniana, częscią zaczęta | restaurować przez w(ielebneg)^{o} oyca sulatyckiego. W ktorey | tak Wielki Ołtarz, iako y namiestne obrazy porządnie | ubrane z ołtarzami y roznemi votywami przyozdobione | według nizey wyrazonych skarbow. Na Wielkim Ołta|rzu w puszce srebrney z nakrywką Nasw(iętszy) Sakramentt | rzymski, w agnusku zaś sporym złocistym Nasw(iętszy) | Sakrament według gra^{e}ckiego obrządku. Antymissow | dwa, podwizny y niepodwizny. Litonow trzy. Krzyż | srebrny, mieyscami złocisty. Pacyfikałł srebrny biały | w promień robiący z reliquią S(więtey) Barbary, w ktorych | wagi grzywień trzy. Ewangeliey dwie pisanych. Na | jedney cztyry tabliczki, a na drugiey iedna. Słuzebni|kow dwa, Trebnik ieden drukowany. Mirnica cynowa. | Kadzilnica srebrna iedna, waży grzywien trzy y łotow | dwa. Kadzilnica druga mosiężna. Lichtarzow mosiężnych | dwa, cynowych trzy. Kielichow dwa srebrnych złocis|tych z patynami, gwiazdami y łyzeczkami srebrno zło|cistemi, wazą grzywien pięć y łotow czternascie. | Kielich cynowy ieden. Dzwonkow ołtarzowych trzy. | Tuwaleń ołtarzowych rąbkowych y tkackich złote^{m}, | srebrem y roznym jedwabiem szytych wszytkich | dwadziescia. Lisztw takze złotem, srebrem y rozny^{m} | jedwabiem szytych sześć, a chustka iedna.

Srebra | według regestru oyca protopopy y naszey wizity: | w koronach wielkich y małych, tabliczkach wazy | grzywien trzydziescie iedna y łotow dziesięc. | Ampułek dwie srebrnych, wazą pułiedenasta | łota. Obrączek od wiencow trzy, dwie złociste, trzecia | biała. Agnuskow kryształowych w srebro oprawnych trzynascie || *[56]* y korale. Agnuskow krzsytałowych w rog opra|wnych dziesięć. Item dwa w srebro złocisto opra|wnych. Manela w złoto oprawna iedna koralowa. | Kwiatek robiony, na ktorym pereł siedmnascie. | Guzik szczyrozłoty z diamentem jeden. Pereł | sznurow większych y mnieyszych iedenascie. | Pereł przenizanych z czarnemi korałkami sznu|row dwanascie. Pierscieni szczyrozłotych | dziesięć. Sztuczek szczyrozłotych pięć. Wazą | czerwonych czternascie. Obrączka złota iedna. | Zauszniczki szockie mosiężnę. Ubior kapłanski: | ryzy tabinku ceglastego wodniste, drugie ryzy | sztametowę wiszniowę, trzecie saiowę. Patra|chilow bławatnych z poruczami dwoie. Wozdu|chow wielkich dwa, a małych cztyry rozney | jedwabney materiey. Miseczka węglasta mo|siężna. Item paciorek bursztynowych dwoie, | trzecie kryształowe, a inne wszytkie pospo|lite proste. Koralki czerwone drobne z pereł|kami na obrazie Swiętey Barbary. Alb dwie | z humerałami tkackich z korunkami. Xięgi: | Trafałoy wielki, Treod Cwietna, Testament, | Psałterz, Ochtaik, Jermołoy drukowany, Treod | Postna pisana. Chorągwi dwie porządnych. | Dzwon ieden większy, drugi mały na dzwonnicy | za staraniem samego w(ielebnego) o(yca) przysposobione. | Deysus od roznych dobrodzieiow nadanemi obra|zami przyozdobiony. Plebania iako sama w | sobie iest z izbą białą, komorą, sienmi, piekar|nią, swirnem, gumnami przez w(ielebnego) oyca Ko|strowskiego nabudowana. Parafia tey cerkwi: || *[56 адв.]* wsi Sulatycze, Niesutycze, Kurewi|cze, Basin, Niedaszewicze, Sieliszcze pana chorąze(g)^{o}, | Worobiewicze, Małe Sioło tegoz pana chorązego, Bral|niki, Horodeczna iedna, Moczcza do pokazania sta|rych metryk, Klukowicze, Bardziaczy. Wszytkich | dusz w tey parafiey 900. |

Metryke krzstow, szlubow y constitucyą | synodową, listy, quity wszytkie pra^{e}sento|wałł. Sam kapłan poboznego y przykład|nego zywota. Tylko trzeba aby do wystawie|nia przestronniey swey cerkwi starania pilne|go przyłozył. |

Царква ў м. Уселюб Навагрудскага пав. і капліца ў в. Морына Ашмянскага пав.

Miasteczko Wsielub. Cerkiew Wsielubska. | Dnia 14 oktobra. |

7. Wielebny w Bogu oyciec Leonci Oczapowski, | pra^{e}zbiter, trzyma cerkiew załozenia S(więteg)^{o} Jana | Wsielubską. Fundacyey jasnie oswieconego | x(ię)cia j(ego) m(iłosci) Radziwiła Janusza, hetmana w(ielkieg)^{o} W(ielkieg)^{o} | X(ięstw)^{a} Litt(ewskieg)^{o}. Funduszu na to niemasz y

nie było, kro|mia iednego listu xięciego na podanie cerkwi | y plebaniey.

Cerkiew drewniana, wielkiey po|prawy potrzebuie. W ktorey mało co obrazow | na mieyscu deisusa. Drzwi Carskie rznięte. | Ołtarze według moznosci porządnie | przybranę. | Na Wielkim Ołtarzu Naswiętszy Sakramentt | w puszce drewnianey malowaney w opatrznosci | stoi. Antymis podwizny j(ego) m(iło)sci Wsielubskiey | y Morynskiey cerkwi służący. Ewangelia | pisana we srebro y aksamit oprawna, Słu|zebnik drukowany. Krzyz drewniany. Liton tkacki || *[57]* ieden. Kielich cynowy z patyną, | gwiazdą y łyzeczką. | *Item kielich | przybyło srebrny | z patyno, gwiazdą | y łyzeczką*[123]. | Kadzilnica mosięz|na staroswiecka. Mirnica cynowa. Trebnik | drukowany mały. Dzwonek ołtarzowy ma|ły. Ryzy kitaykowe z potrachilem, porucze^{m} | y paskiem. Alb dwie tkackich bez hume|rała. Kazałismy aby się starał o n(iego). Tuwaleń | wszytkich sześć. Lichtarzow drewnianych | malowanych sześć. Chorągwi trzy. Dzwon | na dzwonnicy srzedni ieden. Insze xięgi do na|bozeństwa należące: Trafałoy, Treod Postna, | Połustaw pisanę, Testament, Psał|terz drukowanę, Jermałoy notowany. Gron|tu do tey cerkwi włok pułtrzeci, po wielkiey | częsci lasami zarosły. Niedawno przydany | poddany ieden. Na co wszytko funduszu niemasz. | Plebania: izba z komorą, sienmi, piekarnią, | druga izdebka czarna, swirebn ieden, gu|mienko drewnianę iedne, a insze gumna y chle|wy chrosciane. Kosztem y staraniem w(ielebneg)^{o} o(yca) Oczo|powskiego nabudowana. Do tego placow dwa, ieden | w miasteczku samym, a na drugim plebania stoi. | Parafia tey cerkwi: miasteczko Wsielub, wsi Kry|wonohowo, Mokrzec, Naliboki, Kremuszowszczy|zna, Dziatomla, Bicewicze, Troscianka, Słoczwa, | Kaludycze, Krzywicze, Osoki, Berdowka, Zamoydz, | Hubicze, Mosciszcze. Wszytkich dusz 1000. |

Przytym trzyma cerkiew fundowana Narodze^{n}(ia) | Nasw(iętszey) Panny Morynską. Na ktorą są listy x(ią)ząt ich m(iłosci). | Do niey włok 2 gruntu z sianozęciami. A parafia | do niey wieś Moryn. Dusz wszytkich 30. |

Sam kapłan przykładny y poboznego zywota. | Constitucyey nie pokazałł. || *[57 адв.]*

Царква ў в. Шчорсы і капліца ў в. Кальчычы Навагрудскага пав.

Wioska cerkiew Szczorsowska. D(nia) 25 7 bra. |

8. Przewielebny w Bogu oyciec Tymoteusz Hołubo|wicz, szczorsowski pra^{e}zbiter, protopopa cyrynski, | trzyma cerkiew załozenia S(więtego) W(ielkieg)^{o} Męczenika Dymi|trza. Od ich m(iło)sciow p(anow) Chreptowiczow zdawną fundowaną. | Do ktorey cerkwi trzyma kaplicę

[123] Дапісана на палях іншым атрамантам.

załozenia Nierukotworenna|ho Obraza przy dworze maiętnosci Kołczyc. Mieysce po|swięcone do tey cerkwi Szczorsowskiey. Fundusz spolny | z funduszem cerkwi Sienieńskiey. W ktorey cerkwi porządek | taki:

Naprzod sama cerkiew drewniana, gontami z wierz|chu pobita, mieyscami wielkiey poprawy potrzebuie. W | samey cerkwi ochędostwo niepodley się według moznosci | y obrazami pięknemi y Canonom S(więtym) nieprzeciwnemi przy|ozdobione. Na Wielkim Ołtarzu cymborium piękne, obra|zami przyozdobione, w ktorym Przenas(więtszy) Sakramentt | w puszce srebrney stoi. Na Ołtarzu Wielkim tuwaleń | według constitucyey s potrzebę zostaię, na ktorym kielich srebrny biały z patyną, gwiazdą y łyzeczką. Krzyz sre|brny złocisty, weysrzodku drzewo, na ktorym perełek | trzy y kamuszkow dwa barwy czerwoney. Ewange|lia oprawna w czarny aksamit, ustawem pisana, | na ktorey blacha srebrna złocista, y «Umęczenie Pań|skie» srebrne złociste odlewane, po rogach czterech | ewangelistow srebnych złocistych, na blachach odle|wane, serafinow cztyry złociste, zaszczepki dwie | z wierzchołkami, w tyle puklow cztyry srebrne zło|ciste. Ubior kapłanski: ryzy czarnego tabinu z o|kładką atłasu karmazynowego, do ktorych patrachil | y porucze tey ze materiey, drugie ryzy adamasz|kowe wiszniowe z lisztwą karmazynową, do ktorych | patrachil, porucze tey ze materiey, ryzy białe atłaso|we, okładka karmazynowa atłasowa, krzyz na nich | od czarnych ryz odięty haftowany perłowy, do kto|rych patrachil y porucze tey ze materiey, ryzy czarne || *[58]* aksamitne samego w(ielebneg)^{o} oyca Hołubowicza, alba iedna | z humerałem. Wozduch wielki do kielicha adamaszkowy | wiszniowy. Wozduch drugi wielki atłasu łazurowe(g)^{o} | po rogach haftowany. Wozduch czarny na iedwabnicy | czarney wyszywany, podszyty kitayką. Wozduszki mniey|sze, na jedwabnicy ieden wyszywany adamaszkiem | wiszniowym podszyty. Wozduszek na atłasie karma|zynowym haftowany. Wozduszek czarny kitaykowy. | Antipendium około ołtarza malowane. Antipendiu^{m} | dwie na atłasie herbowe czarne. Obrus na ołtarzu. Tu|walnia wielka czerwonym jedwabiem szyta. Lisztwy, | chustki y tuwalenki wszytkie są wcałe od oyca proto|popy podane. Xięgi drukowane y pisane wszytkie | według regestru zostaię. Antimis na ołta|rzu niepodwizny, drugi podwizny. Kadzilnica mo|sięzna. Lichtarzy mosięznę y drewnianę malowanę. | Dzwonek ołtarzowy. Mirnica cynowa. Dzwonow | na dzwonnicy trzy. To wszytko przy cerkwi iestt. | Dom kapłański po Moskwie iako sam w sobie iest przez | oyca Hołubowicza z gumnami, oborami nabudowany. | Do kturey plebaniey grunta nalezące w roznych sza|chownicach. Naprzod Gura, na ktorey wysiewa się korcow | miary nowogrodzkiey czterdziesci(e), drugie pole, Wielkie | nazwanę, na korcy dwanascie, trzecie pole Ułasowsz|czyzna na korcy siedm, czwarte pole Hliniszcze | na korcy dziesięc, piąte pole, nazywaiące się Kali|noniki, pod Kolczycami na beczek dziesięc. Sianozęci | do tey cerkwi należące podług dawnych regestrow, na|przod za Niemnem na Dobroczy pułosma morgi, na | Korotkiey morgow dwa, na Pniszczy morgow puł|czwartay, na Dołhey morgow pułtora, na Szałowicy | pułmorga, takze za Niemnem na Swidnierze morg, | sianozęć || *[58 адв.]* osobliwa na Swidowie morg, sianozęć osobli|wa nazwana Borek morgow pułczwarta. Para|fia do tey cerkwi Szczorsowskiey zdawna nale|żąca: naprzod Szczorsy, Owstuchow, Bołodco, Ko|morowicze, Pohorze, Kołczycę. W kturey parafiey dusz 323. | Listy stanowlenny y inwestitury na iego godnosc | widzielismy. Takze y quity od synodu pierwszego | je(g)o pasterskiey m(iło)sci roku 1674 az do roku 1680 | według osobliwego regestru p(rae)sentowałł. Uskardzał się | przy tym ze pod cerkwią sadzawka na cmentarzu przez | panow collatorow wykopana y nienaleznie tey zazy|waią ich m(iłosci) na cerkiewnym cmentarzu szczo^{r}sowskim. | Poddanych do tey cerkwi nie więcey tylko cztyry, a pią|ty dzwonnik, ktorzy po try dni w tydzień panszczyzny | robią. |

Царква ў м. Карэлічы і капліцы ў в. Паланая і Палужжа Навагрудскага пав.

Miasteczko cerkiew Korelicka. D(nia) 27 7bra. |

9. Wielebny w Bogu oyciec Alex(an)der Pławski, pra^{e}zbi|ter korelicki, trzyma cerkiew założenia Narodzenia | Naswię(t)szey Panny Korelicką.

Sama cerkiew drewnia|na, iuz stara, nowo pobita. Cmętarz wszytek ogrodzony. | Fundowana od jasnie oswieconych x(ią)zątt ich m(iło)sciow | panow Radziwiłłow. W ktorey wszelki nalezlismy po|rządek. A osobliwie Przenas(więszy) Sakrament w puszce cy|nowey z nakrywką w wielkim poszanowaniu zostaię. | Ołtarz wszytek tuwalniami, chustkami nalezycie przy|brany, na ktorym kielich srebrny biały z patyną, gwiaz|dą y łyzeczką. Krzyz spory srebrny rysowany. | Ewangelia we srebro oprawna. Antymissow dwa pod|wiznych. Obraz Naswiętszey Panny cudowny, od do|brodzieiow roznemi wotywami nadany, na ktorym | naprzod korona iedna spora srebrna, druga mnieysza. || *[59]* Na Panu Jezusie pułmiesięcy dwa y gwiazdeczki | dwie, rożyczka złota z rubinkiem, tablic srebrnych | wielkich y mnieyszych wszytkich czterdziescie pięć. | *Przybyło 2 ta|bliczki.* | *Połmiesięcy 3 przy|były.* | *Piersciękow 3* | *przybyły.* | *Nos przybył y k(rzy)|zyk*[124]. | Z obrazkiem zyrowickim krzyzykow srebrnych 4, | agnuskow we srebro oprawnych dwa, obrączek sre|brno złocistych 6, srebrnych zaś dwie, pierscionkow | srebrnych 16, decymka srebrna z bursztynem, sznu|row 3 z perłami y koralami

[124] Дапісана на палях іншым атрамантам.

przenizanę, sznurek pe|reł małych ieden, manelki bursztynowę y sznurek | bursztynowy, panaheyka moskiewska we srebro zło|cisto oprawna. Lampa niewielka srebrna z łancusz|kami przed Naswiętszą Panną. Tuwaleń roznych jed|wabiem y chustek rąbkowych tkackich szytych | 15. Do tegoz obrazu zaponka kitayki niebieskiey, | na wierzchu dwa szmaty fryzli iedwabney karmazy|nowey sporey. Druga zaponka pomaranczowa spora | dawna. Trzecia zaponka na obrazie S(więteg)[o] Piotra kitay|ki białey. | *Jedwabnicy na | zaponku przybył(o)*[125]. Apparata tey cerkwie: ryży lamowę | zielonę niebogatę z okładką biała, potrachilem y | poruczem. Ryzy adamaszkowe wzorzystę wi|szniowę, okładka aksamitu ryzego z potrachilem | tylko. Trzecie ryzy adamaszkowe na polu czarny[m] | kwiaty zielone z potrachilem czerwonym iuz stare. | Czwarte buracikowe z potrachilem y poruczem. | Piąte załobne harusowe z potrachilem y porucze[m]. | *Chorągwi dwie | przybyli atła|sowe*[126]. | Alb dwie. Litonow 3. Sukno czarne pogrzebowe. | Chorągwi 6. Wozduchow wielkich y małych 9. | Xięgi ołtarzowe: Słuzebnik, Trebnik, Testament | Ruski, Testament Polski, Treod Postna y Cwie|tna, Ochtay. Te są xięgi za staraniem nieboszczyka || *[59 адв.]* xiędza Pławskiego przysposobione. | W cerkwi obrazow dosć y kanonom S(więtych) *Oycow*[127] nie są | przeciwne. Dzwonow 4. Ołtarzowych 2. Ampułki | cynowe z miseczką. Kadzilnica mosiężna. Mirnica | cynowa. Metryka krzstow y szlubow porządna. | Constitucya soborna porządna y list na tą cerkiew | pra[e]sentowałł. Gronta do tey cerkwie należące: plac, | na kturey plebania nabudowana, włoka oroma iedna | w (i)ednie(y) ręce. Item ma podlesni przydanego grontu | morgow trzy z naddatkiem sianozęci morgow dwa | do włoki przydaney sianozęci, ktora odłogiem dla | lasu lezy, ma morgow dwa. Tenze w(ielebny) o(yciec) z di|sposiciey swoiey trzy kaplicy.

Iedna w Połonney | tego z x(ię)cia j(ego) m(iłosci) fundacyey ktorą łączona.

Druga | kaplica w Połuzu od ich m(iłosci) o(ycow) jezuitow posta|wiona. Grontu zadnego niemasz.

Kaplica j(ego) m(iłosci) | pana Januchnowicza. W tey rozni odprawuią, bo fun|duszu zadnego niemasz.

Parafia cerkwi Korelickiey: | miasteczko Korelicze, wsi Zapole, Połonna, Fiedo|row, Przecieniewicze, Połuze, Rutkiewicze, Rowo|sze. Wszytkich dusz 777. |

Sam kapłan wdowiec przykładnego y pobozne(g)[o] | pozycia. Na te

[125] Дапісана на палях іншым атрамантам.
[126] Дапісана на палях іншым атрамантам.
[127] У тэксце памылкова *Oycom*.

kaplicę zadnego pisma pasterskie(g)[o] | niema krom cerkwi Korelickiey. Kwity wszyt|kie pra[e]sentowałł y skarg zadnych na niego | nie było. Plebania nabudowana: izba biała | porządna y swietełka bokowa, sień y piekar|nia, swirnow dwa, gumno drewnianę, o|dryn dwie chroscianych. || *[60]*

Царква ў в. Беразавец і капліца ў в. Крынкі Навагрудскага пав.

Wioska cerkiew Berezowiecka. D(nia) 28 7bra. |

10. Wielebny w Bogu oyciec Jan Wołosowicz, pra[e]|zbiter berezowecki, trzyma cerkiew załozenia | Przenaswiętszey Troycy y Swiętey Męczennicy | Paraskowiey Berezowecką fundacyi ich m(iło)sciow | panow Kmitow, a teraz jaśnie oswieconego x(ię)cia | j(ego) m(iło)sci Michała Radziwiła, podkanclerzego W(ielkieg)[o] X(ięstwa) L(itewskieg)[o]. |

Sama cerkiew drewniana nowo za staraniem oyca | Wołosowicza pobita, przy kturey babiniec. Cmen|tarz nieogrodzony. Na cmentarzu dzwonnica, na | ktorey dzwonow niewielkich trzy. W samey cerkwi ozdoba obrazu y ołtarza nalezyta z deysusem na | ołtarzu porządnie przybranym. Przenaswiętszy Sa|krament w cymborium w puszce srebrney we srzod|ku złocistey z wierzchem y krzyzykiem srebrny[m]. | Antymis podwizny teraznieyszego pasterza. Ewan|gelia ustawem pisana w czarney oprawie, na kto|rey tablica srebrna rysowana. Kielich srebrny | z patyną, gwiazdą y łyzeczką mieyscami złoci się. | Krzyz drewniany. Słuzebnik na ołtarzu. Ołtarz | w tuwalnie przybrany. Kadzilnica mosiężna. Na | obrazie Naswiętszey Panny namiesnym votiwy: | korona srebrna iedna większa, a druga na Panie | Jezusie mnieysza, pułmiesiącow dwa mnieyszych, | a trzeci większy srebrne, sceptru[m] srebrne, tabli|czek małych y większych 7, zauszniczki dwie | diamentowę czeskę, szostakow 12, agnusek | kryształowy, zaponka kitayki pomarańczowey. | Ubior kapłański: stycharow tkackich 2, ryz | pułatłasowę błękitne pstre z potrachilem, poru|czem tey ze materyey, drugie ryzy nowe nadanę || *[60 адв.]* atłasu czarnego z okładką złotogło|wową białą. Ryzy trzecie buratowe stare, po|trachil stary z poruczem zielonym, pas kapłań|ski, wozduch stary czerwony, wozduch wisznio|wy w kwiaty atłasowe, wozduch na atłasie ro|sołkowym w kwiaty szyte, pokrowcy dwa atła|skowe białe. Tuwaleń na wszytkich ołtarzach, | takze chustek rębkowych jedenascie. | *Item tuwalen | przybyły 3*[128]. | Chorągwi | dwie zielonych, a iedna czerwona. Lichtarzow | mosiężnych trzy. Ampułka cynowa iedna. | Dzwonek ołtarzowy mały. | *Item przybył dzwonek 1*[129]. | Xięgi cerkiewne: O|chtaykow dwa starych, Minia Obszcza drukowana,

[128] Дапісана на палях іншым атрамантам.
[129] Дапісана на палях іншым атрамантам.

| Apostoł drukowany, Trebnik samego oyca, | Trafałoy pisany tegoz oyca. Dom kapłanski: | izba biała z komorą, sień y piekarnia, swiren | ieden, gumno iedne drewniane, takze chle|wy y odryny za staraniem w(ielebnego) oyca wysta|wione. Gronta tey cerkwie włok oromych | z sianozęciami dwie, trzecia na poddanych, | na ktorey włoce dwoch poddanych siedzi | własnych wieczystych w(ielebneg)° oyca Wołosowicza | y pani małzonki iego w pasagu wzięte, na | kturych i prawo swoie praesentowałł. |

Pre datt osobliwie trzyma ten ze w(ielebny) oyciec | załozenia Naswiętszey Panny we wsi Kryn|kach. Fundacyey wielmozney j(ey) m(iłosci) pa|niy Izabelli Lackiey Chodkiewiczowey, | starosciny mozyrskiey, na kturey obiedwie | cerkwie są fundacyi przy wielebnym oycu || *[61]* berezoweckim. Do Krynskiey cer|kwie tylko włoka iedna, a zadnego ochę|dostwa niema, bo przydana do cerkwie | Berezowieckiey.

Parafia do cerkwie | Berezowieckiey: wies Berozowiec, wieś | Słoboda, wieć Krynki, wieś Niekraszy, | wieś Boiary, w kturey wszytkich dusz 324. |

List stanowlenny z praesentem y stano|wleniem na tez cerkiew. Kwity soborne, | mirne, kuniczne, constitucye, mirnicę porządnie pokazałł | y ze wszytkim się usprawiedliwiłł. *Skarg*[130] | zadnych na wielebnego oyca nie było. Sam kapłan przystoynego y przykładnego pozycia. |

Царква ў м. Турэц і капліца ў м. Ярэмічы Навагрудскага пав.

Miasteczko cerkiew Turzecka. D(nia) 29 7bra. |

11. Wielebny w Bogu oyciec Theodor Marci|niewski, praezbiter turzecki, trzyma | cerkiew załozenia Pokrowy Nasw(iętszey) Panny | Turzecką, drewnianą, wielką, niedaleko | ode dworu stoiącą. Ktora nowo pokryta. | Fundacyey wielmoznych ich m(iłosciow) | Chodkiewiczow, przy kturey babiniec | z dzwonnicą, na ktorą dzwonow 4 | y zelazne klepadło. Wewnątrz *przy*[131] cerkwie | ołtarz według moznosci przybrany, | na ktorym cymborium snicerskiey roboty złociste. || *[61 адв.]* Naswiętszy Sakrament w pusz|ce cynowey w nalezytey opatrznosci zostaie. | Kielich srebrny z patyną, gwiazdą y łyzeczką | srebrnemi. Ewangelia drukowana w zielo|nym aksamicie, na ktorey figura Męki | Pańskiey odlewana z Naswiętszą Panną | y Swiętym Janem złocistę. Tamze anioł|kow trzy srebrnych odlewanych złocistych. | Ewangelista ieden na rogu srebrny. Klawzu|ry mosięzne. Wierzchołki srebrne. Krzyz cy|nowy. Słuzebnik drukowany. Kadzilni|ca mosięzna. Antymisow dwa, niepodwi|zny i podwizny. Tuwaleń koło wszyt|kich ołtarzow 10. | *Item*

130 У тэксце памылкова *skagr*.
131 У тэксце памылкова *trzy*.

tuwalen | przybyło 5[132]. | Chustek tkackich | y rąbkowych 8. Litonow 2. Wotiwy na | obrazach na Naswiętszey Pannie koron 2 | *Koron 3 przybyły*[133] | srebrnych złocistych. Tabliczek wielka | iedna, a dwie małych. | *Tabliczek przyby|ło 5.*[134] | Krzyzyk mały | srebrny. | *Krzyzykow 6 przy(by)ło*[135]. | Na Salwatorze korona duza. | Item korona srebrna duza y tabliczek | trzy. Krzyzykow małych 4. Blach trzy | nakształt pułmiesiąca, to wszytko srebrne. | Korale czerwone z perłami drobnemi. Łancu|szek mały y pierscien srebrny. Appa|rat: ryzy troie rozney materiey, a po|trachil y porucze iedne, stychar tkacki ieden. Wozduch ieden jedwabny y małych dwa. || *[62]* Deysus porządny. Lampa zesciana. Lich|tarzow ołtarzowych mosięznych pięć, | a cynowych dwa, nowy mosięzny zawiesi|sty. Antipendium jedwabnych starych | trzy. Chorągwi szesć rozney materyey | harusowey. | *Zaponek przy(by)ło | 2 harusowych, | trzecia kitayczana. 3 płotnianych | antipendium przy|były y harusowa | jedna. Agnusek cyno|wy, do ktorych*[136] *(...)*[137]. | Xięgi: Apostoł drukowany, | Ochtay pisany, takze y Trafałoy, Ewange|lia y Ustaw. Dzwonek ołtarzowy ieden. | Połustawiec y Trebnik drukowany sa|mego oyca. Gruntu tey cerkwi 2 | y morgow 25. Sadziły z sianozęciami | tylko. Dom kapłański: izba z komorą | biała, sien, piekarnia, y piwnica, swiren, staynia, gumno z osiecią, browar z łaznią, | odryna drewniane, przy tym chlewy y o|dryny chrosciane. Przy cerkwi szkoła, | do ktorey gruntu prętow siedm. Szpital | z sienmi. Parafia tey cerkwie: miasteczko | Turzec, wsi Zaborze, Kaczany, Bykowice, | Repiowo, Wieletowo, Burnisowo, Wieś | Nowa, Pohorełka, Laski, miasteczko Je|romicze.

W ktorym cerkiew załozenia | Wniebowstąpienia Panskiego drewniana. | Nowo erigowana z babincem. W ktorey | obraz Salwatora na drzewie y płotnianych | kilka. Chorągwi cztyry. Antipendium | kitayki zieloney nowo nadane. Ta cerkiew | tey ze fundacyey y do cerkwi Turzeckiey | zdawna nalezyć. Przy tym wsi: Obryna, || *[62 адв.]* druga Obryna, Dołhinow, Bołczycy, | Skoryczy, Zarzecze, Małosielcy, Czudzi|nowcy, maiętnosci Usza z przywłokami | j(ego) m(iłosci) pana Frąckiewicza, Osznary, Cierebostyn, | Troszczycy. W ktorey parafiey dymow | 436, a dusz wszytkie suma 1600. |

Listy stanowlenne na te cerkwie nalezące, | mirnicę porządną, metrykę krzstow y | szlubow, constitucye soborowę, połu|stawiec praesentowałł y na wszytkie pun|kta wisity generalney usprawiedliwiłł. | Sam kapłan pożycia

132 Дапісана на палях іншым атрамантам.
133 Дапісана на палях іншым атрамантам.
134 Дапісана на палях іншым атрамантам.
135 Дапісана на палях іншым атрамантам.
136 Дапісана на палях іншым атрамантам.
137 Фрагмент страчаны.

przykładnego, tylko | trzeba zeby się poprawił w pilnosci oko|ło ochędostwa cerkiewnego. Protestacyą | ma uczynić o fundusz. |

Царква ў м. Валеўка Навагрудскага пав.

Miasteczko cerkiew Walowska. Dnia | 1 m(ie)s(ią)ca oktobra. |

12. Wielebny w Bogu oyciec Tymothe|us Lewonowicz trzyma cerkiew | (fundacyi) ich m(iło)sciow panow *Zieniewiczow*[138]. | Kturych się fundusz przy j(ego) m(iło)sciu oy|cu, pisarzu capituły Nowogrodzkiey, | zostaie. W ten sens:

«Ja, Krystyna | Masalska Janowa Zieniewiczowa, | zeznawam tym moim listem, | iz w roku teraznieyszym, || *[63]* tysiąc szesćset dwudziestym, | chcąc aby się chwała Boża mnozyła, | w maiętnosci mey Miraczyczach | y w miasteczku mym Walowce, gdzie | cerkiew dawna iest, postąpiłam y na|dałam ze dworu moiego dać beczek | cztyry zyta, jęczmienia dwie beczki, | tatarki bęczkę, kop cztyry litewskich | na wino, a z mieszczan y poddanych | moich wybrawszy urzędnik moy mira|tycki y po nim zawsze będący, osm | beczek zyta na kazdy rok. Takze | (z) dworu, iako y z mieszczan, y podda|nych moich, zawsze swieszczennikowi | Alexandrowi Alexandrowiczowi, | y po nim zawsze na tym mieyscu w Wa|lowce będącemu, dawać. Zaś na to fun|dusz y wiecznemi czasy nadaię puł|tory włoki grontu wymierzonego y | ograniczonego. Mianowicie Biełow|szczyna. Tak tez pozwoliłam z podda|nych moich, aby kozdy z nich y ze w|szytkiey maiętnosci, z kozdey włoki po | iednemu oycowi swieszczennikowi za|robił dzień ieden w rok, na co by iedne(go) | poddanego mego swieszczenik obracałł. | Co y potomkowie moi wiecznymi cza|sy dotrzymać maią. Dat w Miraty|czach d(nia) 20 juliy Anno 1620. Podpis || *[63 адв.]* ręki tymi słowy: Krystyna Ma|salska Janowa Zieniewiczowa, ręką swą».

Cerkiew Walewska na gorze stoi. Drewniana, | barzo mała y niepoczesna. W niey ołtarz we|dług przemozenia tuwaleńkami przybra|ny. Na ktorym Naswiętszy Sakrament w tru|piey głowie srebrney złocistey samego oy|ca Lewonowicza. Antymis podwizny. | Ewangelia, Testament, Słuzebnik, Trebnik | y Połustawiec, są te xięgi, ale wszytkie | oyca Lewonowicza. Obrazkow tylko dwa pło|tnianych, a wszytko papierowę. Kadzil|nica mosiężna. Kielich cynowy, patyna, | gwiazda y łyzeczka srebrne. Lichtarze | dwa cynowe. Ubior kapłanski: ryży | złotogłowowe powiadaią bydz zastawne | z potrachilem starym y poruczami, alba | tkacka. Tuwaleń trzy. Chustka iedna rąb|kowa. Antypendium czarne aksamitne. | Wozduchow wielkich dwa bławatney |

[138] Дапісаныя літары *ey*, так што атрымалася *Zieniewiczowey*, г.зн. жонкі Зяновіча.

materiey. Wozduszkow dwa małych. | Litonow dwa. Chorągwi dwie czerwone | harusowe. Dzwonow dwa: wielki y mały | dzwonek ołtarzowy. Plebania tey cerkwi: | izba biała z komorą y sień staraniem | samego wielebnego oyca Lewonowicza | wystawiona, piekarnia dawna, gumno | y odryny z chlewami chrościane. Grontu oromego || *[64]* w osobliwych granicach | włok pułtory. W wiosce Wierzbnowie podda|nych dwoch na iedney włoce. Z tych ieden | odumarł, tylko wdowa y dzieci zostaiąc. | Parafia: miasteczko Walewka, wsi Radoho|szcza, Nieznanowo, Wierbnowo, Tuliczowo, | Hanczary, Kotłowo, Rudniki, Moszewicze, | Baranowicze, Miratycze, Solaniki, Jatwiez, | Zublow. W niey dusz wszytkich 240. |

Sam kapłan godny, przykładny y pobozny, | godzien lepszego mieysca. Mirnica y | metryka krzstow y szlubow porządna, | y constitucya soborna, listy stanowlenne | y podawcze z kwitami sobornemi y inne|mi wszytkie pra[e]sentowałł. |

Царква ў м. Пачапава і капліца ў маёнт. Мір Навагрудскага пав.

Miasteczko cerkiew Poczopo[w]ska. D(nia) 2 8bra. |

13. Wielebny w Bogu oyciec Hryhory Poprow|ski, pra[e]zbiter poczapowski, trzyma cerkiew | Poczapowską załozenia Swiętego Mikołaia. | Fundacyey ich m(iło)scio[w] panow Poczopowskich | y panow Korsakow. Na ktorą fundusz u j(ego) m(iłosci) | pana Korsaka, sędziego ziemskiego nowo|grodzkiego ma bydz. Na to koniecznie oy|ciec poczapowski ma uczynić proces.

Cer|kiew z babincem nowozbudowana. W kto|rey wszelki znalezlismy porządek. Ołtarze || *[64 адв.]* nalezycie przybrane. Na *Wielkim*[139] | Ołtarzu Naswiętszy Sakrament w puszce | srebrney, cynowym kielichu. Drugi kielich cy|nowy z patyną, gwiazdą y łyzeczką srebrną. | *W tey cerkwi Poczapowskiey kielich s patyno srebrny złocisty przybył y ryzy tercyanelowe rozowe przybyli. Korporałow 2 | rąbkowych y alba jedna s korunkami tkacka. D(nia) 10 juliy 1684*[140]. | Ewangelia pisana w aksamit y srebro opraw|na. Krzyz drewniany. Antymis podwizny. | Słuzebnik drukowany. Lichtarzow cynowych | cztyry, mosięznych 4, blaszanych dwa. Appa|rat: ryzy atłasowe papaie, ryzy buraci|kowe na polu czerwonym y drugie takie z. Ryzy | czarne swistowe z potrachilem y poruczami. | *Ytem czwarte | ryzy przybyli | tabinowe, pas | zielony*[141]. | Item porucze czarne adamaszkowe z kolan|mi srebrnemi. Stycharow dwa tkackich z ko|runkami y humerałami. Komz 2 tkackich. | *Ytem komz dwo|ie przybyło*[142]. | Antypendium roznego coloru bła|watnych 5. Wozduchow wielkich y

[139] Утэксце памылкова *Wielgim*

[140] Дапісана на палях іншым атрамантам

[141] Дапісана на палях іншым атрамантам.

[142] Дапісана на палях іншым атрамантам.

małych | jedwabnych materyey 4. Tuwalen wszytkich | roznym jedwabiem, srebrem y złotem szy|tych 23. | *Tuwalen | przybyło 4. | Chorągwi dwie. Praporcow 4. | Swiec dwie | brackich*[143]. | Votiwy na obrazie Naswiętszey Pan|ny: szmat łańcuszka srebnozłocistego, | kolcow srebrnych siedm, krzyzyk srebrny | moskiewski, koralikow czarnych z perełka|mi przenizanych dwoie. | *Tabliczek 2 | (na) Nas(więtszey) Pan(nnie). Na S(więtym) Mikołaiu | jedna*[144]. | Kadzilnicy niemasz. | Reliquiarze 2. Obrazek Naswięt(szey) Panny | mały na Wielkim Ołtarzu, na ktorym ma|luchne dwie koronki srebrne. Xięgi: Apo|stoł drukowany, Treody 2, Postna y Kwie|tna pisane, Trofałoy wielki drukowany, || *[65]* Trebnik drukowany, Psałterz drukowana, | Jermołoyczyk drukowany, Ustaw pisany, Akafist Na Wszytką Niedzielą drukowany, Testa|ment Wuykowski y Postyłka drukowane. Dzwon | jeden na dzwonnicy, a drugi stłuczony. Dzwon|kow 2 ołtarzowych. Grontu do tey cerkwie oro|mego w roznych szachownicach włok dwie. | Poddany ieden, a przed tym było dwoch. Grontu | pod niemi puływłoki, sianozęci morgow 4 | między miasteczkiem Poczopowem y | dworem j(ego) m(iłosci) pana Żaby, do S(więteg)º Mikołaia | tey ze cerkwie należy. Gront wszytek | nazywaiący się Siedziba Kapłańska mo|ze bydz placow 4. Plebania: izba biała | z komorą, piekarnią z sieńmi, tak ze gu|mno iedne y piekareńka nowa. Przez w(ielebneg)º | oyca wszytko wystawiono y nabudowane. |

Listy stanowlenne y odpustne, hramoty, | quity synodowę, mirnę, kuniczne, consti|tucyine, metrykę krzstow y szlubow, consti|tucye p(rae)sentowałł y na wszytkie punkta | wisity jeneralney usprawiedliwił się. Sam | kapłan wdowiec pozycia swiątobliwego, | przykładne(g)º y poboznego.

Ten ze oyciec | ziezdza do kapliczki S(więteg)º Jerzego w maię|tnosci w(ielebnych) o(ycow) jezuitow w Mirze będącey. | Do kturey przed tym niemało nalezało gron|tow, a teraz zabrane są przez tych ze o(ycow) jezuitow. || *[65 адв.]* Parafia cerkwie poczapowskiey: | miasteczko Poczapow, wsi Sworotwa, Haybty, | Sienna Dolina, Kozłowicze, Sorgowicze, Hoły|nia, Buniewicze, Jałucowicze, Hoylewicze, Zadzierze, Burniewicze, Kudowicze y Konce|wicze. W kturey parafiey wszytkich dusz 287. |

Царква ў в. Жалезніца Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Zeleznicka. D(nia) 3 8bra. |

14. Wielebny w Bogu oyciec Samuel Dołmacki, | pra^e^zbiter, trzyma cerkiew Zeleznicką Pokrowy | Naswiętszey Panny. Fundacyey wielmoznych | ich m(iło)sciow panow Szemetow. Fundusz zostaie | u j(ego) m(iłosci) pana woiewody trockiego, o co się ma upo|minać pilno w(ielebny) oyciec Dołmacki.

[143] Дапісана на палях іншым атрамантам.

[144] Дапісана на палях іншым атрамантам.

Sama cer|kiew drewniana. Po częsci wielkiey potrzebuie | poprawy. Wewnątrz deysus obrazem ozdo|biony y ołtarz nalezycie przybrany. Na Wiel|kim Ołtarzu Przenasw(iętszy) Sakrament wielebne(g)º | oyca Dołmackiego samego w cynowy^m^ kielichu, | w ktorey Naswiętszy Sakramentt w wielkim | poszanowaniu zostaie. Kielich srebrny wew|nątrz złocisty z patyną, gwiazdą y łyzeczką. | Ewangelia w aksamicie, srebrem oprawna. | Krzyz drewniany. Lichtarzow para mosięz|nych. Kadzilnica mosięzna. Antymis nie|podwizny. Słuzebnik drukowany. Lito|now trzy na trzech obrazach. Tuwaleń je|denascie y obrusow trzy. Ubior kapłań|ski: ryz dwoie bławatney materiey z | potrachilami y poruczami, alba iedna. Wozduchow || *[66]* (wielkich) y małych ośm. Pas niciany. Humerał | ieden. Dzwonek ołtarzowy ieden. Cho|rągwi dwie. Krzyz wielki pogrzebny. Xię|gi: drukowany Trafałoy, Ochtayk drukowa|ny, Trebnik drukowany, Połustaw wileń|skiego druku stary. Dzwon na dzwonnicy | srzedni. Mirnica.

Metryka krzstow y szlu|bow, constitucya soborna porządna, list | na cerkiew Zel(e)znicką, kwity kuniczne, | mirne, contrybutione y soborne pra^e^sento|wałł. Sam kapłan przykładny y poboz|nie zyie. Parafia do tey cerkwi: wsi Ze|leznica, Mordziczy, Kormiłowcy, Mosz|towlanie, Krutowcy, Budziłowcy, Girmon|towcy, Kropaczy, Ogrodniki, Sokołowiczy, | Pietruszki, Durniewiczy. W ktorey dusz 1000. |

Grontu oromego włok sześć z sianozęcia|mi z y przydanym klinem. Poddanych trzy. |

Царква ў м. Дварэц Навагрудскага пав.

1681[145]. Miasteczko cerkiew Dworzecka. D(nia) 8 8bra. |

15. Wielebny w Bogu oyciec Antoni Sawicz | trzyma cerkiew Dworzecką załozenia Wiel|kiey Męczenicy Paraskowiey. Fundacyey | ich m(iłosciow) panow Zawiszow. Fundusz pod | czas Moskiewszczyzny zginołł. Na to | wiele(bny) oyciec ma uczynić proces.

Cerkiew | w samym Dworcu drewniana. Wielkiey naprawy potrzebuie, w ktorey | deysusu niemasz, tylko obrazow płotnianych || *[66 адв.]* y obraz Naswiętszey Panny cudowny mały we srebro | wszytek oprawiony y złocistych koronek dwie. Na tym | ze obrazie tabliczek srebrnych trzy, a dwie | srebrne agnuseczki. Ołtarz według moznosci | przybrany. Na ktorym tuwalen wszytkich | cztyry. Na ołtarzu w puszce cynowey z nakryw|ką stoi Naswiętszy Sakrament w nalezytey opa|trznosci. Kielich

[145] Дапісана на палях іншым атрамантам.

cynowy, patyna, gwiazda y łyze|czka srebrna. Krzyz srebrny za staraniem same(g)^{o} | oyca sprawiony. Ewangelia nieoprawna druko|wana, Służebnik, Trebnik drukowane oyca Sawi|cza. Antymis nowy samego je(g)^{o} m(iło)sci teraznieysze(g)^{o} | podwizny. Litonow tkackich dwa. Kadzilnica mo|sięzna. Wozduchow dwa wielkich, a dwa mniey|szych bławatnych. Lichtarzow mosięznych dwa. Ryz | dwoie aksamitne czerwone. Stycharow 2 tkac|kich y humerałł z paskiem. Mirnica cynowa. | Dzwon ieden większy, a małych 3. Chorągwie 2. | Metryka krzstow y szlubow, constitucya sobor|na porządna, listy stanowlenny y odpustny, takze | kwity sobornę, contribucyinę, mirnę y kunicz|nę pra^{e}sentowałł y na wszytkie punkta wisi|tacyinę usprawiedliwił się. Gronty do tey cer|kwie nalezące: w miasteczku samym plac ieden | około cmętarza, na ktorym izb trzy. Poddanych | dwa, a jurydyczanin ieden. Osobliwie pleba|nia na gorze za miastem wielkiey restawra|cyey potrzebuię. Zrąb izby białey stary, | piekarnia z komorą y z sienmi, swirenek mały, || *[67]* łaznia y odryn z chlewami chroscianych 4. | Gronta oromego włok dwanascie z zaroslami | y sianozęciami. Parafia tey cerkwie: miastecz|ko same Dworzec, wsi Siemienowcy, Rybo|łowce, Staryna, Mułary, Połonka, Zwierki, | Jakuszy, Obielkowcy, Iwieź. Dusz wszytkich 500. |

Sam kapłan pożycia przykładnego, tylko ma | się na cerkiewnym porządku poprawić y | ochędostwie. |

Царква ў в. Марозавічы Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Morozowicka[146]. D(nia) 6 8 bra. |

16. Wielebny w Bogu oyciec Jan Wołczy|nowicz, pra^{e}zbiter, trzyma cerkiew Moro|zowicka założenia Zesłania S(więteg)^{o} Ducha. | Fundacyey j(ego) m(iłosci) pana Jana Bazylego Łopuskie(g)^{o}. | Fundusz zginołł. Koniecznie protestacyą ma | uczynić o zginienie onego wielebny oyciec Woł|czynowicz.

Cerkiew sama drewniana, nie|dawno wystawiona za staraniem tego w(ielebneg)^{o} o(yca). | W ktorey deysus y obrazy na swoich miey|scach stoią nie przeciwno canonom O(ycom) S(więtych). | Ołtarz według mozności przybrany. Na kto|rym Naswiętszy Sakrament w kielichu | cynowym z nakrywką w nalezytey obser|wancyey. Drugi kielich cynowy z patyną, | łyzeczką srebrną, a gwiazda cynowa. | Krzyz blaszką srebrną powleczony. Lichtarzow para || *[67 адв.]* mosięznych. Ewangelia, Służebnik, Apo|stoł, Trebnik y Połustawiec drukowanę same(g)^{o} | oyca. Antymis podwizny. Liton rąbkowy. Ka|dzilnica mosięzna. Mirnica cynowa. Ryz dwoie. | Iedne

[146] У тэксце памылкова *Morozowocka*.

muchaierowe, drugie buratowe z poru|czem iednym. Wozduch wielki ieden, a małych | dwa. Alba z humerałem iedna. Chorągwi dwie. | Tuwaleń szytych roznym jedwabiem cztyry. | Dzwon ieden staraniem w(ielebneg)^{o} oyca przysposobiony | niewielki, ołtarzowy dzwonek malenki. Plebania: | izba z komorą, z sienmi y piekarnią czarną. Item | piekarnia, gumna dwie, odryny y chlewy drew|nianę kosztem y pracą w(ielebneg)^{o} oyca Wołczanowicza | y plebania ogrodzona tynem wystawione. Gron|tu do tey cerkwi zdawna fundowanego włok dwie | w roznych szachownicach, a teraz nowo przydanych | włok dwie do łaski collatorskiey, ale na to wszytko | funduszu niemasz. Parafia tey cerkwie: wsi | Morozowicze, Ponikarty, Osowo, Draczyłowo, Mu|kiewicze, Siemkowo, Mogilnica, Stomy, Kamionka, | Sadowniki, Koszelow, Łopuszna, Korydce, Nowo|siołki, Chrulczyce, Dubotowki, Cyki, Lezeyki | do Nowo Jelniey nalezą y Pułsaty, Sieliwonki | stare y nowe. W ktorey parafiey wszytkich dusz 1000. |

Sam kapłan przykładny y przystoynego pozy|cia. Listy, kwity, metrykę, constitucyę wszytko | porządnie pra^{e}sentowałł y na punkta wisi|tacyine usprawiedliwiłł się. || *[68]*

Царква ў в. Ахонава Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Ochonowska. D(nia) 8 8bra. |

17. Wielebny w Bogu oyciec Alexander Wołczek, | pra^{e}zbiter, trzyma cerkiew założenia Mikołaia S(więtego) | Ochonowską. Fundacyey jasnie wielmoz(nego) j(ego) m(iłosci) pana | Leona Sapiehi, woiewody wilenskiego. Fundusz | w Moskiewszczyznie zgorzał. Protestacyey na to nie|masz, koniecznie kazalismy uczynić o zginienie one(g)^{o} | oycu Wołczku.

Cerkiew sama drewniana, pilno | nakrycia potrzebuie. W ktorey ołtarz mizernie przy|brany. Naswiętszy Sakrament w puszce cynowey zo|staie z nakrywką. Antymis podwizny S(więtey) Pam(ięci) x(ię)dza | Kolędy. Kielich ze wszytkim cynowy. Liton rąbkowy. | Wozduch wielki ieden, małych dwa jedwabniey materiey. | Ewangelia pisana stara, Służebnik, Trebnik, Apo|stołł, Psałterz, Połustawiec drukowanę starę, wiele | za niedbalstwem oyca Wołczka poszarpanę y nie|oprawnę. Przykazalismy koniecznie po oprawować. | Kadzilnica stara mosięzna. Krzyz drewniany. Mir|nica cynowa. Lichtarze drewnianę malowanę z swieca|mi. Ryzy buracikowę z poruczem y potrachilem. | Alba z humerałem iedna z paskiem. Puszeczka | dla Naswiętszego Sakramenta contryfałowa | malowana. Dzwonkow ołtarzowych małych dwa, | a dużych dwa na dzwonnicy. Tuwaleniek 4, | a chustka iedna. Obrazow kilka na płotnie, | a reszta papierowych ochędostwa nie maią. So|borową constitucyą pra^{e}sentowałł, tylko iedną, || *[68 адв.]* metryki krztow y szlubow niema. Plebania

barzo | błaha y coraz opadywa przez nieczułość oyca Woł|czka. W ktorey tylko izdebka biała z sionkami y ko|morka, piekarnia z sionkami, y swironkow dwa, y gu|mienek dwie starych drewnianych. Listy y kwity | wszytkie widzielismy. Do tey cerkwi grontu włok | cztyry y poddanych dwa, a dwuch odeszło y w tey ze | parafiey mieszkaią przez niedbałość oyca Wołczka | nie są od(z)yskane. Ptzykazalismy onemu pilno, aby | pozyskał onych.

Sam kapłan Sakramentow S(więtych), | materyi y formy nie umię, Mszy Swiętey nalezy|cie nie umie odprawić, y uczyć się tego zaniechałł. | Ktorego podalismy na pułrocza oycu morozowickie^mu, | aby się przy nim Sakramentow S(więtych) y Mszy Swiętey | porządnie celebrować nauczyłł y na przyszłym so|borze dał sprawę o sobie y nalezytey umieiętnosci | swey, co do jego pasterskiey m(iey)sca decyzyey | będzie nalezało. Parafia tey cerkwie: wsi Ocho|nowicze, Kliszewicze, Rybaki, Borowiki, Ławny | Most, Uscie, Nowiny, Jacuki, Kamionka, Boczkie|wicze. W ktorey wszytkich dusz 600. |

Царква ў в. Сенна і капліцы ў вв. Купіск і Нянькава Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew S(i)enieńska. D(nia) 12 8bra. |

18. W Bogu przewielebny oyciec Alexander Woło|sowicz, pisarz kapituły nowogrodzki, y wielebny | oyciec Stephan Hołowczyc trzymaią cerkiew za|łozenia Przenaswiętszey Troycy y S(więteg)^o Spasa. Fun|dacyey ich m(iło)sciow panow Litaworow Chrebtowiczow. || *[69]*

Sama cerkiew drewniana, murem podmuro|wana, pobicia potrzebuię. W ktorey deysus | staroswieckiego malowania. Wielki Ołtarz | porządnie ubrany. Na ktorym cymboryum | nowo wystawionę, w ktorym Przenaswiętszy | Sakrament w gołąbku srebrno złocistym | w wielkim poszanowaniu. Kielichow srebrnych | dwa, ieden złocisty, z patynami, gwiazdami | y łyzeczkami. Ewangelia iedna w czarny ak|samit oprawiona, deska suto srebrna z klau|zurami, w tyle puklow 5 srebrnych. Druga E|wangelia w aksamit zielony we srebro złoci|sto oprawna. Ewangelia zaś drukowana w ak|samicie, na ktorey blaszka srebrna iedna. | Dwie mnieysze, juz stare, w złotogłow opraw|ne, na iedney blaszka srebrna, na drugiey wierzchoł|ki srebrne. Krzyzow srebrno złłocistych dwa, | na iednym są kamienie z perłami. Kadzilnica | srebrna spora. Gołąbek srebrno złocisty dla | chorych. Słuzebnik drukowany. Lichtarzow | cynowych trzy. Antymissow dwa, podwiżny | oyca pisarza, a ołtarzowy niepodwiżny. Litono^w | dwa. Tuwaleń roznym jedwabiem y bielą szytych | wszytkich sześć. Chustek ołtarzowych cztyry. | Antypendia jedna harusowa, a dwie załoznych. | Ubior kapłański: ryz bławatney materiey roz|ney troie z potrachilami y poruczami. Item ryz | nie nowych czarnych bławatnych dwoie, trzecie buratowę || *[69 адв.]* z patrachilami y poruczem. Wozduchow wielkich | cztyry. Pokrowcow małych osm. Pasow kapłań|skich jedwabnych dwa. Alb trzy z humerałami. | Chorągwi cztyry. Dzwonkow ołtarzowych dwa. | *Dzwonow*[147] wielkich na dzwonnicy trzy y klepa|dło zelazne iedne. Xięgi: Apostołow dwa pisa|nych, Ewangeliy dwie drukowanych Uczytelnę, | Treody cztyry, Ochtaykow cztyry, Ustawow dwa, | Trafałoiow dwa, Psałterz drukowany, Trebnik mo|skiewski, Jarm^ołõy ieden, Prołoha dwa, Połustawca | dwa, jeden drukowany, drugi pisany. Grontu do tey | cerkwi z sianożęciami w obrębie oromego włok siedm | y morgow trzy. Na ktorych poddanych pięć, szosty | sługa cerkiewny. Parafia do tey cerkwi: wsi Sienno, | Zahorze, Kupick, Puntasewicze, Sioło Nowe, Nian|kow, Rowiatycze y x(ię)cia Kupick. W ktorey parafiey | wszytkich dusz 1200. |

Do tego kapliczek dwie. Iedna w Kupicku przy | samym dworze zbudowana, a druga w Niankowie | ich m(iło)sciow panow Woyniłowiczow nad ciałami posta|wiona. Zadney fundacyey nie maią y rzadko kiedy | nabozenstwo w nich odprawuię wielebny oyciec | Gabryel Wołosowicz, syn oyca pisarza. Do powrotu z | wizyty oyca pisarza mieska przy cerkwi Sienien|skiey y w plebaniey oycowskiey. Metryki krztow y szlu|bow, mirnicę, constitucye, listy, kwity wszytkie | soborowę, contrybucyinę y mirne wszytkie obadwa | w(ielebni) o(ycowie) pra^esentowali. Sami przykładnego y po|boznego pozycia. |

W tey protopopiey kapłanow, wikarych, cerkwi, kaplic, | *(...)*[148] wszytkich summa 21, 14031, 12. || *[70]*

НАВАГРУДСКІ САБОР
ЦЫРЫНСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

Proto(po)pia Cyrynska. |

Przewielebny w Bogu oyciec Hołubowicz, *proto|popa*[149] cyrynski, exquo pra^ezbiter szczorsowski | juz iest wpisany w protop(o)piey nowogrodzkiey. |

Царква ў в. Сэрвач Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Serwecka. D(nia) 18 8bra. |

1. Wielebny w Bogu oyciec Miko(ła)y Sawicz trzym(a) cerkie(w) | załozenia Naswiętszey Panny Uspienia w maiętno|sci j(ego) m(iłosci) pana

[147] Перад пачаткам сказа памылкова напісана слова *Dzwon*.
[148] Фрагмент пашкоджаны.
[149] У тэксце памылкова *pra^ezbiter*.

Bogusława Maskiewicza nazwaney | Serweczu. Funduszu niemasz.

Sama cerkiew drew|niana. Nowo pobita. W ktorey obrazy y deysus | według porządku y canonow Oycow Swiętych zo|staię. Ołtarz Wielki y drugie namiestnę według | moznosci przyozdobionę. Na Wielkim Ołtarzu Na|swiętszy Sakrament w puszce cynowey z nakryw|ką w wielkiey zostaię opatrznosci. Kielich, paty|na, gwiazda y łyzeczka srebrnę. Antymis pod|wizny s(więtey) p(amięci) j(ego) m(iło)sci x(i)ędza Kolędy. Ewangelia pisa|na we srebro oprawna, na ktorey tablic pięć, | puklow pięć y klawzurki, Słuzebnik drukowany. | Krzyz drewniany. Kadzilnica mosięzna. Mirni|ca cynowa. Trebnik drukowany. Lictarzow mo|sięznych dwa, item drewnianych 4. Ubior ka|płański: ryzy dwoie, iedne tabinu fiałkowego | w kwiaty złocistę, drugie adamaszku fiałkowe(go), | potrachil z poruczem bławatny, alba z hume(rałem) | samego w(ielebneg)o oyca. Wozduchow dwa bławatnę | wielkich, rozney materiey małych 4. Antypen|| *[70 адв.]* dia iedna kitayki zieloney, druga | kitayki barszczowey mała. Tuwalen wszyt|kich roznym iedwabem szytych dziesięć. | Chustek dwie. Dzwonek ołtarzowy ieden, | a na dzwonnicy dwa dzwonki niewielkich. Xięgi: | Ochtay pisany na cztyry głosy, Psałterz dru|kowany, Testament drukowany samego | wielebnego oyca, Połustaw tegoz oyca. Obraz Na|swiętszey Panny z ołtarzem porządnie przybra|ny. Na ktorym wotiwy koron dwie srebrnych, sce|ptrum srebrne, tabliczka iedna duza, przy tym | małych, głowka srebrna iedna, pierscien złocisty | srebrny, reliquiarzyk miedziany złocisty. Na | drugim obrazie maluchnych koronek dwie, krzy|zyk srebrny ieden. Chorągwi dwie mesatła|sowych. Krzyz wielki malowany drewniany | pogrzebny. Plebania: izba biała z sienmi, | piekarnią y swiren ieden, gumno, odryny | y chlewy wszytko chroscianę, staraniem | w(ielebneg)o oyca Sawicza po wielkiey częsci nabudo|wanę. Grontu cerkiewnego w szachowni|cach y sianozęciach włok dwie. A teraz nowo|przydany poddany ieden, lubo barzo ubogi. | Parafia tey cerkwi: wioski Serwecz, Lubo|nicze, Strażeniki, Kayszowki, Ostroszyn | pana Szweykowskiego. W niey dusz 400. |

Listy postanowlenny y odpustny, kwity | soborowe, contrybucye mirne y konie|cznę, metrykę krztow i szlubow, consti|tucyę soborową porządnie pra^{e}sentowałł. | Sam kapłan przykładnego y pobozne(g)^{o} pozycia. || *[71]*

Царква ў в. Райца Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Raiowiec. D(nia) 20 8bra. |

2. Wielebny w Bogu ociec Mikołay Raiecki | trzyma cerkiew Spasa Raiecką. Fun|dacyey przodkow swoich ich m(iło)s(cio)w p(anow) | Raieckich. | *Teraz zo|staje wie|lebny ociec | Andrey | Tomasze|wsky. | Andrey Toma|szewsky ma | zostac się jako | otca Rayckiego | pomocnik*[150]. | Fundusz w Moskiewszczyznę | pierwszą zginołł, na to iest protestacya. |

Cerkiew sama drewniana, pokrycia po|trzebuię. W ktorey Ołtarz Wielki według | moznosci porządnie przybrany. Na nim | w puszce cynowey z nakrywką Naswiętszy | Sakrament opatrznie stoi. Antymis pod|wizny s(więtey) p(amięci) j(ego) m(iłosci) x(ię)dza Kolędy. Kielich | z patyną, gwiazdą y łyzeczką srebrne. | Ewangelia pisana w srebro oprawna, | na ktorey tablic pięć, w tyle pukle mosię|znę, Słuzebnik drukowany, Trebnik, Po|łustawiec, Psałterz drukowanę, Apostołow | dwa pisanych, Minia pisana stara, | Czasownik drukowany, Jermołoyczyk dru|kowany, Ochtaik pisany. Liton tkacki. Tu|walen wszytkich cztyry. Chustka iedna ied|wabem szyta. Obrazow dwa. Kadzilnica | mosięzna. Lichtarzow mosięznych małych | trzy, a czwarty spiżowy, czwarty wielki. | Dzwonek ołtarzowy ieden. Mirnica cynowa. | Chorągiew iedna. Krzyz drewniany. Ubior | kapłański: ryzy adamaszkowę czerwonę | z potrachilem y poruczem, drugie ryzy | kitayki czerwoney zastawne, teraz ma w(ielebny) || *[71 адв.]* oyciec Raiecki wykupić, alba z hume|rałem y pasem iedwabnym iedna. Na obra|zie Naswiętszey Panny agnuskow rogowych | trzy, paciorki y zausznicę paciorkowę, wia|neczek robiony. Gronta tey cerkwie w obrę|be nazywaiącym Kletki na beczek siedm, | w Krynkach na pułbeczki, tam ze sianozęci | na wozow trzy, druga sianozęc w Szcza|nowem morgow dwa. Przez dzierzawcow | zaś Raieckich czasow dawnych zabrany gront | cerkiewny, to iest w iednym obrębie Zakołodzie|zickim na beczek siedm, w drugim pod Chwa|łowiem na beczek cztyry, lasu w Biendrach | na beczek trzy. Co wszytko teraz j(ego) m(iłość) pan Pa|weł Łodziata trzyma wiolenter. Plebania | na groncie nie cerkiewnym. Tylko piekarnia | stoi nie nakryta, a dom na groncie w(ielebneg)o oyca | oyczym nabudowany. Przykazalismy budo|wać się w(ielebnemu) oycu na groncie cerkiewnym. | Parafia tey cerkwie: wsi Rayca, Łukoszyn, | Wołka, Maluszycę, Szczonow, Romeyki. *Płuzyny*, *Rusacin*, *Zaberdow*, *Skryszow*[151]. Wszy|tkich dusz 405. |

Sam wielebny oyciec Raiecki przykład|ny, tylko przykazalismy dbać w pozyskaniu | grontow cerkiewnych. Listy, kwity, metry|kę krztow y szlubow, constitucyą soborną | pra^{e}sentowałł, y na wszytkie punkta wizi|tacyine usprawiedliwił się. || *[72]*

[150] Дапісана на палях іншым атрамантам.

[151] Дапісана іншым атрамантам.

Царква ў м. Цырын Навагрудскага пав.

Miasteczko cerkiew Cyrynska. D(nia) 21 8bra. |

3. Wielebny w Bogu oyciec Theodor Hulecki, | prezbiter, trzyma cerkiew Przemienienia Pan|skiego Cyrynską.

Sama cerkiew drewniana | z babincem niedawno staraniem oyca Halic|kiego wystawiona. W ktorey na Wielkim Ołtarzu | Naswiętszy Sakrament w puszce srebrney alias | w kielichu bez nakrywki w nalezytey veneratiey | zostaię. Antymis niepodwizny. Litonow dwa. | Kielichow dwa srebrne, mieyscami złociste, | patyn dwie, gwiazda iedna, łyzeczka iedna | srebrna. Wozduchow wielkich roznych cztyry. | Wozduchow małych cztyry. Chusteczek roznym | iedwabiem szytych pięć. Ewangelia pisana | we srebro oprawna, na ktorey tablic pięć, ied|na tylko we srzodku tablica srebrna, a po rogach | mosięznę, krzyz srebrny niewielki, grzywna | bydz mozę srebra, Słuzebnik, Trebnik, Apostoł, | Połustawiec, Ochtay, Psałterz drukowanę, item | Apostołł y Trafałoy pisanę. Mirnica cynowa. | Kadzilnica mosiężna stara. Tuwaleń na wszytkich | ołtarzach, tak na Wielkim Ołtarzu, iako y przed | Naswiętszą Panną y na innych ze złotem y | roznym jedwabiem szytych cztyry, z czerwo|nym jedwabiem rozno szytych cztyry y z korunkami | roznych dziewięć, nieszytych tuwalen prostych | wielkich dziewięć. Jedwabnic białych dwie, a czar|na trzecia. Ręcznikow długich cztyry, lisztwa | czarnym iedwabiem szyta iedna, alb trzy z humerałami || *[72 адв.]* y paskami. Ryz siedmioro: iedne złoto|głowowe białe z porzuczem, potrachilem, | drugie tabinowę zielone z potrachilem y | poruczem, trzecie kitaykowe zielonę z potra|chilem y poruczem, czwarte złotogorące szta|metowe, piąte stare w paski kitaykowę, zało|bne aksamitne z potrachilem y poruczem, | drugie załobne ferendynowę w paski | z potrachilem[152] y poruczem. Antypendia cielistey | kitayku iedna, antypendye harusowe roznego | koloru trzy, item antypendie dwie, iedna kitay|kowa z herbami stara, druga skorzana wybiiana. | Obraz Naswiętszey Panny wiele cudami wsła|wiony. Na ktorym szata srebrna waząca grzy|wien iedenascie y łotow cztyry w kwiatach | y szyftach grzywien sześć y łotow cztyry. | Ktore kwiaty y sztychty dla pozłoty zosta|ią u j(ego) m(iłosci) pana Obuchowicza, woie(wo)dzica | smoleńskiego, co nayprędziey oyciec cyry|nski ma odyskać y starania przyłozywszy | pozłocić y do szaty accomodować. Korona | duza srebrna złocista z kamuszkami. Na | Panu Iezusie druga koronka mała srebrna | złocista z kamuszkami. Łancuszek szczyro|złoty z krzyzykiem od j(ego) m(iłosci) pana Kierły, mar|szałka Starodubowskiego nadany, dwanascie | czerwonych złotych wazący.

[152] Перад словамі ***z potrachilem*** памылкова запісана ***z potra***.

Manelki dwie | w szmelc oprawnę, w nich czeskich dy|iamentow małych y wielkich 45, zauszni|czek w szmelc oprawnych z czeskimi dy|iamencikami wielkimi y małymi y ser|duszkami maluchnymi sześć. Manelka koralowa || *[73]* z perełkami przenizana iedna, | maiąca w sobie korali 29, perełek 45. | Sznurek pereł, maiący w sobie pereł 68 y | korali 2. Sznurek duzey pianki białey, | a drugie czerwony. Manelka bursztynowa | iedna, a drugie paciorki bursztynowe dwo|ie. Pierscień ieden szczyrozłoty, a dwa | srebrne, a ieden złocisty mosiężny. Tabli|ca wielka srebrna z trzema łancuszkami. | Tabliczek małych siedmnascie. Dzieciątek | dwoie. Serduszek dwie. Nozka iedna srebrna. | Lamp dwie, iedna wielka waząca grzywien | dziewięć z łancuszkami, druga mnieysza | takze z łancuszkami wiele wazy niema wia|domosci. Lampa blaszana iedna. Na Naswięt|szey Pannie obrazie reliquiarz krzyzem ro|biony na czarnym aksamicie. Item reliquia|rzow dwa: ieden srebrno złocisty, a drugi w kosć | słoniową oprawnę. Item reliquiarzykow we sre|bro oprawnych trzy. Roznych zaś w mosiądz y w | materią reliquiarzykow oprawnych 34. Paciorkow | roznych, tak piankowych, iako y naksztatłt ko|rali y innych sznurkow 25. Sznurek czarnych ga|gatek z perełkami ieden, cynowych tabliczek 5. | Zaponka dwoista kitaykowa ceglastey y poma|ranczowey kitayki. Zasłona drewniana, na | ktorey Zwiastowanie Naswiętszey Panny. Lich|tarzow cynowych dwa. Antymis podwizny | na ołtarzu Naswiętszey Panny. Na drugich | ołtarzach lichtarzow drewnianych cztyry. || *[73 адв.]* Kazalismy się postarać oycu cyrynskiemu o poli|tycznieysze mosiężne lub cynowe deysus nowy, | niedawno za staraniem oyca Hulickiego od dobrodzie|iow wystawiony, y namiestne obrazy, iako to S(więtego) Miko|łaia, S(więtey) Troycy y Chrystusa Pana. Dzwonkow | ołtarzowych małych dwa. Chorągwi trzy. Krzyz | dla zmarłych malowany. Dzwonow na dzwonnicy | dwa, trzeci mnieyszy, ktory się iuz wyzey pomie|nił. Na ołtarzach porządnych swiec, a zwłaszcza | na tak publicznym mieyscu y ochędoznie przybra|nych ołtarzow nie nalezlismy, w czym serio oyca | cyryńskiego obowiązalismy, aby tak swiece porządne | były iako y Ołtarz Wielki. Aby stał na swoim mieyscu | y ołtarze aby zawsze ochędozne były prybranę, | nie tak, iakos my zastali. Sługę cerkiewnego | dla ustawiczney posługi aby miał w szpitalu | przykazalismy koniecznie. Do tey cerkwie grontu oro|mego z sianozęciami włok dwie, placow dwa około | cerkwi w samym Cyrynie krom cmętarza, na ktorym | kapłanskie bydynki stoią, fundusz na to in archi|um. Tych grontow y placow niemało mieszczanie | z poświęconemi cmentarzami pozabierali. Na co do | tych czas ociec nie protestował. Serio przykazalismy | protestacyą uczyniwszy dochodzić zabranych placow, | cmętarzow poświęconych y grontow. Poniewaz barzo | y cmentarze, y gronta cerkiewne przez mieszczan | sciśnionę są, na

mieyscu plebaniey swietełka | z sionkami y piekarnia przez oyca Hulickiego na|budowana. Szpital do cerkwi przez mieszczanina na|dany, w ktorym mieszczanie przeszkodę czynią, | ma się odiąć temu. Parafia teyze cerkwie: || *[74]* miasto Cyryn, wsi Bykiewicze, | Krasna, Wiedryskowicze, Taraiewicze, Wysa|dowicze, Rudasze, Tuhanowicze, Tracewicze, | Karyczyce, Skrobowo, Pienczynowo, Miechow|szczyzna, Korczowo, Woroncza, Oczkihi, Do|rohowy dwie, Struzeniki, Bobonowka. Wszyt|kich dusz w tey parafiey 350. | Kwite soborowę contrybucyinę, constitucyą so|borową, metrykę krztow y szlubow pra^e^sento|wał y na punkta visitacyine usprawiedliwił się. | Przykazalismy przy tym odyskać srebro przed | tym z cerkwi Cyrynskiey pokradzionę, a u iey m(iłosci) | pani y marszałkowey rzeczyckiey będące, gwiaz|dę, *łyzkę*[153] y korony dwa szmatki, y za odebranie(m) | tego srebra kwitować iey m(iłosci) z tego. | Sam kapłan pobozny y przykładny. Tylko trzeba, | aby ochędozniey około cerkwie chodził, dla nabo|żeństwa pilneyszego y dla pomocy do tey ze cerkwie | przydany ociec Serweczu od pasterza, aby czwartey | niedzieli ziezdzał, a tey niedzieli wszytkich iał|muzn trzeci grosz oycu serweckiemu ie(g)o paster|ska mosc postąpiła, w czym do tych czas oyciec | serwecki wielką miał od oyca cyrynskiego krzyw|dę. Przykazalismy, aby więcey tego nie czyniłł, | ale ze wszytkiey iałmuzney tey niedzieli czwar|tey, z tey, co na mszę daią, aby trzeci grosz docho|dził oycu serweckiemu od oyca cyrynskiego. | O co y winy na pasterza złotych sto za to da|lismy, iesli by oyciec cyryński miał nad|weredzić list pasterski. || *[74 адв.]*

Царква ў в. Ясянец Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Jesieniecka. D(nia) 23 8bra. |

4. Wielebny w Bogu oyciec Alexander Rochma|nowicz, pra^e^zbiter, trzyma cerkiew załozenia | Swiętego Mikołaia Jesieniecką. Fundacyey | j(ego) m(iłosci) pana Hrehorego Woyny, miecznego mozyr|skiego. Fundusz w archiu^m^ metropolitanski^m^ | zostaie.

Sama cerkiew drewniana. Deysus | y namiestne obrazy nowe. Wielki Ołtarz we|dług moznosci przybrany, na ktorym w puszce | cynowey z nakrywką Naswiętszy Sakramentt | w nalezytey opatrznosci zostaie. Antymis | stary y przez oycow zdziurawiony na ołta|rzu znalazszy wzielismy, a teraznieyszego | poświęcenia dalismy. Kielich z patyną, gwiaz|dą y łyzeczką. Litonow dwa. Pokrowcow wiel|kich cztyry, małych pokrowcow sześć. Krzyz | drewniany. Ewangelia w aksamit opraw|na z iedną tabliczką srebrną, Słuzebnik dru|kowany, Trebnik, Połustawiec drukowany, | Apostoł, Ochtay

[153] У тэксце памылкова *łyrzkę*.

pisane, Treod Cwietna, | Trafałoy pisane, Jermałoy y Psałterz | samego oyca. Kadzilnica mosiężna. Dzwon|kow ołtarzowych małych dwa. Mirnica spizo|wa z Oleiami S(więtymi) porządna. Ubior kapłański: | alb dwie z humerałami y paskami, ryz 4, | jedne adamaszkowe czerwone z poruczem, | drugie załobne jedwabne z potrachilem | y poruczem, trzecie lamy czarney, czwarte | buracikowe. Tuwaleń roznym jedwabiem szytych || *[75]* wszytkich siedm. Chorągwi dwie. Anty|pendia iedna herbowna kitaykowa, a dwie | płotniane malowane. Na obrazie Naswiętszey | Panny koron srebrnych dwie, a z obrączek | wienionych sceptrum srebrne, krzyzyk ie|den, pierscionki srebrne trzy, szczyrozło|ty ieden pierscionek, bursztynowych | paciorek dwoie, zausznice z dyiamenci|kami czeskiemi, manelka czarna, czarnych | koronek dwie, zauczniczek dwie z drotu | złocistego robione, kanaczek z takiego z dro|tu. Zaponka kitayczana w pryszki biała. | Lichtarzow mosiężnych trzy. Na dzwonnicy | dzwon duzy. Grontu tey cerkwie włok | trzy z sianozęciami y zaroslami. Testamen|tem j(ego) m(iłość) pan Alexander Woyna, horodniczy | nowogrodzki, zapisał na cerkiew złotych | trzysta. W ktorey summie jey m(iłosci) pani Woy|nina bywsza, a teraznieysza Grocholska, da|ła była chłopa zastawnym prawe^m^, a poty^m^ | odieła. Pilno przykazalismy oycu jesieniec|kiemu wyiąwszy testament extraktem do|chodzić tey legacyey w tym że groncie cer|kiewnym ma wielką krzywdę od pana Gro|cholskiego, teraznieyszego dzierzawcy jesieniec|kiego, w czym pasterskiey instancyey trzeba. | Plebania: izba biała z sienmi, z piekarnią, | swiren, stayni dwie drewniane, takze y gu(m)no | drewniane. Parafia tey cerkwie: wsi Jesieniec, || *[75 адв.]* Bryksicze, Welikoie, Kisielewicze, Niesterowi|cze, Mostityczy, Duszkiewicze, Nosieykowicze, Poroczyno, Korosna, Mikulicze, Cyniewicze, | Rudzkowszczyna, Rowiny, Trudnowo, Traszeyki, | Minaki, Daszki, Horbatowicze, Saplicy, Kunie|wicze, Hreczyski, Prudy, Kutowszczyna, Olizarowszczyzna, Perewołoka. Wszytkich | dusz iest w tey parafiey 500. |

List stanowlenny na cerkiew Jasieniecką, kwity | wszytkie soborowe, constitucyine, mirne y kunicz|ne od roku 1676 az do roku 1680, constitucyą | soborową dawną, metrykę krztow y szlubow po|rządnie pra^e^sentował y na punkta visitacyine | usprawiedliwił się. Sam kapłan pozycia przy|kładnego y poboznego. |

Царква ў м. Сталовічы Навагрудскага пав.

Miasto cerkiew Stwołowicka. D(nia) 25 8bra. |

5. Wielebny w Bogu oyciec Hrehory Sawicz, pra^e^z|biter stwołowicki, trzyma cerkiew załozenia Usnie|nia Naswiętszey Panny Stwołowicką.

Fundacyey | x(ię)ząt ich m(iło)sciow Radziwiłow. Fundusz w ręku | nienaleznych osob, na to iest protestacya.

Sama | cerkiew drewniana. W ktorey deysus porządny | y ołtarze porządnie przybranę. Na Wielkim Oł|tarzu w puszce cynowey z nakrywką Naswięt|szy Sakrament w nalezytey opatrznosci. | Antymisow dwa: podwizny y niepodwizny. | Kielich srebrny z patyną, gwiazdą y łyzeczką. || *[76]* Litonow dwa. Pokrowiec ieden wielki, a | małych trzy. Kadzilnica mosiężna. Mirnica | porządna cynowa. Lichtarzow mosiężnych 3. | Ewan(g)elia pisana, Służebnik y Trebnik | drukowany samego oyca Sawicza, | Ochtay y Psałterz drukowane, Apo|stoł y Treod Postna y Prazniczna | xiąszka pisana. Ubior kapłanski: | alba iedna z humerałem y paskiem, | ryż 3, jedne tabinu czerwonego, | drugie ferendynowę zielonę, z potrachile[m] | y poruczem oboie, trzecie kitayczanę czar|nę. Antypendie czworo, zadney niemasz | bławatney. Tuwaleń wszytkich sześć. | Chustek dwie ze złotem. Lampa żeściana. | Votivy na Obrazie Naswiętszey Panny: ko|ron srebrnych dwie, pułmiesiącow dwa, | sceptrum y rączek dwie, tabliczek srebr|nych siedm, krzyzykow srebrnych pięć, | pierscień ieden. Dzwonek ołtarzowy ieden, | wielkich na dzwonnicy trzy. Chorągwi dwie | małych, a trzecia *wielka*[154]. Plebania: izba bia|ła z komorą, sienmi, izdebką bokową i pie|karnia, gumien dwie chroscianych y stayni | dwie drewnianę, łaznia drewniana. Grunta | tey cerkwi: w Stwołowiczach oromego z siano|żęciami włok cztyry, a w Kroszynię włoka iedna | do tey ze cerkwie od tych ze fundatorow nadana. || *[76 адв.]* W Stwołowiczach placow cerkiewnych szesc. | Na ktorych placach na ulicy Kroszyńskiey | ogrodnikow cztyry y szpital piąta. | Parafia: miasto Stwołowicze, wsi Poleniczy|czy, Ciukontowiczy, Zapole, Torczycy Wielkie | y Male, Stayki, Dabrowna, Kołpienica | Mała y Wielka, wszytkich dusz 1000. |

Listy pra[e]sent, kwity wszelkie, metrykę | krztow y szlubow, constitucye porządnie | pra[e]sentowałł, y we wszytkim usprawiedli|wił się. Sam kapłan przykładnego y pobozne(go) pozycia. |

Царква ў м. Мыш і капліца ў в. Ястрамбель Навагрудскага пав.

<u>1681</u>[155]. Miasto cerkiew Mysz(s)ka. D(nia) 27 8bra. |

6. Wielebny w Bogu oyciec Jan Minakowski | trzyma cerkiew załozenia Przemienienia | Pańskiego Mysz(s)ką. Fundacyey ich m(iło)sciow | panow Chotkiewiczow. Funduszu niemasz. | W Pierwszą Moskiewszczyznę zginołł, a za nied|bałoscią oyca myskiego y protestacyey na to | niemasz.

[154] У тэксце памылкова *wielga*.

[155] Напісана на палях іншым атрамантам.

Przykazalismy aby koniecznie zaniosł | o zginienie onego.

Sama cerkiew drewniana. | W ktorey według przemozenia ołtarze przy|branę y obrazow iest w potrzebę, chocia y nie | deysusem robionę. Na Wielkim Ołtarzu w | puszce cynowey bez nakrywki Naswiętszy | Sakrament w nalezytey obserwancyey zo|staie. Kielich z patyną, gwiazdą y łyzecz|ką srebrny, mieyscami złoci się, krzyz *srebrny*[156] || *[77]* drewniany. Antymis podwiżny. Litonow | dwa. Pokrowcow wielkich trzy, małych | trzy. Ewangelia pisana, Słuzebnik dru|kowany, Trebnik pisany, Testament | drukowany, Ochtay, Psałterz drukowanę, | Treod y Trafałoy pisane. Kadzilnica | mosiężna. Mirnica cynowa. Lichtarzę (w) | ołtarze drewnianę, a zawiesisty mosięz|ny. Lichtarz jeden wielki. Kociołek mie|dziany dla swięconey wody. Miseczka cy|nowa dla proskury. Dzwonkow ołtarzo|wych dwa, a na dzwonnicy niebarzo wielkich | dwa. Czasownik drukowany, nowo przybyły. | Ubior kapłański: alb dwie z humerałami | y paskiem, ryz dwoie, jedne adamaszko|we czerwonę, a drugie harusowe czarnę | z potrachilami y poruczami, trzecie haru|sowe zielonę. Antypendiy trzy malowa|nych na płotne. Votiwy na Obrazie Naswięt|szey Panny: koron dwie srebrnych, puł|miesięczykow dwa, sceptrum iednę, blasz|ka na rączce iedna, tabliczek dziesięć, ser|duszko iednę, krzyzykow srebrnych 3, | pierscieni srebrnych szesć. Chorągwi | dwie. Sukna pogrzebowę sukiennę dwoię. | Plebania tey cerkwie: izba biała z ko|morą y sien(m)i, staynia, gumno y odry|ny drewnianę, cmentarz y plebania | ogrodzenia potrzebuią. || *[77 адв.]* Grontu oromego do tey cerkwie włok dwie, | placow dwa, a w samym miescie ieden na ulicy | Kunicznikach, a drugi na ulicy Słonimskiey. | A trzy placy na ktorych cerkiew y plebania | nabudowana. Parafia: miasto Mysz i wsi | Derewna, Wozginty, Zabłocie, Białolesie, | Czeszewla, Zarzecze, Podstarynie, Domasze|wiczę, Kurzlekowiczę, Muckiewiczę, Boło|bonowiczę. Wszytkich dusz 900. |

Listy, quity, wszelkie constitucye soborowe, | metryke krz(s)tow y szlubow porządnie pra[e]sen|towałł y na wszytkie punkta wisitatorskie | usprawiedliwił się. Sam kapłan przykład|nego y poboznego pozycia. |

Ten ze wielebny oyciec myski trzyma | kaplicę Mikołaia Swiętego w maiętnosci | Jastrzęblu j(ego) m(iłości) pana Mokłoka. Fundusza nie|masz. Grontem do tey cerkwi nalezącym | sam j(ego) m(iłość) pan Mokłok zawiaduię, a parafia | przy oycu mysz(s)kim. *Ryzy czarne na bywszego oyca | zmarłego włozone. A przybyły trzecie buratowe z potra|chilem y poruczami. Fartuszek kitayczany do Nas(więtszey) P(anny) na zapone*[157]. |

[156] Слова *srebrny* дапісанае паверх тэксту і іншым атрамантам

[157] Дапісана іншым атрамантам.

Царква ў в. Вялікія Лукі Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Łucka. D(nia) 28 8bra. |

7. Wielebny oyciec Jakub Radziewicz, | pra^{e}zbiter, trzyma cerkiew założenia S(więteg)^{o} | Jerzego y S(więteg)^{o} Piotra Łucką. Fundusz był, | ale w Moskiewszczyznę zginąłł. Protesta|cyą na to uczynić trzeba, jakoz wskaza|lismy o to starać się pilno oycowi, bo to iest || *[78]* krolewszczyzna, a w dzierzeniu | kapituły Wileńskiey teraz zostaie.

Sama | cerkiew drewniana, pokrycia potrzebuie. | W ktorey na Ołtarzu Wielkim Naswiętszy | Sakrament w puszce cynowey z nakrywką | w wielkim poszanowaniu zostaię. Liton ieden. | Antymis niepodwizny dobry. Krzyz drew|niany. Ewangelia pisana, Słuzebnik, Trebnik, | Minia, Psałterz drukowanę, ale tylko cerkiew|na Minia iedna, a to wszytko samego | oyca, y Ochtay drukowany. Mirnica cynowa. | Kadzilnica mosiężna. Lichtarzow para mosię|znych. Kielich srebrny z patyną, gwiazdą y | łyzeczką cynową. Pokrowcow małych i wielkich | trzy. Ryz dwoie, iedne muchaierowę, a dru|gie buracikowę, z potrachilem y poruczem, | alba z humerałem y paskiem. Tuwaleń | wszytkich pięć. Chustka iedna. Dzwonek ołta|rzowy ieden, a na dzwonnicy ieden. Chorągwi | dwie. Krzyz pogrzebny ieden. Obrazy lubo nie | deysusem robionę, iednak iest w potrzebę y | z kanonami Oycow Swiętych zgadzaią się. | Plebania: izba biała z komorą y z sieńmi, | piekarnia, ytem piekarnia przy cerkwi, | gumien drewnianych dwie y chlew ieden. | Wszytko staraniem wielebnego oyca nabu|dowano. Grontu włoki pułtrzerci z nadda|tkami y z sianozęciami, na ktorych przed ty^{m} byłło || *[78 адв.]* poddanych dwoch, a teraz tylko ieden. | Osobliwie tych grontow przydanych, ktorego | za podstępkiem zydowskim odięto, pisalismy | upraszaiąc o powrocenie onego do cerkwi Bożey | znowu. Parafia tey cerkwi: wsi Łuki, Bohu|sze, Wołochwa, Wolka, Rusinow, Hrabowiec, | Zamosze, Onisimowicze y Swieciłowicze. Dusz 540. |

Sam kapłan umieiętny, tylko aby w przykła|dności się poprawił, bo silasmy na n(iego) skarg | mieli, ze podpiwszy hałasy y boże stroi | po rożnych mieyscach y karczmach, jednak | za całosć Cerkwie Bożey mocno się utrzymuię. | Przykazalismy aby o lepsze w Cerkwi S(więtey) sta|rał się ozhędostwo. Metrykę chocia y pra^{e}sento|wał, ale nie porządną, kazalismy koniecznie | aby miał na synod porządną. Listy, quity | pra^{e}sentował wszytkie. Załoby i skargi lu|bo byli, tak od niewiernego zyda, iako y od chłop|stwa, zadne iednak słuszne dowody nie miały. |

Царква ў м. Востраў Навагрудскага пав.

Miasteczko cerkiew Ostrowska. D(nia) 30 8bra. |

8. Wielebny w Bogu oyciec Samuel Zoł|ciewicz, pra^{e}zbiter, trzyma cerkiew założenia | Swiętego Heliasza Ostrowska. Fundacyey | jaśnie oswieconych xiąząt ich m(iło)sciow Radzi|wiłow, a teraz w dobrach y dzierzeniu j(ego) m(iło)sci | pana Bazylego Bakanowskiego, woyskiego | smoleńskiego będącą.

Sama cerkiew drew|niana, iak ma bydz porządna, w ktorey deysus || *[79]* y obrazy namiestnę canonom Oy|com Swiętych nie są przeciwne. Na Wielkim | Ołtarzu w puszce cynowey bez nakrywki | Naswiętszy Sakrament, w nalezytey obser|wanciey zostaię. Kielich cynowy z patyną, | gwiazdą y łyzeczką. Krzyz drewniany. | Ewangelia pisana, Słuzebnik y Trebnik | drukowanę, Apostoł y Jermałeyczyk. Anty|mis podwizny stary x(ię)dza Korsaka. Woz|duch wielki ieden, a małych dwa. Liton ieden. | Kadzilnicy niemasz, pilnosmy kazali sta|rać o nią. Lichtarzow drewnianych para. | Tuwaleń wszytkich szytych y nieszytych 5, | a chustek dwie. Mirnica cynowa porządna | z Oleiami Swiętymi. Antypendiy płotnia|nych malowanych pięć. Chorągwi cztyry | małych, a większych dwie. Ubior kapłań|ski: ryzy pułsaykowe z potrachilem y po|ruczem czerwonę, alba z humerałem. | Dzwonek ołtarzowy ieden, na dzwonnicy | duzych dzwonow dwa. Krzyz pogrzebny | ieden. Item xięgi: Treod, Czasosłow pisanę, | Treod Postna drukowana. Cmentarz ogrodzony | dylowaniem. Plebania: izb dwie białych | z sieńmi drewniana, sama plebania dy|lem około ogrodzona. Parafia: miasteczko | Ostrow, wsi Zapole, Trzeciakowce, Rohacze, | Łubeyki, Strzelce, Zawinie, Ucios. Dusz 600. || *[79 адв.]* Gronta tey cerkwie w Zapolu zascianek Linowo, | gdzie huta stoi, Glinisze, w Zapolu zasciankow | dwa, włoka iedna w polu. Item cwierć włoki sia|nozęci nalezącey na stogow trzy siana. Co wszyt|ko j(ego) m(iłość) pan Bakanowski na dwor zabrał, a kapłan | tylko co się w plebaniy ogrzeie. Fundusz znaydu|ie się in archiu^{m} metropolitańskim. Według ktore(go) | ma dochodzić ociec ostrowski nalezytości cerkiew|ney u j(ego) m(iłości) pana Bakanowskiego. Listu na cerkiew | pasterskiego niema, dla tego ze nie miał pra^{e}sentu od | pana Bakanowskiego y do tych czas nie ma, bo się tez | y niema gdzie fundować bez pra^{e}sentu, w tym tylko | zgrzeszył, ze zadnego do tey cerkwi przychodząc nie | miał błogosławieństwa pasterskiego. Quity wszyt|kie p(rae)sentował, metryki y constitucyey nie poka|załł. Sam kapłan pozycia przystoynego. |

Царква ў в. Мілавіды Слонімскага пав.

Wieś cerkiew Mołowicka. D(nia) 31 8bra. |

Po kapłanie odumarłym w(ielebnym) oycu Romanie Tro|chimowiczu, praᵉzbitoru mołowickim, cerkiew | Mołowicka bez kapłana zostaię. Załozenia Hleba | y Borysa. Fundacyey tego z j(ego) m(iłosci) pana Bakanow|skiego, a teraz w dzierzeniu j(ego) m(iłości) pana Korsaka, | woyskiego Mscisławskiego.

Sama cerkiew drew|niana, w ktorey deysus w porządku nalezytym | zostaię. Kielich cynowy z patyną, gwiazdą y | łyzeczką. Wozduszkow małych dwa, a wielki ieden ki|tayczany. Tuwalen trzy. Antypendiy malowanych trzy. || *[80]* Xięgi, ktore z ino kolwiek były, wszytko niebo|szczykowskie, wyiąwszy Ewangeliey y Słuzebni|ka pisanych. Antymis podwizny. Kadzilnica | mosiężna. Ubior kapłański: ryzy buraciko|wę, do nich potrachil ieden, porucze zołtogorą|ce pułatłasowę. Dzwon na dzwonnicy ieden | y klepadło zelazne. Co wszytko w ręku oycowey | mołowickiey bywszey zostaię. Dom kapłanski: | izba czarna z sienmi, swiren, gumno, chlewy | drewnianę. Grontu do tey plebaniy włok dwie | y sianozęci przy nich w obrębie, na drugim miey|scu Sieniutin Poterob sianozęć. Parafia: wieś | Mołowick y Skorzenki, Nowo Sady. Dusz 112. |

Царква ў в. Голдавічы Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Hołdowicka. D(nia) 1 9bra. |

9. Wielebny w Bogu oyciec Jerofiey Dołmacki, praᵉz|biter, trzyma cerkiew Ołdowicką załozenia Pokro|wy Nasw(iętszey) Panny. Fundacyey ich m(iło)sciow panow | Jurahow, a potwierdzenie jey m(iło)sci pani Chodkiewi|czowey, hetmanowey W(ielkieg)ᵒ X(ięstw)ᵃ Lit(ewskieg)ᵒ, a teraz w posessy|ey wieczystey j(ego) m(iłosci) pana Stanisława Judyckiego, | chorązego rzeczyckiego będącą. Fundusy wzioł | violenter j(ego) m(iłość) pan chorązy u oyca Dołmackiego. | Przykazalismy ex nune aby że to oddał, tak y ody|skał.

Sama cerkiew nowo wystawiona drewniana | przez j(ego) m(iłość) pana chorązego. W ktorey na ołtarzu w pu|szce contryfałowey z nakrywką Nasw(iętszy) Sakramentt || *[80 адв.]* zostaię w nalezytey opatrzności. Litonow dwa. | Antymis podwizny. Kielichow dwa cynowę | z patynami, gwiazdami i łyzeczkami. Pokrowcow | wielkich dwa, a małych trzy. Ewangelia pisana | we srebro oprawna samego oyca Dołmackie(g)ᵒ, | Słuzebnik y Trebnik pisane, Ochtay y Psałterz | drukowane, Apostoł y Jermałoyczyk pisane. | Kadzilnica mosiężna. Mirnica cynowa z Oleiami | Swiętymi. Krzyz drewniany. Lichtarzow mosięz|nych dwa. Tuwalen wszytkich pięć. Chustka | iedna. Chorągwi płotnianych cztyry, a piąta nę|dzowa. Dzwonek ołtarzowy ieden, na dzwonni|cy ieden wielki, a drugi mnieyszy. Ubior ka|płański: ryzy atłasowe czarnę z potrachilem | y poruczem. Alb dwie z humerałem y paska|mi. Votiwy tabliczek srebrnych pięć na obra|zie Naswiętszey Panny, zausznic dwie, w kto|rych perełek szesć, serduszko iedne kryształo|we, paciorki bursztynowe płaskie, pierścień sre|brny ieden, manełka czarna, item serduszko | haftowane. Item przez j(ego) m(iłości) pana chorązego | votiwy y apparata sprawione. Przy onym ze | samym zostaią. To iest: kielich srebrny ze w|szytkim, koron srebrnych dwie, ryzy tabino|we białe ze wszytkim. Co wszytko w skarbcu pana | chorązego złozono. Plebania: izba biała z komo|rą, sienmi y piekarnią, swiren, gumno, drew|niane wszytko. Kosztem oyca Dołmackiego | y staraniem wystawione. Grontu włok dwie. || *[81]* Około cerkwi maydan duży, na ktorym j(ego) m(iłość) | pan chorązy wiolenter osadził sobie pod|danego. O co się upominać trzeba aby lub | rugował, lub do cerkwi tegoz poddanego | przydał. Parafia tey cerkwi: wsi Ołdowi|cze, Hukowo, Podiazowło, Podborze Wielkie | y Małe, Olchowcy, Usilanie, Litwa, Onki, | Podhale, Hosciłowicze, Horodziszcze. Dusz 350. |

Sam kapłan przystoynego pozycia. Kwity | wszytkie, metrykę krz(s)tow y szlubow, consti|tucyą, Połustawiec p(rae)sentowałł y na wszyt|kie punkta wisitacy(i)ne usprawiedliwił się. |

Царква ў г. Ляхавічы Навагрудскага пав.

Miasto cerkiew Lachowicka. D(nia) 2 9bra. |

22[158]. W Bogu wielebny oyciec Alexander Dołmac|ki, praᵉzbiter, trzyma cerkiew S(więtego) Jerzego Lacho|wicką. Fundacyey niegdyś ich m(iłosciow) panow Chod|kiewiczow, a confirmacyey ich m(iłosciow) panow Sapie|how. Na ktorą są fundusze.

Cerkiew drewniana, | w ktorey obrazow po dostatku y ołtarze przy|brane porządne. Na Wielkim Ołtarzu w puszce | cynowey z nakrywką Naswiętszy Sakrament | w nalezytey zostaie obserwancyey. Kielich | wierzch srebrny złocisty, a sedes spiżowy | złocisty, patyna y łyzeczka srebrna, gwiazda | cynowa. | *Gwiazda srebrna.* | *Przybył kielich srebrny we srzodku złocisty*[159]. | Litonow dwa. Antymis podwizny | samego j(ego) m(iłos)ci teraznieyszego, a drugi niepo|dwizny stary. Ewangelia oprawna we sre|bro y aksamit zielony,

[158] Так у дакуменце.
[159] Дапісана на палях іншым атрамантам.

na ktorey tablic pięc y puklow pięc || *[81 адв.]* z zaszczepkami srebrnemi, Trebnik, Słuzebnik | drukowane, Psałterz, Ochtay, Czasownik dru|kowane, Apostoł, Treodi dwie, Ochtay drugi, | Miniy pięc, Jarmołoy pisane, item drukowa|na Ewangelia, Trebnik pisany, Połustaw dru|kowane samego oyca. Krzyzow dwa, ieden blasz|ką srebrną drzewo powlekano, a drugi cynowy. | Lichtarzow cynowych cztyry. Kadzilnica mosię|zna. Mirnica cynowa z Oleiami S(więtymi). Metryka | krz(s)tow y szlubow porządna. Ubior kapłański: | ryz rozney materiey pięcioro, do nich potra|chilow trzy, poruczow dwoie, alb dwie z humera|łami y paskami. | *Przybyłi ryzy czarne kitayczane, petrachil*[160]. | Wozduchow wielkich y małych | roznego coloru siedm. Ampułek cynowych 2. Dz|wonkow ołtarzowych trzy. Antypendiy buratowych | trzy, harusowa iedna. Tuwaleń wszytkich ma|łych y wielkich roznym jedwabiem szytych jede|nascie. Miseczka do proskury miedzana. Kocio|łek mosięzny dla wody swięconey. Kom(ż)eczek 2 | dla chłopiąt. Chorągwi cztyry kitayczane. Krzyz | malowany dla umarłych. Wotiwy na obrazie Na|swiętszey Panny y Salwatorze koron srebrnych | dwie, koron cynowych pięc, tablic duzych srebr|nych trzy, rączek trzy, pułmiesięczykow dwa, | serduszek trzy, tabliczek małych dwadziescia, | krzyzykow pięć srebrnę, agnuskow dwa we sre|bro oprawnych kryształowych, agnusek ieden | bursztynowy we srebro oprawny, korali dwoie, | iedne z perłami, gwiazdeczka mała srebrna, pasek | pancerzowy powlecony srebrem, monek taletowy | złotem haftowany, fręzła ze złota. Dzwonow trzy. || *[82]* Plebania barzo opadła: izba biała, piekar|nia, sień y swiren restawracyey potrzebuię, | gumień dwa chroscianych. Na cmętarzu szko|ła. Cmentarz dyłem ogrodzony. Gronta tey | cerkwi w Podlesiu włok trzy, a między miey|skiemi włok dwie. Plac, na ktorey plebania nabu|dowana, ieden, na ktorym ogrodnikow sześć mie|szka. Parafia tey cerkwie: miasto Lachowicze, | wsi Podlesie Wielkie, Szewiele, Zarytowo, Zrzeb|kowicze, Mysłoboz. Uczyni wszytkich dusz 1200. |

Sam kapłan przykładny. Kwity, constitycyą | p(rae)sentowałł y na wszytkie puncta wisitacyi|ne usprawiedliwił się. |

Царква і алтарыя ў в. Дарава Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Darewska. D(nia) 4 9bra. |

10. Wielebny w Bogu oyciec Jarzeph Dołmacki, pra[e]|zbiter, trzyma cerkiew załozenia Swiętego Miko|łaia Darewską. Fundacyey ich m(iło)sciow panow | Darewskich. Fundusz podczas Moskiewszczyzny | zginołł. Protestacyą uczynić kazalismy.

[160] Дапісана на палях іншым атрамантам.

Cerkiew | sama drewniana. W ktorey deysus y obrazy | w swoim są porządku. Na Wielkim Ołtarzu w pusz|ce cynowey Naswiętszy Sakrament w ostrożnosci | zostaie. Kielich srebrny z patyną, gwiazdą y | łyzeczką. Drugi cynowy z patyną, gwiazdą | y łyzeczką. Wozduchow wielkich dwa, małych dwa. Litonow dwa. || *[82 адв.]* Antymissow dwa. Ewangelia we srebro oprawna pisana, | na ktorey tabliczek pięc y klawzurka, Słuzebnik, Trebnik, | Połustawiec, Psałterz, Ochtay wielebnego oyca samego, | Jermołoy pisany. Lichtarzow cynowych dwa. Antypen|dia iedna saiowa. Tuwalen wszytkich pięć. Chustek | dwie. Dzwonkow ołtarzowych dwa. Kadzilnica mo|sięzna. Mirnica cynowa. Ubior kapłański: ryz dwo|ie, iedne czerwone adamaszkowe, drugie czarne szar|zowe ze wszytkim. Alb dwie z humerałami (y) paska|mi. Tabliczek srebrnych trzy. Chorągwi cztyry. Dzwo|now na dzwonnicy trzy. Plebania: izba biała z komo|rą z sieńmi y piekarnią, swirnow dwa, gumno drew|niane, chlewy, staynie chrosciane. Wszytko kosztem | y staraniem w(ielebneg)[o] oyca Dołmackiego nabudowana. | Grontu siedm włok w obrębie, na ktory[m] groncie tak | plebania, iako i y poddanych mieszkaią. Parafia: | wieś Nowosiołki, wies Woszkowcy, Zarzecze, Kra|hli, Trybuchi, Ułazowicze. Wszytkich dusz 800. |

Sam kapłan przystoynego pozycia. Listy, kwity, me|trykę krz(s)tow y szlubow p(rae)sentowałł y na wszytkie | usprawiedliwił punkta. |

Tam ze w Darowie przy cerkwi Darowskiey wysta|wiona ałtarya przez jey m(iłość) panią Annę Darewską | Jerzyną Krzywcową wespoł z j(ego) m(iło)scią panem De|metryanem Krzywcem, synem j(ey) m(iło)sci. Do ktorey ałtaryey ich m(iło)sciowe y folwark Ciszkowszczyz|ne ze wszytkim nabudowaniem y grontami y | onego folwarku wiecznemi czasy dla kapłana | z trzema poddanemi legowali fundowali. Y fun|dusz w Trzybunale W(ielkieg)[o] X(ięstw)[a] Lit(ewskieg)[o] przyznali, y kapłana || *[83]* upatrzywszy sobie w krotkim czasie | maią do j(ego) m(iło)sci x(ię)dza metropolity pra[e]sentować. | Respektem ktorey kaplicy za prozbą jey m(iło)sci | pani Krzywcowey do woli jasnie wielmoznego | pasterza pozwolilismy na groncie cerkwie Darew|skiey dla ałtarysty y dla przyiazdu samey | jey m(iło)sci paniey Krzywcowey wystawić izbę | białą z sienmi y staienką. Tam ze y kaplica | jey m(iło)sci paniy Krzywcowey, do ktorey folwark | y poddanych dwoch. |

Царква ў в. Адахаўшчына Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Odachowska. D(nia) 5 9bra. |

11. Wielebny w Bogu oyciec Samuel Sawicz, pra[e]z|biter, trzyma cerkiew załozenia S(więtego) Heliasza. | Fundacyey ich m(iło)sciow

panow Odachowskich. | Na ktorą sam oryginałł funduszu z doskona|łym ograniczeniem u wielebnego oyca odacho|wskiego zostaię.

Sama cerkiew drewniana. W kto|rey obrazy y ołtarze w nalezytym porząd(k)u za | staraniem samego w(ielebneg)º oyca zostaią. Na Wielkim | Ołtarzu w puszce srebrney w opatrznosci wielkiey | Naswiętszy Sakrament stoi. Testament, Słuzeb|nik, Psałterz, Ochtay, Połustaw, Cza|sownik drukowanę. Antymis podwizny. Wszyt|ko samego w(ielebneg)º oyca. Kielich srebrny z patyną | srebrną złocistą, gwiazda y łyzeczka srebrną | przez dobrodzieiow nadana. Litonow trzy. Pokrowcow bławatnych || *[83 адв.]* wielkich *para*[161]. Lichtarzow mosięznych dwa. Kadzilni|ca mosięzna. Mirnica cynowa. Miseczka dla pro|skury cynowa. Dzwonek ołtarzowy ieden. Ubior | kapłanski: ryzy pułatłaskowe ceglane, potrachil | y porucze. Alb dwie, humerał y pasek. Po częsci | a niemal wszytko w(ielebneg)º oyca odachowskiego przyspo|sobione. Tuwaleń siedm. Antypendia kitayki ce|glastey w kwiaty złociste. Chorągwi dwie. Z Ewange|liey starey tabliczek pięć srebrnych. Krzyz drewnianych | dla umarłych. Dzwon na dzwonnicy wielki kosztem | samego oyca sprawiony. Plebania: izba biała z ko|morą (z) sieńmi y piekarnią, swiren, browar, gum|no, staynie drewniane. Parafia: wsi Odachow|szczyzna, Zabrodzie, Łaurynowicze, Dubowicze, Ja|kimowicze, Olisieiewicze y Zaliubiecze. Dusz 573. | Gruntu do tey cerkwie należącego w obrembie włok | trzy, morgow cztyry y prętow piętnascie. Osob|liwie we wsi Odachowszczyznie chłop na pułwłocz|ki ieden.

Sam kapłan wdowiec przystoyne|go y przykładnego pozycia. List postanowlenny, | kwity soborowe y kontrybuciine, metryke | krz(s)tow y szlubow, constytutią soborową porząd|nie prezentował y na wszytkie usprawiedliwił | się *wizitacyinie*[162] punkta. |

Царква ў в. Сачыўкі Навагрудскага пав.

Wies cerkiew Saczewska. Dnia 7 9bra. |

12. Wielebny w Bogu ociec Jan Antoniewicz, praᵉzbi|ter, trzyma cerkiew S(więtego) Spasa Saczewską. Fun|dacyey ich m(iło)sciow p(anow) Owsianych. Funduszu niemasz || *[84]* y nie było.

Cerkiew sama drewniana. W ktorey | obrazy w nalezytey ozdobie zostaią. Na Wielkim | Ołtarzu w puszce cynowey Naswiętszy Sakrament | w opatrznosci stoi. Kielich srebrny z patyną, | gwiazdą y łyzeczką. Wozduchow wielkich bława|tney materiey pięc, małych cztyry. Litonow | dwa. Antymis

[161] Паверх асноўнага тэкста дапісана *trzy*.

[162] У тэксце памылкова *wizitaycinie*.

podwiżny. Ewangelia drukowana | we srebro oprawna, Słuzebnik pisany samego | oyca, Trebnik, Testament, Połustaw, Psałterz | drukowane. Mirnica cynowa. Dzwonkow ołta|rzowych dwa. Tuwaleń wszytkich siedm. Chustek | dwie. Ubior kapłański: alba iedna z hume|rałem y paskiem, ryz dwoie harusowę y bu|ratowę, potrachilow trzy, dwa bławatne, a trzeci | buracikowy, porucze dwie. Antypendiy trzy. Li|chtarzow cztyry, mosięznych dwa, a cynowych | dwa. Krzyz drewniany. Votiwa na Naswięt|szey Pannie tabliczek srebrnych dwie. Chorągwi | dwie. Zaponka rąbkowa. Dzwon na dzwonnicy | duzy ieden. Dom kapłanski: izdebka biała z | komorą, piekarnia z komorą stara, gumno y | chlewy chroscianę, wielkiey restawracyey po|trebuie. Grontu włoka iedna we trzech polet|kach. Do tego klin grontu pewny y mieysca | ogrodnicze, na kturych teraz młynarz niesłusz|nie mieszka. Powinien się oyciec saczewski | pilno starać o przyskanie grontow, ktore są od pierwszych || *[84 адв.] panow*[163], iako y od zastawnikow pozabieranę. Ale ied|nak na teraznieyszey wizicie naszey z obu stron de|klarowali fundator y zastawnica wszytkie do cer|kwi nalezące gronta y poddanego wrócić, tylko | pilnego w tym oycowskiego starania trzeba. | Parafia tey cerkwi: wsi Saczewki, Zahorze, | wieś Plebańska, Hirczyce, Dubrowna. Dusz 500. |

Listy, kwity, metrykę krz(s)tow y szlubow, con|stitucyą soborową praᵉzentował y we wszytkim | na punkta wisitacy(i)ne usprawiedliwił się. |

Царква ў в. Чэрніхава Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Czernichowska. D(nia) 9 9bra. |

13. Wielebny oyciec Symon Sczatkowski, praᵉzbiter, | trzyma cerkiew załozenia S(więtey) Paraskowiey. Funda|cyey ich m(iło)sciow panow Chaleckich. Fundusz u colla|torow zostaie. Według ktorego przed tym na kapła|na ze dworu roznego zboza beczek dwanascie da|wano. Y sam kapłan stoł z dworu zawsze miewałł. | Na to powinien oyciec Szczasowski zanieść prote|stacyą koniecznie y na soborze pokazać.

Cerkiew | sama drewniana. Pokrycia potrebuię. W kto|rey deysus na płotnie malowany. Y inne | obrazy na swoich mieyscach zostaią. Na Wiel|kim Ołtarzu w puszce mosiężney Naswiętszy | Sakrament w nalezytey zostaie opatrznosci. | Kielich cynowy ze wszytkim samego oyca. | Antymis podwiżny. Krzyz contryfałowy || *[85]* oycowski. Ewangelia pisana z pięcią tabliczek | srebrnych y klawzurkami. Litonow trzy. | Lichtarzow 4 drewnianę. Słuzebnik, Trebnik, | Połustaw y inne xięgi wszytkie są wiele|nego oyca Szczotkowskiego. Tuwalen trzy. | Chustka iedna. Ubior kapłański: alba iedna |

[163] У тэксце памылкова *pana*.

z humerałem, ryzy iedne buratowe z po|trachilem y poruczem. Antypendziyki dwie, iedna | kitaykowa herbowa, a druga płotniana. Woz|duchow małych y wielkich trzy. Kadzilnica mo|sięzna samego oyca. Mirnica cynowa. Voti|wa: koron dwie srebrne, krzyzyk czeskich dy|iamentow, siedm gwiazd przez oyca zrobionych | y nadanych, obrączka srebrna, *tabliczka*[164] | srebrna iedna, cynowa iedna, chorągwi dwie. | Dzwonek ołtarzowy ieden, a drugi dzwon na dzwonnicy spory. Plebania: izba biała z ko|morą (y) sieńmi y piekarnią, gumna y chlewy chros|ciane restauracyey potrzebuię. Gronta tey | ze cerkwie w iednym obrębie włok pięć, | puływłokow dwa, na poddanych ktore są pus|cie. Parafia: wsi Czernichow Mały y Wielki | wszytkie zrachowawszy duszy czyni 200. |

Listy, kwity pra^{e}sentował, metrykę y consti|tucyą ma na soborze, da pan Bog, z notacyą na|szą do rozsądku pasterskiego pokazać. Sam | kapłan w przykładnosci ma się poprawić. |

13. W tey protopopiey kapłanow, cerkwi, | kaplic, dusz summa. 14. 9043. || *[85 адв.]*

НАВАГРУДСКІ САБОР
НЯСВІЖСКАЯ ПРАТАПОПІЯ
Царква ў м. Мір Навагрудскага пав.

Protopopia Nieswiska. |

Miasto cerkiew Mirska. D(nia) 10 9bra. |

1. Wielebny w Bogu oyciec Samuel Zubowicz, | pra^{e}zbiter, trzyma cerkiew załozenia S(więte)y Troycy | Mirską. Fundacyey jasnie oswieconych xi(ą)żąt | ich m(iło)sciow Radziwiłow.

Sama cerkiew murowa|na. W ktorey deysus y obrazy porządnie przy|ozdobione. Na Wielkim Ołtarzu w puszce cynowey | w nalezytey opatrznosci Naswiętszy Sakrament | zostaię. Ewangelia pisana w aksamicie czerwo|nym, srebrnych tablic pięć, puklow pięć, klau|zury srebrnę. Krzyz srebrny, mieyscami złocisty. | Kielichow dwa srebrnych, ieden złocisty, z patyna|mi, gwiazdami y łyzeczka iedna. Antymissow dwa | podwiznych. Litonow trzy. Xięgi: Słuzebnik, Trebnik, | Połustawiec, Apostoł, Psałterz, Ochtay, Treod Post|na drukowanę, Trafałoy drukowany samego oy|ca, Treod cwietna, Połustaw pisanę, oprawy potrze|buią. Dzwonkow ołtarzowych dwa, ieden większy, | a drugi mnieyszy. Kadzilnica mosiężna, lichtarzow | cynowych wielkich sześć, spiżowych mnieyszych | sześć. Przy deysusie lichtarzow esowych mosię|zney blachi czternascie. Ieden mosiężny wiszący | lichtarz wielki. Mirnica cynowa. Tuwalen rozny[m] | jedwabiem szytych dwadziescia

[164] У тэксце памылкова *tabliczeka*.

trzy. Chustek szesć. | Ubior kapłanski: ryz bławatnych troię, iedne | aksamitne czerwonę, drugie złotogłowowe, trze|cie pułatłaskowę, czwarte czarnę swistowę | ze wszytkim, || *[86]* alb trzy z humerałami y paskami. Ampułka | y miseczka dla proskury cynowa. Wozduchow | bławatnych trzy, małych dziewięć. Wotiwy na o|brazie cudownym Naswiętszey Panny: tabliczek | małych y wielkich siedmdziesiąt dziewięć, agnu|skow dwa srebrnych, rogowych we srebro oprawnych | trzy, koron pięć srebrnych, pierscionkow srebrnych | trzydziescie sześć, krzyzykow srebrnych 38, pułmie|siącow dwa, trzeci nadłamany, łancuszek srebrny | złocisty, item łancuszek srebrny, pasek srebrny, | obrączka więcowa srebrna, y igliczek 4 do sznuro|wania. Gwiazda srebrna na Wielkim Ołtarzu. Na | S(więtym) Mikołaiu tabliczek 3 y dwie klawzurze, perełek | sznurow dwa, item koralki małe perełkami przeni|zanę, item korale kryształem przenizanę, item | korale ze srebrnemi koralami y sznur spory kora|lowy znowa srebrnemi koralami przenizany. | Zaponek kitayczanych 4. Ryza harusowa. Anty|pendiy skurzanych 2, pułatłaskowa zas iedna | y buratowa iedna. Chorągwi bławatnych pięć. | Lamp dwie srebrnych, item lamp dwie mosięzna | y zesciana. Sukień pogrzebowych dwie, trzecie czer|wonę. Kociołek mosięzny dla wody. Na dzwonnicy | dzwonow trzy. Plebania: izba biała z komorą, | piekarnią y sieńmi, stayni dwie y piwnica | staraniem w(ielebnego) oyca Zubowicza, bywszego pra^{e}z|bitora, wystawiona y nabudowana. Na cmętarzu | szkoła murowana, placow dwa, na k(t)urych ple|bania wybudowana y ogrodnikow mieszka pięć. || *[86 адв.]* Gronta oromego włok dwie, a trzecia w Łubniu za|rosła lasem. Parafia tey cerkwi: miasto Mir, | wsi Raduń, Pieseczna, Zbycin y Sielce, Auciewi|cze, Siemakow, Wielkie Sioło. Wszytkich dusz 2000. |

Sam kapłan dosć czyni powołaniu swemu y żad|ney na niego nie mielismy skargi. Listy, kwity, metry|kę porządnie pra^{e}sentował y we wszytkim uspra|wiedliwił się punktom wizitacyinym. |

Царква ў в. Вялікія Жухавічы Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Zuchowicka. D(nia) 12 9bra. |

2. Przewielebny w Bogu oyciec Hrehory Szarcho|wiecki, protopopa nieswiski, trzyma cerkiew | Zuchowicką załozenia Usnienia Naswiętszey | Panny. Fundacyey jasnie oswieconych x(ią)ząt ich | m(iło)sciow Radziwiłow. Na ktorą fundusz u x(ię)dza pisa|rza, ma do archium włozyć.

Sama cerkiew drew|niana, pokrycia restauracyey potrzebuię. W cer|kwi deysus y obrazy w nalezytey opatrznosci | y na swoich mieyscach zostaią. Na Wielkim Ołtarzu | w cymborium w puszce cynowey Naswiętszy Sa|krament

w wielkiey obserwancyey zostaie. Kie|lich srebrny z patyną, gwiazdą y łyzeczką złoci|stemi kosztem samego w(ielebneg)^{o} oyca sprawione. | Drugi kielich cynowy z patyną, gwiazdą y ły|zeczką cerkiewny. Ewangelia pisana, Słuzebnik | samego oyca, Trebnik, Połustaw samego oyca, | Apostoł pisany, Treod Cwietna drukowana, || *[87]* Ochtay, Jermałoy pisane. Litonow dwa. Antymis | niepodwizny. Mirnica cynowa. Kadzilnica mo|sięzna samego oyca. Lichtarzow cztyry, mosię|znych dwa, cynowych dwa. Tuwalen wszytkich | siedm, chustek dwie, pokrowiec bławatny ieden, | a małych dwa. Płocienko drukowane na wszytek | ołtarz. Dzwonek ołtarzowy ieden, na dzwonnicy | większych dwa. Chorągwi cztyry. Krzyz cynowy | samego oyca. Do processu krzyz drewniany | wielki. Ubior kapłanski: alb dwie, iedna oycow|ska, druga cerkiewna z humerałami y paskiem | jedwabnym same(g)^{o} oyca, porucze dwoie, potrachil | stary, ryzy buratowe pstre, drugie ryzy | kitayki wiszniowey ze wszytkim same(g)^{o} oyca | pro(to)p(o)ppy, trzecie ryzy pułatłaskowe pstre | z potrachilem czerwonym. Izba biała z komorą, | sieńmi y piekarnią, pod ktorą piwnica, swiren, | gumno, chlewy chroscianę staraniem y przez w(ielebneg)^{o} | oyca restaurowane y nabudowane. Gronta | do tey cerkwie włok trzy z sianozęciami y zarosla|mi. Parafia tey cerkwi: wsi Zuchowicze Wielkie, Ko|zową, Łuki. Wszytkich dusz 500. |

Listy, kwity, metrykę, constitucyą porządnie pra^{e}|sentowałł. Sam w(ielebny) oyciec przykładnego pozycia. | U tego z oyca protopopy na prowizy wiele|bny oyciec Bazyli zostaię. || *[87 адв.]*

Царква ў в. Малыя Жухавічы Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Małozuchowicka. D(nia) 13 9bra. |

3. Wiele(bny) oyciec Joachim Pseiowski, pra^{e}z(biter), trzyma cerkiew | załozenia Narodzenia S(więteg)^{o} Jana Małozuchowicką. W maię|tnosci j(ego) m(iłosci) pana Piotra Charlinskie(g)^{o}. Funduszu niemasz. |

Sama cerkiew drewniana. W kturey deysus y rozne | obrazy cano(no)m Oycow S(więtych) zgadzaią się. Na Wielkim Oł|tarzu w puszce Nasw(iętszy) Sakrament w nalezytey opatrz|nosci stoi. Ewangelia pisana y Apostoł pisany, | Słuzebnik, Trebnik, Połustawiec y Jermałoy same(g)^{o} | oyca. Kielich srebrny złocisty, patyna srebrna y ły|zeczka złocista, gwiazda cynowa. Lichtarze drew|niane. Krzyz drewniany. Dzwonek ołtarzowy ieden, | na dzwonnicy ieden. Ubior kapłański: alba iedna | z humerałem y paskiem, ryzy adamaszkowe zołto|gorące ze wszytkim. Wozduch wielki ieden, a małych | dwa. Litonow dwa. Antymis podwizny. Tuwaleń | wszytkich szesć. Chustka iedna. Chorągwi harusowych | 4. Na obrazie Nasw(iętszey) Panny koron dwie

y tabliczka | iedna srebrne. Mirnica zesciana. Metryka porządna. | Plebania: piekarnia z sienmi y gumienko chrosciane. | Parafia: wieś Małozuchowice, Chlupicze, Husaki, | Rzepicze, Sermonicze, Połonka. Dusz 400. | Grontu włoka iedna we dwa poletki.

Listy, kwity, | constitucyą pra^{e}sentowałł. Sam kapłan przykładny. |

Царква ў в. Астроўкі Навагрудскага пав.

Wies cerkiew Ostrowiecka. D(nia) 15 9bra. |

4. W Bogu wiel(ebny) oyciec Bazyli Paszkiewicz, pra^{e}zbiter, | trzyma cerkiew Narodzenia Nasw(iętszey) Panny Ostrowie|cką. Fundacyi ich m(iłosci) p(anow) Protasewiczow. Fun|dusz in archiu^{m} ma bydz, ale o tym pewney nie|masz wiadomosci. Kazalismy zaniesć protestacyą | o zawieruszeniu onego.

Sama cerkiew drewniana, | restauracyey w pobiciu potrzebuię. W kturey obra|zy na swoich mieyscach zostaią. Na Wielkim Ołtarzu || *[88]* w puszce srebrney Nasw(iętszy) Sakrament w opatrzno|sci nalezytey stoi. Kielich, patyna srebrne, mieysca|mi złociste, gwiazda y łyzeczka srebrne. Krzyz wielki srebrny złocisty, w ktorym sztuczek 4 czwo|ro graniastych jednorozcowych, item sztuczek 13 | jednorozcowych. Ewangelia w aksamit oprawna | y tabliczka srebrna iedna, Słuzebnik, Trebnik dru|kowanę, Apostoł drukowany, Psałterz, Ochtay, | Trafałoyczyk, Treod Cwietna y Biblia ruska | pisanę, oprawy potrzebuią wiele, Postyłła polska. | Litonow dwa. Antymis podwizny. Mirnica cyno|wa. Kadzilnica mosiężna. Ampułka cynowa. Li|chtarzow mosięznych dwa, cynowych dwa. Tuwaleń | wszytkich ośm. Obrus ieden. Chustek dwie. An|typendiy bławatnych trzy, a dwie prostey materiey. | Chorągwi dwie harusowe, a dwie płotniane. Propor|cow dwa. Dzwonkow ołtarzowych dwa, na dzwon|nicy ieden. Votiwy na Nasw(iętszey) Panny obrazie: koron | dwie srebrne złociste, sceptrum srebrne, swiat w rę|ku Pana Jezusa srebrny, tabliczek wielkich y | małych y ieszcze mnieyszych 49, item przybyło | dwie, oczkowych tabliczek 4, imie Marya w pro|mieniach srebrne, pułmiesiąca srebrne, rączka sre|brna, kryształ spory czworograniasty w srebro | oprawny, przy niey wisi trzy kryształy, kana|czek z perłami, w nim sztuczek złotych z rubinka|mi pięć, łancuszek mały srebrny, serduszko | kryształowe w złoto oprawne, metalik srebrny zło|cisty, krzyzykow trzy, dwa złociste, trzeci srebrny, | ząbki dwa srebrne, sznur perełek drobnych, || *[88 адв.]* item sznurek małych perełek, koralami przeniza|nych, agnuskow roznych pięć, zausznice przyby|ły dyiamencikow czeskich, gwiazd srebnych pię|tnascie. Ubior kapłański: ryzy adamaszku niebies|kiego, drugie ryzy

aksamitu wiszniowego, potra|chilow dwa y porucze dwoie, pokrowiec na atłasie | karmazynowym srebrem haftowany wielki, a dwa | małych bławatnych. Lichtarz wiszący zelazny. | Izba biała z sienmi y piekarnią, ynsze budynki | chrosciane. Grontu tey cerkwie nalezącego w obrębie | włok pięć. Parafia: wsi Ostrowki, Proste, Jabło|nowszczyzna, Niedzwiatkow dwoie, Łysica, mia|steczko Iskole, Makasze, Jenczyce, Pieckowicze, | Hale Błoto. Wszytkich dusz czyni 1000. |

Listy, metrykę, constitucyą soborową, kwity pra^{e}|sentowałł. Sam kapłan pozycia przykładnego | y zadnych skarg na n(iego) nie było. |

Царква і капліца ў в. Гарадзея Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Horodzieyska. D(nia) 16 9bra. |

5. Wielebny w Bogu oyciec Samuel Jekutowicz, pra^{e}zbiter | horodiski, trzyma cerkiew załozenia S(więteg)^{o} Spasa | Horodiską. Fundacyi ich m(iło)scio^{w} p(anow) Kiersnowskich | y ich m(iło)scio^{w} p(anow) Woynow. Fundusz w Moskiew|szczyznie zginołł. Protestacyą uczynic kazalis|my y aby na soborze przyszłym pra^{e}sentowałł. |

Sama cerkiew drewniana. W ktorey deysus y o|brazy porządnie zostaią. Na Wielkim Ołtarzu w a|gnusku cynowym Nasw(iętszy) Sakrament w opatrznosci | zostaią. Kielich cynowy z patyną, gwiazdą, ły|zeczką srebrną. Ewangelia wielka drukowana || *[89]* w cerkwi Mirskiey zostawiona, kazalismy wy|kupić. Krzyz srebrny. Litonow dwa. Antymis | podwizny. Słuzebnik, Trebnik, Apostołł, | Psałterz drukowane, Ochtaik, Minia pisana. | Wozduch wielki, a małych dwa bławatnych. Ka|dzilnica stara mosiężna, naprawic kazalismy. Dz|wonek ołtarzowy ieden. Lichtarzow małych szkla|nych dwa. Tuwaleń wszytkich cztyry. Antypen|dia kitayki ceglastey. Zaponka kitayki zielo|ney. Ubior kapłański: alba iedna z humerałem y | paskiem, ryz dwoie, jedne bławatne zielone, | drugie czarne adamaszkowe z potrachilami y po|ruczam. Wotiwy na obrazie Nasw(iętszey) Panny: korona | srebrna. Dzwon na dzwonnicy ieden. Plebania | tey cerkwie: izba biała z komorą y z sienmi, | odryny y gumna chrosciane. Gronta włok dwie | y zascianek, przy ktory^{m} morgow siedmnaście siano|zęci. Parafia: wsi Horodziey, Studzionki, Zarze|cze, Nowa Wieś, Podwiesci, Osipowszczyzna, Za|dworze. W tey parafiey wszytkich dusz 500. |

Do tego trzyma kapliczkę Barbary S(więtey) u j(ego) m(iłosci) pana | Stanisława Masalskiego. Niedaleko od teyze cer|kwie. Niemasz zadney fundacyey. |

Lista niema, bo mu zgorzał. Kazalismy się starać | o nemu u pasterza co

przędzey o list. Mirnica cy|nowa. Metryki niemasz porządney. Constitucyey | nie pokazałł. Kwity pra^{e}sentowałł. Sam kapłan | pożycia dobrego y przykładnego. |

Царква ў в. Стары Свержань і капліца ў в. Залужжа Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Staroswierzenska. D(nia) 17 9bra. |

6. Wielebny w Bogu oyciec Jan Sankiewicz, pra^{e}zbiter, || *[89 адв.]* trzyma cerkiew założenia S(więtey) Paraskowiey Staro|swierzenską. Fundacyey x(ią)zątt ich m(iło)scio^{w} Radziwi|łow. Fundusz podczas Moskiewszczyzny zginołł, ka|zalismy protestacyą uczynić y na soborze przyszły^{m} | pra^{e}sentować.

Sama cerkiew cale opadła. W ktorey | niemasz iak dla niebezpecznosci y nabozenstwa odpra|wować, koniecznie przykazalismy oycu Sankiewi|czowi starania przyłozyc do wystawienia nowey | cerkwi, poniewasz złotych siedmdziesiąt y dwa u w(ielebneg)^{o} | oyca protopopy kleckiego na te cerkiew legowanych | iuz od piętnasta lat zostaię. W cerkwi dla opadłosci | wielkiey ieden tylko obraz na płotnie zostaię Nasw(iętszey) | Panny y kielich cynowy ze wszytkim. Krzyz spizo|wy. Antymis podwizny. Testament ruski same(g)^{o} | oyca, Trebnik, Słuzebnik, Połustawiec, wszytko | oycowskie. Dzwonek ołtarzowy. Dzwon na dzwo|nnicy. Mirnica cynowa. Alba z humerałem y | paskiem. Ryzy drukowanego płotna. Potrachil ta|kież. Porucze buracikowe. Plebania: piekarni dwie | z sionkami drewniane, gumno iedne. Grontu włok | dwie we trzech poletkach. Parafia tey cerkwi: wsi | Stare Swierzno, Zacierow, Witaczerow, Załuze, Łu|bna, Berezna, Słoboda Woyniłowska, Kosciuki, | Wiskaczy, ziemianie Cwirki, Peretoki, Kaspero|wicze, Skomoroszki Zurawskiego wieś. Wszytkich dusz 1500. |

List na cerkiew, kwity, constitycyą soborową, me|trykę krztow y szlubow pra^{e}sentował. Sam kapłan pozycia przykładnego, tylko ze do tych czas | około wystawienia cerkwi S(więtey) nie miał pilnego | starania.

Przy tym trzyma kaplicę założenia | S(więteg)^{o} Spasa w Załuzu. Zadney fundacyey niemasz. || *[90]*

Царква ў м. Новы Свержань Навагрудскага пав.

Miastecz(ko)[165] cerkiew Nowoswierzeńska. D(nia) 19 9bra. |

7. Wielebny w Bogu oyciec Jan Lewonowicz, pra^{e}zbi|ter

[165] Напісана паверх слова *Wieś*.

no(wo)swierzeński, protopopa klecki, trzyma cer|kiew załozenia Usnienia Nasw(iętszey) Panny nowoswier|zeńską. Fundacyey jasnie oswieconych x(ią)ząt | ich m(iło)sciow Radziwiłow. Fundusz w Moskiewszczyz|n(i)e zginąłł. Protestacyi niemasz na to. Surowie | przykazalismy oycu protopopie aby co przędziey | zaniosł protestacyą o zginienie onego.

Sama cer|kiew murowana. W ktorey deysus y obrazy po|rządnie zostaią. Na Wielkim Ołtarzu w puszce | cynowey z nakrywką Nasw(iętszy) Sakrament w nale|zytey observantiey stoi. Kielich srebrny z paty|ną, gwiazdą y łyzeczką. Ewangelia drukowana, | we srebro oprawna, na niey tablic pięć, krzyz srebrny, mieyscami złocisty. Litonow trzy. Anty|mis podwizny. Mirnica cynowa. Lichtarzow | cynowych wielkich cztyry. *Item lichtarzow 4 | przybyło mosięznych*[166]. | Lichtarz zawiesisty | spiżowy ieden. Lamp dwie mosiężne. Kadzil|nica srebrna, druga mosiężna. Dzwonkow ołta|rzowych dwa. Na dzwonnicy dzwonow duzych 2. | Xięgi: Słuzebnik, Apostoł, Psałterz, Ochtay, Po|łustawiec drukowanę, Trebnik y dwie Treodi | y Trafałoy pisanę. Tuwaleń roznym jedwabie[m] | szytych dwanascie. | *Item tuwalnia | przybyła złotem | szyta*[167]. | Chustek szytych trzy. An|typendium trzy, iedna adamaszkowa karma|zynowa, a dwie na skurze wybiianę. Ubior | kapłanski: ryz pięcioro, jedne białe tabinowę || *[90 адв.]* z potrachilem y poruczem, drugie karmazynowe tabi|nowe, buracikowych dwoie, kitayczane czarne z po|trachilami y poruczami. | *Item ryzy przy|byli, ryzy aksa|mitne zielione | s potrachilem y | poruczem y we|lium*[168]. | Alba iedna z humerałem | y paskiem. | *Item alba dru|ga przybyła*[169]. | Wozduchow kitayczanych wielkich y ma|łych szesć. Kociołek mosięzny dla wody swięconey. | Ampułka iedna cynowa. Puszka cynowa dla ka|dzidła. Wotiwy na obrazie Nasw(iętszey) Panny koron dwie | złociste. Item na Salwatorze korona iedna srebrna, | tablic wielkich, srzednich y małych sto y cztyry, | *a przybyłą dziewięc*[170], | rączka mała srebrna, łancuszek srebrny w ktorym | kolec sto czterdziescie cztyry, krzyzyk kawalerski | srebrny, krzyzyk złocisty, item małych krzyzy|kow dwadziescia trzy, ząbek srebrny, pierscionkow | srebrnych 4, złocistych dwa, perelek malenkich | sznurkow 2, łancuszek mosięzny złocisty, obrą|czek odmiencow srebrne złociste dwie, sztuczka | dwa dyiamencikow czeskich, mnieyszych z ta|kiemi z dyiamencikami dwie, zausznica taka z, | rączka maleńka złocista, guziczek kryształo|wy, agnuskow we srebro oprawnych 9, reli|quiarzykow haftowanych 6, item kryształo|wych dwa, koronka bursztynowa y manelek

[166] Дапісана на палях іншым атрамантам.
[167] Тое ж.
[168] Тое ж.
[169] Тое ж.
[170] Тое ж.

| trzy bursztynowych. Zaponek dwie kitayczanych. | *Item przybyło | dwie yedwabni|ąne*[171]. | Sukno czarne pogrzebowe. Chorągwi dwie tkanych. | Plebania: (izba) biała z sieńmi, piekarnią y swirnem, | staynie dwie drewniane. Grontu włok dwie | y placow dwa według dawney fundacyey ma | kapłan. Item placow 9 y włoka w Załuzu. Pa|rafia tey cerkwie: miasteczko Nowo Swierzno, | wsi Hołowienczycy, Chołaymszczyzna, Siestrenow|szczyzna, Kisielewszczyzna. Wszytkich dusz 600. || *[91]*

Sam wielebny oyciec protopopa przykładny. | Listy, kwity, metrykę krztow y szlubow, consti|tucyą soborową, mirnicę z Oleiami Swiętemi | pra[e]sentowałł y na wszytkie punkta usprawie|dliwił się. Ten ze oyciec protopopa na pro|wizyey swoiey w(ielebneg)o oyca Mateusza Lewono|wicza, syna swego. |

Царква ў м. Стоўбцы Мінскага пав.

Miasteczko cerkiew Stołpiecka. D(nia) 20 9bra. |

8. Wielebny w Bogu oyciec Marcin Pankiewicz, | pra[e]zbiter, trzyma cerkiew S(więteg)[o] Spasa Stołpiecką. | Fundacyey ich m(iło)sciow panow Słuzkow. Fun|dusz iest in archium.

Sama cerkiew drew|niana. W ktorey deysus y obrazy porzą|dne. Na Wielkim Ołtarzu w puszce cynowey | Nas(więtszy) Sakrament w opatrznosci zostaie. | Kielich srebrny z patyną, gwiazdą y łyzecz|ką cynowemi. | *Ytem przybyła pa|tyna y łyzeczka | srebrna*[172]. | Ewangelia pisana, w cyne opraw|na. Krzyz drewniany. Słuzebnik y Trebnik | pisany samego oyca. Kadzilnica mosięz|na. | *Ytem mosienzna no|wa przybyła ka|dzilnica*[173]. | Lichtarzow mosięznych sześć, a ieden za|wiesisty wielki. | *A lichtarzow przy|było trzy*[174]. | Mirnica cynowa. Dzwonkow | ołtarzowych trzy. Na dzwonnicy dzwonow 3. | Antymis podwiżny. Litonow dwa. Wozduchow | małych y wielkich 5. Chustek 2. Tuwalen 10. | *Tuwalen przybyło | pienc*[175]. | Antypendia pułatłasowa iedna, druga pło|cienna. | *Item antypendia | maliowana przy|była*[176]. | Ewangelia Uczytelna stara, Jermałoy notowany, || *[91 адв.]* Ochtay drukowany, Testament drukowany. | Miseczka cynowa. Ubior kapłański: ryz 4, | jedne czamletowe, drugie buracikowe, trzecie | pułatłaskowe, czwarte czarne pułatłaskowe, | potrachilow 2 y poruczy 2, a trzecie teraz przybyły | za

[171] Дапісана на палях іншым атрамантам.
[172] Тое ж.
[173] Тое ж.
[174] Тое ж.
[175] Тое ж.
[176] Тое ж.

oyca, alb dwie tkackiego płotna z jedwabie^m | y korunkami z humerałami y paskiem. Wotiwy | na obrazie Nas(więtszey) Panny koron dwie srebrnych, | tabliczek srebrnych dwie, sceptrum srebrne 1, pierscinkow srebrnych 2, | *ytem pierscionkow | przybyłą dwa*[177], | paciorki bursztyno|we iedne, sznurek pereł małych, cynowych ta|bliczek 3, agnuskow rogowych dwa. Zaponka | kitayki karmazynowey. Chorągwi dwie szarzowe. | *Ytem trzecia przy|była chorągiew*[178]. | Plebania: izba biała, nieco ogrodzona, gumno | drewniane, grontu włok dwie we cztyry poletki, | a trzecia włoka na dwoch poddanych we wsi Steckach. | Parafia: miasteczko Stołpcy, Zaiamna, Opiecz|ki, Łapki, Bochony, Kuczkuny, Jacznaia, Poznie|ko(w)szczyzna, Słoboda, Stecki. Wszytkich dusz 500. |

Listy, kwity, metrykę, constitycyą pra^esentowałł. | Sam kapłan pozycia przykładnego, tylko protesto|wał się, ze wielką ma przeszkodę od x(ię)zy domini|kanow w parafiey swoiey w dawaniu szlubow y | krztow gra^eckiey reli(gi)ey ludziom. |

Царква ў м. Магільна Навагрудскага пав.

Miasteczko cerkiew Mohilewska. D(nia) 22 9bra. |

9. Wielebny oyciec Prokopiy Tomiłowicz, pra^ezbiter, | trzyma cerkiew założenia S(więteg)^o Mikołaia Mohilewską. || *[92]* Fundacy jasnie oswieconych x(ią)zątt ich m(iło)scio^w | Radziwiłow. Fundusz podczas Moskiewszczyzny | zginołł. Protestacy na to niemasz. Kazalismy | koniecznо aby proces był zaniesiony y na so|borze przyszłym pra^esentowany.

Cerkiew sama | drewniana. Wielkiey poprawy potrzebuie. W kto|rey obrazy y deysus porządnie zostaią podług | canonow O(ycow) S(więtych). Na Wielkim Ołtarzu w puszce | cynowey Nas(więtszy) Sakrament w opatrznosci zostaie. | Kielich srebrny niewielki z patyną, gwiazdą y ły|zeczką. Ewangelia pisana, na ktorey tabliczek | dziesięć srebrnych y klawzury srebrne, krzyz | cynowy, Słuzebnik, Połustaw, Psałterz druko|wane, Ochtay, Treod Postna, Jermałoy, Trebni|czek pisane. Kadzilnica mosiężna. Mirnica cyno|wa. Lichtarzow dwa zescianych, mosiężny ieden, | essowy drugi. Dzwonkow dwa ołtarzowych, na | dzwonnicy sporych cztyry. Antymis nowy pod|wizny samego je(go) m(iło)sci. Liton ieden. Tuwalen | wszytkich osm. Chustka iedna. Ubior kapłański: | alba z humerałem y paskiem jedwabnym, ryz | dwoie, iedne pułatłaskowe czerwone, drugie na | płotnie drukowane, do nich potrachile y porucze. | Wozduch ieden wielki, a małych dwa atłasowe.

[177] Дапісана на палях іншым атрамантам.
[178] Тое ж.

| Wotiwy na obrazie Naswięt(szey) Panny: pułmiesiącow | cztyry srebrne, tabliczka y pierscień srebrny. | Korona mosiężna na Swiętym Mikołaiu. Swiec | wielkich pięć. Chorągwi cztyry. Antypendium iedna || *[92 адв.]* kitayczana, druga skurzana. Item malo|wana płotniana. Sukno czarne pogrzebowe. Cmen|tarz ogrodzony dyłem. Dom kapłański przez | staranie samego oyca nabudowany nowy. Izba | biała z komorą, z sienmi y piekarnią. Izba biała | druga wedłe wrot, przy ktorey swiren, gumno, chle|wy y staynia z drzewa robione. Gronta do tey | cerkwie włok dwie we trzech poletkach. Do tego | placow trzy y gumienszczyzna. Parafia do tey | cerkwie: miasteczko Mohilna, wsi Hołowacze, | Jersze, Kosciesze, Prusinowo, Swiernowo, Łu|niniec, Łobocki, Siemienowicze, Zamoscie, Hoło|wni, Andruszy, Łacewicze, Rudniki, Jazwiny. (Dusz) 1000. |

Listy stanowlenny, podawczy, pra^esent(ował). Metry|kę krzstow y szlubow, constitucyą pra^esentowałł. | Kwitow nie pokazał, ale się protestowałł na w(ielebneg)^o | oyca pr(oto)p^ope, iż quitow nie dał, a pod sumnienie^m | zeznał, ze dochod pasterski wszytek zawsze odda|wałł do oyca pro(topo)ppy, jako z y regestr podpi|sany ręką onego zeznawa. Sam kapłan przy|kładnego pozycia. |

Цэрквы ў г. Нясвіж Навагрудскага пав.

Miasto cerkiew Nieswiska. D(nia) 24 9bra. |

10. Wielebny w Bogu oyciec Benedykt Falkowski, pra^ez|biter, trzyma cerkiew założenia Przemien(ienia) Panskie(g)^o | Nieswiską. Fundacyey jasnie oswieconych x(ią)ząt | ich m(iło)sciow Radziwiłow. Fundusz iest in archi|um, ale teraz oyciec do siebie wzioł dla restaw|rowania u x(ię)cia je(go) m(iło)sci.

Sama cerkiew drewnia|na, nowa, piękna. Kosztem y staraniem swiętey pamięci || *[93]* przewielebnego w Bogu oyca Falkowskiego, | protopopy nieswiskiego, wystawiona. W ktorey | deysus y ołtarze nowo teraz wystawuią się | przez pana Szarzkę, burmistrza nieswiskiego. | Na Wielkim Ołtarzu w puszce srebrney z nakryw|ką Naswiętszy Sakrament w nalezytey zostaie | obserwancyey. Kielich srebrny z patyną, gwiazdą | y łyzeczką. Ewangeliy dwie we srebro opraw|ne, jedna, na ktorey tabliczek pięć, a puklow | cztyry y klawzury srebrne, druga z iedną ta|bliczką srebrną y mosiężne tabliczkami. Item | patyna, gwiazda y łyzeczka srebrna. Słuzebnik, | Trebnik, Połustawiec, Apostoł, Trefałoyczyk, | dwie Treody, Psałterz, Ochtaik, Czasownik | wszytko[179]. Krzyz srebrny z sedesem na drzewie. | Jermałoy y Ochtay pisane.

[179] Сказ не завершаны.

Antymis podwiz|ny. Litonow dwa. Lichtarzow wielkich cynowych | osm, mnieyszych cztyry, mosiężnych sześć. Tu|walen wszytkich szesnascie. Chustka iedna. | Antypendiy sześć, taletowa iedna, atłaso|wych zielonych dwie, kitayczana herbowa | iedna, skurzane dwie. Kadzilnica mosiężna. | Dzwonkow ołtarzowych trzy. Wozduchow wiel|kich bogato haftowanych sześć, małych pięc. | Bursa y humerał haftowane. Lisztew jed|wabiem szytych pięc. Ytem rąbkowych 4. | Ubior kapłański: ryz wszytkich bławatnych | osm z potrachilami y poruczami, nowe, to iest | jedne złotogłowowe czerwone, drugie w kwiaty || *[93 адв.]* tureckiey materiey, trzecie atłasowe czerwone, | czwarte zołtogorące aksamitne, piąte ada|maszkowe zołte, szoste atłasowe czarne, siod|me aksamitne czarne, osme jedwabney pstre. | Alb cztyry, wszytkie szyte z humerałami y pa|skiem iednym. Mirnica cynowa. Puszka dla | kadzidła cynowa. Kobierzec stary i kilim czer|wony stary. Lamp dwie, cynowa y mosiężna. | Łichtarz wiszący na dwanascie swiec. Wotiwy ko|ron złocistych dwie, trzecia białła, rączek sre|brnych dwie, krzyzykow srebrnych cztyry, pier|scionkow srebrnych pięc, szczyrozłotych dwa y | czerwony złoty, tablic wielkich y małych z | pułszyrkiem trzydziesci dziewięc, gwiazdeczek | srebrnych 4, łancuszkow srebrnych dwa, pasek | odlewany srebrny, pereł sznurow osm, dzie|wiąty z korałkami czerwonemi. Chorągwi dwie. | Dzwonow na dzwonnicy trzy. Zaponki kitay|czane dwie. Sukno czarne brackie. Plebania: | izb białych trzy, komor dwie, szkoła z sieńmi. | Wszytko staraniem nieboszczyka oyca pro|topopy nabudowane. Do tego stayni dwie drew|niane. Grontu do tey cerkwi w miescie placow | trzy, co na Podwalu. Iako gdzie y plebania nabu|dowana. Grontu oromego wszytkiego włok | dwie, na ktorych poddanych trzy.

Do tego cer|kiew za miastem, Narodzenia Nas(więtszey) Panny, | przez mieszczan wystawiona. Zadne(g)^{o} niema nadania. || *[94]* Parafia: miasto Nieswiż, wsi Kruty Brzeg, | Kwaczy, Lipow, Pochapowszczyzna, Woyniło|wicze, Łań, Czanowicze, Kaczanowicze, Szczyło|wicze, Zaturze. Wszytkich dusz 1500. | Kapłan sam przykładnego pozycia. Ma na prowi|zyey swoiey w(ielebneg)^{o} oyca Jana Chiiewicza. Listy, | kwity, constitucyą, metrykę krztow y szlubow | pra^{e}sentowałł. |

Царква ў в. Малева Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Malewska. D(nia) 25 9bra. |

11. Wielebny w Bogu oyciec Jan Markiewicz, pra^{e}zbiter, | trzyma cerkiew założenia S(więteg)^{o} Mikołaia Malewską. | Fundacyi jasnie oswieconych x(iąz)ąt ich m(iło)sci(ow) Kleckich. | Fundusz podczas Moskiewszczyzny zginołł. Prote|stacyą o to zanieść kazalismy.

Sama cerkiew drew|niana. W ktorey deysus y obrazy w swoim zostaią | porządku. Na Wielkim Ołtarzu w puszce cynowey z na|krywką Nas(więtszy) Sakrament w nalezytey zostaię ob|serwancyey. Kielich ze wszytkim cynowy. Ewan|gelia pisana w czarnym aksamicie, na ktorey ta|bliczka srebrna iedna y cynowych 4. Krzyz y lich|tarze drewniane. Słuzebnik, Trebnik, Połustaw | y jnne xięgi samego oyca. Kadzilnica mosiężna | cerkiewna. Antymis podwizny nowy. Liton ieden. | Wozduchow wielkich dwa, małych pięc roznego koloru. | Tuwaleń wszytkich pięć. Dzwonek ołtyrzowy ieden, | na dzwonnicy dwa. Ubior kapłański: ryzy z po|trachilem y poruczem iedne, buracikowe, alba z humerałem || *[94 адв.]* jedna, pasek ieden. Chorągiewek dwie płotnia|nych. Item sztametowych trzy. Zaponka czer|wona na ołtarzu sztametowa. Na Nas(więtszey) Pannie | tabliczka iedna srebrna. Plebania: izba biała z | piekarnią y sienmi, staynie y gumno chrosciane. | Grontu włok dwie w iednym obrębie. Parafia | tey cerkwi: wsi Malew, Jeskiewicze, Karcewicze, | Swiciez, Kozły, Chodatoiewicze, Husaki, | Lipa, Kamionka. Uczyni wszytkich dusz 2000. |

Sam kapłan przykładnego y pobozne(g)^{o} zywota. | Listy, constytucyą, metrykę krztow y szlubow, | mirnicę porządną pra^{e}sentował y kwity te|raznieyszego oyca protopopy. |

Царква ў в. Салтанаўшчына Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Sołtonohacka. D(nia) 27 9bra. |

12. Wielebny w Bogu oyciec Piotr Wysocki, pra^{e}z|biter sołtonohacki, trzyma cerkiew założenia | S(więtey) Troycy Sołtonohacką. Funduszu x(ią)ząt ich m(iłosciow) | Radziwiłow. Fundusz podczas Moskiewszczyzny | zginoł. Protestacyey na to niemasz. Kazalismy | zanieść koniecznie.

Sama cerkiew drewniana. | W ktorey obrazy według moznosci przybrane sto|ią. Na Wielkim Ołtarzu w puszce cynowey z | wierzchem Nas(więtszy) Sakrament zostaie ochędoznie. | Kielich ze wszytkim cynowy. Krzyz drewnia|ny. Antymis podwizny samego jego m(iło)sci. Lito|now dwa. Pokrowcow małych dwa, wielki ieden | bławatne, a płotniany wielki ieden. Tuwaleń | wszytkich sześć. Zaponek płotnianych szytych | trzy. Antypendia iedna kitayczana, druga harusowa zielona. || *[95]* Dzwonek ołtarzowy ieden, drugi na dzwonnicy. | Kadzilnic dwie mosiężnych. Lichtarzow mosiężnych | dwa. Mirnica cynowa porządna. Metryka krztow | y szlubow zwyczayna. Xięgi: Testament ze wszyt|kim drukowany, Trebnik, Słuzebnik, Psałterz, Połu|staw, Czasownik drukowane. Item Jermałoyczyk | drukowany. Ubior

kapłański: alb dwie, iedna szyta, | druga z korunkami, z humerałami y paskiem, | ryz dwie, iedne z blaszką buratowę, drugie zielone | muchaierowe, stare oboie, z potrachilami y poruczem. | Wotiw zadnych niemasz. Agnusek cynowy dla | chorych. Chorągwi dwie harusowych. Plebania: izba | biała z sienmi y piekarnią, swirenek ieden, gumno | iedne y staynia drewniane. Grontu do tey cerkwie | oromego włok dwie. Parafia: wsi Sołtonohacie, | Sławkowo, Juszewicze, Rakowicze, Hrybowszczyzna, | Gabruny, Kudzinowicze. Wszytkich dusz 500. |

Sam kapłan poboznego zywota. Ma na prowisiey | swoiey w(ielebneg)o oyca Alexandra Paszkowskiego, zięcia | swego. Ktory do cerkwie S(więtey) Troycy Ceprewskiey swię|cił się, a teraz przez nieugruntowanie funduszu tak | się musi wahać. Listy, praesenta, kwity iedne prae|sentował, a o soborowy protestował się, ze ociec | protopopa mu nie dałł. Constitucyą praesentowałł | soborową y we wszytkim usprawiedliwił się. A oy|cu Paszkowskiemu dalismy kartę naszą do woli | jasnie wielm(oznego) pasterza albo znowu do powrotu do | cerkwie Ceperskiey mieszkać przy cerkwie Sołto|nohackiey. |

Царква ў в. Пацейкі Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Pocieykowska. D(nia) 28 9bra. |

13. Wielebny oyciec Constanty Daszkiewicz, praezbiter, trzyma | cerkiew S(więteg)o Jerzego Pocieykowską. Fundacyey swiętey pamięci || *[95 адв.]* pana Judyckiego, kawalera maltańskiego, | a teraznieyszego j(ego) m(iłosci) pana Lubomierskiego, kawalera | maltańskiego. Fundusz dany przez oyca teraznieysze(g)o | do wiernych rąk j(ego) m(iłosci) pana Stephana Prazmowskiego, | na ten czas dzierzawcy pocieykowskiego, ktory miał po|twierdzić y o przydanie poddanych postarać się u te|raznieyszego j(ego) m(iłosci) pana kawalera.

Sama cerkiew drew|niana, nowa. W ktorey obrazow s potrzebę. Na Wielkim | Ołtarzu w kielichu srebrnym Nas(więtszy) Sakramentt w | wielkim ochędostwie zostaie. Do ktorego kielicha | patyna srebrna złocista, gwiazda srebrna, łyzecz|ka cynowa. Na zachowanie zas Nas(więtszego) Sakramentu | agnusek srebrny. Antymis podwizny. Liton | ieden. Wozduch ieden wielki, a małych dwa kitay|czane. Tuwalen wszytkich pięć. Antypendia iedna. | Item płotniana antypendia. Zapona w Carskich | Drzwiach harusowa zielona. Kadzilnica mosiężna. | Dzwonek ołtarzowy ieden, na dzwonnicy dwa. Cho|rągwi dwie. Na obrazie Nas(więtszey) Panny krzyzykow | srebrnych dwa, perlowey macicy trzeci, sztuczek | dwie krysztalowych. Xięgi co są wszytkie drukowane, | ale pozyczane, krom Jermołoyczyka drukowanego cer|kiewnego iednego. Ubior kapłański: alba iedna z hu|merałem y paskiem, ryz dwoie, pułatłasowe cegla|ste y buracikowe ze wszytkim. Dom kapłanski: pie|karnia nowa przez oyca wystawiona, a stara zaś | piekarnia z gumnem y stayniami chroscianemi | y swirenkiem drewnianym. Parafia: wsi Pocieyki, Tro|ianow, Zawołki, Peczerany, Sitna, Nowosiołki. W tey | parafiey wszytkich dusz 300. |

Listy, tak postanowlenny, iako y odpustny, kwit mirny | y kuniczny, metryke krztow y szlubow, constitucyą soborową || *[96]* praesentował. Sam kapłan pozycia | przykładnego. Gronta do tey cerkwi włok dwie | y poddany do łaski dany ieden. Ten ze kapłan | uskarzał się na dwor pocieykowski y na parafian, | iz mu w cerkiewnym porządku wielką czynią vio|lentią. A to w tym, gdy umrze parafianin, tedy | o mieysce dla pochowania umarłego z ciwunem | dwornym targuią się y iemu, a nie kapłanowi, dochod | należący oddaią, ktory iakoby na restawracyą cer|kwie obraca, czego w samey rzeczy mało co, a kapłan | ubogi przez to, wyzywienia słusznego mieć nie moze. | Przykazalismy kapłanowi koniecznie y pod klątwą | pasterską, aby od tego czasu przewodzić nad sobą y nad | porządkami cerkiewnemi nie pozwalal y niesłusz|nych parafian podług constitucyey soborowey | karałł. |

Царква ў в. Труханавічы Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Truchonowicka. D(nia) 30 9bra. |

14. Wielebny w Bogu oyciec Mikołay Terapontowicz, paez|biter, trzyma cerkiew S(więtych) Piotra y Pawła. Funda|cy xiązat ich m(iło)sciow Radziwiłow Nieswiskich. | Fundusz w Moskiewszczyznie zginołł. Protestacyey | na to niemasz. Koniecznie protestacyą kazalismy | uczynić y aby extrakt na przyszłym, da Bog, so|borze pokazałł.

Cerkiew drewniana. Za niedbal|stwem oycowskim niedobrze okryta y bez krzy|za, y we srzodku nie ochędozna. Obrazow namiest|nych y innych iest nie co, lubo nalezycie nie | przyozdobione. Na Wielkim Ołtarzu w puszce cy|nowey Nas(więtszy) Sakrament ochędoznie stoi. Kielich cynowy z patyną, || *[96 адв.]* gwiazdą, łyzeczką srebrną. Wozduch wielki 1, | małych dwa kitayczane. Liton ieden. Antymis | podwiżny. Krzyz drewniany. Lichtarze drewniane. | Kadzilnica mosiężna. Mirnica cynowa. Słuzebnik, | Trebnik, Testament, Psałterz, Połustawiec dru|kowane, Apostoł, Ochtay pisane. Tuwaleń | wszytkich pięć. Chustka iedna. Ubior kapłan|ski: alba iedna z humerałem y paskiem, ry|zy buracikowe zielone, potrachil y porucze tey | ze materiey. Item potrachil zołty muchaiero|wy. Dzwonek ołtarzowy ieden, na dzwonnicy du|zych trzy. Chorągwie dwie szarzowe czerwone.

| Dom kapłanski przez samego oyca nabudowany: | izba biała z komorą, sienmi y piekarnią, swir|now dwa, stayni trzy, gumno iedne z osiecią, łaz|nia z browarem drewniane. Parafia: wsi | Truchonowicze, Podłuze, Praśniki, Starosiele, | Ziemlanie, Morozy, Swinoie. Wszytkich dusz 310. |

Kwity, listy na cerkiew, metryke lubo niepo|rządną constitucyą nie podpisana od oyca pro|topopy p(rae)sentował. Sam kapłan przykładny, | tylko w Sakramentach S(więtych) doskonale nieumieię|tny. Trzeba aby na przyszłym soborze uczyniłł | scisły examen, bosmy do kathedry dla tego nie | odesłali, ze się miał wszytkiego w domu nau|czyć. Grontu włok trzy wszytkiego. |

Царква ў в. Забелы Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Zabielska. M(ie)s(ią)ca 10bra 1 d(nia). |

15. Wielebny w Bogu oyciec Jan Syczkowski, pra[e]zbiter, trzyma cer|kiew załozenia Usnienia Nas(więtszey) Panny. Fundacy | x(ią)zątt ich m(iło)sci[ow] Radziwiłow.

Sama cerkiew drewniana. || *[97]* W ktorey obraz Naswiętszey Panny cudowny, | wotiwami roznych dobrodzieiow podług ni|zey wyrazonego regestru przyozdobiony. | Na Wielkim Ołtarzu venerabile w puszce cyno|wey bez nakrywki w wielkiey opatrznosci zo|staie. Kielich srebrny, we srzodku złocisty, | patyna srebrna, gwiazda y łyzeczka takze. | Wozduch wielki ieden, a małych dwa bławatne. | Litonow dwa. Antymis podwiżny. Ewangelia | w aksamicie, na ktorey tablic srebrnych | złocistych pięć, puklow 5, na mieyscu klauzur | wierzchołki 4. Krzyz drewniany. Mirnica | cynowa. Kadzilnica stara mosiężna, kazalismy | naprawić. Lichtarzow cynowych dwa, spizowych | dwa. Dzwonek ołtarzowy ieden, na dzwonni|cy trzy dzwony y klepadło. Tuwalen wszytkich | jedenascie. Antypendia iedna kitayczana, | druga buracikowa. Ryz czworo, iedne adama|szku zielonego, drugie białe atłasowe, 3 | pułatłaskowe (...)[180], czwarte buratowe. | Alb dwie z humerałami y paskiem, potra|chilow dwa, porucze dwoie. Xięgi: Słuzebnik, | Trebnik, Połustawiec oycowski, Psałterz, Ochtay, | Apostoł drukowane cerkiewne. Chorągwi | cztyry. Wotiwy na obrazie Nas(więtszey) Panny ko|ron srebrnych złocistych 10, item srebrna | jedna, pułmiesiączykow srebrnych złocistych | dwa, rączek srebrno złocistych 2 y karwaszyk | ieden srebrny złocisty, aniołek srebrno złocisty || *[97 адв.]* jeden, szatka srebrno złocista iedna, perła | wielka we złoto oprawna, agnusek apiso|wy ieden maluchny we złoto oprawna, sztuczka złota z drobnemi rubinkami, manelka iedna | we złoto oprawna koralowa, łancuszek ieden srebr|no złocisty pancerzowy, drugi srebrny kolcowy, | krzyzyk szczyrozłoty szmelcowany, perełek | drobnych sznurkow jedenascie, item perełek | czarnemi gagatkami przenizanych sznurow | jedenascie, tabliczek srebrnych wielkich, srze|dnich y małych sto trzynascie, rączka srebrna, | nozek srebrnych trzy, pułmiesięczykow duzych | dwa srebrnych, agnuskow we srebro oprawnych | siedm, panaheyka we srebro oprawan, korale | iedne z perłami, drugi sznur czarnych gagatek | z perłami, gwiazdeczka srebrna iedna, sztuczka | żabiniona troista we srebro oprawna, cynowych | tablic dwie, kobierzec turecki. A widząc zaś my | w cerkwi Zabielskiey votiw niektorych po części | uymę, podług dawnych rejestrow, a zwłaszcza | z sztuk drobnych, aby się to w przyszły czas nie | działo, z drobnych wotiw z obrazu cudownego | Nas(więtszey) Panny dla zlania y urobienia puszki dla | Naswiętszego Sakramentu y na krzyz srebrny. | W tey ze cerkwi Zabielskiey to smy wzieli przy | oycu Syczkowskim y panu Andrzeiu Zabiele | to iest: pierscieni z oczkami sześć złotych, tak|ze obrączek szczyrozłotych sześć, ktorę w wa|zą przez złotnika wyrazi ie czerwony złoty | ieden, obrączek srebrno złocistych osm, obrączek | srebrnych osmnascie, krzyzykow roznych srebrnych 29, || *[98]* obrączek wieńcowych srebrnych 4, tabliczek | oczkowych srebrnych 8, pułmiesiączykow | większych y barzo drobnych pięcdziesiąt szesc | srebrnych, od panaheyki łamanych szmat|kow srebrnych 7, gwiazdeczek małych sre|brnych 2, koleczkow trzynascie workowych, | co wszytko zrochowalismy. Plebania wszyt|ka spustoszała dla ubostwa oycowskiego: | piekarnia, swiren, gumno y staienka stare. | Parafia do tych czas tylko wies Zabieły było, dusz 67, | atesmy teraz przydali wsi: Karaczowszczyzne, | Sciepkow, Szyszyce, Ywładowicze, Pokraszew, | ktore dotąd do parafiey Zamoskiey y do Hre|ckiey nalezały, a to dla bliskości ku cerkwi | do cerkwi Zabielskiey uczynilismy. Dusz 100. | Do cerkwi Zabielskiey grontu fundowanego | od x(ię)cia Radziwiła, hetmana, podc(anclerza) W(ielkieg)[o] X(ięstw)[a] L(itewskieg)[o] | włok sześć za staraniem nieboszczyka pana | Jozepha Zabieły. Fundusz sam zostaie u pana | Andrzeia Zabieły, ktorego nie chce powracać, | kazalismy protestacyą zanieść, a extrakt | in archium.

Listy, kwity, constitucyą nie | podpisana ręką oyca pro(to)p(o)ppy pokazał, | metryk nie pokazałł, bo parafiey nie miał. | Sam kapłan poniekąd trzeba aby w przykład|nosci się poprawił, ma wielką krzywdę od | panow Zabiełow w sąsiedstwie y trzeba ich | upomnieć, ale y sam niech się na czułosci swey | kapłan poprawi, trzeba by tego oyca odmienić || *[98 адв.]* koniecznie z tego mieysca. |

[180] Фрагмент пашкоджаны.

Царква ў в. Пукава Навагрудскага пав.

Cerkiew Puchowska | w puscie zostaie. Założenia S(więteg)o Jerzego. Z tey ze | fundacyey, ktorą zlecilismy oycu zabielskiemu | do woli pasterskiey dla wsparcia iego. Przy tey | cerkwi grontu włok dwie. Parafia: Puchow. Dusz 40.

Царква ў в. Замосце Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Zamoska. D(nia) 2 Xbra. |

16. Wielebny w Bogu oyciec Rafałł Rakiewicz, praez|biter, trzyma cerkiew założenia Pokrowy Nas(więtszey) Pan(n)y | Zamoską. Fundacy j(ego) m(iłosci) pana Stanisława Srzedzin|skiego. Fundusz in archium.

Sama cerkiew drew|niana, w ktorey obrazy porządnie zostaią. Na | Wielkim Ołtarzu wenerabile w cynowey puszce | z wierzchem w nalezytey obserwancyey zostaie. | Kielich cynowy ze wszytkim. Liton ieden. An|tymis podwizny. Wozduch wielki ieden, a małych | dwa bławatne. Ewangelia we srebro oprawna, na | ktorey tablic pięć y puklow pięć. Krzyz drew|niany. Słuzebnik, Trebnik drukowany y Po|łustaw samego oyca, Słuzebnik moskiewski, | Apostoł, Ochtaik drukowane cerkiewne. | Kadzilnica mosiężna. Dzwonek ołtarzowy ie|den, na dzwonnicy dwa. Lichtarzow cynowych | dwa. Tuwalen wszytkich pięć szytych. Chuste|czek dwie. Chorągiew iedna. Na obrazie Nas(więtszey) | Panny korona iedna srebrna, tabliczek 2 srebr|nych, łancuszek srebrny złocisty ieden, | manelka rubinkowa z perełkami iedna. | Item tuwaleniek pięć. Ryz troie, iedne złotogłowowe || *[99]* cieliste, drugie aksamitne czerwone z potra|chilem, trzecie buracikowe ze wszytkim, | alba iedna z humerałem y paskiem. | Plebania: izba białła z sienmi y piekarnią, | swiren, łaznia, gumno porządne, nowe, item | stayni dwie drewniane nowe. Grontu włok puł|trzeci we trzech poletkach. Parafia: wieś Za|moscie, wieś Rudnia, Strochow, Wierkały, | Lenki, Winiscie. Dusz wszytkich 200. |

Sam kapłan pobożny. Kwity, listy, metrykę, | mirnicę, constitucyą soborową p(rae)sentowałł. |

Царква ў м. Грэск Навагрудскага пав.

Miasteczko cerkiew Hreska. D(nia) 4 Xbra. |

17. Wielebny w Bogu oyciec Stephan Terapontowicz, prae|zbiter, trzyma cerkiew założenia Narodzenia Nas(więtszey) | Panny Hreską. Fundacyey jasnie oswieconych | x(ią)ząt ich m(iło)sciow Radziwiłow. Fundusz w Moskiew|szczyznie zginąłł. Kazalismy koniecznie zanieść protestacyą o to.

Sama cerkiew drewniana. W kto|rey obrazy w swoim ochędostwie. Na Wielkim | Ołtarzu venerabile w kielichu cynowym z nakryw|ką w opatrznosci wielkiey zostaie. Ewangelia alias | Testament we srebro oprawny, na ktorey tabliczek | pięć. Tuwalen wszytkich 4. Antymis podwizny. | Liton ieden. Kielich srebrny ze wszytkim. Pokrow|cow wszytkich sześć. Lichtarzow mosięznych dwa. | Mirnica cynowa. Słuzebnik, Trebnik, Psałterz, | Trafałoyczyk, Ochtay drukowane, Treod Cwietna, || *[99 адв.]* Jermałoy. Item Jermałoyczyk pisane, Połusta|wiec samego oyca drukowany. Kadzilnica mosiężna. | Dzwonek ołtarzowy, na dzwonnicy dzwonkow | dwa y klepadło. Agnusek cynowy dla Nas(więtszego) Sakra|mentu. Chorągwi dwie. Lichtarz zawiesisty mosięz|ny. Ryz dwoie, iedne zielone kitayczane z po|trachilem y poruczem, drugie buratowe takze | ze wszytkim, alba z humerałem y paskiem. | Cerkiew oparkaniona szeroko. Dom kapłański: | izba biała z komorą, sienmi y piekarnią, swi|ren, izdebka, gumno, wszytko drewniane. Para|fia tey cerkwi: miasteczko Hresk, wsi Onufreie|wicze, Jewładowicze, Dziedziew, Kaliczyczy, | Kuliki, Staryna. Wszytkich w tey parafiey dusz 400. |

Sam kapłan przykładny. Zadnych skarg na n(iego) nie było. | Kwity wszytkie p(rae)sentowałł y constitucyą soborową. | Grontu oromego do tey cerkwi włok cztyry y mor|gow sianozętnych pięc. A w miasteczku plac ieden. | Do tego metrykę krztow y szlubow porządną pokazałł. |

Царква ў в. Жукаў Барок Мінскага пав.

Wieś cerkiew Zukoborska. D(nia)[181]|

18. Wielebny w Bogu oyciec Demian Nosonowicz, praezbiter, trzyma | cerkiew założenia Pokrowy Nas(więtszey) Panny Zukoborską. | W ktorey zadnego niemasz ochędostwa. Y sam kapłan w | Mirze na wikarystwie po większey części zostaie. Fun|dacya jasnie oswieconych x(ią)zątt ich m(iło)sciow Radziwiłow. | Grontu włoka iedna we trzech poletkach. | Parafia dusz 100. || *[100]*

W tey protopopiey Nieświżskiey kapła|now 18. | Wikarych 3. | Parachialnych cerkwi 18. | Kaplic 3. | Dusz 13305. | 19. *Wieś cerkiew* | *Pukowska*[182]. |

[181] Дата прапушчана.
[182] Дапісана іншым атрамантам.

НАВАГРУДСКІ САБОР
КЛЕЦКАЯ ПРАТАПОПІЯ
Цэрквы ў м. Цімкавічы Навагрудскага пав.

Protopopia Klecka. |

Miasteczko cerkiew Cimkowska. | Dnia 6 Xbra. |

1. Wielebny w Bogu oyciec Jan Wierbiłowicz, pra^{e}|zbiter, trzyma cerkiew załozenia S(więteg)^{o} Heliasza | Proroka Cimkowską. Fundacy jasnie wielmozne^{go} | j(ego) m(iłosci) pana Leona Sapiehi, podkanclerzego W(ielkieg)^{o} X(ięstw)^{a} Lit(ewskieg)^{o}. | Fundusz w Moskiewszczyznie zginołł y protestacy^{i} | na to niemasz. Kazalismy oycu cimkowskiemu | koniecznie protestacyą zanieść.

Sama cerkiew drew|niana, w kturey obrazy na mieyscach swoich zosta|ią. Na Wielkim Ołtarzu w puszce cynowey vene|rabile ochędoznie stoi. Kielich cynowy ze wszytki^{m}. | Pokrowiec wielki aksamitny. Item trzy. Litonow | dwa. Antymis niepodwizny. Ewangelia pisana, | przybyła księga | Klucz, | Słuzebnik, Trebnik, Połustawiec, item Słuzebnik, | Psałterz, Ochtay, Apostoł drukowane. Mosięz|na kadzilnica. Krzyzow kilka drewnianych. | Dzwonkow dwa ołtarzowych. Mirnica cynowa. | Panahiiek dwie. Tuwaleń wszytkich sześć. Chorągwi | sześć. Sukno pogrzebowe czarne. Lichtarzow cynowych dwa. || *[100 адв.]* Item mosięznych dwa. Dzwonkow na dzwonnicy | trzy. Zapona harusowa iedna. Wotiwa na Nas(więtszey) | *przybyły z dworu*[183] | Pannie: tabliczka, krzyzyk y pierścień ieden | srebrne. Zaponka cegłasta kitayczana. Ryz | *przybyły łancu|zek srebrny | y pułmiesiączek*[184] | troie: jedne pułatłaskowe buracikowe, drugie | samo buracikowe, trzecie saiowe z potrachila|mi y poruczami. Alb dwie z humerałami y pas|kami. Plebania: piekarnia z sionkami, swiren | drewniany, gumno chrosciane, gruntu orome(g)^{o} | z sianozęciami włok dwie y plac ieden. Para|fia: miasteczko Cimkowicze, wsi Lesznia, Kułaki, | Ogrodniki. Wszytkich dusz 800. | Sam kapłan przykładny. Listy, pra^{e}senta, kwi|ty, metrykę krztow y szlubow, constitucyą sobo|rową p(rae)sentował y na punkta wizitatorskie | usprawiedliwił się. |

Druga cerkiew Cimkowska. D(nia) 7 Xbra. |

2. W(ielebny) oyciec Heronim Wierbiłowicz, pra^{e}zbiter, trzyma | cerkiew S(więteg)o Mikołaia Cimkowską. Tey ze fundacy. | Fundusz w Moskiewszczyznie zginołł. Kazali|smy zaniesc protestacyą.

Na mieyscu cerkiew|nym tylko zrąb stoi. Zadnego ochędostwa | niema. Y sam kapłan w cerkwi S(więteg)^{o} Heliasza | odprawuie. Do tey cerkwi parafia: pułmiastecz|ka Cimkowicz, wsi Czarnohubow, Raczkiewicze, Byczacin,

[183] Дапісана на палях іншым атрамантам. У арыгінале памылкова *brzybyły*.
[184] Дапісана на палях іншым атрамантам.

Starzyna. Wszytkich dusz 500. | Grontu włok dwie y plac ieden. Plebania: pie|karnia z sie^{n}mi || *[101]* y gumno chrosciane. Sam kapłan przykła|dny y xięgi do nabozeństwa nalezące ma wszyt|kie swoie. Kwity, listy, pra^{e}senta, constytucyą, | metrykę zaiedno oycem, mirnicę osobliwę | pra^{e}sentowałł. |

Царква ў в. Скіп'ёва Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Skopiońska. D(nia) 8 10bra. |

3. W(ielebny) oyciec Athanazy Piotrowicz, pra^{e}zbiter, trzyma | cerkiew założenia S(więteg)^{o} Spasa Skopionską. | Fundacyey jasnie wielm(oznych) ich m(iłosciow) p(anow) Sapiehow. | Funduszu niemasz. Tylko p(rae)senta jey m(iło)sci pa|ni marszałkowey W(ielkiego) X(ięstwa) Lit(ewskiego) paniey Połubiń|skiey. O zginienie funduszu w Moskiewszczyznię | kazalismy protestacyą zanieść.

Sama cerkiew drewniana, | obrazami przyozdobiona. Na Wielkim | Ołtarzu venerabile w puszce drewnianey posre|brzaney ochędoznie stoi. A puszka same(g)^{o} w(ielebnego) oyca. Testa|ment drukowany cerkiewny. Ryzy harusowe | czerwone. Inne xięgi kapłańskie wszytkie są w(ielebneg)^{o} | oyca Piotrowicza samego. Tuwalieniek y chusteczek | wszytkich ołtarzowych jedenaście. Kielich cynowy | ze wszytkim. Liton. Antimis samego oyca. Cho|rągwi dwie harusowe cerkiewne. Krzyz y lichtarze | drewniane. Dzwonek ołtarzowy ieden. Na dzwon|nicy jeden większy, drugi mnieyszy. Plebania: izba | biała z komorą, za ktorą w(ielebny) o(yciec) Piotrowicz o(ycu) cimkowskie^{mu} | de suo zapłaciłł, piekarnia z sionkami dawna, chle|wek zerdziany. Parafia: Skipowo, Konotopy, Rudne, | Raiowka, Kołodziezna, Kokorzyczy, Stepury, Kodłuba|iowo, Pruski. Wszytkich dusz 350. || *[101 адв.]*

Pra^{e}sentę collatorską pokazałł. Kwity, mirnicę, | metrykę pra^{e}sentował. Constitucyą listu pasterskie(g)^{o} | na tę cerkiew nie miał, chceliśmy dać. Sam kapłan | przykładny. Do tey cerkwie grontu włok dwie, ale | oycowi goły podany.

Царква ў в. Савічы Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Sawiczowska. D(nia) 10 Xbra. |

4. W(ielebny) oyciec Theodor Żuchowiecki, pra^{e}zbiter sawiczowski, | trzyma cerkiew założenia Przenas(więtszey) Troycy Sawiczowską. | Fundacya ich m(iło)sciow panow Jakszewskich. Fun|dusz in archiu^{m} metropolitańskim zostaię. |

Sama cerkiew drewniana. Deysusem y obrazami w | dostatku

przyozdobiona. Na Wielkim Ołtarzu w pu|szce cynowey Nas(więtaszy) Sakrament w nalezytey zosta|ie opatrzności. Kielich srebrny samego oyca z ły|zeczką. Kielich cynowy ze wszytkim takze oy|cowskiego starania przybyłe. Patyna srebrna cer|kiewna. Liton ieden. Antymis powiżny. Krzyż | drewniany. Tuwalen wszytkich 4. Słuzebnik z Tre|bnikem, Ewangelia pisana, Apostoł, Psałterz, | Połustawiec drukowane samego oyca. Dzwonek | ołtarzowy duży, na dzwonnicy dzwonow 2. Ubior | kapłański: alb dwie z humerałami y paskami, | ryż dwoie, iedne blaszkowe buracikowe, drugie | medelanowe czerwone z potrachilami y poruczami. | Kadzilnica stara. Kubeczek cynowy dla wody. Chorą|gwi dwie sztametowe. Plebania: izba biała z | sienmi y piekarnią, browar y gumno drew|niane. Inne budynki chrościane. Grontu włok cztyry. || *[102]* Poddanych trzy. Przy tym w cerkwi na obrazie Na|swiętszey Panny votiw koron srebrnych nie|wielkich trzy y kwiatek srebrny. Parafia: | wsi Sawicze, Brodkowo, Puzowo, Dziehciany, | Komsicze y Ciechowo, Kutowszczyzna. Dusz 500. |

Pra^e^senta, list stanowlenny, kwity, metrykę chocz | nieporządną, constitucyą soborową, mirnicę | porządną pra^e^sentowałł. Sam kapłan nieprzy|kładnoscią y pozyciem swawolnym w okolicy wiel|ce osławił się. Jako osobliwie processa xiąg | naszych opiewaią, koniecznie trzeba aby się popra|wił y, dobremi nagradzaiąc postępkami, wszytkie | te zagładził głosy. |

Царква ў в. Быстрыца Навагрудскага пав.

Wioska cerkiew Bystrzycka. D(nia) 11 Xbra. |

5. Wielebny ociec Stephan Mankiewicz, pra^e^zbiter, | trzyma cerkiew założenia S(więteg)^o^ Spasa Bystrzycka. | Fundacy jaśnie oswieconey x(ię)żny jey m(iło)sci Zo|fiy Radziwiłowny. Fundusz in archiu^m^ metro|politańskim.

Sama cerkiew drewniana. Deysus^em^ | y obrazami przyozdobiona. Na Wilekim Ołtarzu | w puszce cynowey Nas(więtszy) Sakrament ochędoznie | stoi. Sam ołtarz nieporządnie przybrany. Ewange|lia drukowana nieoprawna, Słuzebnik, Trebnik, | Trafałoy, Połustawiec drukowanę, Apostoł, | Jarmałoy, Treod postna pisanę. Wszytko cerkiew|ne krom Połustawca oycowskiego iednego. Kielich cynowy || *[102 адв.]* ze wszytkim, łyzeczka srebrna. Anty|mis podwizny. Litonow dwa. Kadzilnica mo|siężna stara. Tuwalen wszytkich prostych 6, | niektore szyte. Dzwonek ołtarzowy ieden, | na dzwonnicy dzwon. Mirnica cynowa z o|leiami S(więtemi). Wotiw zadnych niemasz krom | mosięznego pułmiesiączka. Chorągwi dwie płot|nianę. Krzyz drewniany. Sukno pogrzebowe. | Plebania: izdebka biała z sieńmi, piekarnia, takze | swiren ieden, gumno drewnianę, item osiec | drewniana. Grontu włok

pułtory kapłanskich, | na ktorym ogrodnik ieden. Osobliwie pułwłoki | grontu, na ktorym dzial mieszka. Parafia: | wsi Bystrzyca, Blewczycy, Moracz, Hule|wicze, Wasilczyce, Zaniewidow, Worobiewicze. Dusz 650. |

Sam kapłan w nabozenstwie y sakramentach | S(więtych) nie perfekt, w przykładnosci trzeba aby się | koniecznie poprawił. Da Bog, na soborze trzeba | żeby był examinowany koniecznie. Listy, kwi|ty, constitucyą y metrykę lubo nieporządną | całe, na soborze ma pokazać porządną. |

Zaponek dwie | kitayczanych | z(a)wi(s)iane | na obrazach. | Trzecia haru|sowa zeliona. | Entypedyum | około ołtarzu | harusowa cza|rna. Wozduszkow dwa ma|łych kitaycza|ne czerwone, | trzeci wielki | srebrem ze z|łotem haftawa^ne^. | Horągwi dwe | czerwone nieda|wno przybyłych. | Na dzwonicy dzwonow dwa przybyło. | Ytem zaponek | dwie ziełone. | Ewanelia Wczycie|lna, Ewanelia | naprzestolna | w srebro oprawiąna[185]. |

Царква ў м. Семежава Навагрудскага пав.

Miasteczko cerkiew Siemiezowska. D(nia) 12 Xbra. |

6. Wielebny oyciec Theodor Jurkiewicz, pra^e^zb(iter), trzy|ma cerkiew S(więtey) Troycy Siemiezowską. Funda|cy ich m(iło)sciow panow Chotkiewiczow. Fundusz | zginąłł w Moskiewszczyznię. Kazalismy zanieść || *[103]* protestacyą koniecznię.

Sama cerkiew drew|niana. Deysusem y obrazami przyozdobiona. | Na Wielkim Ołtarzu w puszce cynowey z wierzche^m^ | Nas(więtszy) Sakrament ochędoznie stoi. Ewangelia | we srebro oprawna, na ktorey tablic pięć y klau|zury, krzyz drewniany, Słuzebnik, Trebnik, | Połustawiec, Apostoł, Ochtay, Psałterz druko|wanę. Kielich cynowy ze wszytkim. Wozduch | wielki ieden, a małych dwa bławatnę. Antymis | podwiżny dobry. Liton ieden. Kadzilnica mosię|zna. Dzwonek ołtarzowy ieden. Na dzwonnicy | dzwonow 4. Tuwaleń szytych y nieszytych | dwanaście. Mirnica porządna cynowa. Ubior | kapłański: alba z humerałem y paskiem, | ryzy iedne pułatłasowe barszczowę, drugie | buratowe, do pułatłaskowych potrachil y poru|cze. Wotiwy na obrazie Nas(więtszey) Panny: korona | srebrna, tabliczek dwie, krzyżyk srebrny ieden. | Chorągwie na płotnie malowane. Plebania: izba | biała z komorą, sienmi y piekarnią, gumno, | odryny, chlewy wszytkie drewniane. Grontu | włok dwie, placow dwa, a na trzecim plebania nabu|dowana. Parafia: miasto Siemezow, wsi Zylichowo, | Mackiewicze, Nowosiołki, Januszki. Dusz 1000. |

Sam kapłan przykładny y pobozny wdowiec. Me|trykę krztow y szlubow

[185] Дапісана на палях іншых атрамантам.

porządną constitucyą so|borową podpisaną. Listy, pra^{e}senta, kwity wszyt|kie pra^{e}sentował y we wszytkim usprawiedliwił się. || *[103 адв.]*

Царква ў в. Цяхоўка Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Cechowska. D(nia) 13 Xbra. |

7. Wiele(bny) oyciec Pachomiy Jesmanowicz, pra^{e}(zbiter), trzyma | cerkiew S(więtych) apostołow Piotra y Pawła. Funda|cy wielm(oznego) pana Radwana zdawna. Fundusz | w Moskiewszczyznę zginąłł. Protestacyą koniecz|nie kazalismy zanieść y na przyszłym soborze | pra^{e}sentować.

Sama cerkiew drewniana. Dey|susem y obrazami przyozdobiona. Na Wilekim | Ołtyrzu w puszce cynowey Nas(więtszy) Sakrament | ochędoznie stoi. Kielich cynowy. Gwiazda, paty|na y łyzeczka srebrne. Pokrowcow wszytkich trzy. | Liton jeden. Antymis podwiżny. Tuwalen wszy|tkich trzy y chustek pięknych trzy. Krzyz | drewniany y lichtarze. Testament, Słuzebnik, | Trebnik, Połustawiec, Psałterz, wszytko oycowskie, | a cerkiewny tylko Jermołoy notowany. Kadzilni|ca mosiężna. Mirnica cynowa porządna. Dzwo|nek ołtarzowy ieden, a na dzwonnicy dwa. Chorą|gwi dwie sztametowe. Plebania: izba biała z sie^{n}|mi, piekarnia z sienmi, swirnow dwa, gumno y | staynie chroscianę. Grontu włok dwie y zascia|nek z sianozęciami. Parafia: wsi Cechowo, Nowo|siołki, Ostrow, Mankiewicze, Joczyce. Dusz 300. |

Sam kapłan przykładny. Listy, kwity, metry|kę, constitucyą porządnie pra^{e}sentował. |

Цэрквы ў г. Клецк Навагрудскага пав.

Miasto cerkiew Klecka. D(nia) 15 Xbra. |

8. Wielebny w Bogu oyciec Piotr Rakiewicz, pra^{e}zbiter, || *[104]* trzyma cerkiew Zmartwychwstania Panskie(g)^{o} Klecką. | Fundacyey jasnie oswieconych x(ią)ząt ich m(iło)sciow | Kleckich. Fundusz dawno zginoł y protestacyey | na to niemasz. Kazalismy zanieść koniecznie o zgi|nienie onego.

Cerkiew sama drewniana. We srzod|ku deysusem porządnie przyozdobiona. Na Wielkim | Ołtarzu w puszce cynowey Nas(więtszy) Sakrament o|chędoznie stoi. Kielich srebrny ze wszytkim. | Krzyz srebrny. Kadzilnica srebrna. Ewangelie | dwie drukowane we srebro oprawnę, Słuzebnik, | Trebnik, Połustawiec, Psałterz, Apostoł, Treodi | dwie, Trafałoy wielki, Ochtay drukowane y Ewan|gelia Uczytelna drukowana. Litonow dwa. Anty|missow dwa. Wozduchow wszytkich 5. Tuwalen 12. | Chustek dwie.

Lichtarzow cynowych dwa, mosiężnych | 4. Dzwonek ołtarzowy ieden, na dzwonnicy 4. | Ubior kapłanski: alb trzy z humerałami y pas|kami, ryz pięcioro, bławatne czworo, a iedne | szarzowę z potrachilami y poruczami. Antypendyi | dwie, adamaszkowa y sztametowa. Sukień dwie | pogrzebowych. Wotiwy na obrazach: koron srebr|nych 4, pułmiesiączykow trzy, tablic wszytkich | dwadziescia cztyry z rączkami. Chorągwi trzy. | Plebania: izba biała z komorą y bokową izbą | przez oyca Zdanowicza opuszczona. Grontu pla|cow pułtora, na ktorych plebania nabudowana. | Włok trzy oromego grontu. Parafia: miasto Kleck, | wsi Kurczyce, Łukawiec, Siekirycze, Babaiewicze, || *[104 адв.]* Suchlicze, Cyckiewicze, Horbanowszczyzna, Paro|bki, Kapłanowicze. Wszytkich dusz 1000. |

Sam kapłan przykładny. Metrykę krztow y szlubow, | mirnicę, listy pra^{e}sent, constitucyą pra^{e}sento|wałł y kwity pokazał. U ktorego na wikaryi|stwie w(ielebny) o(ciec) Jan Zdanowicz.

Druga cerkiew Woz|nesienia. Bez fundacyi. |

Царква ў в. Брыкаўшчына Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Brykowska. D(nia) 22 Xbra. |

9. Wielebny w Bogu o(yciec) Stephan Butowicz, pra^{e}zbi|ter, trzyma cerkiew założenia S(więteg)^{o} Spasa Brykow|ską. Fundacyey ich m(iło)sciow p(anow) Mogilnickich. | Fundusz in archiu^{m}.

Cerkiew sama drewniana. | Wewnątrz deysusem przyozdobiona. Na Wielkim | Ołtarzu w puszce cynowey Nas(więtszy) Sakrament o|chędoznie stoi. Kielich cynowy ze wszytkim. | Antymis podwiżny. Liton ieden. Pokrowcow | wszytkich trzy. Testament, Słuzebnik, Trebnik, | Połustawiec drukowanę. Tuwalen 4. Anty|pendiy dwie. Kadzilnica mosiężna. Dzwonek | ołtarzowy ieden, na dzwonnicy ieden. Mirnica | cynowa. Lichtarze y krzyz drewnianę. Chorą|giew iedna. Alba iedna z humerałem y paskiem. | Ryzy pozyczone. Plebania: izba biała z komorą | y gumno. Grontu włoki trzy. Parafia: wsi Bry|kowszczyzna, *Blaszyn*[186], Lewonowicze, Nowosiołki, | Siekanowszczyzna, *Kirykiewicze*[187]. Dusz 300. |

Sam kapłan przykładny y umieiętny. Inwesti|turę, pra^{e}sentę, metrykę, kwity niektorę || *[104 a]* pra^{e}sentował, a drugich nie pokazał. O ktore się | protestował na oyca protopopę. Constitucyey | nie pokazał. Ktorą ma na soborze koniecznie pokazać. |

---

[186] Перапраўлена на *Blaczyn*.

[187] Перапраўлена на *Kirykowszczyzna*.

Царква ў в. Цапэрка (Малая Цапра) Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Małey Cepry. D(nia) 23 Xbra. |

10. Cerkiew załozenia Troycy Swiętey w Ma|ley Cepry będąca. Fundacyey ich m(iło)sciow | panow Zubkow. Fundusz ieszcze nie zupełny. | Kapłana niemasz, bo w(ielebny) o(yciec) Alex(an)der Paszkowski, | poswięciwszy się do niey y nieco przy niey | mieszkawszy, do Sołtonohaci, do t(e)scia swoie(g)[o] | przeszedł. Nim ufunduie w Cepry plebanią. | Gruntu włok[188]. |

Царква ў в. Грыцэвічы і капліца ў в. Пласкавічы Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Hrycewicka. D(nia) 24 Xbra. |

Wiele(bny) ociec Bazyli Ostaszkiewicz, pra[e](zbiter), trzyma | cerkiew załozenia S(więtych) Piotra y Pawła Hryce|wicką. Fundacyey ich m(iło)sci(ow) p(anow) Płaskowickich, | Czerkowskich, Nornickich. Fundusz w xięgach | ziemskich zostaie. Kazalismy extraktem wyiąć | y na soborze pokazać.

Sama cerkiew barzo opa|dła y z niedbalstwa oycowskiego nie nakryta. | W ktorey tylko kilka obrazow. Na Wielkim Ołta|rzu venerabile w kielichu ochędoznie stoi, tylko | w wielkim niebiespeczeństwie dla dziurawego | wierzchu. Antymissow dwa. Liton ieden. | Kielich cynowy, w ktorym venerabile ze wszyt|kim. Wozduchow trzy. Tuwalen trzy. Pokrycie || *[104 а адв.]* nad ołtarzem iedne. Ryz dwoie pułatłaskowe, | iedne niebieskie, a drugie buracikowe, z potra|chilami y poruczem iednym. Alba *iedna*[189] z | humerałem y paskiem. Dzwonek ołtarzowy y | kadzilnica mosiężna. Krzyz y lichtarze drewnia|ne. Plebania: piekarnia y sionki, swirenek, | gumno drewniane, przez oyca wszytko nabudo|wane. Grontu włok dwie. Parafia: wsi Hryce|wicze, Ciesnowka, Plaskowicze. Wszytkich dusz 160. |

Sam kapłan umieiętny y za nalezytosć cerkiew|ną mocno się bierze. Listy, kwity, metrykę, mir|nicę, constitucyą pra[e]sentował.

Do tego ma kapli|czkę w Płaskowiczach. |

Царква ў в. Макраны Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Mokrańska. D(nia) 25 Xbra. |

12. Wiele(bny) w Bogu oyciec Paweł Jurkiewicz, pra[e]zbiter, | trzyma

[188] Сказ не завершаны.

[189] Слова запісана двойчы.

cerkiew załozenia Narodzenia Nas(więtszey) Panny | Mokrańską. Fundacy ich m(iło)sciow p(anow) Bułharynow. | Fundusz jest u jey m(iło)sc(i) pani Jaszlinskiey. Kazali|smy u niey odyskać albo protestacyą o nieoddanie | zanieść koniecznie y na soborze pokazać.

Sama | cerkiew drewniana, dobra. Wewnątrz deysusem | przyozdobiona. Na Wielkim Ołtarzu venerabile w pu|szce cynowey z wierzchem ochędoznie stoi. Antymis | podwizny. Litonow dwa. Kielich srebrny ze wszytki[m]. | Wozduszkow sześć. Tuwaleń wszytkich siedm. An|typendiy harusowe trzy. Lichtarz mosiężny ieden, | a drewnianych dwa. | *Przyb(yła) ka|dzilnica | y dwa ły|chtarzy*[190]. | Kadzilnica mosiężna. Dzwo|nek ołtarzowy y na dzwonnicy dzwonow trzy. | Ampułki cynowe. Xięgi: Ewangelia we srebro | oprawna, na ktorey tablic pięć y puklow 5 | z klauzurami, Ewangelia Uczytelna, Słuzebnik, Trebnik, || *[105]* Ochtay, Psałterz drukowane, Apostoł, | Połustawiec pisane. Votiwy na Naswiętszey Pannie: | tabliczek srebrnych trzy. Mirnica mosiężna. | Krzyz drewniany. Chorągwi dwie. Plebania: izba | biała, piekarenka z sionkami, gumno drewnia|ne y staienka. Parafia: wsi Mokrany, Pilipo|wicze, *Urwiedz*[191], Kiiowicze, Podmaze, Słobodka, | Komlewszczyzna. Wszytkich dusz 400. |

Sam kapłan umieiętny y przykładny. Listy, | kwity, metrykę, constitucyą pra[e]sentowałł. |

Царква ў в. Морач і капліца ў в. Астроўчыцы Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Morocka. D(nia) 26 Xbra. |

13. Wielebn(y) w Bogu oyciec Jan Jurkiewicz, pra[e](zbiter), trzyma | cerkiew załozenia Wozniesienia Panskie(g)[o] Morocką. | Fundacy jasnie oswieconych x(ią)ząt ich m(iłosciow) Radziwi|łow Kleckich. Fundusz u oyca moreckiego.

Sama | cerkiew drewniana, obrazami przyozdobiona. Na | Wielkim Ołtarzu w puszce cynowey venerabile z | nakrywką w ochędostwie stoi. Kielich cynowy z ły|zeczką, gwiazdą, patyna srebrna. Antymis podwi|zny. *Liton*[192] ieden. Pokrowcow trzy. Tuwaleń | wszytkich siedm. Kadzilnica mosiężna. Mirnica | cynowa. Krzyz y lichtarze drewniane. Ewan|gelia pisana, na ktorey tabliczka srebrna iedna, | Słuzebnik drukowany, Trebnik, Ochtay pisane, | (...)[193] | Psałterz pisany, Połustaw drukowany, wszy|tko samego oyca. Ubior kapłański: alba iedna | z humerałem y paskiem, ryz dwoie, iedne a|tłasowe, drugie buracikowe stare ze wszytkim. || *[105 адв.]* Dzwonek ołtarzowy, na

[190] Дапісана на палях іншым атрамантам.

[191] У тэксце памылкова *Uswiedz*.

[192] У тэксце памылкова *Litonow*.

[193] Фрагмент пашкоджаны.

dzwonnicy drugi. Anty|pendiy płotniane. Na obrazie Naswiętszey Panny | tabliczek dwie, y pułmiesięczyka srebrne. Item | antypendiy sztametu czerwonego. Plebania: | izba biała z komorą, sienmi y piekarnią, druga tak|ze piekarnia nowa, swirnow dwa, gumno drew|niane y chlewy takze. Grontu oromego włok trzy | we trzech poletkach z sianozęciami, zascianek na | wozow trzy pięć sianozęci, a drugie j(ego) m(iłość) pan Klat odiąłł | violenter.

Sam kapłan chocia y młody, iednak przy|kładny, y o nalezytość cerkiewną bierze się, lubo | onego bezpotrzebnie j(ego) m(iłość) pan Klat znienawidziow|szy, usadza się z tamtąd go wyrygować. Parafia | tey cerkwi: wsi Morocz, Kołek, Uznoha, Smolicze, | Zastrowecze, Ostroczyce, Rubiez, Bołwanka, Mier|winy, Wirowin, Ostrowczyce pana Wolskie(g)o. Dusz 430. |

Do tego trzyma kapliczkę Ostrowczycką S(więteg)o Heliasza. | Listy, kwity, metrykę, constitucyą praesentowałł. |

Царква ў в. Лактышы і капліца ў в. Круговічы Навагрудскага пав.

Wieś cerkiew Łahtyhowska. D(nia) 27 Xbra. |

Wielebny o(ciec) Mikołay Horbaczewicz, praes(biter), trzyma cerkiew | załozenia Narodzenia Nasw(iętszey) Panny Łahtyszowską. | Fundacy jasnie oswieconey x(ię)żny jey m(iłosci) Kleckiey, | koniuszyney W(ielkieg)o X(ięstw)a Li(te)w(skiego). Fundusz u samego oyca, | ktury na soborze ma praesentować.

Sama cerkiew | drewniana, obrazami przyozdobiona. Na Wielkim | Ołtarzu venerabile w puszce cynowey z nakrywką | w obserwancy nalezytey zostaie. Kielich ze wszyt|kim cynowy. Antymis niepodwizny. Liton ieden. | Wozduchow trzy. Tuwaleń z obrusami siedm. Anty|pendiy płotniane dwie. Kadzilnica mosiężna. | *Antependium tkacka jedwabiem czerwonym szyta*[194]. || *[106]* Dzwonek ołtarzowy ieden, na dzwonnicy ieden. | Ewangelia pisana, Słuzebnik pisany, Trebnik, | Apostoł, Połustawiec drukowane, Jermałoy | oycowski notowany. Mirnica cynowa. Chorą|gwi dwie. Plebania: izb dwie czarnych z sienmi, | chlewy y gumno drewniane. Grontu włok dwie | we trzech poletkach. Ogrodnik ieden. Parafia: wsi | Łahtyszowo, Czudzin, Buczcza, Drabowszczyzna, | Ostrowczyce, Stare Burdzieyki, Nawoz, Nacza, | Mitkiewicze, Dowhopały. Wszytkich dusz 420. | Sam kapłan umieiętny y przykładny. Listy, kwity, | metrykę, constitucyą soborową praesentowałł. Zad|nych skarg na niego nie byłło.

Item trzyma kaplice w Kruho|wiczach załozenia S(więteg)o Jerze(g)o. Fundacya była przed tym y extrakt[195]. |

[194] Дапісана іншым атрамантам.
[195] Дапісана іншым атрамантам.

Царква ў в. Дзяніскавічы Навагрудскага пав.

Wies cerkiew Deniskowska. D(nia) 28 Xbra. |

15. W(ielebny) o(ciec) Jan Horbacewicz, praes(witer), trzyma cerkiew za|łozenia S(więtey) Troycy jasnie oswieco(nych) xią(za)t Radzi|wiłow. Fundusz w Moskiewszczyznie zginołł. Kaza|lismy protestacyą zanieść y na soborze presentować. |

Sama cerkiew drewniana, po częsci obrazami przyoz|dobiona. Na ołtarzu wenerabile w puszce cynowey | w nalezytey obserwancy stoi. Kielich cynowy ze wszytkim. | Antymis podwizny samego j(ego) m(iłosci). Liton ieden. Krzyz | y lichtarze drewniane. Tuwalen 5. Ewangelia | drukowana z tabliczką srebrną, Apostoł drukowa|ny, Słuzebnik, Trebnik, Połustaw drukowany samego | oyca. Antypendie dwie płotnianę. Chorągwi dwie | płotnianę. Dzwonek ołtarzowy ieden, drugi na | dzwonnicy. Plebania: izb czarnych trzy z sienmi, | gumno y chlewy drewnianę. Gruntu włok dwie || *[106 адв.]* z sianozęciami. Parafia: wsi Deniskowicze, Szaszki, *Jaskowicze*[196]. Dusz 240. | Sam kapłan przykładny. Listy, praesenta, kwity, metry|kę, constitucyą, mirnicę praesentował. |

Tam ze zostawał w(ielebny) o(ciec) Hrehory Horbaczewicz zdawna. Ktoregoś | my od tey cerkwi całę dla roznych excessow | w powaznych oddali dekretom. |

Царква і капліца ў в. Чучавічы Навагрудскага пав.

16. Temu z oycu Janowi | Horbaczewiczowi zlecilismy cerkwie Czuczowickie | dwie, Troycy S(więtey) y Pokrowy Nas(więszey) Panny do zawiadywa|nia. K(t)ure zadną nie maiąc fundacyi krom parafiy, to | iest: Czuczowic dwoie, Horka, y Łąka, y Borowiki. Y | temi ma zawiadywać ten ze oyciec deniskowski res|pektem bliskosci, stosuiąc się do constitucy soborowych. |

Царква ў в. Хорастаў Навагрудскага пав.

Cerkiew w Chorostowie zgorzała, a parafia w Chorostowie | y Puzycach temu z oycowi zlecilismy. Dusz 250. *Kaplica nowa zbudowana z otpustami*[197]. |

[196] Дапісана паверх асноўнага тэксту.
[197] Дапісана іншым атрамантам.

Царква ў м. Лахва Навагрудскага пав.

Miasteczko cerkiew Łachowska. D(nia) 30 Xbra. |

Wiele(bny) w Bogu o(ciec) Bazyli Zembocki y w(ielebny) o(ciec) Kiryli Roz|honowicz, pra^e^zbitorowie, trzymaią cerkiew załozenia | Narodzenia Nas(więszey) Panny *Łachowska*[198] fundacy jasnie | oswieconych x(ią)ząt ich m(iłoscio)w Radziwiłow. Fundusz in ar|chium metropolitanski^m^.

Cerkiew drewniana. Dey|susem y obrazami pięknemi przyozdobiona. Na Wiel|kim Ołtarzu w puszce cynowey venerabile ochędoznie | stoi. Antymis teraz dany pasterski. Ewangelia | we srebro oprawna, Apostoł drukowany y inne | xięgi wszytkie oycowskie y cerkiewne według po|rządku są. Kadzilnica mosiężna. Krzyz y lichtarze | drewniane. Kielich srebrny ze wszytkim z pokrow|cem y litonem. Tuwaleń wszytkich szesć. Alb dwie | z humerałami y paskiem. Ryz dwoie: iedne adama|szkowe, || *[107]* drugie sztametowe stare z potrachiłami szta|metowemi y poruczem. Plebaniy dwie na trzech pla|cach nabudowane. Gronta włok trzy w pewnym | ograniczeniu. Parafia: miasteczko Łachwa, wsi | do ney nalezącę Jezernica, Lubaczow, Czuczewicze | Małe y Wielkie, Hocka Łąką, Lubion, Łachewka, | Synkowicze, Sitnica Większa, Zasłucze, Zaprypie|cie, Wola. Wszytkiego w tey parafii dusz 1000. | Wielebny ociec Zembocki posłusznym był y iest. | Umieiętny y przykładny. Listy, pra^e^senta, metry|kę y mirnicę pra^e^sentował, a constitucyą teraze|smy dali. W(ielebny) o(ciec) Rozhonowicz lubo do tych czas nie | był posłuszny, ale teraz władzy pasterskiey oddał | posłuszeństwo s(więte) y w krotkim czasie miał sam przed | pasterzem stawać. List stanowlenny pokazałł. | Wotiwy na obrazie Nas(więszey) Panny: tabliczek srebnych | wszytkich trzydziescie, koron dwie, pułmiesiąc | ieden y rączka iedna, krzyzykow trzy, agnuskow | oprawnych dwa. |

Przybyłych ryz dwoie lamowe | blaszkowe czerwone y wiszniowe. Chorągwi trzy, 2 sztame|towe, trzecia płocienna. Dzwonow cztyry[199]. |

Царква ў в. Галынка Навагрудскага пав.

An(no) 1681 m(ie)s(ią)ca january 1 dnia | po nowemu. |

Wies cerkiew Hołyńska. |

19. Wielebny o(ciec) Jan Sawicz, pra^e^(zbiter), trzyma cerkiew | S(więtych) apostołow Piotra y Pawła Hołyńską. | Fundacy j(ego) m(iłosci) pana Adama Dominika Czyza, | skarbnika wilenskiego. Fundusz iest u

[198] У арыгінале напісана *Łaschowska.*

[199] Дапісана іншым атрамантам.

w(ielebneg)o | oyca.

Sama cerkiew drewniana, poprawy po|trzebuią. || *[107 адв.]* W ktorey s potrzebę iest ołtarzow. Na Wielkim Ołtarzu wenerabile w puszce cynowey ochędoznie zostaie. | Kielich srebrny y drugi takze większy z patyną złoci|stą, ten we dworze. Drugi mały z patyną, gwiazdą | y łyzeczką, złocisty. Antymis podwizny. Litonow | dwa. Pokrowcow trzy. Tuwaleń dwie. Obrusow dwa. | Antypendiy dwie. Lichtarzow mosięznych dwa. Kadzil|nica mosiężna. Krzyz drewniany. Ewangelia druku | wilenskiego w aksamicie y we srebro oprawna, | y Połustaw wielki drukowane cerkiewne. Insze | kapłanskie wszytkie są xięgi, ale samego w(ielebneg)^o^ oyca. | Wotiwy koron srebrnych trzy, a czwarta tablicz|ka. Ryży iedne czerwone adamaszkowe ze wszyt|kim. Y antependium takie z. | *Drugie tez adamaszkowe niebieskie ze wszytkim*[200]. | Alb dwie z humera|łami y paskami. Ampułka iedna cynowa. Dzwo|nek ieden ołtarzowy, na dzwonnicy dwa. Pleba|nia wszytka przez w(ielebneg)^o^ o(yca) nabudowana. Parafia: | wsi Hołynka, Ostrow, Kroszyłowicze, Karackow dwa, | Tucza. Wszytkich dusz 200. |

Grontu oromego włoka iedna na trzy zmiany, za|scianek ieden. Sam kapłan przykładny. Listy, | pra^e^senta, kwity, metrykę, constitucyą pra^e^sento|wał.

Царква ў в. Дунайчыцы і капліца ў в. Машукі Навагрудскага пав.

Do tego nowofundowana cerkiew załozenia | Pokrowy Naswiętszey Panny w maiętnosci Dunay|czycach j(ego) m(iłosci) pana Constantego Jeleńskiego ma | w zawiadywaniu.

Y kapliczkę Maszykowską | z parafią.

Царква ў в. Агарэвічы і капліца ў в. Ганцавічы Навагрудскага пав.

Cerkiew Oharowicka w maiętnosci j(ego) m(iłosci) p(ana) Krzywieckie^go^ | pusta. Unia zawsze była, a teraz syzmatyk wiezdza za nie|dbalstwem (...)[201]ych y protopoppa kleckiego.

Druga w Han(cewiczach) bez aparamentu[202].

[200] Дапісана іншым атрамантам.

[201] Фрагмент страчаны.

[202] Дапісана іншым атрамантам.

3. НАВУКОВА-ДАВЕДАЧНЫ АПАРАТ

3.1. Паказальнік імёнаў

Кражэўскі, *Krazewski*, землеўладальнік. 8.

Красоўскі Тэадор, *Krasowski Teodor*, святар царквы ў в. Порплішча Ашмянскага пав. 25 адв.

Крывец Зміцер (Дэметрыян), *Krzywiec Demetryan*, землеўладальнік. 82 адв.

Крывецкі, *Krzywiecki*, землеўладальнік. 107 адв.

Крыўцовая Юравая Ганна Дарэўская, *Anna Darewska Jerzyna Krzywcowa*, землеўладальніца. 82 адв., 83.

Крышпін, *Kryszpin*, аршанскі староста, землеўладальнік. 32 адв.

Крышпінаўна Апалонія N Завішына, *Apołonia Kryszpinowna Zawiszyna*, браслаўская старасціна, землеўладальніца. 8 адв., 44, 44 адв.

Кулакоўскі Рыгор, *Kułakowski Hrehory*, святар царквы ў в. Якімава Слабада Рэчыцкага пав. 50 адв.

Кульвец, *Kulwiec*, землеўладальнік. 28.

Кунцэвіч Язафат, *Błogosławiony Jozefat*, полацкі архіепіскап, пакутнік. 2, 23.

Кянсоўскі Юры, *Kęsowski Jerzy*, упіцкі стольнік, землеўладальнік. 8 адв.

Кярсноўскі Крыштаф, *Kiersnowski Krzysztof*, навагрудскі падваявода, землеўладальнік. 52 адв.

Кярсноўскія, *Kiersnowscy*, землеўладальнікі. 88 адв.

Лагуновіч Тарас, *Łahunowicz Tarasi*, святар царквы ў в. Ачыжа Мінскага пав. 38.

Ладзята Павел, *Łodziata Paweł*, землеўладальнік. 71 адв.

Лапінскі Захар, *Łapinski Zachariasz*, святар царквы ў в. Пажарышча Мінскага пав. 5 адв.

Лапушскі Ян-Васіль, *Łopuski Jan Bazyli*, землеўладальнік. 67.

Лаўрыновіч Ян, *Ławrynowicz Jan*, святар царквы ў в. Гаць Мінскага пав. 12 адв.

Левановіч Мацей сын Яна, *Lewonowicz Mateusz*, правіз царквы ў м. Новы Свержань Навагрудскага пав. 91.

Левановіч Цімох, *Lewonowicz Tymotheus*, святар царквы ў м. Валеўка Навагрудскага пав., пісар Навагрудскага уніяцкага сабору. 62 адв., 63 адв.

Левановіч Ян, *Lewonowicz Jan*, клецкі пратапоп, святар царквы ў м. Новы Свержань Навагрудскага пав. 90.

Ліманоўскі Лук'ян, *Limanowski Łukian*, святар царквы ў в. Асінагарадок Ашмянскага пав. 20 адв.

Літавор-Храптовічы гл. **Храптовічы (Літавор-)**.

Любамірскі Геранім-Аўгусцін, *Lubomierski*, кіраўнік сталавіцкай камандорыі мальтыйскага ордэна, землеўладальнік. 95 адв.

Ляцкая Ізабэла N Хадкевічава, *Izabella Lacka Chodkiewiczowa*, мазырская старасціна, землеўладальніца. 60 адв.

Магільніцкія, *Mogilniccy*, землеўладальнікі. 104 адв.

Манкевіч Стэфан, *Mankiewicz Stephan*, святар царквы ў в. Быстрыца Навагрудскага пав. 102.

Маркевіч Ян, *Markiewicz Jan*, святар царквы ў в. Малева Навагрудскага пав. 94.

Марцінеўскі Марцін, *Marciniewski Marcin*, святар царквы ў м. Дубровы Мінскага пав. 5 адв.

Марцінеўскі Тэадор, *Marciniewski Theodor*, святар царквы ў м. Турэц Навагрудскага пав. 61.

Масальская Крысціна Янавая Зяневічавая, *Krystyna Masalska Janowa Zieniewiczowa*, землеўладальніца. 62 адв.

Масальскі Станіслаў, *Masalski Stanisław*, землеўладальнік. 89.

Маскевіч Багуслаў, *Maskiewicz Bogusław*, землеўладальнік. 70.

Матушэвіч Ян, *Matuszewicz Jan*, землеўладальнік. 4.

Мацвяевіч Лявонці, *Matwieiewicz Leonti*, святар царквы ў м. Ухвала Аршанскага пав. 35.

Мацюк Тэадор, *Maciuk Teodor*, мінскі мешчанін (нябожчык). 2.

Мелянтовіч Фёдар, *Mielętewicz Fedor*, святар царквы ў в. Шыпяны Мінскага пав. 40.

Мінакоўскі Ян, *Minakowski Jan*, святар царквы ў м. Мыш Навагрудскага пав. 76 адв.

Моклак, *Mokłok*, землеўладальнік. 77 адв.

Мрайскі Васіль, *Mrayski Bazyli*, святар царквы ў м. Крывічы Ашмянскага пав. 18.

Мрайскі Міхал сын Фёдара, *Mrayski Michał*, святар (адзін з двух) царквы ў м. Радашковічы Мінскага пав. 7 адв.

Мрайскі Фёдар, *Mrayski Fiedor*, святар (адзін з двух) царквы ў м. Радашковічы Мінскага пав. 7 адв.

Мясцовіч Аляксандр, *Miescowicz Alexander*, святар царквы ў м. Старынкі Мінскага пав. 15 адв.

Навацкі, *Nawacki*, дзяржаўца. 9.

Нарніцкія, *Norniccy*, землеўладальнікі. 104 а.

Насановіч Дзям'ян, *Nosonowicz Demian*, святар царквы ў в. Жукаў Барок Мінскага пав., вікары царквы ў м. Мір Навагрудскага пав. 99 адв.

Невяровіч Рыгор, *Niewierowicz Hrehory*, святар царквы ў

3.2. Геаграфічны паказальнік

3.3. Прадметны паказальнік

[203] Трэба мець на ўвазе, што да пачатку XVIII ст. пад тэрмінам «школа» часта мелася на ўвазе перадусім памяшканне для дыякана, а не ўласна школа ў сённяшнім разуменні.

4. СЛОЎНІК ТЭРМІНАЎ

Adamaszek. Шаўковая тканіна з двума добрымі бакамі. Назву атрымала ад г. Дамаска, дзе першапачаткова выраблялася.

Agnusek. Традыцыйна, крыжык з выявай ягняці. У дадзеных тэкстах так называюцца і іншыя прадметы з выявай ягняці.

Alba. *Альба*. Доўгая сподняя літургічная вопратка з тканіны белага колеру.

Ampułka. Посуд для захавання вады і віна для Святой Еўхарыстыі.

Anałoy, **nałoy**. *Аналой*. Столік з накрыўкай, на які кладуць абразы, крыж, літургічныя кнігі ў час іх чытання ў храме.

Antependium, antepedium. Пярэдняя заслона алтара.

Antimins, antimis. *Антымінс*. Палотнішча з зашытымі рэліквіямі, на якім можна адпраўляць набажэнства. Можа замяняць прастол. На палотнішчы змяшчаецца выява палажэння Хрыста ў труну. Спачатку рабіліся ўручную, пасля з'явіліся А. друкаваныя. Бываюць двух тыпаў: рухомыя і нерухомыя. Рухомыя А. знаходзяцца ў непастаянных цэрквах (з надпісам «для адпраўлення набажэнства на любым месцы»). Нерухомыя А. захоўваюцца ў цэрквах з моманту асвячэння. Падлягаюць замене ў выпадку змены тытула храма, пры апаганенні царквы і ў сувязі са зношваннем матэрыялу.

Aparamenta, aparamęta. Царкоўнае начынне.

Apparat, aparat, aperat, apperat. Царкоўныя прадметы і вопратка. У вузкім сэнсе –толькі царкоўная вопратка. Тэрмін пераважна выкарыстоўваўся ў традыцыі Заходняй царквы. Запазычаны уніятамі ў другой палове XVII ст. Магчымы адпаведнік – рызы. Пад апаратам разумелі найперш фелонь (у традыцыі Заходняй царквы – **ornat**).

Apenagia. Гл. **Penagia**.

Beczka. *Бочка*. Мера сыпкіх рэчываў у ВКЛ. Велічыня Б. у розных мясцовасцях была рознай. Найбольш распаўсюджанай была віленская Б. У XVIII ст. раўнялася 406,54 л. Адпавядала прыблізна 19 пудам пшаніцы, 18 – жыта, 15 – ячменю, 10 – аўса.

Bławat. *Шоўк*. Атрымаў сваю назву ад таго, што першапачаткова шаўковыя тканіны былі блакітнага колеру (blaue).

Buracikowy. Пашыты з шаўковай узорыстай тканіны.

Bursa. Гл. **Puszka**.

Carskie Drzwi. *Царскія Вароты*. Знаходзяцца ў сярэдзіне іканастаса. Праз іх выносяцца Святыя Дары для прычашчэння (Еўхарыстыі).

Collatio, collacya. Распаўсюджанае ў ВКЛ права спадчынных

землеўладальнікаў абіраць і прадстаўляць святара на вакантную парафію ў сваім маёнтку.

Collator, kolator. *Калятар*. Уладальнік права **collatio** (гл. адпаведны артыкул).

Constitucya soborna (soborowa, synodowa). Друкаваныя альбо рукапісныя пастановы епархіяльных сабораў святарства.

Ciborium, cimbolium, cymboryum, cyboryum. (Ад лацінск. *cibus* – ежа). *Даразахавальніца*. Драўляная альбо металічная скрынка пасярэдзіне прастолу, у якой захоўваецца дараносіца (Гл. **Puszka**) з запаснымі Святымі Дарамі.

Crucifix, crucyfix, pacyfikał. Укрыжаванне, фігура укрыжаванага Хрыста.

Czamlot, czamlet Гл. **Kamlot**.

Deisus, **deysus**. *Дэісус*. Шэраг абразоў, размешчаных у пэўнай паслядоўнасці, з абавязковай прысутнасцю трох постацей: Ісуса Хрыста, Панны Марыі і Св. Яна Хрысціцеля альбо адзін абраз, які змяшчае ўсе тры гэтыя постаці. У дадзеных тэкстах пад Д. разумеецца ўвесь іканастас.

Fiałkowy. Фіялетавы, колеру фіялкі.

Fundusz, fundus. *Фундуш*. 1) ворыва, зямельная ўласнасць; 2) фундацыя, заснаванне чаго-небудзь, нерухомая маёмасць альбо прыбытак з яе.

Gwiazda. *Звяздзіца*. Дзве перакрыжаваныя палоскі металу альбо тканіны, змацаваныя крыжыкам, каб пазбегнуць перамешвання складзеных на дыскасе часцін у час іх накрывання пакроўцамі.

Harus. Тонкая тканіна з воўны.

Humerał, umerał. (Ад лацінск. *Humus* – плячо). У традыцыі Заходняй царквы белая ільняная доўгая тканіна, падчас з капюшонам, якая апраналася пад стыхар і прыкрывала шыю і плечы святара.

Inwestytura. *Стаўленая грамата*. Гл. **Listy**.

Kaczarowy, sielezniowy. Зменлівы, з пералівамі колер.

Kadzilnica. Прыстасаванне для курэння (кадзення) ладана – духмянай смалы. Уяўляе з сябе металічную ёмістасць з крышкай, што вісіць на ланцужках, у якую кладзецца гарачае вугалле і ладан.

Kamelowy. (Скажонае ад *kamelorowy*). *Kamelor* – від гаруса (гл. таксама **Harus**), які вырабляўся з вярблюжай воўны.

Kamlot, czamlot. Ваўняная тканіна, падчас выраблялася з дамешкам шоўка альбо паперы.

Kanak, kanaczek. Каралі.

Karmazyn. Тканіна цёмна-чырвонага колеру.

Karwasz. Адварот на рукаве.

Kielich. *Пацір*. Посуд для еўхарыстыйнага віна, выкарыстоўваемы падчас прычашчэння вернікаў. Паводле канонаў павінны быць залатым, срэбным альбо пазалочаным.

Kindiak. Від баваўнянай тканіны.

Kitayka. Тонкая шаўковая альбо баваўняная тканіна. Адзін з відаў – **tabin**.

Klawzura, klauzura. Зашпілька на кнізе.

Klepadło. Кароткая металічная труба, якой білі ў дошку (альбо бляху) для склікання вернікаў на набажэнства.

Komża, komza. Белая кашуля.

Kontrifałowy. Зроблены са сплаву медзі з золатам.

Korporał. Гл. **Obrus**.

Kwit, quit. Пасведчанне аб унясенні святаром асноўнага царкоўнага падатка на карысць епіскапскай кафедры – «катэдратыка». Сярод белага святарства ад гэтага падатку былі вызвалены дэканы (якімі і кантраляваўся збор «катэдратыка») і члены капітула (сабора).

Lama. Гл. **Złotogłow**.

Listy. У шырокім сэнсе – увесь царкоўны архіў. У дадзеных візітах пад гэтым тэрмінам разумеюцца перш за ўсё: *стаўленая грамата* – епіскапскае прызначэнне да парафіі, *прэзента* – дазвол калятара на атрыманне святаром пасады пароха, і ў некаторых выпадках *падаўчы інвентар* – вопіс маёмасці і стану царквы і плябаніі, што засталіся ад папярэдняга пароха. Калі пасада пароха пераходзіла ў спадчыну ад бацькі да сына *падаўчы інвентар*, як правіла, не складаўся.

Liton. Гл. **Obrus**.

Lundysz. Від звычайнага сукна нізкага кошту.

Łyzeczka. *Лыжачка*. Выкарыстоўваецца падчас літургіі для падачы вернікам Святой Еўхарыстыі.

Manela, **manelka**. Бранзалет.

Manipularz. Элемент вопраткі святара заходняга абрада. Від рушніка, які надзяваўся святаром у часе набажэнства на левую руку.

Mirnica. Дзве невялікія ёмістасці з накрыўкамі, аб'яднаныя паміж сабой. У адной захоўваецца Святы Алей для здзяйснення Сакраманту Хрышчэння, а ў другой – Святое Міра для здзяйснення Сакраманту Мірапамазання.

Monstracya Гл. **Puszka**.

Muchaier. Від турэцкіх альбо венецыянскіх тканін.

Musołbas, musałbas, musułbas. Від тканіны, вырабленай з воўны.

Nakrzywka. Тканіна, якой накрывалі дараносіцу.

Nałoy, гл. **Anałoy**.

Naręczaki. Гл. **Porucze**.

Naswiętszy Sakrament. Гл. **Venerabile**.

Obrus, liton. Абрусы на прастоле сімвалізуюць вопратку Хрыста. Верхні абрус у форме белай хусткі мае грэцкую назву «ілітон» (у традыцыях Заходняй царквы **korporał**) і сімвалізуе тканіну, якой была абвіта галава Хрыста ў момант, калі яго клалі ў труну.

Ogrodnik. *Агароднік*. Тып прыгоннага селяніна. Карыстаўся 3 моргамі агарода, за якія быў абавязаны несці пешую службу адзін дзень на тыдзень, а яго жонка – адслужыць 6 дзён на год на жніве альбо прапалцы.

Ołtarz Wielki. Вялікі, галоўны алтар – частка царквы з прастолам, аддзеленая ад вернікаў іканастасам.

Ornat. *Фелонь*. Верхняя вопратка святара без рукавоў, якая апранаецца паверх стыхара. Гл. таксама **Apparat**.

Pacyfikałł Гл. **Crucifix**.

Panagia, Panaheyka, Penagia, **Penagica**. *Панагія*. Невялікі аздоблены абразок Панны Марыі.

Paroch. *Парох*. Парафіяльны святар.

Patyna, patena. *Дыскас*. Посуд у форме талеркі (на падстаўцы ў выглядзе кнігі) для еўхарыстыйнага хлеба. На ім падчас літургіі адбываецца ператварэнне хлеба ў Цела Хрыста.

Plac. *Пляц*. Надзел зямлі пад паселішча, сядзібу.

Pokrowiec, wozduszek. *Пакровец*. Тканіна, якой накрываюць пацір і дыскас паасобку. Вялікая тканіна, якой накрываюць пацір з дыскасам разам носіць назву воздуха (гл. таксама **Wozduch**).

Portatel, portatyl, portatile. У традыцыях Заходняй царквы – невялікі ахвярнік з абразом. Выкарыстоўваецца падчас працэсій.

Porucze, naręczaki. *Поручы* альбо *нарукаўнікі*. Элемент вопраткі святара і дыякана. Кароткія рукавы, якія апранаюцца толькі на запясце.

Posessor. 1) уладальнік, уласнік; 2) арандатар альбо часовы ўладальнік маёнтка.

Potrachil, potrachyl, petracil. *Епітрахіль*. Адзін з найважнейшых элементаў святарскай вопраткі ў выглядзе доўгага фартуха з крыжамі. Апранаўся на шыю і спадаў паўз грудзі ўніз. Сімвал духоўнай улады святара. Без яго парох не меў права адпраўляць свяшчэннадзеянне.

Praesbiter, praezbiter. *Прэсвітэр*. Адна з назваў парафіяльнага святара ў традыцыі Ўсходняй і Заходняй цэркваў (гл. таксама **Paroch**). Пачынаючы з сярэдзіны XVII ст. гэтым тэрмінам у Вялікім княстве Літоўскім называўся выключна святар усходняга абраду (уніяцкі альбо праваслаўны).

Praesenta, praezenta. *Прэзента*. Гл. **Listy**.

Proskura. *Прасфора*. Кавалачкі еўхарыстыйнага хлеба. Гл. таксама **Venerabile**.

Przystawka. Посуд у выглядзе міскі накшталт салатніцы.

Pukla. Падстаўка-ножка на ніжняй дошцы абкладкі кнігі.

Puszka, Bursa, Monstracya. *Дараносіца*. Спецыяльны посуд для Святых Дароў (гл. **Venerabile**), якую выкарыстоўваюць для перанясення запасных Святых Дароў, каб здзейсніць Сакрамант сабаравання цяжкахворым.

Quit. Гл. **Kwit**.

Rąbek. Тонкая бавоўняная тканіна.

Ryzy. Гл. **Apparat**.

Saia. Від тонкай і лёгкай італьянскай тканіны.

Sceptrum. *Скіпетр*.

Sewierskie Drzwi. Царскія Вароты, якія знаходзяцца ў бакавым, у дадзеным выпадку паўночным, іканастасе. Гл. таксама **Carskie Drzwi**.

Siatka. Ажурная тканіна.

Sielezniowy. Гл. **Kaczarowy**.

Srebrogłow. Гл. **Złotogłow**.

Stuła. Пояс святара заходняга абраду. У дадзеных тэкстах ужываецца як адпаведнік грэцкага тэрміна епітрахіль (гл. **Potrachil**).

Stychar. *Стыхар*. Элемент вопраткі дыякана. Доўгая вопратка з шырокімі рукавамі.

Szachownica. *Церазпалосіца*.

Szarza. Грубае, нефарбаванае сукно шэрага колеру, выраблене ў хатніх умовах.

Szkaplerz. Шыйнае ўпрыгожанне – два кавалкі асвячонай тканіны, перавязаныя лентай з выявай імені Хрыста і Панны Марыі.

Szkorlatny. Пурпурны.

Szmelc. Паліва, эмаль.

Sztamet. Від тканіны з воўны.

Sztuczka. Зборная назва дробных дэталяў аздаблення.

Tabernaculum. Гл. **Ciborium**.

Tabin. Гл. **Kitayka**.

Taiemnice Panskie. Гл. **Venerabile**.

Tercianela. Від тканіны.

Tuwalnia. *Рушнік*. Часам так называлі шырокія італьянскія рушнікі для адрознення ад звычайных.

Umerał. Гл. **Humerał**.

Venerabile, Naswiętszy Sakrament, Taiemnice Panskie. (Скажонае лацінск. *venerabilae*) – *Святая Еўхарыстыя*, *Найсвяцейшыя Таямніцы*, *Святыя Дары*. У традыцыях Усходняй царквы – дражджавы хлеб (прасфоры) і віно, якія падчас літургіі ператвараюцца ў Цела і Кроў Хрыста. Адрозніваюць раней асвечаныя Святыя Дары і запасныя Святыя Дары.

Widymus, **vidimus**. Копія.

Włoka. *Валока*. Адзінка вымярэння плошчы ў ВКЛ. Адпавядае 21,36 га. Складалася з 30 моргаў альбо 900 прутоў.

Wotywa. Ахвяра паводле абету (звычайна – невялікія срэбныя вырабы, якія мацуюцца на абраз: крыжыкі, ланцужкі, ножкі, ручкі, сардэчкі).

Wozduch. *Воздух*. Вялікая тканіна, якой накрываюцца пацір і дыскас разам. (Гл. таксама **Pokrowiec**).

Zaponka. Заслона, фіранка.

Złotogłow (srebrogłow), **lama.** Тканіна з тонкага залатога альбо срэбнага дроту на шаўковай аснове.

Zołtogorący. Вогненна-жоўты.

5. СЛОЎНІК ЛІТУРГІЧНАЙ ЛІТАРАТУРЫ[204]

Akafist, **Akafist Na Wszytką Niedzielą** = *Акафіст*: уніфікаваная назва кнігі, у якой змешчаны збор акафістаў – хвалебна-дагматычных песнапенняў Усходняй царквы ў гонар Хрыста, Божай Маці і святых. Бытуючы ў рукапісным выглядзе, асобна акафісты амаль не друкаваліся – часцей яны ўключаліся у склад іншых выданняў, напр. *Малой падарожнай кніжкі* Ф. Скарыны, паўуставу і інш.

Apostoł, **Apostołł** = *Апостал*: уніфікаваная назва кнігі, у якой змяшчаюцца *Дзеі і лісты апосталаў*, а часам таксама *Адкрыццё Св. Яна (Апакаліпсіс)*. Бытаваў часцей у рукапісным выглядзе. Друкам быў выдадзены ў Вільні – Ф. Скарынам (1525), К. і Л. Мамонічамі (1591), С. Собалем у Куцейне і Магілёве ў 1630-х гг. (абодва разы – з азначэннем: «Кіеў, 1630»).

Biblia ruska pisana = *Біблія* альбо *Кнігі Святога Пісьма* ў перакладзе на царкоўнаславянскую мову. Магчыма, рукапісная копія *Біблії рускай*, выдадзенай Ф. Скарынам.

Braszna = *«Брашно духовное»*. Варыянт *Следаванага псалтыру*. «Б. д.» было ўкладзена С. Собалем; выдавалася некалькі разоў. У прыватнасці, у друкарні Куцейнаўскага праваслаўнага манастыра ў 1639 г. і ў 1640-х гг. у Магілёве.

Brewiarz. Запазычаная з лацінскай мовы праз польскую назва, якая ўжывалася для азначэння *Часаслова*. (Гл. **Czasosłow**).

Czasosłow, **Czasownik**, **Czesownik** = *Часаслоў* (рымска-каталіцкі адпаведнік – **Brewiarz**): уніфікаваная назва кнігі, у якой змешчаны нязменныя часткі штодзённых царкоўных службаў. Ч. нярэдка дапаўняўся і зменнымі, але часта паўтараемымі на працягу дня тэкстамі, напр. трапарамі, кандакамі і інш. Склад тэкстаў Ч. мог змяняцца ў залежнасці ад задач, якія ставіліся перад тым ці іншым выданнем альбо манускрыптам. У Беларусі Ч. упершыню быў выдадзены П. Мсціслаўцам у 1574–1576 гг., неаднаразова друкаваўся і пазней.

Ewangelia, **Ewanelia**, **Ewangelyka**, **Ewangeliczka**. 1) *Евангелле-тэтр*, *Чацвёра-Евангелле* – кніга, якая змяшчае тэксты чатырох кананічных Евангелляў. У Беларусі ўпершыню было выдадзена П. Мсціслаўцам у 1575 г., неаднаразова публікавалася і пазней; 2) *Евангелле-апракас* – зборнік евангельскіх урыўкаў для чытанняў на літургіі. У XVII ст. часцей бытавала у рукапіснай форме; 3) зборнік казанняў на літургічныя

[204] Сумесна з супрацоўнікам навукова-фондавага аддзела пісьмовых і выяўленчых крыніц Нацыянальнага музея гісторыі і культуры Беларусі Ю.М. Лаўрыкам.

чытанні з Евангелля. У XVII – XVIII стст. пад гэтай назвай у дакументах могуць фігураваць разнастайныя друкаваныя зборнікі польскамоўных аўтараў.

Ewangelia Uczytelna, **Ewanelia Uczytelna** = *«Евангелие учительное» (Павучальнае Евангелле)*. Зборнік казанняў, складзеных, паводле падання, канстанцінопальскім патрыярхам Калістам на падставе нядзельных чытанняў з Евангелля. Да 80-х гг. XVII ст. гэтая кніга выходзіла ў Заблудаве (1569), у Вільні (1580, 1595), і ў Еўі (1616).

Jermołoy, **Jarmołoy**, **Jarmałoy**, **Iermałoy**, **Iermołoy**, **Jermałeyczyk**, **Jermałoyczyk** = *Ірмалой*: уніфікаваная назва кнігі, у якой змешчаны ірмасы, співаныя ў час набажэнства. Можа таксама змяшчаць натацыю мелодыі для спеваў – лінейную ці кутовую (**Jermołoy notowany** = *нотны Ірмалой*). Да канца XVII ст. найчасцей бытаваў у рукапісным выглядзе.

Klucz = *«Ключ разумения»* Іянікія Галятоўскага. Кніга выходзіла ў Кіеве (1659, 1663, 1665).

Minia = *Мінея*: уніфікаваная назва кнігі, у якой змешчаны службы на асобныя дні гадавога цыклу. М. бываюць: 1) службовыя – на кожны з 12 месяцаў; 2) святочныя (**Praznieia**, **Praznieyka**, **Prazniczna xiążka**) – скарочаныя, са службамі на нядзелі і святы (Гасподнія, Багародзічныя і святых), 3) агульныя (**Minia Obszcza**) – якія змяшчаюць фармуляры службаў святым; 4) чэцці – якія змяшчалі, у прыватнасці, жыцці святых і былі прызначаны для чытання. Да канца XVII ст. у Беларусі друкам найчасцей выдаваліся святочныя Мінеі пад назвай *Трыфалагіён* альбо *Анфалагіён* (**Trafołoy**, **Trafałoyczyk**, **Trefałoy**, **Trefałoyczyk**) (Еўе, 1613; Куцейна, 1647), астатнія віды бытавалі ў рукапісным выглядзе альбо ў замежных (перадусім, маскоўскіх) выданнях.

Ochtay, **Ochtoy**, **Achtay**, **Ochtaik**, **Ochtayk** = *Актоіх* (славянскі варыянт назвы *Асмагласнік*): уніфікаваная назва кнігі, у якой змешчаны спевы на кожны дзень тыдня (стыхіры, каноны), размеркаваныя паводле васьмі напеваў альбо галасоў. Шырока бытаваў у рукапісным выглядзе, але пачынаючы з канца XVI ст. неаднаразова выходзіў друкам: у Вільні (1582), Магілёве (па 1638 г.), Куцейне (1646).

Osmohłasnik, **Osmohłasniczek** = *Асмагласнік*. Гл. **Ochtay**.

Połustaw, **Połustawiec** = *Паўустаў*: уніфікаваная назва кнігі, у якой змяшчаліся службы, малітвы, акафісты, каноны і інш. Дакладна вызначанага складу гэтая кніга не мела, найчасцей у яе ўваходзілі паўночніца (штодзённая, суботняя і нядзельная), паследаванні да ютрані, абедні і вячэрні, малітвы на гадзіны дня і інш. Маглі таксама ўключацца і інш. тэксты, патрэбныя для клеру і вернікаў, напр. *Правіла манаскае*, *Навука пра споведзь* і да т. п. П. неаднаразова выдаваўся ў Вільні (1622, 1640-я гг.) і Еўі (1643–1644 гг. і 1646).

Postyłka, **Postyłła polska**. 1) *Пастыла*: зборнік казанняў на евангельскія чытанні; 2) запазычаная з лацінскай мовы праз польскую назва, якая ўжывалася для азначэння *Павучальнага евангелля*. Гл. **Ewangelia Uczytelna**.

Praznieia, **Praznieyka**, **Prazniczna xiąszka**. Гл. **Minia**.

Prełah, **Prołoh** = *Пралог*: зборнік, які змяшчаў чытанні з жыццяў святых, казанні, настаўленні, павучальныя аповеды і да т.п. У Беларусі П. да кан. XVIII ст. бытаваў у рукапісах або замежных (перадусім, маскоўскіх) выданнях.

Psałterz, Psałter, Psałtyr, Psałtyrz = *Псалтыр*: уніфікаваная назва адной з кніг Св. Пісьма, якая змяшчала псалмы. Дапасаваны да малітвы П. меў падзел на кафізмы і сядальны. Разам з *Часасловам* быў найчасцей выдаваемай кнігай. Неаднаразова выходзіў як асобным выданнем (упершыню выдаў Ф. Скарына ў Празе ў 1517 г.), так і ў складзе іншых кніг – напр. разам з Новым Запаветам: у Вільні (1596, 1623), Еўі (1611) і Куцейне (1652).

Służebnik = *Служэбоўнік* (варыянты: *Літургікон*, *Літургіярыён*): уніфікаваная назва кнігі, у якой змешчаны парадкі літургій Св. Яна Златавуснага, Васіля Вялікага, а таксама іншыя тэксты, неабходныя для адпраўлення нядзельнага і святочнага набажэнства.

Trafołoy, Trafałoyczyk, Trefałoy, Trefałoyczyk = *Трыфалагіён*. Гл. **Minia.**

Trebnik, Trebniczek = *Трэбнік*: уніфікаваная назва кнігі, у якой змешчаны парадак удзеляння Сакрамантаў (за выключэннем Сакраманту Літургіі і Сакраманту Святарства), а таксама трэбаў (г. зн. службаў, што адпраўляюцца на патрэбу вернікаў, як, напрыклад, паніхіда альбо малебен).

Treod, Trewod = *Трыёдзь*: уніфікаваная назва кнігі, якая змяшчае ў сабе фармуляры рухомых святаў. Т. бываюць: 1) *Т. Посная* (**Treod Postna**, **Treod Posnaia**), ужываная ў час Вялікага Посту; 2) *Т. Кветная* (**Treod Cwietna**), ужываная у час Вялікодных святаў. Т. была адной з першых друкаваных кірылічных кніг (выданне Ш. Фіёля ў Кракаве, 1492–1493 гг.). Пазней выдавалася К. і Л. Мамонічамі ў Вільні (1609).

Ustaw = *Тыпікон*: уніфікаваная назва кнігі, у якой змешчана сістэматычна ўкладзенае прадстаўленне ладу і чыну справавання царкоўных службаў. Складаецца з поўнага апісання нядзельных усяночных чуванняў, а таксама з указанняў, як спалучаць між сабой

зменныя часткі набажэнства ды службы святочныя і святым.

Złatoust, Xięga Złatoustego = *«Златоуст»*. Зборнік казанняў Яна Златавуснага, які нярэдка ўжываўся пры нядзельным навучанні ў царкве.

Пры складанні слоўніка тэрмінаў і літургічнай літаратуры была выкарыстана наступная літаратура:

1. Гістарычны слоўнік беларускай мовы. Вып. 1–28. Мн., 1982–2008.
2. Закон Божий. Вторая книга о православной вере. М.: Терра, 1991.
3. Зернова А.С. Книги кирилловской печати, изданные в Москве в XVI – XVII веках: Свод. каталог / ГБЛ СССР, Отд. Редких книг; Под ред. Н. П. Киселева. – М., 1958.
4. Католическая энциклопедия. Т. 1–2. – М.: Издательство францисканцев, 2002–2005.
5. Кніга Беларусі. 1517–1917: зводны каталог. Склад Г.Я. Галенчанка і інш. – Мн.: БелСЭ, 1986.
6. Лаўрык Ю.М. Базыльянскія бібліятэкі // Наша вера. – 2008. – № 2. – С. 57–63.
7. Лаўрык Ю.М. Касцёльныя кнігазборы // Наша вера. – 2008. – № 4. – (У друку).
8. Лаўрык Ю.М. Кнігазборы пінскага Лешчынскага манастыру // Наша вера.– 2007. – № 4. – С. 58–62.
9. Лаўрык Ю.М. Кніжныя зборы пры грэка-каталіцкіх святынях // Наша вера.– 2007. – № 3. – С. 46–51.
10. Полный православный богословский энциклопедический словарь. Т. 1–2. – М.: Издательство П.П. Сойкина, (Год выдання не пазначаны, каля 1912).
11. Прыгодзіч М.Р., Цівунова Г.К. Старабеларускі лексікон: Падручны перакладны слоўнік. – Мн.: Беларускае выдавецкае Таварыства «Хата», 1997.
12. Рэлігія і царква на Беларусі: Энцыкл. давед. / Рэдкал.: Г.П. Пашкоў і інш. – Мн.: БелЭн, 2001.
13. Рабаданава Л.І. Назвы адзення і галаўных убораў спецыяльнага прызначэння ў беларускай пісьменнасці XV – пач. XVIII ст. // Беларуская лінгвістыка. Вып. 41 / АН Беларусі. Ін-т мовазнаўства імя Якуба Коласа; Рэдкал.: А.І. Падлужны (адк. рэд.) і інш. – Мн.: Навука і тэхніка, 1993. – С. 19–25.

14. Скочиляс І. Протоколи генеральних візитацій церков Київської уніатської митрополії XVIII століття (на прикладі недатованої єпископської ревізії Щирецького намісництва) // Записки наукового товариства імені Шевченка. Т. CCXXXVIII. Праці Історично-філософської секції. Львів, 1999. – С. 434–514.
15. Словарь древняго актаваго языка Северо-Западного края и Царства Польскаго. Составлен архивариусом Центрального архива древних актовых книг губерний: Виленской, Гродненской, Минской и Ковенской, членом Виленской Археографической Комиссии Н. Горбачевским. – Вильна: Типография А.И. Зака, 1874.
16. Словарь книжников и книжности Древней Руси. Вып. I: XI – пер. пол. XIV в. / АН СССР, Ин-т рус. лит-ры; Отв. ред. Д.С. Лихачев. – Л.: Наука, 1987.
17. Украинские книги кирилловской печати XVI – XVIII вв.: Каталог изданий, хранящ. в ГБЛ СССР. Вып. I, II / ГБЛ СССР; Сост. А.А. Гусева, Т.Н. Каменева, И.М. Полонская. – М., 1975, 1981.
18. Христианство: Энциклопедический словарь. В 3 т. – М.: Науч. изд-во «Большая Российская энциклопедия», 1995.
19. Pokorzyna E. Słownik terminologiczny wyposażenia świątyń obrządku wschodniego z przydatkiem ikon maryjnych. – Warszawa: Wydawnictwo DiG, 2001.

6. ДАДАТКІ

6.1. Пералік візітаваных храмаў

БАБРУЙСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. **Бабруйск, г.** Св. Іллі, Рэч. др. дз.
2. **Бабруйск, г.** Св. Мікалая, Рэч. др. дз.
3. **Бабруйск, г.** Унебаўзяцця ПМ, Рэч. др. дз.
4. **Добасна, м.** Св. Іллі, Рэч. др. ш.
5. **Дваранінавічы, в.** Св. Юр'я, Рэч. др. кц.
6. **Паўлавічы, в.** Св. Мікалая, Рэч. др. ш.
7. **Чыркавічы, в.** Нараджэння ПМ, Рэч. др. ш.
8. **Якімава Слабада, в.** Св. Мікалая, Рэч. др. кц.

БАРЫСАЎСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. **Аздзяцічы, в.** Нараджэння ПМ, Арш. др. ш.
2. **Барань, м.** Св. Тройцы, Арш. др. ш.
3. **Барысаў, г.** Ператварэння Божага, Арш. др. дз.
4. **Бобр, м.** Св. Мікалая, Арш. др. ш.
5. **Бытча, в.** Св. Тройцы, Арш. др. ш.
6. **Дзмітравічы, в.** Св. Іллі, Арш. др. ш.
7. **Ігрушка, в.** Св. Кузьмы і Дзям'яна, Арш. др. ш.
8. **Крупкі, м.** Ператварэння Божага, Арш. др. ш.
9. **Крычына, в.** Апекі ПМ, Арш. др. ш.
10. **Лошніца, м.** Міхала Арханёла, Арш. др. ш.
11. **Маляўка, в.** Міхала Арханёла, Арш. др. ш.
12. **Нача, м.** Св. Кузьмы і Дзям'яна, Арш. др. ш.
13. **Нача, м.** Св. Тройцы, Арш. др. ш.
14. **Неманіца, в.** Св. Пятра і Паўла, Арш. др. ш.
15. **Сморкі, в.** Унебаўзяцця ПМ, Арш. др. ш.
16. **Ухвала, м.** Унебаўзяцця ПМ, Арш. др. ш.
17. **Шэйка, в.** Св. Юр'я, Арш. др. ш.
18. **Эсьмоны, м.** Св. Тройцы, Арш. др. ш.

Капліцы

1. Барань, м. Св. Юр'я (Барань, м.)
2. Барысаў, г. Нараджэння ПМ (пустка) (Барысаў, г.)
3. Барысаў, г. Св. Мікалая (пустка) (Барысаў, г.)
4. Барысаў, г. Св. Тройцы (пустка) (Барысаў, г.)

5. Барысаў, г. Св. Юр'я (пустка) (Барысаў, г.)
6. Бобр, м. (за мястэчкам) Св. Параскевы (Бобр, м.)
7. Бобр, м. Тытул невядомы (Бобр, м.)
8. Вяляцічы, в. Апекі ПМ (Сморкі, в.)
9. Гібайлавічы, в. Апекі ПМ (Дзмітравічы, в.)
10. Дзевашычы, в. Апекі ПМ (Эсьмоны, м.)
11. Крупкі, м. Нараджэння ПМ (Крупкі, м.)
12. Крычына, в. Св. Мікалая (Крычына, в.)
13. Рагатка, в. Св. Духа (Крычына, в.)
14. Радзіца, м. Св. Іллі (Барысаў, г.)
15. Сакол, в. Апекі ПМ (Ухвала, м.)
16. Ухвала, м. Св. Мікалая (Ухвала, м.)

БЛОНСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. **Блонь, в.** Св. Тройцы, Мін. др. кц.
2. **Возера, в.** Ператварэння Божага, Мін. др. ш.
3. **Даўгінава, в.** Св. Юр'я, Мін. др. кц.
4. **Дукора, м.** Св. Іллі, Мін. др. ш.
5. **Зборск, м.** Унебаўзяцця ПМ, Мін. др. ш.
6. **Зенькавічы, в.** Ператварэння Божага, Мін. др. кц.
7. **Лапічы, в.** Св. Пятра, Мін. др. ш.
8. **Смілавічы, м.** Ператварэння Божага, Мін. др. ш.
9. **Узда, м.** Св. Тройцы, Мін. др. ш.
10. **Хатляны, в.** Нараджэння ПМ, Мін. др. ш.
11. **Шацк, м.** Св. Мікалая, Мін. др. ш.

Капліцы

1. Данілавічы, в. Св. Дзмітрыя (Узда, м.)
2. Дрычын, в. Св. Яна (Дукора, м.)
3. Мацеевічы, в. Св. Іллі (Лапічы, в.)
4. Навасёлкі, в. Унебаўзяцця ПМ (Дукора, м.)
5. Смілавічы, м. Св. Юр'я (Смілавічы, м.)
6. Узда, м. Св. Яна (Узда, м.)
7. Уса, в. Св. Юр'я (Узда, м.)
8. Шацк, м. Св. Іллі (Шацк, м.)

ДАЎГІНАЎСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. **Беразіно, м.** Св. Духа, Мін. др. ш.
2. **Бягомль, м.** Нараджэння ПМ, Мін. др. кц.

3. Вальбяровічы, в. Св. Мікалая, Ашм. др. кц.
4. Вілейка, в. Нараджэння Божага, Мін. др. ш.
5. Вілейка, м. Св. Юр'я, Ашм. др. дз.
6. Вялікае Гняздзілава, в. Св. Пятра і Паўла, Ашм. др. ш.
7. Даўгінава, м. Св. Духа, Ашм. др. ш.
8. Докшыцы, м. Св. Іллі, Ашм. др. кц.
9. Докшыцы, м. Св. Тройцы, Ашм. др. кц.
10. Замошша, в. Св. Юр'я, Ашм. др. ш.
11. Камена (Камень Завілейскі), в. Нараджэння Божага, Ашм. др.
12. Касцяневічы, м. Св. Юр'я, Ашм. др. кц.
13. Куранец, м. Нараджэння ПМ, Ашм. др. ш.
14. Малое Гняздзілава, в. Св. Рыгора, Ашм. др. кц.
15. Мільча, м. Нараджэння ПМ, Ашм. др. ш.
16. Порплішча, в. Пратварэння Божага, Ашм. др. ш.
17. Рабунь, в. Св. Мікалая, Ашм. др. кц.
18. Рэчкі, м. Св. Тройцы, Ашм. др. ш.
19. Тумілавічы, в. Св. Юр'я, Ашм. др. кц

Капліцы

1. Бягомль, м. Св. Мікалая (Бягомль, м.)
2. Ваўча, в. Нараджэння ПМ (Вілейка, в.)
3. Домжарыцы, в. Св. Юр'я (Беразіно, м.)
4. Жызнава, в. Св. Юр'я (Даўгінава, м.)
5. Камайск, в. Тытул невядомы (Вялікае Гняздзілава, в.)
6. Кветча, в. Апекі ПМ (Беразіно, м.)
7. Куранец, м.Ператварэння Божага (Куранец, м.)
8. Нарач, м. Тытул невядомы (Вілейка, м.)
9. Сліпкі, в. Тытул невядомы (Куранец, м.)

ІГУМЕНСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. Дамавіцк, в. Пeратварэння Божага, Мін. др. кц.
2. Забашавічы, в. Апекі ПМ, Мін. др. ш.
3. Ігумен, м. Нараджэння ПМ, Мін. др. кц.
4. Пярэжыр, в. Св. Мікалая, Мін. др. кц.
5. Раванічы, в. Св. Тройцы, Мін. др. ш.
6. Шыпяны, в. Міхала Арханёла, Мін. др. кц.
7. Юравічы, в. Св. Рыгора, Мін. др. кц.

Капліцы

1. Ігумен, м. (за мястэчкам) Нараджэння ПМ (Ігумен, м.)
2. Ігумен, м. Св. Мікалая (Ігумен, м.)
3. Слабодка, в. Св. Тройцы (Забашавічы, в.)
4. Слабодка, в. Унебаўзяцця ПМ (Шыпяны, в.)
5. Сяменькавічы, в. Унебаўзяцця ПМ (Забашавічы, в.)
6. Юравічы, в. Св. Параскевы (Ігумен, м.)

КЛЕЦКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. Агарэвічы, в. Тытул невядомы. (Перайшла ў праваслаўе) Нав. др. ш.
2. Брыкаўшчына, в. Нараджэння Божага, Нав.др. ш.
3. Быстрыца, в. Нараджэння Божага, Нав. др. ш.
4. Галынка, в. Св. Пятра і Паўла, Нав. др. ш.
5. Грыцэвічы, в. Св. Пятра і Паўла, Нав. др. ш.
6. Дзяніскавічы, в. Св. Тройцы, Нав. др. ш.
7. Дунайчыцы, в. Апекі ПМ. Нав. др. ш.
8. Клецк, г. Уваскрасення Божага, Нав. др. ш.
9. Клецк, г. Ушэсця Божага, Нав. др. ш.
10. Лактышы, в. Нараджэння ПМ, Нав. др. ш.
11. Лахва, м. Нараджэння ПМ, Нав.др. ш.
12. Макраны, в. Нараджэння ПМ, Нав. др. ш.
13. Морач, в. Ушэсця Божага, Нав. др. ш.
14. Савічы, в. Св. Тройцы, Нав. др. ш.
15. Семежава, м. Св. Тройцы, Нав. др. ш.
16. Скіп'ёва, в. Нараджэння Божага, Нав. др. ш.
17. Хорастаў, в. Тытул невядомы (царква згарэла). Нав. др. ш.
18. Цапэрка (Малая Цапра), в. Св. Тройцы, Нав. др. ш.
19. Цімкавічы, м. Св. Іллі, Нав. др. ш.
20. Цімкавічы, м. Св. Мікалая, Нав. др. ш.
21. Цяхоўка, в. Св. Пятра і Паўла, Нав. др. ш.
22. Чучавічы, в. Св. Тройцы, Нав. др. ш.

Капліцы

1. Астроўчыцы, в. Міхала Арханёла (Морач, в.)
2. Ганцавічы, в. Тытул невядомы. (Агарэвічы, в.)
3. Круговічы, в. Св. Юр'я (Лактышы, в.)
4. Машукі, в. Тытул невядомы (Дунайчыцы, в.)
5. Пласкавічы, в. Тытул невядомы (Грыцэвічы, в.)
6. Хорастаў, в. Тытул невядомы (Хорастаў, в.)
7. Чучавічы, в. Апекі ПМ (Чучавічы, в.)

ЛАГОЙСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. Вязынь, м. Міхала Арханёла, Мін. др. кц.
2. Гайна, м. Міхала Арханёла, Мін. др. дз.
3. Гаць, в. Нараджэння ПМ, Мін. др. кц.
4. Ілля, м. Св. Іллі, Мін. др. ш.
5. Камена (Камень Харэцкі), м. Св. Тройцы, Мін. др. ш.
6. Карсакавічы, в. Св. Мікалая, Мін. др. ш.
7. Кімія, в. Унебаўзяцця ПМ, Мін. др. ш.
8. Коргава, в. Унебаўзяцця ПМ, Мін. др. ш.
9. Косіна, в. Св. Юр’я, Мін. др. ш.
10. Крайск, м. Св. Мікалая, Мін. др. ш.
11. Лагойск, г. Багаз’яўлення, «Саборная», Мін. др. ш.
12. Лагойск, г. Нараджэння ПМ, Мін. др. ш.
13. Лагойск, г. Ператварэння Божага, Мін. др. ш.
14. Лагойск, г. Св. Мікалая, Мін. др. ш.
15. Латыгаль, в. Св. Мікалая, Мін. др. ш.
16. Мсціж, в. Ператварэння Божага, Мін. др. ш.
17. Прусавічы, в. Св. Мікалая, Мін. др. кц./ш.
18. Старынкі, м. Св. Юр’я, Мін. др. ш.
19. Хатаевічы, в. Нараджэння ПМ, Мін. др. ш.
20. Хаценчыцы, в. Нараджэння ПМ, Мін. др. ш.

Капліцы

1. Асцюковічы, в. Тытул невядомы (Ілля, м.)
2. Біліна, в. Тытул невядомы (Коргава, в.)
3. Будзенічы, в. Крыжаўзвіжання (Карсакавічы, в.)
4. Ганцавічы, в. Апекі ПМ (Прусавічы, в.)
5. Гарэлае, в. Св. Тройцы (Мсціж, в.)
6. Горна, в. Тытул невядомы (Коргава, в.)
7. Дальковічы, в. Ператварэння Божага (Прусавічы, в.)
8. Дамашы, в. Апекі ПМ (Гайна, в.)
9. Зембін, в. Ушэсця Божага (Кімія, в.)
10. Карсакавічы, в. Нараджэння ПМ (Карсакавічы, в.)
11. Крайск, в. 1-я, тытул невядомы (Крайск, в.)
12. Крайск, в. 2-я, тытул невядомы (Крайск, в.)
13. Крамянец, в. Тытул невядомы. (Хаценчыцы, в.)
14. Мсціж, в. Нараджэння ПМ (Мсціж, в.)
15. Паняцічы, в. Тытул невядомы (Латыгаль, в.)
16. Сліжына, в. Нараджэння ПМ (Гайна, м.)
17. Сялец, в. Апекі ПМ і Ушэсця Божага (Гайна, м.)

18. Хаценчыцы, в. Тытул невядомы (Хаценчыцы, в.)
19. Чмялевічы, в. Тытул невядомы (Коргава, в.)
20. Юр’ева, в. Св. Юр’я (Косіна, в.)

МІНСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. Бяларучы, м. Св. Мікалая, Мін. др. ш.
2. Бяседы, в. Св. Мікалая, Мін. др. ш.
3. Відагошча, в. Крыжаўзвіжання, Мін. др. ш.
4. Выганічы, в. Звеставання ПМ, Мін. др. ш.
5. Вялікія Бяседы, в. Тытул невядомы, Мін. др. ш.
6. Гатава, в. Св. Тройцы, Мін. др. кц.
7. Дубровы, м. Нараджэння ПМ, Мін. др. ш.
8. Замасточча, в. Св. Мікалая, Мін. др. ш.
9. Заслаўе, м. Ператварэння Божага, Мін. др. ш.
10. Караліпічавічы, в. Апекі ПМ, Мін. др. ш.
11. Кіявец, в. Ператварэння Божага, Мін. др. ш.
12. Краснае Сяло, м. Св. Іллі, Мін. др. ш.
13. Крывічы, в. Св. Мікалая, Мін. др. ш.
14. Маладзечна, м. Св. Духа, Мін. др. ш.
15. Мінск, г. «Саборная» (на Замку), Мін. др. дз.
16. Мінск, г. Міхала Арханёла, Мін. др. дз.
17. Мінск, г. Ператварэння Божага (на Замку), Мін. др. дз.
18. Мінск, г. Св. Барыса і Глеба (на Траецкай Гары), Мін. др. дз.
19. Мінск, г. Св. Мікалая (на мітрапаліцкай юрыдыцы), Мін. др. уц.
20. Мінск, г. Св. Параскевы (на Татарскай вул.), Мін. др. дз.
21. Мінск, г. Св. Тройцы, Мін. др. дз.
22. Мінск, г. Св. Юр’я, Мін. др. дз.
23. Мінск, г. Уваскрасення Божага, Мін. др. дз.
24. Мінск, г. Ушэсця Божага (базыльянская), Мін. мур. дз.
25. Пажарышча в. Св. Мікалая, Мін. др. ш.
26. Прылепы, в. Св. Юр’я, Мін. др. уц.
27. Радашковічы, м. Св. Тройцы, Мін. др. дз.
28. Ракаў, м. Ператварэння Божага, Мін. др. ш.
29. Тарасава, в. Св. Пятра, Мін. др. ш.
30. Трасцянец, в. Звеставання ПМ, Мін. др. ш.
31. Хоўхлава, м. Св. Пятра і Паўла, Мін. др. ш.
32. Яршэвічы, м. Унебаўзяцця ПМ, Мін. др. ш.

Капліцы

1. Апчак, в. Тытул невядомы (Караліпічавічы, в.)

2. Вязынка, в. Св. Юр'я (Заслаўе, м.)
3. Гарадок, м.Ператварэння Божага (Хоўхлава, м.)
4. Жукоўка, в. Тытул невядомы (Бяларучы, в.)
5. Краснае Сяло, м. Апекі ПМ (Краснае Сяло, м.)
6. Краснае Сяло, м. Св. Юр'я (Краснае Сяло, м.)
7. Лошыца, в. Тытул невядомы (Караліішчавічы, в.)
8. Маладзечна, м. Нараджэння ПМ (Маладзечна, м.)
9. Маладзечна, м. Св. Параскевы (Маладзечна, м.)
10. Мясата, в. Тытул невядомы (Маладзечна, м.)
11. Пашковічы, в. Нараджэння ПМ (Гатава, в.)

МЯДЗЕЛЬСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. **Асінагарадок, в.** Апекі ПМ, Ашм. др. ш.
2. **Бараўкі, в.** Св. Пятра і Паўла, Ашм. др. ш.
3. **Верхняе, м.**Ператварэння Божага, Ашм. др. ш.
4. **Дзеркаўшчына, в.** Унебаўзяцця ПМ, Ашм. др. ш.
5. **Дунілавічы, м.** Нараджэння ПМ, Ашм. др. ш.
6. **Жосна, в.** Міхала Арханёла, Ашм. др. ш.
7. **Крывічы, м.** Св. Тройцы, Ашм. др. ш.
8. **Лучай, в.** Св. Пятра і Паўла, Ашм. др. ш.
9. **Малышкі, в.** Св. Юр'я, Ашм. др. кц.
10. **Мосар, м.** Св. Мікалая, Ашм. др. ш.
11. **Мядзел, г.** Будынка царквы няма. Ашм.
12. **Полава, м.** Тытул невядомы, Ашм. др. ш.
13. **Саснова, в.** Св. Юр'я, Ашм. др. ш.
14. **Сітца, в.** Св. Юр'я, Ашм. др. ш.
15. **Спягла, в.** Унебаўзяцця ПМ, Ашм. др. ш.
16. **Хрыстова, в.** Звеставання ПМ, Ашм. др. ш.

Капліцы

1. Буда, в. тытул невядомы (Крывічы м.)
2. Вішнева, в. Св. Пятра і Паўла (Спягла, в.)
3. Вузла, в. Апекі ПМ (Мядзел, г.)
4. Галбея, м. (Полава, м.)
5. Занарач, м.Ператварэння Божага, (Мядзел, г.)
6. Занарач, в. Св. Пятра і Паўла (Спягла, в.)

НАВАГРУДСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. **Акаловічы, в.** Апекі ПМ, Нав. др. ш.

2. **Ахонава, в.** Св. Мікалая, Нав. др. ш.
3. **Беразавец, в.** Св. Тройцы і Св. Параскевы, Нав. др. ш.
4. **Валеўка, м.** Тытул невядомы, Нав. др. ш.
5. **Ваўкавічы, в.** Унебаўзяцця ПМ, Нав. др. ш.
6. **Дварэц, м.** Св. Параскевы, Нав. др .ш.
7. **Жалезніца, в.** Апекі ПМ, Нав. др. ш.
8. **Карэлічы, м.** Нараджэння ПМ, Нав. др. ш.
9. **Літоўка, в.** Св. Пятра і Паўла, Нав. др. уц.
10. **Марозавічы, в.** Св. Духа, Нав. др. ш.
11. **Навагрудак, г.** Уваскрасення Божага, Нав. др. дз.
12. **Нягневічы, в.** Св. Мікалая, Нав. др. ш.
13. **Пачапава, м.** Св. Мікалая, Нав. др. ш.
14. **Сенна, в.** Св. Тройцы і Нараджэння Божага, Нав. др. ш.
15. **Суляцічы, в.** Св. Барбары, Нав. др. ш.
16. **Турэц, м.** Апекі ПМ, Нав. др. ш.
17. **Уселюб, м.** Св. Яна, Нав. др. ш.
18. **Шчорсы, в.** Св. Дзмітрыя, Нав. др. ш.

Капліцы

1. Кальчычы, в. «Нерукотворэннага образа» (Шчорсы, в.)
2. Карэлічы, м. Тытул невядомы (Карэлічы, м.)
3. Крынкі, в. ПМ (?) (Беразавец, в.)
4. Купіск, в. Тытул невядомы (Сенна, в.)
5. Мір, маёнт. Св. Юр'я (Пачапава, м.)
6. Морына, в. Нараджэння ПМ (Уселюб, м.)
7. Нягневічы, в. Св. Юр'я (Нягневічы, в.)
8. Нянькава, в. Тытул невядомы (Сенна, в.)
9. Паланая, в. Тытул невядомы (Карэлічы, м.)
10. Палужжа, в. Тытул невядомы (Карэлічы, м.)
11. Ярэмічы, м. Ушэсця Божага (Турэц, м.)

НЯСВІЖСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. **Астроўкі, в.** Нараджэння ПМ, Нав. др. ш.
2. **Вялікія Жухавічы, в.** Унебаўзяцця ПМ, Нав. др. ш.
3. **Гарадзея, в.** Нараджэння Божага, Нав. др. ш.
4. **Грэск, м.** Нараджэння ПМ, Нав. др. ш.
5. **Жукаў Барок, в.** Унебаўзяцця ПМ, Мін. др. ш.
6. **Забелы, в.** Унебаўзяцця ПМ, Нав. др. ш.
7. **Замосце, в.** Апекі ПМ, Нав. др. ш.
8. **Магільна, м.** Св. Мікалая, Нав. др. ш.

9. Малева, в. Св. Мікалая, Нав. др. ш.
10. Малыя Жухавічы, в. Нараджэння ПМ, Нав. др. ш.
11. Мір, м. Св. Тройцы, Нав. мур. ш.
12. Новы Свержань, м. Унебаўзяцця ПМ, Нав. мур. ш.
13. Нясвіж, г. (за горадам) Нараджэння ПМ, Нав. др. ш.
14. Нясвіж, г. Ператварэння Божага, Нав. др. ш.
15. Пацейкі, в. Св. Юр’я, Нав. др. ш.
16. Пукава, в. (пустка) Св. Юр’я, Нав.
17. Салтанаўшчына, в. Св. Тройцы, Нав. др. ш.
18. Стары Свержань, в. Св. Параскевы, Нав. др. ш.
19. Стоўбцы, м. Нараджэння Божага, Нав. др. ш.
20. Труханавічы, в. Св. Пятра і Паўла, Нав. др. ш.

Капліцы

1. Гарадзея, в. Св. Барбары (Гарадзея, в.)
2. Залужжа, в. Нараджэння Божага (Стары Свержань, в.)

ПУХАВІЦКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. Ачыжа, в. Св. Кузьмы і Дзям’яна, Мін. др. ш.
2. Багушэвічы, м. Св. Кузьмы і Дзям’яна, Мін. др. ш.
3. Беразіно, м. Ператварэння Божага, Мін. др. дз.
4. Пагарэлае, в. Апекі ПМ, Мін. др. кц.
5. Пухавічы, м. Нараджэння ПМ, Мін. др. ш.
6. Халуі, м. Нараджэння ПМ, Мін. др. ш.

Капліцы

1. Брадзец, в. Унебаўзяцця ПМ (Багушэвічы, м.)
2. Гарэнічы, в. Св. Яна (Багушэвічы, м.)
3. Горкі, в. Св. Мікалая (Багушэвічы, м.)
4. Максімавічы, в. Нараджэння ПМ (Багушэвічы, м.)
5. Мацеевічы, в. Св. Мікалая (Беразіно, м.)
6. Халуі, м. Св. Тройцы (Халуі, м.)

ЦЫРЫНСКАЯ ПРАТАПОПІЯ

1. Адахаўшчына, в. Св. Іллі, Нав. др. ш.
2. Востраў, м. Св. Іллі, Нав. др. ш.
3. Вялікія Лукі, в. Св. Юр’я, Нав. др. дз.
4. Голдавічы, в. Апекі ПМ, Нав. др. ш.
5. Дарава, в. Св. Мікалая, Нав. др. ш.
6. Ляхавічы, г. Св. Юр’я, Нав. др. ш.
7. Мілавіды, в. Св. Барыса і Глеба, Сл. др. ш.

8. Мыш, м. Ператварэння Божага, Нав. др. ш.
9. Райца, в. Нараджэння Божага, Нав. др. ш.
10. Сачыўкі, в. Нараджэння Божага, Нав. др. ш.
11. Сталовічы, в. Унебаўзяцця ПМ, Нав. др. ш.
12. Сэрвач, в. Унебаўзяцця ПМ, Нав. др. ш.
13. Цырын, м. Ператварэння Божага, Нав. др. дз.
14. Чэрніхава, в. Св. Параскевы, Нав. др. ш.
15. Ясянец, в. Св. Мікалая, Нав. др. ш.

Капліцы

1. Дарава, в. (алтарыя) Тытул невядомы (Дарава, в.)
2. Ястрамбель, в. Св. Мікалая (Мыш, м.)

6.2. Колькасць цэркваў, капліц і душ вернікаў[205]

Пратапопія	Цэркваў	Капліц	Душ		Колькасць парафій, у якіх адсутнічаюць звесткі аб лічбе душ	Сярэдняя лічба душ на 1 парафію
			У час візітацыі	Паводле пазнейшых падлікаў[1]		
Бабруйская	*8*	*0*	*2133*	*–*	*1*	*304,7*
Барысаўская	*18*	*16*	*1585*	*–*	*7*	*144,1*
Блонская	*11*	*8*	*2904*	*–*	*0*	*264,0*
Даўгінаўская	*19*	*9*	*4103*	*–*	*1*	*227,9*
Ігуменская	*7*	*6*	*513*	*–*	*1*	*85,5*
Клецкая	*22*	*7*	*8310*	*–*	*6*	*519,4*
Лагойская	*20*	*20*	*2261*	*–*	*4*	*141,3*
Мінская	*32*	*11*	*1605*	*–*	*19*	*123,5*
Мядзельская	*16*	*6*	*8075*	*–*	*1*	*538,3*
Навагрудская	*18*	*11*	*12681*	*14301*	*0*	*704,5*
Нясвіжская	*20*	*2*	*13517*	*13305*	*0*	*665,3*
Пухавіцкая	*6*	*6*	*943*	*–*	*0*	*157,2*
Цырынская	*15*	*2*	*8430*	*9043*	*0*	*562,0*
УСЯГО:	*212*	*104*	*67060*		*40*	*341,4*

[205] Неабходна памятаць, што падлікі ўмоўныя. Часцей за ўсё ў візітах падаецца круглая лічба душ – 300, 500, 1000. Калі ж падаюцца простыя лічбы, то і яны ў суме часта даюць круглы лік – напрыклад, 777 і 323 (разам 1100) і г.д. У канцы візітаў кожнай з пратапопіяў Навагрудскага сабору (акрамя Клецкай) маецца падлік агульнай колькасці цэркваў, капліц і душ парафіянаў. Але лічба душ разыходзіцца з дадзенымі ў самой візіце. Магчыма, падлікі праводзіліся пазней паводле новай інфармацыі (інскрыпцыі на палях візітаў датуюцца 1684 годам).

6.3. Тытулы цэркваў і капліц

Тытул	Колькасць	Тытул	Колькасць
Св. Мікалая	*36*	*Св. Кузьмы і Дзям'яна*	*4*
Нараджэння ПМ	*34*	*Св. Яна*	*4*
Св. Юр'я	*30*	*Звеставання ПМ*	*3*
Св. Тройцы	*25*	*Уваскрасення Божага*	*3*
Апекі ПМ	*22*	*Св. Барбары*	*2*
Ператварэння Божага	*21*	*Св. Барыса і Глеба*	*2*
Унебаўзяцця ПМ	*20*	*Св. Дзмітрыя*	*2*
Св. Іллі	*13*	*Крыжаўзвіжання*	*2*
Св. Пятра і Паўла	*12*	*Св. Пятра*	*2*
Нараджэння Божага	*10*	*Св. Рыгора*	*2*
Св. Параскевы	*8*	*Богаз'яўлення*	*1*
Міхала Арханёла	*8*	*Апекі ПМ і Ушэсця Божага*	*1*
Ушэсця Божага	*6*	*Св. Тройцы і Нараджэння Божага*	*1*
Св. Духа	*5*	*Тытул невядомы*	*37*
		УСЯГО:	*316*

6.4. Парафіі, у якіх налічвалася 1000 і болей душ

Душ	Царква	Пратапопія	Калятары
3000	**Спягла**, *в.*	*Мядзельская*	*Пшаздзецкія*
2000	**Мір**, *м.*	*Нясвіжская*	*Радзівілы*
2000	**Малева**, *в.*	*Нясвіжская*	*Радзівілы*
1600	**Турэц**, *м.*	*Навагрудская*	*Радзівілы*
1500	**Стары Свержань**, *в.*	*Нясвіжская*	*Радзівілы*
1500	**Нясвіж**, *г.*	*Нясвіжская*	*Радзівілы*
1300	**Нягневічы**, *в.*	*Навагрудская*	*Радзівілы*
1200	**Сянно**, *в.*	*Навагрудская*	*Храптовічы*
1200	**Ляхавічы**, *г.*	*Цырынская*	*Сапегі*
1064	**Дукора**, *м.*	*Блонская*	*Завішы*
1032	**Дунілавічы**, *м.*	*Мядзельская*	*Белазоры*
1000	**Уселюб**, *м.*	*Навагрудская*	*Радзівілы*
1000	**Сталовічы**, *м.*	*Цырынская*	*Радзівілы*
1000	**Марозавічы**, *в.*	*Навагрудская*	*Агінскія*
1000	**Магільна**, *м.*	*Нясвіжская*	*Радзівілы*
1000	**Жалезніца**, *в.*	*Навагрудская*	*Шэметы*
1000	**Астраўкі**, *в..*	*Нясвіжская*	*Пратасевічы*

6.5. Уладальнікі зямлі, на якой размяшчаліся уніяцкія парафіі

Калятары	Колькасць парафій
Радзівілы	*26*
Сапегі	*13*
Белазоры	*5*
Завішы	*5*
Тышкевічы	*5*
Хадкевічы	*5*
Друцкія-Горскія	*4*
Сангушкі	*4*
Агінскія	*3*
Бяганскія	*3*
Пацы	*3*
Храптовічы	*3*

Акрамя гэтага: на землях іншых свецкіх шляхціцаў – 87,5 парафій, каталіцкай царквы – 23,5 парафій, дзяржаўных – 19 парафій, уніяцкай царквы – 3 парафіі.

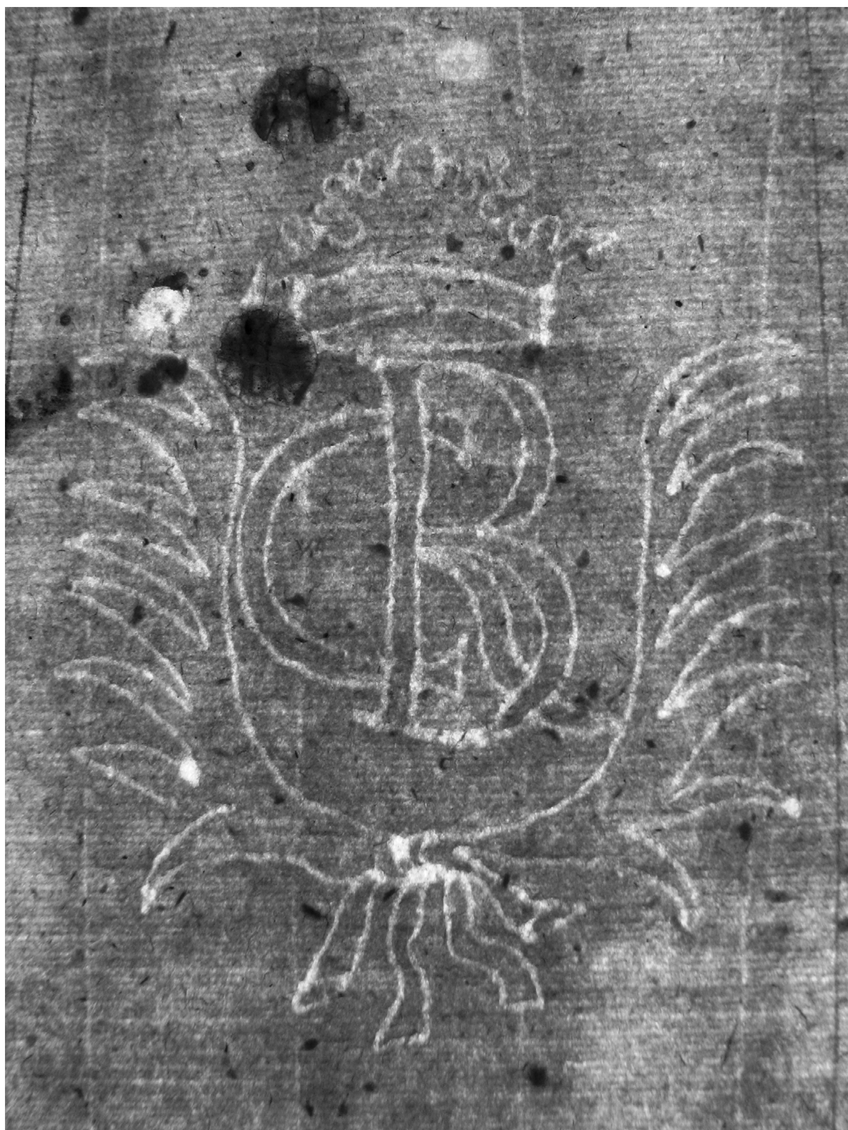
6.6. Аб'ём царкоўных кнігазбораў

Пратапопія	Цэркваў	Назвы кніг: Евангелле	Службоўнік	Трэбнік	Актоіх	Апостал	Паўустаў	Псалтыр	Мінея, Трыфалагіён	Ірмалой	Трыёдзь Посная	Трыёдзь Кветная	Павучальнае Евангелле	Часаслоў	Тыпікон	Пралог	Біблія	Акафіст	Брашна Духоўнае	Ключ Разумення	Златавуст	УСЯГО:	У тым ліку: Пісаных	Друкаваных	Тэхніка выканання не пазначана
Бабруйская	8	2	-	-	4	1	-	-	5	1	1	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	19	6	2	11
Барысаўская	18	13	4	1	7	7	2	8	4	3	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	52	6	2	44
Блонская	11	10	5	6	6	2	2	3	4	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	45	5	3	37
Даўгінаўская	19	15	5	4	4	6	2	1	6	3	7	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	58	4	3	51
Ігуменская	7	4	2	1	2	2	2	2	2	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	20	4	1	15
Клецкая	22	15	12	11	5	9	12	7	2	3	2	1	3	-	-	-	-	-	-	1	-	83	13	53	17
Лагойская	20	5	4	9	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	1	-	21
Мінская	32	4	2	1	5	3	2	4	1	1	-	1	2	1	1	-	1	1	-	-	-	30	4	6	20
Мядзельская	16	8	-	3	2	3	2	3	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	24	4	1	19
Навагрудская	18	28	16	14	12	9	11	6	9	4	6	6	3	-	5	2	-	1	-	-	-	132	32	46	54
Нясвіжская	20	18	17	16	13	10	14	10	6	9	4	6	2	2	-	-	1	-	-	-	-	128	35	52	41
Пухавіцкая	6	5	2	1	5	2	-	3	4	2	2	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	31	1	2	28
Цырынская	15	19	15	14	11	9	10	12	11	6	4	3	-	5	-	-	-	-	-	-	-	119	37	55	27
УСЯГО:	212	146	84	81	77	64	60	59	57	35	29	26	14	13	8	3	2	2	1	1	1	763	152	226	385

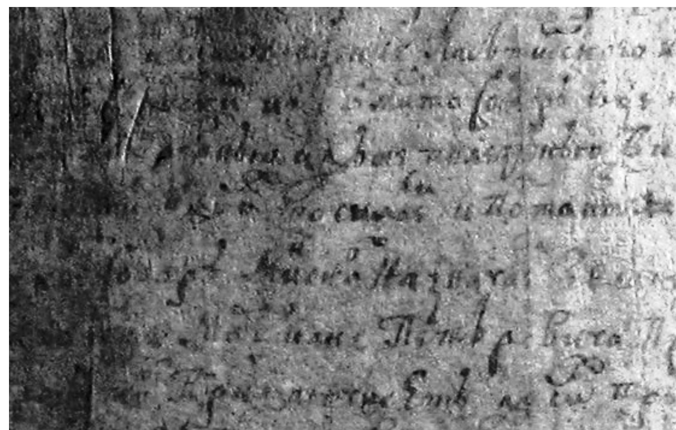
7. ІЛЮСТРАЦЫІ

Ілюстрацыя 1. Мітрапаліт Цыпрыян Жахоўскі. (Партрэт невядомага мастака). 1681 г.

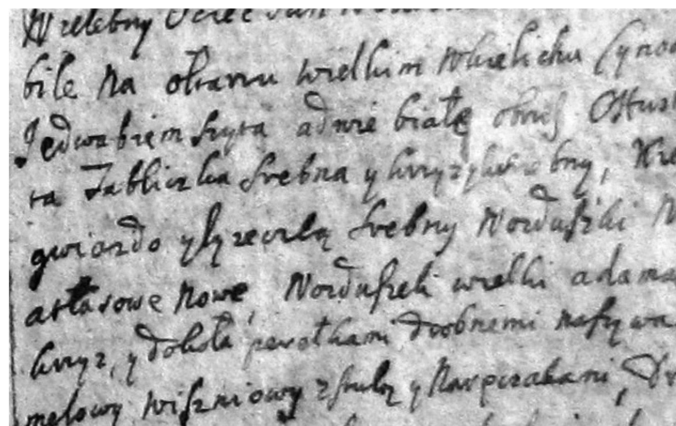

Ілюстрацыя 2. Філігрань Слонімскай паперні. 1677 г.

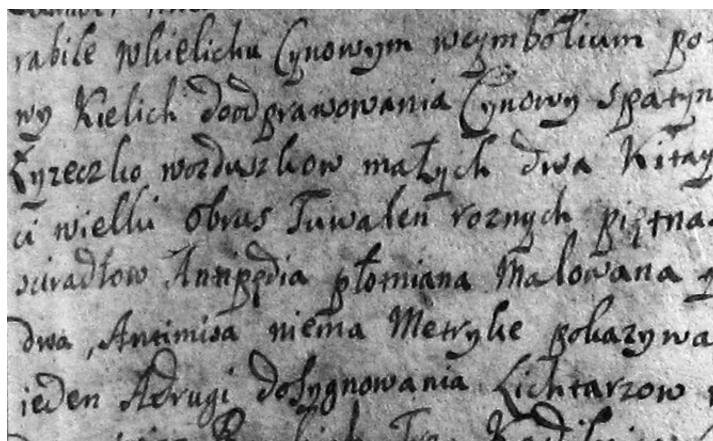

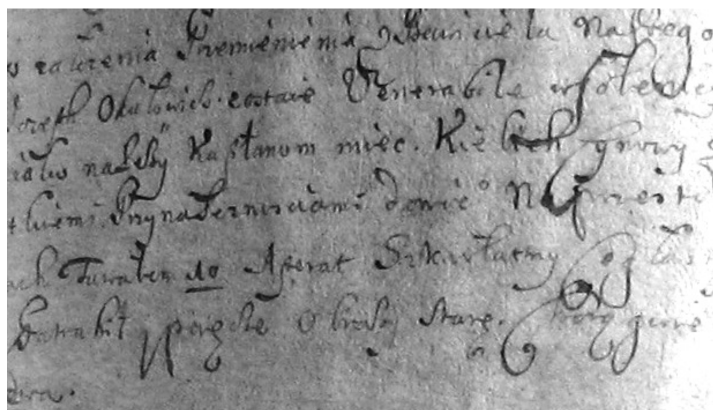
Ілюстрацыя 3.1. Узор почырку № 1.

Ілюстрацыя 3.2. Узор почырку № 2.

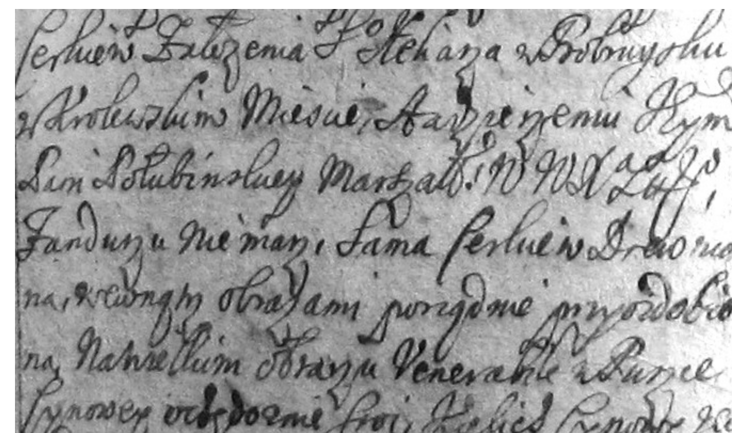

Ілюстрацыя 3.3. Узор почырку № 3.

Ілюстрацыя 3.4. Узор почырку № 4.

Ілюстрацыя 3.5. Узор почырку № 5.

Ілюстрацыя 4.1. Агульная схема візітаваных цэркваў.

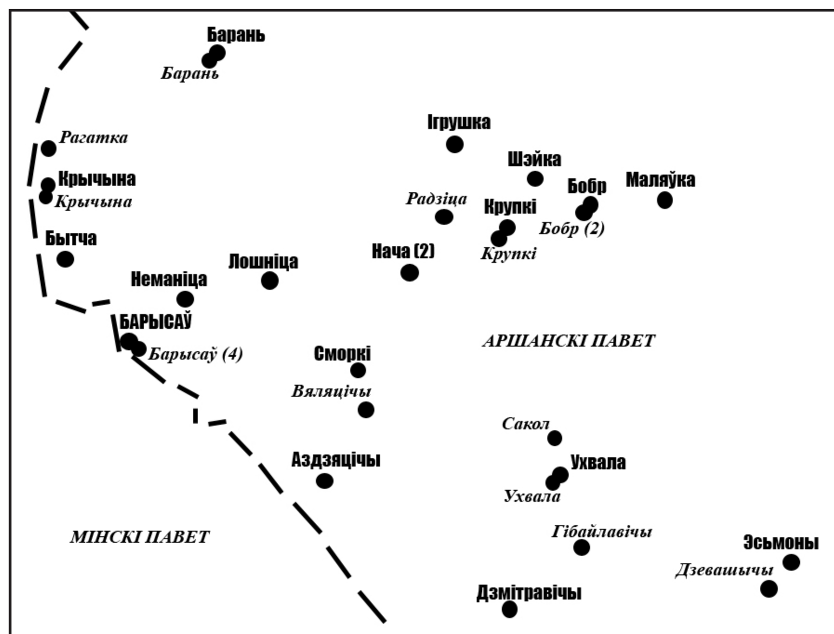

Умоўныя пазначэнні:

Аздзяцічы - парафіяльная царква

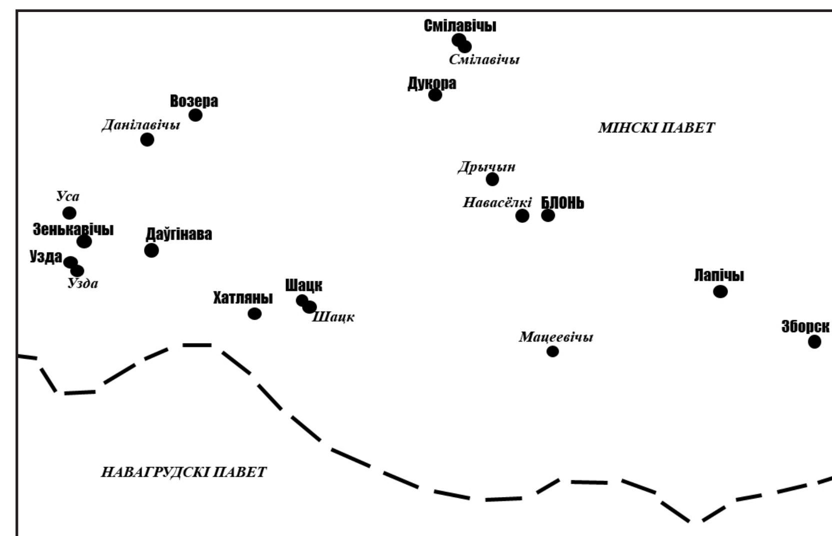
Вяляцічы - капліца

Ілюстрацыя 4.2. Цэрквы Бабруйскай пратапопіі.

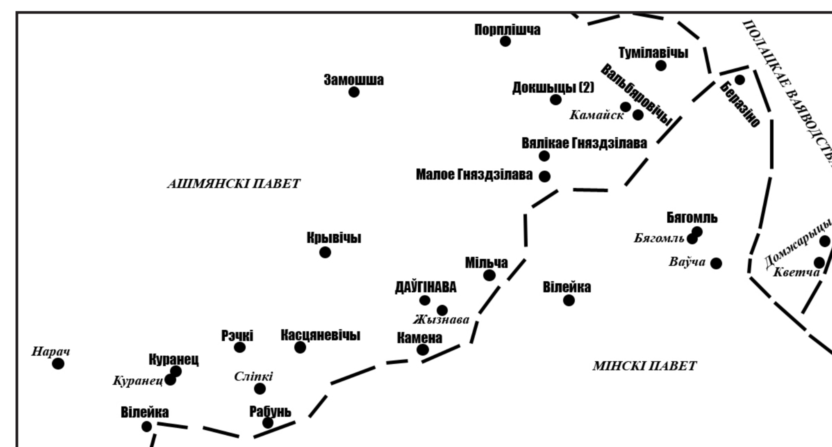

Ілюстрацыя 4.3. Цэрквы Барысаўскай пратапопіі.

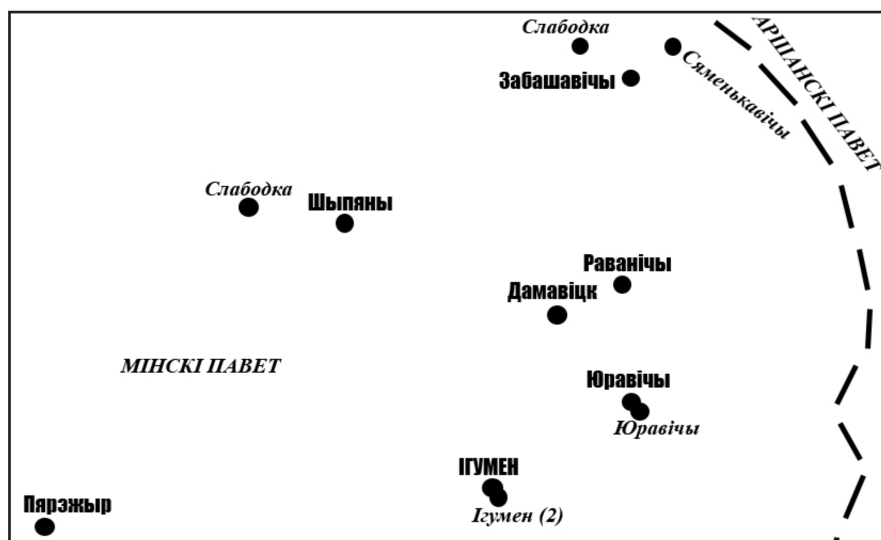

Ілюстрацыя 4.4. Цэрквы Блонскай пратапопіі.

Ілюстрацыя 4.5. Цэрквы Даўгінаўскай пратапопіі.

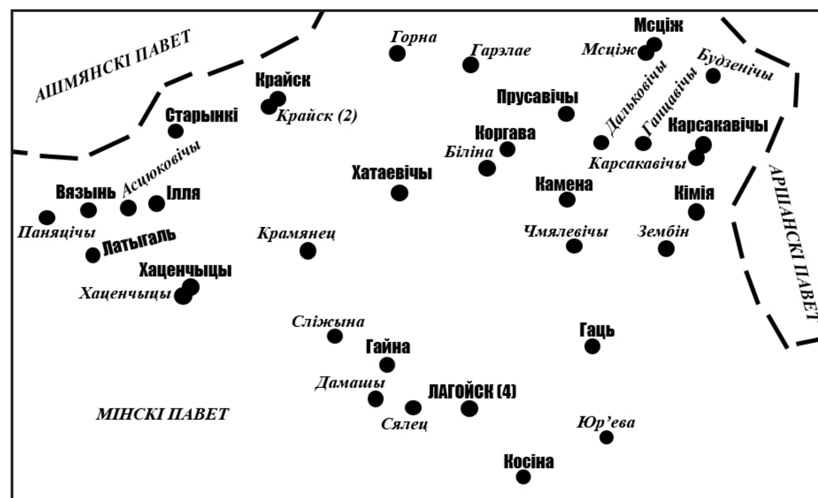

Ілюстрацыя 4.6. Цэрквы Ігуменскай пратапопіі.

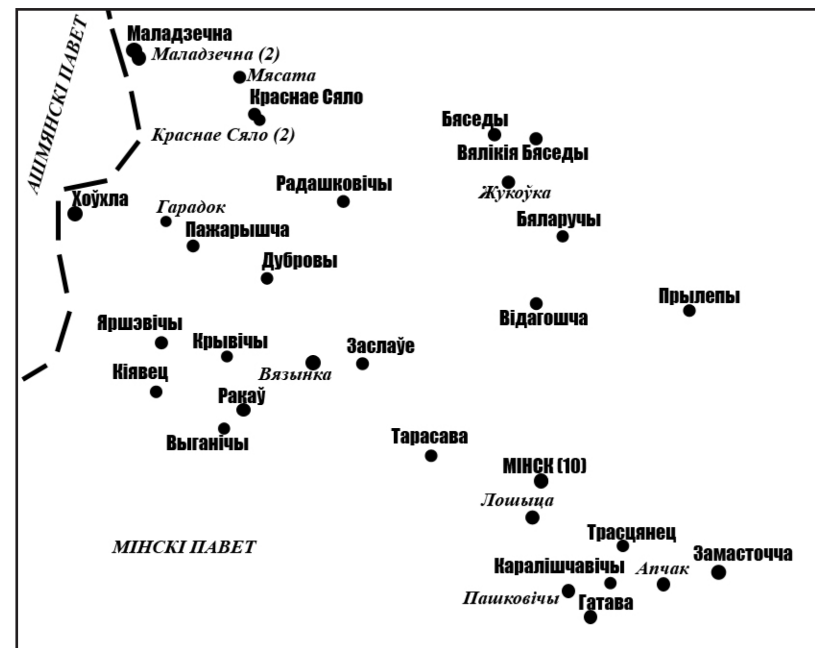

Ілюстрацыя 4.7. Цэрквы Клецкай пратапопіі.

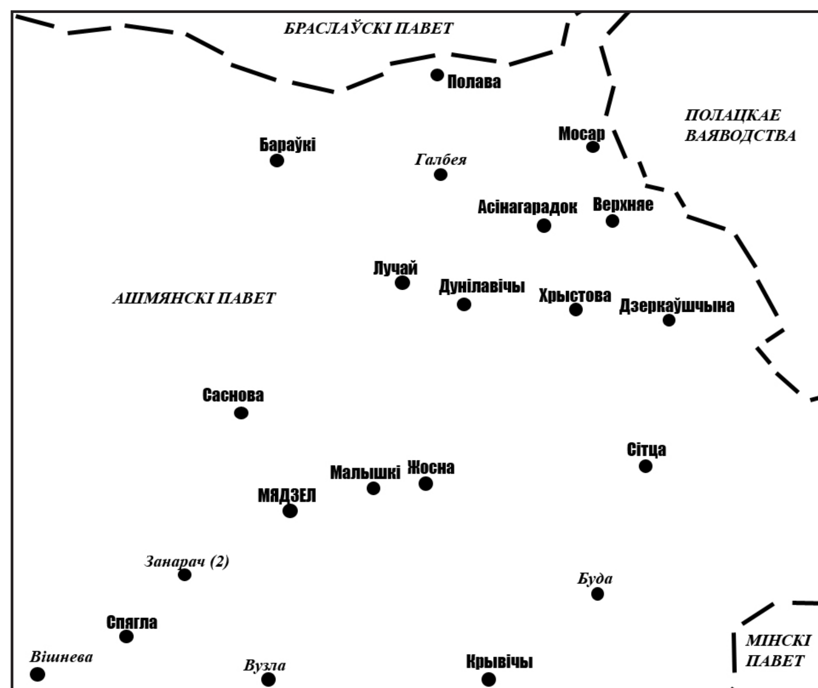

Ілюстрацыя 4.8. Цэрквы Лагойскай пратапопіі.

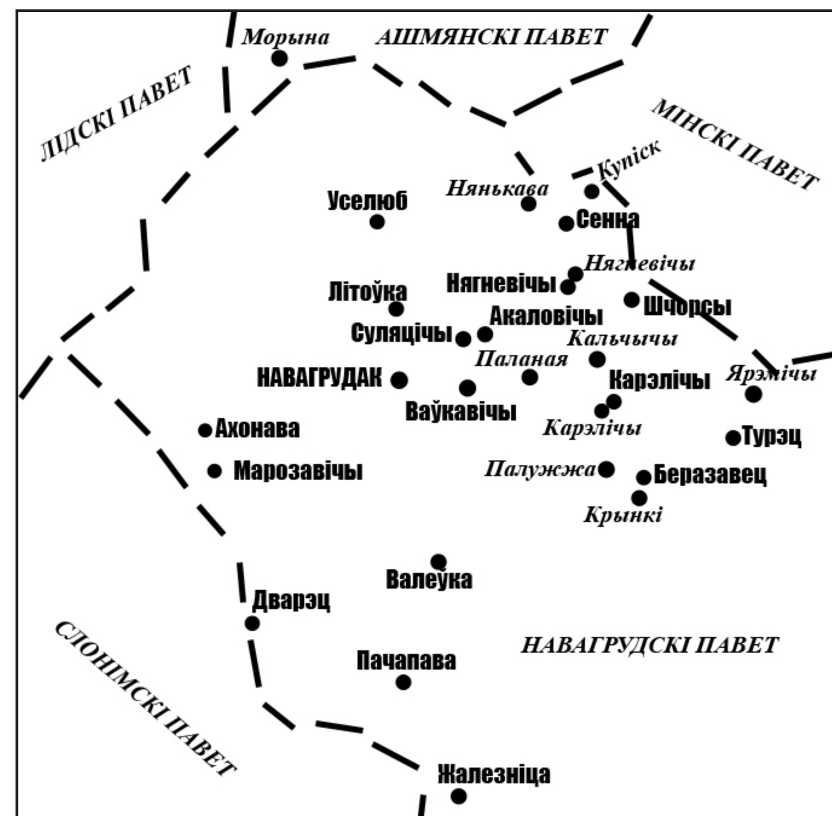

Ілюстрацыя 4.9. Цэрквы Мінскай пратапопіі.

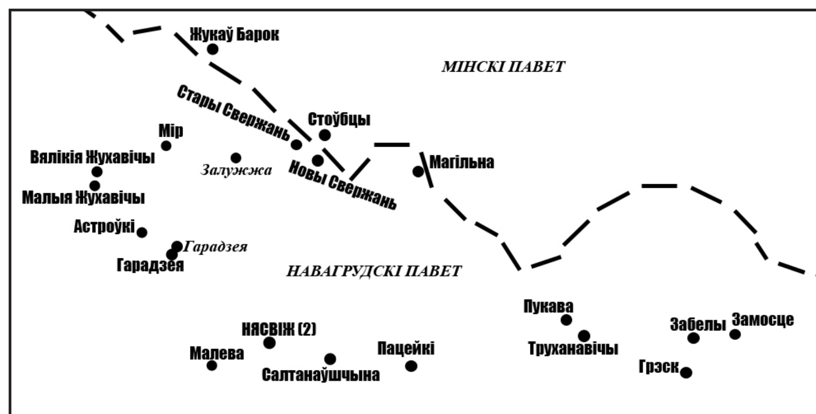

Ілюстрацыя 4.10. Цэрквы Мядзельскай пратапопіі.

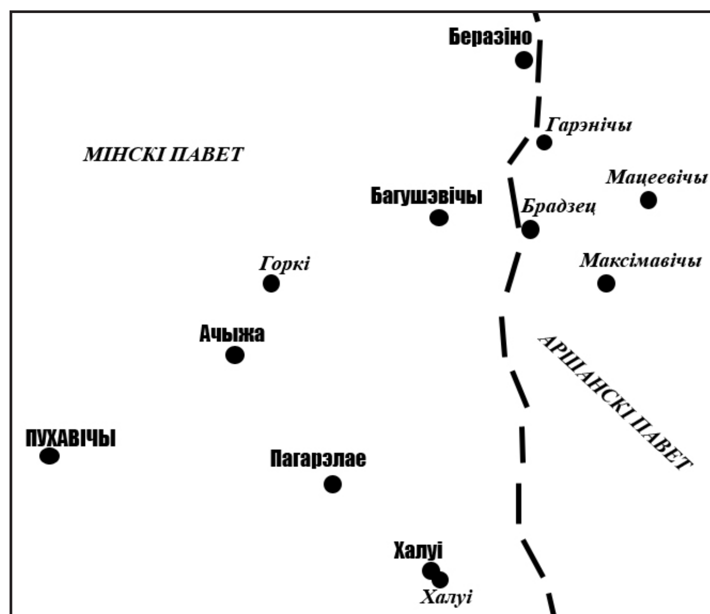

Ілюстрацыя 4.11. Цэрквы Навагрудскай пратапопіі.

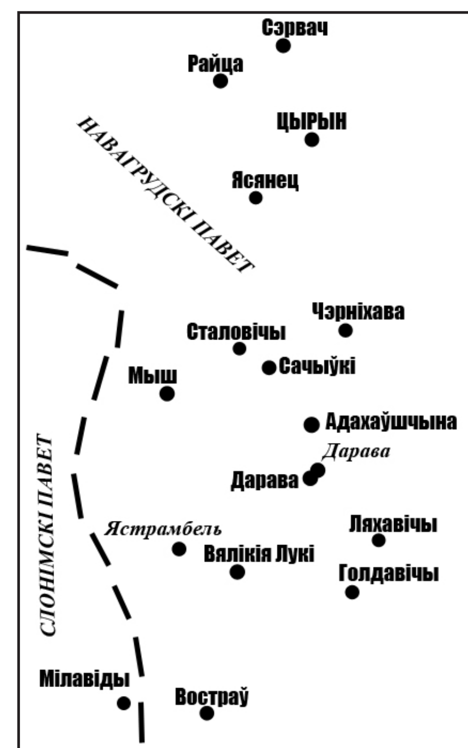

Ілюстрацыя 4.12. Цэрквы Нясвіжскай пратапопіі.

Ілюстрацыя 4.13. Цэрквы Пухавіцкай пратапопіі.

Ілюстрацыя 4.14. Цэрквы Цырынскай пратапопіі.

8. СПІС СКАРАЧЭННЯЎ І ЎМОЎНЫХ ПАЗНАЧЭННЯЎ

адв. – адварот;
арк. – аркуш;
Арш. – Аршанскі павет;
Ашм. – Ашмянскі павет;
в. – вёска;
ваяв. – ваяводства;
ВКЛ – Вялікае княства Літоўскае;
г. – год, горад;
дз. – дзяржаўная ўласнасць;
др. – драўляная;
засц. – засценак;
кц. – уласнасць каталіцкай царквы;
м. – мястэчка;
маёнт. – маёнтак;
Мін. – Мінскі павет;
мур. – мураваная;
Нав. – Навагрудскі павет;
НГАБ – Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі;
пав. – павет;
ПМ – Панна Марыя;
Рэч. – Рэчыцкі павет;
Св. – Святы;
Сл. – Слонімскі павет;
уц. – уласнасць уніяцкай царквы;
фальв. – фальварак;
цп – цэнтр парафіі;
ш. – шляхецкая ўласнасць.